

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ YURDUMUZUN
KOMŞULARI VE TÜRK DÜNYASI ÜNİTESİNDE GEÇEN HARİTALARIN
KULLANILABİLİRLİK DÜZEYİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Fatma ÜNAL

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Kemal KOÇAK

Ankara–2008

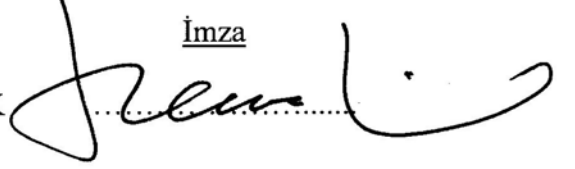
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Fatma ÜNAL'ın "İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi" başlıklı tezi 04 / 09 /2008 tarihinde, jürimiz tarafından İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

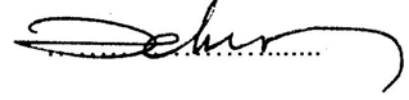
Adı Soyadı

İmza

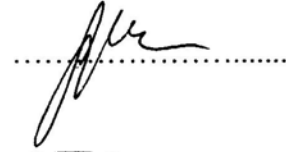
Üye (Tez Danışmanı):Yrd. Doç. Dr. Kemal KOÇAK

Üye : Prof. Dr. Refik TURAN

Üye : Prof. Dr. Şefika KURNAZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKKAYA

Üye : Yrd. Doç. Dr. Cengiz DÖNMEZ

ÖNSÖZ

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Programı kapsamında yapılan bu çalışma, “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi”nin araştırılmasına yöneliktir.

Bu amaçla, 2006-2007 öğretim yılında okutulan İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları taranmış, Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi amaçları/davranışları ile ilgili haritalar çizilmiş, bu haritaları kullanan öğrencilere yönelik bir veri toplama aracı ile ünite amaçlarına göre öğretmenlere yönelik bir veri toplama aracı hazırlanmıştır. Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 yılında eğitim-öğretime açık bulunan okullarda 825 8’inci sınıf öğrencisine ve 222 Sosyal Bilgiler öğretmenine uygulanan veri toplama aracından elde edilen sonuçlar, bilimsel araştırma yöntemine göre yorumlanmıştır.

Bu çalışmanın Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yapılan çalışmalara bir katkı sağlayacağı umut edilmektedir.

Bu araştırmanın her safhasında bilgi, deneyim, sabır ve nezaketiyle her zaman yanımda olan ve yardımlarını esirgemeyen Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kemal KOÇAK’a teşekkürü bir borç bilirim.

Veri toplama aracında yer alan haritaları çizen Coğrafya Öğretmeni Mehmet ÜNAL’a tezin hazırlanmasındaki emekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tezin hazırlanmasında büyük emeği olan ve araştırmada bana yön veren Prof. Dr. Enver Aydın KOLUKISA’ya, Prof. Dr. Refik TURAN’a, Prof. Dr. Şefika KURNAZ’a, Doç Dr. Bozkurt Zakir AVŞAR’a, MEB Yükseköğretim Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Selahattin ŞAHİN’e, Ankara/Çankaya İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü Yaşar KOÇAK’a, Kastamonu/Merkez Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu Öğretmeni Mehmet ÖZKAN’a ve TÜRKSÖY Genel Müdürü Vekili Dr. Mustafa BALÇIK’a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın; eğitimi etkileyen ve eğitimden etkilenen kişi, kurum ve kuruluşlara yararlı ve “İlköğretim Sosyal Bilgiler Atlası”nın hazırlanmasına başlangıç olması dileği ile!..

Fatma ÜNAL - 2008

ÖZET

İLKÖĞRETİM 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ YURDUMUZUN KOMŞULARI VE TÜRK DÜNYASI ÜNİTESİNDE GEÇEN HARİTALARIN KULLANILABİLİRLİK DÜZEYİ

Ünal, Fatma

Doktora, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Kemal KOÇAK

Temmuz – 2008

Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine/cevaplarına göre, İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi belirlenmiştir.

Araştırma evreni 2006 – 2007 eğitim-öğretim yılında Ankara ve Kastamonu illerinde eğitim öğretime açık M.E.B’na bağlı resmi ilköğretim okullarında çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenleri (999 kişi) ile bu okullarda öğrenim gören 8’inci sınıf öğrencileridir (72 771 öğrenci). Araştırma örneklemini ise Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında faaliyet gösteren M.E.B’na bağlı resmi ilköğretim okullarından random yöntemiyle seçilmiş 32 ilköğretim okulundan 1’er şube 8’inci sınıf öğrencileri (825 kişi) ile Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında faaliyet gösteren M.E.B’na bağlı resmi ilköğretim okullarında ders okutan Sosyal Bilgiler Öğretmenleridir (222 kişi).

Öğretmenler için 1998 İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan 7’nci sınıf Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi amaç ve davranışlarından faydalanılarak likert tipi anket hazırlanmıştır. Öğretmenlere yöneltilen anketlerde öğretmenin kişisel bilgileri alınmıştır. Öğrenciler için Sosyal Bilgiler 8’inci sınıf anketi, Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi amaç/davranışlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyini belirlemek amacıyla 2006-2007 eğitim öğretim yılında okutulan Sosyal Bilgiler 7’nci sınıf ders kitaplarından faydalanılarak davranışların göstergesi olan soruların bulunduğu başarı testi hazırlanmıştır. Başarı testindeki her soru için konuya, soru içeriğine ve öğrenci seviyesine uygun haritalar çizilmiştir. Öğrenci başarı testlerinde öğrencinin kişisel bilgileri alınmıştır.

Anket yoluyla toplanan veriler SPSS 11.5 istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Öğretmen ve öğrenci anketindeki cevaplar frekans dağılım tablolarına dönüştürülerek yüzde hesaplaması, ağırlıklı ortalama ve standart sapma istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öğretmen ve öğrenci anketlerinde yer alan değişkenlere göre görüşler arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için iki değişkenli olanlara t testi, ikiden fazla değişkenli olanlara “tek yönlü varyans analizi” (Anova) istatistik teknikleri uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.5 olarak kabul edilmiştir.

Araştırma sonuçları; İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların yeterince kullanılmadığını, ders kitaplarında ve atlaslarda haritaların öğretim programına, öğrencilerin bilişsel düzeylerine ve harita çizim ilkelerine göre verilmediğini, bu konuda herhangi bir model ve anlayışın bulunmadığını göstermiştir. Araştırma sonunda tespit edilen sorunlara dayalı olarak araştırmacı tarafından ortaya konulan önerilere yer verilmiştir.

ABSTRACT

THE USEABILITY LEVEL OF MAPS USED IN THE UNIT NAMED “THE NEIGHBOURS OF OUR COUNTRY AND THE TURKISH WORLD” FOR SOCIAL STUDIES FOR 7TH GRADE

Ünal, Fatma

Ph.D., Department of Social Studies

Thesis Adviser: Asst. Prof. Dr. Kemal KOÇAK

July – 2008

In this study, the useability level of maps used in the unit named “The Neighbours of Our Country and The Turkish World” for Social Studies for 7th grade students was determined according to students and teachers’ views and answers to the questions.

The universe of the study is the social studies teachers working in government schools of Ministry of Education (999 persons) and then 8th grade students being educated in the same schools (72 771 pupils). The schools the study handled are in Ankara and Kastamonu. 32 elementary school chosen random sample among the schools of Ministry of Education active in 2006-2007 and the social studies teachers (222 person) working in elementary schools of Ministry of Education form the sample of this study. The 825 students taking part in the study are 8th grade students and one class is chosen from each school.

A linkert survey is prepared for teachers by using the aims and behaviors of the unit “The Neighbours of Our Contry and Turkish World” in 7th grade Social Studies curriculum. Personal information of the teachers is taken in the survey given to them. For students, the survey of Social Studies of 8th Grade and an accivement test are prepared. With the aim of determining the useability level of maps used in the unit named “The Neighbours of Our Contry and Turkish World”, the 7 grade Social Studies books of 2006-2007 are used for preparing the questions of this accivement test the behaviors maps are drawn for each question in the test. These maps are suitable for the subject, the level of students and the contents of the questions.

The date gathered via survey is evaluated with SPSS 11.5 program. The answers given in student-teacher surveys are turned into frequency distribution charts, and percentage distribution, mean, and standart deviation techniques are used.

The results of the study show that the maps in the unit of The Neighbours of Our Contry and Turkish World in the 7th grade Social Studies curriculum, the cognitive level of students and the principle of map drawing. This study shows that there is no understanding and model for map using. At the end of the study, in the light of the problems determined, new suggestions are made by the researcher.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR CETVELİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
 GİRİŞ.....	 1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI

1. Problem.....	5
2. Amaç.....	16
3. Önem.....	17
4. Varsayımlar.....	23
5. Sınırlılıklar	24
6. Tanımlar.....	25
7. İlgili Araştırmalar.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE HARİTA OKUMA BECERİSİ

1. Gelişim Dönemlerine Göre Harita Okuma Becerisi.....	39
1.1. Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı.....	39
1.2. Vygotsky ve Kavram Gelişimi.....	42
2. Öğretim Programlarına Göre Harita Okuma Becerisi.....	43
2.1. 1329 (1913) Mekâtib-i İbtidâiyye Ders Müfredatı.....	43
2.2. 1338 (1922) İlk, Orta Tedrisat Mektepleri Müfredat Programı.....	44
2.3. 1340 (1924) İlk Mekteplerin Müfredat Programı.....	45
2.4. 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programı.....	46
2.5. 1936 İlkokul Programı.....	47
2.6. 1948 İlkokul Programı.....	49
2.7. 1962 İlkokul Programı Taslağı.....	50
2.8. 1968 İlkokul Programı.....	51
2.9. 1998 İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı.....	52
2.10. 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı...	54
3. Ders Kitaplarında “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” Ünitesinde Geçen Haritalar.....	57

4. İlköğretim Atlaslarındaki “ <i>Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası</i> ” Ünitesi İle İlgili Haritalar.....	73
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

1. Araştırmanın Modeli.....	83
2. Evren ve Örneklem.....	83
3. Verilerin Toplanması.....	86
4. Verilerin Analizi.....	97

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUMLAR

1. Öğretmen Görüşleri.....	100
1.1. Amaçlara Göre Öğretmen Görüşleri.....	100
1.2. Cinsiyete Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	110
1.3. Branşa Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	116
1.4. Öğrenim Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	122
1.5. Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	128
1.6. Okuldaki Görev Süresine Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	134
1.7. Meslekî Kıdemine Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	140
1.8. Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	146
1.9. Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	152
1.10. Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	158
1.11. Harita Kullanma Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	164
1.12. Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	170
1.13. Hizmet içi Eğitim Süresine Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	176
2. Öğrenci Görüşleri.....	182
2.1. Amaçlara Göre Öğrenci Görüşleri.....	182
2.2. Cinsiyete Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	196
2.3. Okulun Bulunduğu Yere Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	202
2.4. Okulun Öğretim Durumuna Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	208

2.5. Anne ve Babanın Durumuna Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	214
2.6. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	220
2.7. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	226
2.8. Anne ve Baba İş Durumuna Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	232
2.9. Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	238
2.10. Harita Kullanma Durumuna Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	244
3. Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri ile İllerin Karşılaştırılması.....	250
3.1 Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	250
3.2. İllere Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	252
3.3. İllere Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	254
BEŞİNCİ BÖLÜM	
SONUÇ ve ÖNERİLER	
1. Sonuçlar.....	256
2. Öneriler.....	284
KAYNAKÇA.....	295
EKLER.....	302
Ek 1: Millî Talim ve Terbiye Dairesi Kararı.....	302
Ek 2: Pırls Soru Örnekleri.....	303
Ek 3: Pısa Soru Örneği.....	306
Ek 4: İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” Ünitesinde Yer Alan ve İncelenen Haritalar.....	307
Ek 5: Atlaslarda İncelenen Haritalar.....	355
Ek 6: İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” Ünitesinde Yer Alan Değerlendirme Soruları.....	364
Ek 7: Öğretmen Anketi.....	370
Ek 8: Öğrenci Anketi.....	374
Ek 9: Öğretmen ve Öğrenci Anketi Amaç – Davranış ve Ölçme Sorusu Karşılaştırma Tabloları.....	386
Ek 10: Millî Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığınca Üretilecek Atlas, Küre ve Coğrafya Haritaları Hakkında Yönetmelik.....	390
Ek 11: Veri Toplama Araçları İle İlgili İzin Belgeleri.....	393
Ek 12: Türk Jandarması – Caber Kalesi ve Süleyman Şah Türbesi.....	397
Ek 13: 07.04.2008 Tarihli Gazete Haberleri (“Ağrı Dağı” Yerine “Ararat” İsminin Yazılması).....	400

KISALTMALAR CETVELİ

AB: Avrupa Birliği

bk.: Bakanız

EARGED: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Ed.: Editör

İ.Ö.O.: İlköğretim Okulu

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

MSB: Millî Savunma Bakanlığı

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

R.G.: Resmî Gazete

s. : Sayfa

TİKA: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı

TÜRKSOY: Türk Kùltür ve Sanatları Ortak Yönetimi

ve başk.: Ve başkaları

YÖK: Yükseköğretim Kurumu

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1.1 “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	100
Tablo 1.2 “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	102
Tablo 1.3 “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	104
Tablo 1.4 “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	105
Tablo 1.5 “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	107
Tablo 1.6 “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	108
Tablo 1.7 “Sosyal Bilgiler Ünite/Konularını İşlerken Harita Kullanımında Yapılan Etkinlikler”in Öğrenme İhtiyacını Karşılama Durumu Sorusuna Öğretmenlerin Verdikleri Cevaplar.....	109
Tablo 2.1 Cinsiyete Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	110
Tablo 2.2 Cinsiyete Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	111
Tablo 2.3 Cinsiyete Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	112
Tablo 2.4 Cinsiyete Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	113
Tablo 2.5 Cinsiyete Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	114
Tablo 2.6 Cinsiyete Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	115
Tablo 3.1 Branşa Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	116

Tablo 3.2 Branşa Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	117
Tablo 3.3 Branşa Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	118
Tablo 3.4 Branşa Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	119
Tablo 3.5 Branşa Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	120
Tablo 3.6 Branşa Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	121
Tablo 4.1 Öğrenim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	122
Tablo 4.2 Öğrenim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	123
Tablo 4.3 Öğrenim Durumuna Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	124
Tablo 4.4 Öğrenim Durumuna Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	125
Tablo 4.5 Öğrenim Durumuna Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	126
Tablo 4.6 Öğrenim Durumu Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	127
Tablo 5.1 Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	128

Tablo 5.2 Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	129
Tablo 5.3 Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	130
Tablo 5.4 Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	131
Tablo 5.5 Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	132
Tablo 5.6 Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	133
Tablo 6.1 Okuldaki Görev Süresine Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	134
Tablo 6.2 Okuldaki Görev Süresine Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	135
Tablo 6.3 Okuldaki Görev Süresine Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	136
Tablo 6.4 Okuldaki Görev Süresine Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	137
Tablo 6.5 Okuldaki Görev Süresine Göre “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	138
Tablo 6.6 Okuldaki Görev Süresine Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	139

Tablo 7.1 Meslekî Kıdeme Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	140
Tablo 7.2 Meslekî Kıdem Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	141
Tablo 7.3 Meslekî Kıdeme Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	142
Tablo 7.4 Meslekî Kıdeme Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	143
Tablo 7.5 Meslekî Kıdeme Göre “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	144
Tablo 7.6 Meslekî Kıdeme Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	145
Tablo 8.1 Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	146
Tablo 8.2 Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	147
Tablo 8.3 Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	148
Tablo 8.4 Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	149
Tablo 8.5 Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	150
Tablo 8.6 Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	151

Tablo 9.1 Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	152
Tablo 9.2 Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	153
Tablo 9.3 Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	154
Tablo 9.4 Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	155
Tablo 9.5 Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	156
Tablo 9.6 Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	157
Tablo 10.1 Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	158
Tablo 10.2 Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	159
Tablo 10.3 Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	160
Tablo 10.4 Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	161
Tablo 10.5 Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	162

Tablo 10.6 Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	163
Tablo 11.1 Harita Kullanma Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	164
Tablo 11.2 Harita Kullanma Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	165
Tablo 11.3 Harita Kullanma Durumuna Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	166
Tablo 11.4 Harita Kullanma Durumuna Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	167
Tablo 11.5 Harita Kullanma Durumuna Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	168
Tablo 11.6 Harita Kullanma Durumuna Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	169
Tablo 12.1 Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	170
Tablo 12.2 Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	171
Tablo 12.3 Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	172
Tablo 12.4 Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	173
Tablo 12.5 Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	174

Tablo 12.6 Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	175
Tablo 13.1 Hizmet içi Eğitim Süresine Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	176
Tablo 13.2 Hizmet içi Eğitim Süresine Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	177
Tablo 13.3 Hizmet içi eğitim Süresine Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	178
Tablo 13.4 Hizmet içi eğitim Süresine Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	179
Tablo 13.5 Hizmet içi Eğitim Süresine Göre “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	180
Tablo 13.6 Hizmet içi Eğitim Süresine Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	181
Tablo 14.1 “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar.....	182
Tablo 14.2 “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar.....	185
Tablo 14.3 “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar.....	187
Tablo 14.4 “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar.....	188
Tablo 14.5 “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar.....	191
Tablo 14.6 “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar.....	193
Tablo 14.7 “ <i>Sosyal Bilgiler Ünite/Konularını İşlerken Harita Kullanımında Yapılan Etkinlikler</i> ”in Öğrenme İhtiyacını Karşılama Durumu Sorusuna Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar.....	195

Tablo 15.1 Cinsiyete Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	196
Tablo 15.2 Cinsiyete Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	197
Tablo 15.3 Cinsiyete Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	198
Tablo 15.4 Cinsiyete Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	199
Tablo 15.5 Cinsiyete Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	200
Tablo 15.6 Cinsiyete Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	201
Tablo 16.1 Okulun Bulunduğu Yere Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	202
Tablo 16.2 Okulun Bulunduğu Yere Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	203
Tablo 16.3 Okulun Bulunduğu Yere Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	204
Tablo 16.4 Okulun Bulunduğu Yere Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	205
Tablo 16.5 Okulun Bulunduğu Yere Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	206
Tablo 16.6 Okulun Bulunduğu Yere Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	207

Tablo 17.1 Okulun Öğretim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	208
Tablo 17.2 Okulun Öğretim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	209
Tablo 17.3 Okulun Öğretim Durumuna Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	210
Tablo 17.4 Okulun Öğretim Durumuna Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	211
Tablo 17.5 Okulun Öğretim Durumuna Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	212
Tablo 17.6 Okulun Öğretim Durumuna Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	213
Tablo 18.1 Anne ve Baba Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	214
Tablo 18.2 Anne ve Baba Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	215
Tablo 18.3 Anne ve Baba Durumuna Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	216
Tablo 18.4 Anne ve Baba Durumuna Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	217
Tablo 18.5 Anne ve Baba Durumuna Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	218
Tablo 18.6 Anne ve Baba Durumuna Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	219

Tablo 19.1 Annenin Eğitim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	220
Tablo 19.2 Annenin Eğitim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	221
Tablo 19.3 Annenin Eğitim Durumuna Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	222
Tablo 19.4 Annenin Eğitim Durumuna Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	223
Tablo 19.5 Annenin Eğitim Durumuna Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	224
Tablo 19.6 Annenin Eğitim Durumuna Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	225
Tablo 20.1 Babanın Eğitim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	226
Tablo 20.2 Babanın Eğitim Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	227
Tablo 20.3 Babanın Eğitim Durumuna Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	228
Tablo 20.4 Babanın Eğitim Durumuna Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	229
Tablo 20.5 Babanın Eğitim Durumuna Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	230

Tablo 20.6 Babanın Eğitim Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	231
Tablo 21.1 Anne ve Babanın İş Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	232
Tablo 21.2 Anne ve Babanın İş Durumuna Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	233
Tablo 21.3 Anne ve Babanın İş Durumuna Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	234
Tablo 21.4 Anne ve Babanın İş Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	235
Tablo 21.5 Anne ve Babanın İş Durumuna Göre “ <i>Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	236
Tablo 21.6 Anne Ve Babanın İş Durumuna Göre “ <i>Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	237
Tablo 22.1 Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	238
Tablo 22.2 Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre “ <i>Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	239
Tablo 22.3 Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre “ <i>Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	240
Tablo 22.4 Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre “ <i>Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme</i> ” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	241

Tablo 22.5 Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	242
Tablo 22.6 Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	243
Tablo 23.1 Harita Kullanma Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	244
Tablo 23.2 Harita Kullanma Durumuna Göre “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	245
Tablo 23.3 Harita Kullanma Durumuna Göre “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	246
Tablo 23.4 Harita Kullanma Durumuna Göre “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	247
Tablo 23.5 Harita Kullanma Durumuna Göre “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	248
Tablo 23.6 Harita Kullanma Durumuna Göre “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	249
Tablo 24.1 Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	250
Tablo 24.2 Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin İllerdeki Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	252
Tablo 24.3 Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin İllerdeki Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları.....	254

GİRİŞ

Dünya özgün bir mekâna sahiptir. Haritacılar için bu özgünlüğün en zorlayıcı tarafı, üç boyutlu bir düzleme yansıtılmasından kaynaklanır. Bu işlemde, yani dünyanın iki boyutlu bir düzleme yansıtılmasında biçim veya ölçek bakımından kayıp kaçınılmazdır. Sadece bu işlem değil, aynı zamanda bu üç boyutlu nesnenin belli oranlarda küçültülerek yassı zemine aktarılması işleminde de gerçeklik harita ölçeğinin azalması oranında kaybolur. Haritanın amacına uygun olarak, bazı durumlarda gerçeklikte var olan nesneler, gerçeklikle orantısız olarak haritalara aktarılır. Her şeyin ötesinde, gerçekliğin sembollerle ifade edilmesinde bilgi erozyonunu engellemek neredeyse imkânsızdır (Rekaciewicz, 2000: 1). Monmonier’in de ifade ettiği gibi, kullanışlı ve kusursuz bir haritanın çizimi için “beyaz yalanlar”dan kaçış hemen hemen imkânsızdır (Monmonier, 1996:1). Bu durumda, daha ciddi yalanların da haritalar yoluyla ifade edilmesi de, doğal olarak, gayet kolaydır.

Bir haritacı, çizdiği harita ile kullandığı projeksiyon yöntemi, ölçek ve semboller sayesinde; harita üzerinde ve dolayısıyla mekan kurgusunu bu haritanın yardımıyla yapan birey üzerinde hegemonik bir etkiye sahip olabilir. Lacoste’un belirttiği gibi; “*Bir haritanın hazırlanması, betimlenen alan üstünde belirli siyasî ve bilimsel egemenlik anlamına gelir ve bu, sözkonusu alan ile orada yaşayan insanlar üstündeki bir iktidar aracıdır*” (Knox, 1998:13). Bu durumda, bir iktidar aracı olan haritanın kim tarafından çizildiği ya da çizdirildiği büyük önem taşımaktadır. Haritayı çizen/çizdiren, bu ürün sayesinde iktidara sahip olma açısından önemli bir avantaja sahip olacaktır. Haritalar en basitten en karmaşığına kadar her çeşit güdüme açıktır. Bu durumda haritayı kimin çizdi(rdi)ği önemli bir sorundur. Çünkü haritadaki beyaz yalanları, kullanılacak sembolleri, projeksiyon yöntemini ve ölçeği

belirleyen, dolayısıyla bilgiyi kendi ideolojik-politik süzgecinden geçirip insanlara sunacak olan bizzat haritacının kendisidir.

18. ve 19. yüzyılda Avrupa ulus devletlerinin ticarî ve politik çıkarlarına hizmet etme amaçlı olarak çizilmiş olan ve bugün de yaygın olarak kullanılan atlasların tarihî kökenlerine bakıldığında, bu atlasların sömürgecilik döneminde hazırlandığı anlaşılmaktadır. Örneğin, sömürgecilik döneminde var olmayan Amerika Birleşik Devletleri'nde, günümüzde okullarda en çok kullanılan atlas, 1569 yılında Alman haritacı Gerhard Kramer tarafından geliştirilmiş olan Merkator Projeksiyonu ile çizilmiş olan atlastır (Naba, 2002:1). Söz konusu atlasla göre Almanya dünyanın ortasında yer almaktadır. Bugün birçok ülkede (Türkiye de dâhil) kullanılan bu atlasla, Kuzey Yarımküre'de bulunan Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri atlasın "yukarı" kısmında yer almakta, topraklarının çoğu eski sömürge olan Güney Amerika ve Afrika atlasın "aşağı" kısmında yer almaktadır. Hâlbuki hiçbir haritacılık kitabında "Güney" in aşağıda, "Kuzey" in ise yukarıda olması gerektiğine dair en ufak bir yönerge yoktur (Özkan, 2003: 5). Bu atlaslarda; gelişmiş ülkeler "yukarıda", Merkator Projeksiyonu'nun yüksek enlemlerde ölçekte yaptığı bozulmanın da katkısıyla, gelişmemiş ülkeler üzerinde Dünya'nın geneline hâkim durumda olarak görülmektedir. Kramer atlasının sömürgecilik döneminde yapılmış olması ise bu yanılsamanın tesadüfî olmadığı hakkında bir takım şüpheler uyandırmaktadır.

Harita; sadece somut bir araç değil, aynı zamanda devletlerin egemenlik tasarruf alanını gösteren önemli bir belgedir. Bu sebeple haritaların devletlerin politik çıkarlarına uygun olarak çizildiği bir gerçektir. Başka bir gerçek ise, ülkemizde egemenlik alanını gösteren harita çizimi konusunda gereken hassasiyetin gösterilmediğidir. Nitekim Ankara ve Lozan antlaşmaları gereğince ülkemiz toprağı olan Süleyman Şah Türbesi birçok harita ve atlasla yer almamakta, adeta unutturulmaktadır. Bunun yanında; Türkiye'nin dünya üzerindeki jeopolitik önemi, komşuları ve tarihî bağlarının olduğu Türk dünyası, ülkemizde çizilen/kullanılan haritalarda göz ardı edilmektedir. Hâlbuki 1932'de Mustafa Kemal'in liderliğinde toplanan ilk Türk Tarih Kongresi'nde ortaya çıkan Türk Tarih Tezi şöyledir, "*Türk*

milletinin tarihi şimdiye kadar yazıldığı gibi yalnız Osmanlı Tarihi'nden ibaret değildir. Türk'ün tarihi çok daha eskidir ve temasta bulunduğu milletlerin medeniyetleri üzerine tesir etmiştir.” (Turan, 1996:266). Türk Tarih Tezi'nde belirtilen “*Medeniyetin ilk çıkış yeri ve beşiği Orta Asya'dır*” cümlesi de bize Türk dünyasını göz ardı etmememiz gerektiği noktasında rehberlik etmektedir. Yine bu kongrede alınan kararlar doğrultusunda tarih ders kitapları hazırlanmış ve bu ders kitaplarına ek olarak haritalar çizdirilmiştir (bk. Ek: 1). 1936 yılında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (DTCF)'nin kuruluşu ile bu alanın kurumsallaşmasında önemli bir atılım gerçekleştirilmiştir.

Faik Reşit UNAT, Tarih Atlası adlı eserinin önsözünde “*Tarih öğretiminin yardımcı vasıtaları arasında, iyi tertip edilmiş, didaktik vasıfları tamam haritaların, konuyu kavratmakta ve onu ana çizgileriyle hafızaya gereği gibi yerleştirmekteki rolü malumdur. Hele bu yolda hazırlanmış haritaları, sistemli bir şekilde bir araya toplayan ve her zaman el altında bulundurulması mümkün olan bir atlasın, faide ve lüzumunda ise tereddüt gösterilemez. İşte tarih öğretimimizde kendini kuvvetle hissettiren bu ihtiyacı kısmen olsun gidermek isteğiyle, “TARİH ATLASI”nı hazırlamış bulunuyorum. Memleketimizde Türk harfleriyle basılmış ilk tarih atlası olan bu küçük eserin, daha iyileri ortaya çıkıncaya kadar, kendi sahasında bir boşluk dolduracağını ummaktayım.*” (Unat, 1990:3) demektedir. Eser kendi alanında önemli bir boşluğu doldurmakla birlikte, kendinden sonra yapılan çalışmalar için temel kaynak görevi görmüş, hatta aynısı çoğunlukla kopya edilerek yayınlanmıştır. UNAT'ın temennisinin aksine daha iyileri ortaya çıkmamıştır. Bu araştırmada incelenen ders kitapları ve atlaslar bunun en büyük kanıtıdır. Günümüzde hazırlanan ders kitapları ve atlaslarda yer alan haritalar; hem ülkemiz siyasî-ekonomik-sosyal-kültürel çıkarlarını gözetmekten uzak, hem de eğitim-öğretimde kullanılabilirlik bakımından oldukça yetersizdir. Nitekim basın yayın organlarında haberlere konu olmuş ders kitaplarındaki haritaların (11. sınıf Coğrafya Ders Kitabı'nda yer alan Türkiye Fizikî Haritası'nda Ağrı Dağı yerine “Ararat” yazılması haberi. 07.04.2008 tarihli gazete haberleri); hem ülke çıkarları hem de eğitim-öğretim açısından yeniden ele alınması kaçınılmazdır. Aynı şekilde ülke çıkarlarını gözetmeden kasıtlı/kasıtsız yayımlanan bütün haritalar gerektiği gibi incelenmemektedir.

Millî Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Türk İşbirliği Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi (TÜRKSOY), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ve diğer yüksek öğretim kurumları ile Millî Eğitim Bakanlığı; bu durumda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmemektedir. Çelişkileri ortadan kaldırmak ve ihtiyaçları karşılamaya alt yapı ve başlangıç oluşturmaya yönelik olarak bu çalışma yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI

Araştırmanın bu bölümünde; Problem, Amaç, Önem, Varsayımlar, Sınırlılıklar, Tanımlar ve İlgili Araştırmalar üzerinde durulmuştur.

1. Problem

Birey ve toplum; sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal bakımlardan sürekli bir değişme içinde, çeşitli ve karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bireyin ihtiyaçları ile toplumun beklentileri arasında dengenin sağlanabilmesi, insana gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırmakla mümkündür. Sosyal bilimler, kişinin içinde yaşadığı topluma ahenkli uyumunu gerçekleştirecek bilgi, beceri, değer ve tutum kazanma ihtiyacını karşılayacak amaçlara öncelik vermektedir.

Günümüzde sosyal bilimler; değişme, gelişme ve yenileşmenin bilimi olarak tanımlanmaktadır. Buna göre sosyal bilimlerin değişmeye açık olması; sosyal, kültürel, ekonomik ve politik gelişmeleri incelemesi gereklidir.

Eğitimin gelişmesi sonucu, sosyal bilimlerin uygulama alanı olarak **sosyal bilimler öğretimi** ile **sosyal bilgiler öğretimi** ortaya çıkmıştır. Sosyal bilimler alanındaki teorik ve bilimsel gelişmelerin eğitim sürecinde ele alınarak; bireyin toplum içinde gelişmesini ve yetiştirilmesini amaçlayan sosyal bilgiler kavramı, ülkemizde ilköğretim düzeyinde kullanılmaktadır.

Sosyal bilgiler ders olarak 1968 – 1969 öğretim yılında ilkokullarda, 1975 – 1976 öğretim yılında da orta okullarda okutulmaya başlanmıştır. İlköğretim

okullarının 4 ve 5. sınıflarında (ilkokullarda) sosyal bilgiler dersi günümüzde de devam etmesine rağmen 6 ve 7. sınıflarda (orta okullarda) 1985 – 1986 öğretim yılından itibaren kaldırılmıştır. Orta okullarda Sosyal Bilgiler dersinin yerini Millî Tarih, Millî Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri almıştır.

4306 sayılı kanunun öngördüğü 8 yıllık ilköğretim uygulaması gereğince ilköğretim okulları 4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 1998 – 1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur. Böylece, İlkokul 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Orta Okul Millî Tarih Programı ve Orta Okul Millî Coğrafya Programı; 1997 – 1998 öğretim yılı sonunda ilköğretim okullarında uygulamadan kaldırılmıştır.

Sosyal Bilgiler dersinin niteliği, 1968 – 1969 öğretim yılından bugüne kadar bazı çevrelerce tam olarak kavranamamış, bu yüzden değişik anlayışlar ortaya çıkmıştır. Bazı kesimler Sosyal Bilgileri yalnızca Yurttaşlık Bilgisi anlamında kullanmış; bazıları Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisinin birleştirilmesi olarak görmüş; bazıları da insan topluluklarının organizasyonuna ilişkin bilgiler olarak kabul etmiştir (Koçak, 2002: 135).

Sosyal Bilgiler şöylece tanımlanmaktadır:

Sosyal Bilgiler (Toplum Bilgileri), öğrencileri toplumsal yönden eğitmek, onlara içinde yaşadıkları toplumun yönetim düzeni, ekonomik özellikleri, geçmişi üzerinde gerekli bilgi ve anlayışları kazandırmak, yurttaşlığın hak ve görevlerini kavratmak amacıyla ilk ve orta okullarda okutulan konuları genellikle tarih, coğrafya, ekonomi ve hukuk gibi bilim dallarından yararlanılarak seçilen derstir (Oğuzkan, 1981:150).

Türk Millî Eğitiminden sorumlu yetkililer, çağdaş topluma olumlu bir tavır takınma ihtiyacı duymuşlar ve yapıcı düşüncelerle, Türk toplumunun bireylerini gelecekteki sosyal hayat rolleri için hazırlamak üzere eğitim öğretim programları geliştirmişlerdir. Bilim ve teknoloji, sosyal yapı, aile ve iş hayatı gibi alanlarda meydana gelen değişiklikler, Türk toplumunun ihtiyaçlarını ve Türk Millî Eğitiminin amaçlarını etkilemektedir. Bu etkileme eğitim sisteminde düzenlemeler yapılmasını gerekli kılmaktadır. Yapılan düzenlemeler programlarla kesinlik kazanmaktadır.

Eğitimde meydana gelen değişmelerin ve yapılan araştırmaların sonuçları programlar aracılığıyla okullara (öğrenci / bireylere) ulaştırılır. Programlar ulaşılabilecek hedefleri ve bu hedeflere varabilmek için seçilecek ve belli ilkelere göre düzenlenecek muhtevayı, uygulanacak yöntemi destekleyecek araçları (ders kitapları, haritalar vb.) ve hedeflere ne dereceye kadar ulaşıldığını gösteren değerlendirme kriterlerini kapsar. Eğitim–

öğretim programlarının uygulanabilirliği, programı uygulamakla yükümlü yönetici, öğretmen ve müfettişlerin, bu konudaki anlayış, tutum, bilgi, beceri ve davranışlarının kısacası niteliklerinin yeterliliği ile doğru orantılıdır (Koçak,2002:135).

Programların ana çatısını amaç ve amacın kazanılıp kazanılmadığını gösteren davranışlar oluşturmaktadır. Programda amaçları veren kişi konumunda öğretmen, amaçları alan kişi konumunda ise öğrenci vardır. Program üzerinde herhangi bir çalışma yapılacaksa, bu iki unsurun görüşlerinin alınması ve karşılaştırılması şarttır.

Millî Eğitim Temel Kanununun temel ilkelerinden biri olan “*bilimsellik*”te şunlar yer alır:

“Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddî ve manevî bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.”

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel ilköğretim kurumlarının kuruluş, görev ve işleyiş ile ilgili yöntem ve ilkeleri düzenleyen “Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde” “Ölçme ve Değerlendirmenin Genel Esasları” şöyle belirlenmiştir.

Ölçme ve Değerlendirmenin Genel Esasları

21.10.2004 / 25620 sayılı R.G.	2.5.2006/26156 Resmi Gazete
Madde 32 — Öğrenci başarısının ölçme ve değerlendirilmesinde aşağıdaki esaslar gözetilir: a) Ders yılı, ölçme ve değerlendirme bakımından birbirini tamamlayan iki yarıyıldan oluşur. b) Başarının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde okul ve ders programlarında belirtilen özel ve genel amaçlar, davranışlar, açıklamalar ile konular esas alınır. c) Ölçme ve değerlendirmede okul il ve ülke çapında birlik sağlanır. d) Öğrenci başarısı, derslerin özelliklerine göre yazılı ve uygulamalı sınavlar ile sözlü, ödev veya projelerden alınan notlar esas alınarak tespit edilir.	Madde 32 —Öğrenci başarısının ölçme ve değerlendirilmesinde aşağıdaki esaslar gözetilir; a) Ders yılı, ölçme ve değerlendirme bakımından birbirini tamamlayan iki (Değişik ibare: 20.08.2007/26619 Resmi Gazete) dönemden oluşur. b) Başarının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde ders programlarında belirtilen özel ve genel amaçlar, kazanımlar esas alınır. c) Ölçme ve değerlendirmede okul, il ve ülke genelinde birlik sağlanır. ç) (Değişik:20.8.2007/26619 Resmi Gazete) Öğrencilerin başarısı; sınavlar, varsa proje ve öğrencilerin performanslarını belirlemeye yönelik çalışmalardan alınan puanlara göre tespit edilir.

e) Öğrencilerin ders, ödev, işlik, uygulama, l�boratuar çalışmalarına ve sınavlara katılmaları zorunludur. f) Değerlendirmede 5'lik not sistemi kullanılır. g) Öğrencinin başarısını belirlemek amacıyla hazırlanan ölçme araçlarında; sadece bilginin ölçülmesine değil kavrama, kendini ifade edebilme, yorumlayabilme, uygulama, analiz-sentez ve değerlendirme düzeyinde edindikleri davranışların da ölçülmesine ağırlık verilir. Öğrencilerin öğrenme özelliği, ilgi, tutum ve benlik tasarımı gibi psikolojik özellikleri belirlenir. Öğrencilerin bu özelliklerinin belirlenmesinde ilgi envanteri, tutum ve benlik tasarımı ölçekleri gibi ölçme araçlarından da yararlanılır. h) Öğrencilerin, edindikleri bilgi, beceri, görüş, tutum ve davranışlarda oluşan kazanımlara ne ölçüde ulaştıklarını ölçmek için değerlendirme yapılır. i) Öğrencileri değerlendirirken ölçme sonuçları ile birlikte, öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımı, bilimsel tutum ve davranışları, gözlem yapma, araştırma-inceleme, bilimsel düşünme, sahip oldukları ve sergiledikleri fikir zenginlikleri, sorumluluk alma, ekip çalışmalarına yatkınlıkları, edindiği bilgi ve bulguları paylaşabilme ve benzeri birçok gözleme dayalı öğrenci etkinliğine de değerlendirmede yer verilir. j) Öğrenci başarısının ölçülmesinde kullanılan ölçme araçları geçerlilik, güvenirlik, objektiflik, örnekleyicilik, kullanıl�lılık, ayırt edicilik özelliklerine sahip olmalıdır. Ölçme ve değerlendirmede az sorulu-uzun cevaplı veya çok sorulu-kısa cevaplı yazılı, çoktan seçmeli, tamamlamalı, eşleştirmeli ve doğru-yanlış sınav araçları ile gözlemler, hazırlık ve alıştırma çalışmaları, ödevler, projeler ve benzeri araçlara yer verilir. Sınav araçlarına cevap anahtarı hazırlanır.	d) Öğrencilerin ders, uygulama ve değerlendirme etkinliklerine katılmaları zorunludur. e) (Değişik:20.8.2007/26619 Resmi Gazete) Öğrencilerin performansını belirlemeye yönelik çalışmalar; ders ve etkinliklere katılım ile performans görevlerinden oluşur. f) Öğrencilerin başarısının değerlendirilmesinde bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor özellikleri bir bütün olarak ele alınır. g) Öğrencilerin başarısını belirlemek için kullanılan her türlü ölçme araç ve yöntemlerinde, eleştirel ve yaratıcı düşünme, araştırma, sorgulama, problem çözme ve benzeri becerileri ölçen hususlar öne çıkarılır. ğ) Öğrencilerin başarısının ölçülmesinde kullanılacak araçlar geçerlilik, güvenirlik, kullanıl�lılık özelliklerine sahip olmalıdır. Ölçülecek kazanımın özelliğine göre ölçme ve değerlendirme araçları için cevap anahtarı, dereceli puanlama anahtarı ya da kontrol listeleri kullanılır. h) Kaynaştırma yoluyla eğitim-öğretimlerine devam eden öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi tarafından bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanır. Bu öğrenciler, programında yer alan amaçlara göre değerlendirilir.
---	--

Sosyal Bilgiler Dersinin genel amaçlarından; “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesi amaçlarıyla ilgili olanlar aşağıda sıralanmıştır (Tebliğler Dergisi,1998:537-538).

Öğrenciler Bu Derste:

C) Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yetenekleri yönünden;

1. Yurdumuzun, dünya üzerindeki yerinin önemini kavrar, ülkemizin kalkınmasında sevecek sorumluluk alma duygularını geliştirirler.
2. Türkiye'nin, yakın ve uzak komşu ülkeler ve diğer dünya ülkeleriyle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.
3. Türklerin yaşadığı diğer ülke ve bölgelerin coğrafi özelliklerini öğrenirler, Türklerin geniş bir alanda yaşayan büyük bir millet olduğunu kavrarlar.
4. İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı etkilerini, insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler; yurdun ekonomik kalkınmasında bilgili ve etkili birer vatandaş olarak yetişirler.
5. Plan, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hale gelirler.

1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında; Sosyal Bilgilerin Genel ve Ünitelerin Özel Amaçları yer almasına rağmen, ünitelerin özel amaçlarının hangi davranışlara dayanılarak gözleneceği sorusu cevapsız bırakılmıştır. Yani kısacası özel amaçlar tanımlanmamıştır. Bu konuda yalnızca KALYONCU (Kalyoncu ve başk.,1999:3-227) ve Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Kemal KOÇAK'ın öğrencileri ile birlikte hazırladığı ve derslerinde kullandığı “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Özel Amaç ve Davranışlar” dışında ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarca herhangi bir çalışma ya da düzenleme yapılmamıştır. Amaçların tanımlanması işi öğretmenlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Şu da bir gerçektir ki amacın tanımlanabilirliği, öğretmenin niteliklerinin yeterliliği ile orantılıdır.

Disiplinler arası çalışmaların öneminin gittikçe daha da arttığı günümüzde, sosyal bilimlerin inceleme alanı daha da genişlemektedir. Sosyal bilimlerin inceleme alanına giren her konunun bütünlüyci bir şekilde algılanabilmesi ve yorumlanabilmesi için, o olgunun zaman ve mekân kurgusu içinde anlamlandırılması vazgeçilmez bir kural niteliğindedir. Sosyal bilimci, sosyal olguları açıklamaya çalışırken, açıklamaya çalıştığı olguları zaman bütünlüğünden arındırarak inceleyemez. Bu noktada da tarih biliminden ve tarihin diğer alt disiplinlerinden yararlanır. Sosyal bilimciler; genel olarak sosyal olguları incelerken, mekândan ziyade zamana vurgu yaparlar. Hâlbuki mekân da en az zaman kadar sosyal olguların

incelenmesinde dikkate alınması gereken bir değişkendir. Sosyal bilimci, açıklamaya çalıştığı olguları, mekânın konumlanışından bağımsız olarak inceleyemez ve bu noktada olguları açıklamaya çalışırken, o olguların içinde yer aldığı çevreyi de inceler ve çevre ile insan arasındaki ilişkiye bakar. Mekân ve insan arasındaki ilişki daima çift taraflı olmuştur.

Günlük hayatta yaşanan olaylar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bunların tamamına yakınının üzerinde yaşanan mekânla ilgili olduğu görülmektedir. Özellikle kırsal kesimde yaşayan bir ailenin sabah kahvaltısı masasına gelen kahvaltılığın, köylünün ahırında beslediği hayvan cinsine, tarlasına ektiği tahıl ya da sebzeye, buzdolabı imalatçısının ürettiği buzdolabını hangi iklim bölgesinde satacağından, otomobil üreticisinin hangi yol koşullarına göre üretim yapacağı, üzerinde yaşanan mekânla ilgilidir. Günlük hayatın akışı içinde evden dışarı çıkılırken giyilen giyeceğin türü veya günlük işlerin planlanması da yaşanan yerin coğrafi özellikleriyle alakalıdır (Öztürk, 2006:235). Çocukların çevreleriyle ilgili bilgileri, genellikle yaşadıkları yerle sınırlıdır. İlköğretim birinci sınıftan başlayarak sekizinci sınıfa kadar bulundukları yerin fizikî ve beşerî özelliklerini gözlemleyerek; tanımaktan başlayıp, yaşadıkları yer dışında başka yerlerin olduğunu farkına varıp, birbirinden ayrı yerlerin benzer ve farklı özelliklere sahip olabildiğini, bu durumun insan faaliyetlerini nasıl etkilediğini, birbirinden uzak mekânların birbirlerine bağımlılığını ve bunların fizikî ve beşerî süreçlerle ilişkisini öğrenirler. Çocuklar, fizikî ve beşerî süreçleri tanıyarak, anlayarak yerlerin özelliklerinin nasıl değiştiğini öğrenmeye başlarlar. Bu süreçlerin insan hayatını nasıl etkilediği, mekânın nasıl kullanıldığı ve faydalandığı, bu kullanım sonunda çevreye nasıl zarar verildiği öğrenilir.

Mekânın kendi dinamikleri insanın sosyal hayatını etkilerken, insanın bizzat kendi eylemi de mekânın kurgulanması ve yeniden üretilmesi sürecinde önemli bir yere sahiptir (Özkan, 2003: 1). Bu süreçte mekânın doğru algılanması gerekir. Mekânı algılama becerisi sadece ortamda olan unsurları fark edip söyleme, onların niceliği ve niteliklerini tanıma ile ilgili değildir. Özellikle mekânın farklı şekillerde ifade edilmesinde, yani en basit anlamıyla çizilmesinde mekânı algılama becerisi çok

önemlidir. Mekânı algılama becerisi gelişmiş bir insan, mekânla ilgili çizimleri iyi okuyabilir ve mekâna ait bilgileri kullanarak kâğıt üzerinde çeşitli çizimler yapabilir ve bir yeri, kâğıt üzerine çizilmiş hâli ile karşılaştırabilir. Sonuçta varlıklar arasındaki ilişkiyi daha kolay kavrayabilir; buna bağlı olarak da coğrafi kavramları algılaması, bunlar arasındaki ilişkilerle, bunların sebep ve sonuçlarını açıklayabilmesi mümkün olur.

Sosyal bilgiler dersi için mekânı algılama becerisini kazandırmak çok önemlidir. Çünkü mekânı algılama, kişinin çevresinde gördüğü varlık, nesne ve üç boyutlu olay ve olguları kâğıda çizmeyi veya kâğıttaki çizimlere bakıp, gerçek şekli canlandırabilmeyi mümkün kılar.

Mekânı algılama becerileri şunlardır (MEB, 2005:55):

1. Uzak ilişkilerini görebilme:
 - a. Bir cismin uzayda ya da bir şeklin kâğıt üzerindeki biçimini, göz önünde canlandırma
 - b. Bir şekli üç boyutlu görebilme
 - c. Bir alanı, krokiyi, sokağı veya binayı göz önünde canlandırabilme
2. Harita, plan, kroki, grafik, diyagram çizme ve yorumlama
3. Küre ve atlas kullanma.

Mekânı algılama becerilerinden biri olan harita kullanma becerileri ise şunlardır (McClure, 1992:101; Demiralp, 2006:69):

1. Sembollerin anlaşılması
2. Alansal perspektifin geliştirilmesi
3. Yönün anlaşılması
4. Uzaklığın anlaşılması
5. Yerin belirlenmesi
6. Harita ölçeği
7. Yeryüzü şekillerinin anlaşılması
8. Haritanın yorumlanması.

Harita ve küreleri okuma yeteneği geleneksel okumaya benzeyen, birkaç alt becerinin bileşimini temsil eden becerilerin bir özetidir (Parker ve Jarolimek, 1997). Harita okuma becerileri şunları içermektedir:

1. Harita üzerinde yönleri belirlemek,
2. Harita ve küre üzerinde yerleri bulmak,
3. Ölçek kullanarak mesafe hesaplamak,
4. Harita sembollerini yorumlayarak haritanın hangi anlama geldiğini görebilmek,
5. Haritaları karşılaştırarak çıkarım yapmak,
6. Yerle ilişkileri vurgulamak (Öztürk, 2006:238).

Bugün Türkiye’de Sosyal Bilgiler öğretimini olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri de, hiç şüphesiz, okullarda programa ve öğrenci seviyesine uygun

yeterli çeşit ve miktarda öğretim araç gerecinin bulunmayışı, bulunanların ise yeterince kullanılmayıdır. En sık kullanılan iki araç, ders kitabı ve haritadır. Ayrıca, Sığan (1997) ve Toprak (1993) tarafından elde edilen bulgular, öğretmenlerin mevcut ders kitaplarını, Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen amaçları gerçekleştirecek nitelikte bulmadıkları görülmektedir. Bu araştırmanın konusu olan haritalar, Sosyal Bilgiler Dersinin vazgeçilmez araçlarındandır.

Haritalar; insanlık tarihinin başından bu yana, insanın yaşadığı çevreyi dolayısıyla yeryüzünü tanıma çabalarının ürünüdür.

Harita; coğrafya, tarih, dil, nüfus vb. olgularla ilgili yeryüzünün veya bir parçasının, belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen taslağıdır (TDK, 2002:236).

Harita Genel Komutanlığı'na göre harita; insanoğlunun yaşadığı veya ilgilendiği alanın tamamında veya bir kısmında yer alan fiziksel detayların, bu detaylarla ilgili bilgilerin veya bu alanda meydana gelen olgularla ilgili bilgilerin, genellikle düz bir yüzey üzerinde, belli bir ölçekte gösterimidir. Detaylar ve bilgiler sembollerle gösterilip, yönlendirme ve bir referans sistemine göre konumlandırma da yapılmaktadır (www.hgk.mil.tr).

Haritalarda aranan başlıca özellikler şunlardır:

- Doğruluk,
- Tamamlık,
- Amaca uygunluk,
- Açıklık ve anlaşılabilirlik,
- Kolay okunabilirlik,
- Güzellik (estetik) (www.hgk.mil.tr).

Harita; dünyanın bütününün veya bir parçasının kuş bakışı görünüşünün, belirli bir oran dâhilinde küçültülerek bir düzlem üzerine geçirilmiş şekline denir (Kolukısa, 2003: 72). Haritadan en iyi şekilde faydalanabilmek için, haritanın unsurlarını bilmemiz ve bunları iyi analiz etmemiz gerekir. Haritanın başlıca unsurları; haritanın ismi, işaretler (lejan), meridyen ve paralel daireleri, ölçek, çerçeve ve anahtar harita (lokasyon haritası)dır (Kolukısa, 2003:72).

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, mevcut bilgi hacmini hızlı ve etkili bir şekilde işleme ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Bu hızlı ve yoğun bilgi işleme sürecinde “görselleştirme”; günlük yaşantımız için olduğu kadar, eğitim yaşantımız için de giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Çünkü birçok insanda, görsel materyallerin yazıya oranla daha geniş bir kitle tarafından daha kolay anlaşılacağı düşüncesi hâkimdir. Ayrıca, görsel materyallerin bir iletişim aracı olarak; yazılı materyallere göre daha evrensel olduğu söylenebilir. Winarski, “*bir resim binlerce*

kelimeye eşdeğerdir” derken, bir iletişim aracı olarak resimlerin ifadeci gücünden bahsetmektedir (İşler, 2003: 20). Haritalar için de aynı şeyleri söylemek mümkündür.

Haritalar, bilginin içeriğini tanımlamada önemli rol oynarlar. Haritalar tablolara benzer şekilde sayısal bilgileri gösterebilirler. Ama bir harita bir tablonun yaptığından daha fazlasını yapabilir. Bir harita bilginin nereye ait olduğunu da gösterir, böylece o yerin iklim ve yeryüzü şekilleri, dini ve dili, ekonomik ve sosyal durumu, anlaşmazlıkları ve yardımlaşmaları, ilişkileri ve bağımsızlıkları hakkında da bilgi verir. Verilerin haritaya işlenmesi, verilerin mekânlaştırılmasıdır. Haritalar sadece analiz sonuçlarını göstermek için ya da konuya renk katmak için kullanılmaz. Haritalar, verilerin analizi ve sınıflandırılması için gerekli araçlardır. Haritaya işlenmiş veriler, örüntüleri ve ilişkileri ortaya çıkarabilir ve böylece tablo ve metinlerdeki verilerin açığa çıkaramayacağı yorumları sunar.

Bir haritayı düzgün bir şekilde kullanmak için haritanın gösterdiği alanı göz önünde canlandırmak gerekir. Yani harita üzerinde verilen bilgilere dayanarak onu zihinde şekillendirmek gereklidir. Bunu yaparak haritanın amacı ve bilgileri nasıl sunduğu anlaşılabilir. Diğer bir deyişle, işaretlere bakarak bütün sembollerin ne demek istediği anlaşılabilir ve yerler arasındaki mesafeler hakkında bazı bilgiler edinilebilir (Obee, 2001: 4).

Sosyal Bilgiler programları, özel harita becerileri geliştirmek üzere tasarlanmalıdır. Haritalardan çok iyi verim alabilmek için harita çizimi ile ilgili aktiviteler yapılmalıdır. Bu aktiviteler; uzaklık ölçümleri, haritadan yer bulma, enlem-boylam tayini gibi değişik seviyelerdeki aktivitelerdir (Mcree, 2000:10).

Dünya, ülkeler, Türkiye, bölge, illerle ilgili dilsiz, fizikî, idarî, iklim ve bitki örtüsü ve tarihî haritalar her sınıfta ya da her okulda bulunmalıdır. Bunlar derslerde öğrenciler ve öğretmenler tarafından kullanılmalıdır. Öğrencilerin Türkiye, bölge ve ilin haritalarını yapmalarına imkân tanınmalıdır (Sönmez, 1997: 162).

Öğrenilen kavramların duyu organlarına hitap etme derecesi arttıkça öğrenme kolaylaşır. Görme duyusuna hitap eden bir bilginin anlaşılabilir, hafızaya kaydedilmesi daha kolaydır. Öğretmenler Sosyal Bilgiler derslerinde, öğrencilerin ilk kez karşılaştıkları kavramları somut bir şekilde görsel materyallerle sunmalıdır. Sosyal Bilgiler derslerinin daha etkili öğretimi için haritalar şarttır.

Bir haritadaki şekiller, renkler, işaretler, haritanın ilgili olduğu bilgi çeşidine göre değişir. Bunun için öğrenciler; çeşitli ölçülere göre yapılmış ve çeşitli bilgilere göre düzenlenmiş değişik haritalar üzerinde çalıştırılmalıdır. Sadece fizikî harita üzerinde çalışmış bir öğrenci; bir ulaşım haritası, meteorolojik, ekonomik veya jeolojik bir harita karşısında zorlanır. Bununla beraber yalnız harita çalışması yeterli değildir. Çocuk; harita ve atlaslardan edindiği bilgileri defterine basit kroki, harita ve grafikler hâlinde işlemeli, ancak, bu kopya değil, kazandığı bilgilerin bir karışımı şeklinde olmalıdır.

Harita üzerinde çalışmanın psikolojik önemi şöyle ifade edilebilir: Haritayı inceleyen ve harita üzerinde çalışan çocuk, önce renkleri ve çizgileri ve şekilleri tanımak, bunların ifade ettikleri anlamları bilmek zorundadır. Bu işaretleri gördüğünde anlamını aklına getirecektir. Renkler onun estetik duygularını da harekete geçirecektir. Harita öğrenciyi kendi kendine çalışmaya, kendi kendini yetiştirmeye götüren değerli araçtır. Bunlar üzerinde çalışan öğrenci aynı zamanda bilgilerin nasıl kazanıldığını, nasıl öğrenildiğini de öğrenir (Baymur, 1954: 111-112).

Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak kullanılmak üzere konuya ve öğrenci seviyesine uygun haritalar hazırlanmıştır. Yanpar Şahin ve Yıldırım (1999: 27-31); derste kullanılacak materyali hazırlarken ya da seçerken göz önünde bulundurulması gereken ilkeleri şu şekilde sıralamışlardır:

1. Öğretim materyali, basit, sade ve anlaşılır olmalıdır.
2. Öğretim materyali, dersin ve konunun hedeflerine uygun seçilmeli ve hazırlanmalıdır.
3. Öğretim materyali, dersin konusunu oluşturan bütün bilgilerle değil, önemli ve özet bilgilerle donatılmalıdır.
4. Öğretim materyalinde kullanılacak görsel özellikler (resim, grafik, renk vb) materyalin önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmalı, aşırı kullanımdan kaçınılmalıdır.
5. Öğretim materyalinde kullanılan yazılı metinler, görsel-işitsel öğeler, öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olmalı ve öğrencinin gerçek hayatıyla tutarlılık göstermelidir.
6. Öğretim materyali, öğrenciye alıştırmaya ve uygulama imkânı sağlamalıdır.
7. Öğretim materyali mümkün olduğunca gerçek hayatı yansıtmalıdır.
8. Öğretim materyali, her öğrencinin erişimine ve kullanımına açık olmalıdır.
9. Materyal sadece öğretmenin rahatlıkla kullanabildiği türden değil, öğrencilerin de kullanabileceği düzeyde basit olmalıdır.
10. Zaman içinde tekrar kullanılacak materyaller dayanıklı hazırlanmalı, bir defalık kullanımlarda zarar görmemelidir.
11. Hazırlanan öğretim materyalleri, gerektiği takdirde, kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir olmalıdır.

Öğretimde kullanılan resim ve araçlar, öğrencinin yaratıcılığının gelişmesini sağlar. Öğrenci, duyularına hitap eden öğretim materyalleriyle etkili ve verimli davranış geliştirmektedir. Materyal geliştirme konusunda öğretmenlerin elde edeceği bilgiler, onların üretici birey yetiştirmelerine yardımcı olmaktadır (Baytekin,2001: 203).

Üzerinde durulması gereken önemli bir durum da; bireyin ihtiyaçlarını karşılayan doğru amaçlar ile eğitsel ilkelere uygun olarak materyallerin tasarlanması, geliştirilmesi, kullanılması ve faydalarını ortaya koyan araştırmalar yapılmasıdır. Ancak bu şekilde bireysel farklılıklara cevap veren ve her konu alanı için etkili bir biçimde kullanılabilecek materyaller ortaya çıkmış ve yaygın biçimde kullanılmış olabilir (Yıldız,2002:13).

Bilimsel ve eğitsel ilkeler dikkate alınmadan hazırlanan materyaller, beklenen faydayı sağlamaz. Dolayısıyla, gerek ticarî ve ekonomik kaygılarla materyal üreten firma çalışanları, gerek hazır materyal kullanma yöneliminde olan, gerekse kendi amaçları doğrultusunda kendi materyallerini geliştirme çabası veren eğitimcilerin bu ilkeleri çok iyi bilmeleri büyük önem arz eder (Yıldız,2002:14).

Nas (2000: 261), Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilecek haritalar çizilirken dikkat edilecek bazı noktalara değinmiştir. Bunlar:

- Harita, ünitenin hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır.
- Sade olmalı, önemli noktalar işlenmelidir.
- Dilsiz haritalar da yapılarak ünite işlenirken elde edilen bilgiler bu harita üzerinde gösterilmelidir.

Programın uygulamaya konulduğu 1989 – 1999 öğretim yılından bu güne kadar; Sosyal Bilgiler dersinin özel (ünite) amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin her hangi bir bilimsel araştırma yapılmamıştır (Bu yargı YÖK tez listesi ve Milli Eğitim Bakanlığı EARGED destek araştırmaları listesiyle sınırlıdır). Yapılan literatür taramasında, genel amaçların

değerlendirilmesi konusunda bir çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışma da Yrd. Doç. Dr. Kemal KOÇAK tarafından Kastamonu il merkezi örnekleminde yapılan çalışmadır (KOÇAK,2002: 135 – 162).

Sosyal Bilgiler üniteleri içinde yer alan “*Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası*” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı her hangi bir bilimsel çalışmanın yapılmamış olması, bu çalışmanın bilimsel bir araştırma olduğunu göstermeye yeterlidir.

2. Amaç

“İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi”ni konu alan bu araştırmanın amacı, mevcut imkânlar göz önüne alınarak aşağıdaki gibi tespit edilmiştir.

1. İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işleyen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, ünite de geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki görüşlerini ortaya koymak.

2. İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işleyen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin; ünite de geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki görüşleri üzerinde “*cinsiyet, branş, öğrenim durumu, dersin okutulduğu sınıf, görev süresi, meslekî kıdem, evde veya çantada bulunan araç, okulda veya sınıfta bulunan araç, öğretme/öğrenme etkinliklerinde harita kullanma, hizmet içi eğitim durumu ve hizmet içi eğitim süresi*” değişkenlerinin etkisini ortaya koymak.

3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işleyen 8. sınıf öğrencilerinin; ünitenin amaç ve davranışları doğrultusunda hazırlanacak haritalar kullanılarak geliştirilecek başarı testine verdikleri cevaplara göre haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki durumlarını ortaya koymak.

4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işleyen 8. sınıf öğrencilerinin; ünite de geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki görüşleri üzerinde “*Cinsiyet, okulun bulunduğu yer, okulun öğretim durumu, anne-baba durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne-baba iş durumu, evde veya çantada bulunan araç ve çalışmalarda harita kullanma*” değişkenlerinin etkisini ortaya koymak.

5. İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında ortaya çıkan öğretmen görüşleri ve öğrenci cevapları ile illeri (Ankara ve Kastamonu) karşılaştırmak ve sonuçları arasında bir fark olursa bunun sebeplerini ortaya koymak.

3. Önem

Öğrencilerin; yaşı ve psikolojik durumu ne olursa olsun gördüklerini, yaptıklarını ve yaşadıklarını, okuduklarından ve duyduklarından daha kolay ve hatta daha doğru öğrendikleri bir gerçektir. Edgar Dale, yaşantılarla kavramların oluşumu arasındaki ilişkilerden yararlanarak, öğrencilere en somuttan en soyuta doğru bir öğrenme yaşantısı sağlayacak, “yaşantı konisi” adını verdiği “öğrenme yaşantılarını seçme ve eğitim durumlarını düzenlemeye yardımcı bir model” geliştirmiştir.

Yaşantı konisinin dayandığı bilimsel ilkeler, Çilenti (1991:57) tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

1. Öğrenme işlemine katılan duyu organlarımızın sayısı ne kadar fazla ise o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unuturuz.
2. En iyi öğrendiğimiz şeyler, kendi kendimize yaparak öğrendiğimiz şeylerdir.
3. Öğrendiğimiz şeylerin çoğunu gözlerimizin yardımıyla öğreniriz.
4. En iyi öğretim somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru giden öğretimdir.

Yaşantı konisinin dayandığı bilimsel araştırma bulgularına göre insanlar öğrendiklerinin,

- %83'ünü görme
- %11'ini işitme
- %3,5'ini koklama

- %1,5'ini dokunma
- %1'ini tatma duyularıyla edindikleri yaşantılar yoluyla öğrenmektedir.

Zaman sabit tutulmak üzere insanlar:

- okuduklarının %10'unu
- işittiklerinin %20'sini
- gördüklerinin %30'unu
- hem görüp hem işittiklerinin %50'sini
- söylediklerinin %70'ini
- yapıp söyledikleri bir şeyin ise %90'ını hatırlamaktadır (Çilenti, 1991:36; Yalın,2002:21).

Böyle olunca, klasik şekildeki öğretme ve öğrenme çabalarını, görmeye, yapmaya ve yaşamaya imkân verecek araçlarla desteklemenin mecburî olduğu anlaşılır. İşte bunun için; herhangi bir ders öğretmeni, ders konularını işlerken, bazı düşünceleri, olayları ve varlıkları açıklamak amacı ile bir takım madde ve gereçlere dayanır. Bunlara ders aracı denir. Bu araçlar, öğrencilere verilmesi düşünülen bilgilerin duyular yolu ile benimsenmesine, kolay ve doğru öğrenilmesine ve öğretilmesine yardım eder. Aynı zamanda araçlar yardımı ile öğretim yapmanın, öğretimi aktifleştirme yönünden de eğitsel değeri vardır. Böylece okuldaki çalışmalar, klasik, ezberci, hazırcı, can sıkıcı bir çalışma olmaktan çıkmış olur. Konular, çekici ve heyecanlı bir şekilde işlenir, derinleştirilir ve bilimsel bir manzara gösterecek araştırmalar yapılmasına yöneltilmiş olur.

Genel olarak işaret edilen ve her ders için esas kabul edilebilecek bu öğretim şeklinin, Sosyal Bilgiler dersleri için de kabul edilmesini mecburî kılan birçok sebep vardır. Bu sebepler arasında en önde geleni, Sosyal Bilgiler dersi içeriğinde elle tutulur gözle görülür şekillerin ve konuların fazla oluşudur. Sosyal Bilgiler konularının işlenmesinde kullanılan en önemli araçlardan biri de haritalardır. Haritalar, Sosyal Bilgilerin hemen hemen bütün konularını açıklamada yardımcı olan araçlardır. Sosyal Bilgiler konularının her biri için ayrı bir harita yapılabilir. Ancak yapılan bu haritaların konuya ve öğrenci seviyesine uygun olması büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada; konuya ve öğrenci seviyesine uygun örnek haritaların hazırlanması ile bu haritaların kullanılabilirlik düzeyi üzerinde durulmuştur. Öğretmenlerin araç-gereç kullanımındaki niceliğe ilişkin birçok araştırma sonucunun olmasına karşın, konuya ve öğrenci seviyesine uygun nitelikli harita geliştirilmesi ve

kullanılabilirlik düzeyi ile öğrenci başarısı üzerindeki etkiyi analiz eden araştırmalar ise oldukça yetersizdir. Bu çalışma ile bu boşluğun doldurulması ve bundan sonraki araştırmalara bir çıkış açması amaçlanmıştır.

Bunun yanında Sosyal Bilgiler programları içerisinde, görsel araçlar hakkında bilgi verilirken, öğretmen kitaplarında ve sınıf uygulamalarında bu araçlarla aktarılmaya çalışılan bilginin nasıl elde edileceğine ilişkin ayrıntılı bilgi verilmemektedir.

Bu durum; gerek ders kitaplarında gerekse sınıf içi eğitim faaliyetleri sırasında, görsel araçlardan beklenen faydanın yeterince elde edilememesine sebep olmaktadır. Uluslar arası testlerde ülkemizin aldığı sonuçlar bu görüşü desteklemektedir.

Örnek olarak verilecek olursa, uluslar arası eğitim başarılarını belirleme kuruluşu (IEA)'nın Uluslar Arası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesine (PIRLS); aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 35 ülke katılmaktadır. Bu proje ile ilköğretim 4. sınıf (9 yaş grubu) öğrencilerimizin okuma becerileri, okuma alışkanlıkları, öğrencilere okuma becerisini kazandırmak için öğretmenlerimizin uyguladıkları öğretim yöntemleri, öğretim materyallerinin yeterli olup olmadığı, öğrencilerin okuma becerilerini kazanmalarında ailelerinin katkıları gibi konular, uluslar arası standart test ve anketlerle belirlenmektedir.

PIRLS test ve anketlerinin uygulaması 2001 yılı mayıs ayında; 62 ilden seçkisiz yöntemle seçilen 154 ilköğretim okulunun 4. sınıflarında toplam 5390 öğrenciye yapılmıştır. PIRLS sonuçları ortalaması 500 standart sapması 100 olan bir standart puan formatında rapor edilmektedir.

Bu puan sırasına göre Türkiye 35 katılımcı ülke arasında 28. sırada yer almıştır. Türkiye'nin standart puanı 449'dur. Türkiye'nin puanı uluslar arası ortalamadan 51 puan (yaklaşık yarım standart sapma) daha düşüktür.

PIRLS testinde sorulan sorulardan bazılarında öğrencilerin; metin, harita, şekil, sema ve fotoğraflar gibi değişik türlerde verilen materyallerde:

- Metinde açıkça yer alan ifadelerden çıkarımlar ya da eşleştirmeler yapmaları.
- Metin, tablo, harita ve resim içeren bir broşürün ilgili bölümlerini bulabilmeleri ve istenilen bilgiyi buradan çıkarabilmeleri.

- Metnin tamamına ilişkin metinden alınmış örneklerle desteklenen genel bir tepki vermeleri istenmiştir (MEB, 2003:1-13). Bu tür sorulardan birisi harita okuma becerisine yöneliktir (bkz. Ek 1). Harita okuma becerisi ile ilgili soruya verilen uluslar arası doğru cevap ortalaması %82 iken, Türkiye'nin doğru cevap ortalaması %72'dir (MEB, 2003:12).

Bilgiyi elde etme ve kullanabilme amacına yönelik hazırlanan harita okuma becerisi sorusunda, ülkemiz doğru cevap ortalaması uluslar arası ortalamanın altında kalmıştır (bkz. Ek 2).

Uluslar arası eğitim başarıları ile ilgili diğer bir çalışma da PISA'dır. Uluslar Arası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), önde gelen endüstrileşmiş ülkelerdeki 15 yaş çocuklarının kazandıkları bilgi ve beceriler üzerinde üç yıllık aralarla yapılan bir tarama (survey) araştırmasıdır. PISA çerçevesinde cevaplanmaya çalışılan sorulardan bazıları şunlardır:

- On beş yaş grubundaki öğrenciler günlük yaşamda karşılaştıkları karmaşık okuma materyallerini okuduklarında ne ölçüde anlayabilmektedir?
- On beş yaş grubundaki öğrenciler bilgi toplumunda karşılaşılabilecekleri sorunların üstesinden gelmeye ne ölçüde hazır olarak yetiştirilmişlerdir?

PISA 2003 uygulamasında; Türkiye'nin de içinde olduğu 41 ülkedeki çeyrek milyon üzerinde öğrenciden yararlanılmıştır. Bu öğrencilere okullarında matematik, okuma, fen bilimleri ve problem çözmedeki becerilerini ortaya koyacak iki saatlik bir test uygulanmıştır. Uygulamaya 30 OECD ülkesinin tamamı ve 11 OECD üyesi olmayan ülke katılmıştır.

Türkiye PISA 2003'e katılan ülkeler arasında matematik, okuma, fen bilimleri ve problem çözme başarısı yönünden 28. sırada bulunmaktadır (MEB, 2005:1-5).

PISA'daki sorulardan ikisi harita okuma becerisine yöneliktir (bk. Ek: 3). Harita okuma becerisi ile ilgili sorulara verilen dağılım yüzdeleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 1
PISA’da Tatil 1. Sorunun Puanlama Şekli ve Öğrencilerimizin Puanlamaya Göre Dağılım Yüzdeleri

Soru 1	Puanlama şekli ve öğrencilerimizin puanlamaya göre dağılım yüzdeleri	
Puanlar	Tanımlar	Cevap Yüzdesi
0	Yanlış	70,7
1	Doğru	26,3
9	Boş	3,0

Tablo 2
PISA’da Tatil 2. Sorunun Puanlama Şekli ve Öğrencilerimizin Puanlamaya Göre Dağılım Yüzdeleri

Soru 2	Puanlama şekli ve öğrencilerimizin puanlamaya göre dağılım yüzdeleri	
Puanlar	Tanımlar	Cevap Yüzdesi
0	Yanlış	84,7
1	Kısmi Doğru	2,8
2	Tam Doğru	8,2
9	Boş	4,4

Tablo 1 ve 2’den anlaşıldığı gibi sorulardaki doğru cevap yüzdesi oldukça düşüktür (MEB, 2005:145).

Uluslar arası testlerde ülkemizin aldığı bu sonuçlar; harita okuma ve kullanma açısından ne kadar yetersiz olduğumuzu göstermektedir. Ülkemizde ise benzer araştırmalar oldukça yetersizdir. Bu çalışmada, İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi araştırılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Bu araştırmada, İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinin seçilmiş olması ayrı bir önem taşımaktadır. Nitekim günümüz dünyasında devletlerin ortak çıkarlar etrafında birleşerek ekonomik ve siyasî birlikler kurdukları bir gerçektir. Bu birlikleri kuran ve yaşatan devletler, ortak paydalar etrafında toplanarak hareket etmektedirler. Bu ortak paydalar kimi zaman din, kimi zaman dil, kimi zaman ise kültür olmaktadır. Çağdaş

medeniyet seviyesinin üstüne çıkmayı kendisine temel hedef olarak koymuş olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, dünyanın aldığı bu şekle uyum sağlamak maksadıyla Avrupa Birliğine tam üye olma çabası içindedir. Aralarında ne din, ne dil, ne de kültür yakınlığı olan Türkiye ile Avrupa'nın bütünleşme çabaları 1963'ten bugüne kadar süregelmiş fakat, tam üyelik henüz gerçekleşmemiştir. Bugün geldiğimiz noktada Türkiye; Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Doğu kaynaklı kazanlarının arasında kalmış, bölgesinde gitgide yalnızlaşan bir pozisyon almıştır. Yüzyıllardır komşu olduğu, daha yüzyıl öncesine kadar aynı siyasî iradede emir alan komşu ve çevre ülkelerle artık barışma zamanı gelmiştir. Bu yakınlaşmanın çerçevesi yalnız komşu ülkelerle sınırlı kalmamalı; 1990'lı yıllarda kullanılamayan fırsatlar yeniden değerlendirilip ortak değerleri paylaştığımız çevre ülkelerde yaşayan soydaşlarımızı kucaklayacak politikalar üretilmelidir.

Gazi Mustafa Kemal'in, cumhuriyetin onuncu yılındaki şu sözleri rehberimiz olmalıdır:

“Bugün Sovyetler Birliği, dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sınıksız tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir... Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevî köprülerini sağlam tutarak. Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür... Tarih bir köprüdür...”

“... Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların (Türkiye dışındaki Türkler'in) bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli...” (Köstüklü, 1999: s.24).

Bu bağlamda kurulan kuruluşların başında, TİKA (Türk İşbirliği Kalkınma İdaresi Başkanlığı) ve TÜRKSOY (Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi) gelmektedir.

4668 sayılı yasa gereği, 24 Ocak 1992'de TİKA (Türk İşbirliği Kalkınma İdaresi Başkanlığı); başta Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu

lkelerle; ekonomik, ticarî, teknik, sosyal, kültürel, eēitim alanlarında iřbirliēini projeler ve programlar aracılıēı ile geliştirmek amacıyla kurulmuştur.

TÜRKSOY (Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi) ise Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın 1993 yılında imzaladıkları anlaşma ile kurulmuştur. Resmî dili Türkçe olup merkezi Ankara'dır.

TÜRKSOY'un amaçları:

- Türkçe konuşan ülkeler ve topluluklar arasında kültürel ilişkilerin geliştirilmesi,
- Türk kültürünün araştırılması, geliştirilmesi, korunması ve uluslar arası alanda tanıtılması,
- Tarihî, siyasî, coērafi koşulların ve dış etkilerin sebep olduēu kültürel farklılaşmaların ortadan kaldırılması,
- Dünya uygarlıēının oluşmasında önemli bir yer tutan Türk kültürünün gelecek kuşaklara aktarılmasıdır.

Ülkemizin bulunduēu coērafya, tarihî ve kültürel baēları ile günümüz dünya şartları dikkate alınarak millî eēitim politikamız belirlenmelidir. Bu araştırma için seçilen ilköēretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “*Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası*” nitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi belirlenirken aynı zamanda ēretmen ve ērencilerin; ülkemize komşu ülkeler ile Türk Dünyası konularındaki farklı görüşlerinin de ortaya konulması amaçlanmıştır.

4. Varsayımlar

Bu araştırmada ařaēıda sıralanan varsayımlar kabul edilmiştir.

1. Literatür tarama suretiyle elde edilen bilgiler doērudur.
2. Bilgi toplama aracı olarak kullanılan anket ve başarı testinin araştırma için, yeterli bilgi verebileceēi hakkında ēretmen ve ērenci görüşleri geçerli ve güvenilirdir.
3. Kaynaklardan elde edilen bilgiler araştırmacının görüşünü açıklayacak nitelikte geçerli ve güvenilirdir.
4. Sosyal Bilgiler ēretmenleri ve 8. sınıf ērencileri uygulanan anket ve başarı testine doēru ve samimi cevap vermiştir.

5. Seçilen örneklem grubu evreni temsil etmektedir.

5. Sınırlılıklar

Bu araştırma ile Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 öğretim yılında eğitim-öğretime açık bulunan, MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı şehir ilköğretim okullarında (A ve B tipi) okutulan 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşleri belirlenmiş, görüşler arasındaki farklar tespit edilerek bazı genellemelere gidilmiştir.

Araştırma konusunun kapsamlı olması bazı sınırlamaları gerektirmiştir. Bu sınırlamalar aşağıdaki biçimde gerçekleşmiştir.

1. Bu araştırma, 1998 İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, içeriğinde yer alan 7. sınıf “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesi, “Bulgaristan, Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan, Gürcistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Özerk Türk Cumhuriyetleri (Altay, Başkurdistan, Çuvaşistan, Dağıstan, Doğu Türkistan (Uygur), Hakas, Kabarta-Balkar, Yakutistan, Tuva, Tataristan), milletlerarası kuruluşlardan TÜRKSÖY ve TİKA” konularının siyasî, sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ile ilgili olarak araştırmacı tarafından hazırlanan haritalarla sınırlıdır.

2. 1998 İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'na göre hazırlanıp kabul edilen ve ders kitabı olarak okutulan “Fuat Sarıalioğlu, Cemre Yayıncılık, İstanbul, 2001; Cemalettin Şahin vd., Ders Kitapları A.Ş., İstanbul, 2000; Celal Aydın vd., Doğan Yayıncılık, Ankara, 2001; Komisyon, MEB Yayınları, İstanbul, 2001.” kitaplardaki “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritalarla sınırlıdır.

3. Atlaslar; Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca eğitim aracı olarak uygun görülen “İlköğretim Sosyal Bilgiler Atlası 6-7, Arkın Kitapevi, İstanbul, 1999;

İ. Atalay, İlköğretim Atlası, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 2005; Yeni Orta Atlas, Kanaat Yayınları, İstanbul; İlköğretim Coğrafya Atlası, Koza Yayınları, Ankara” ve basılı eser olarak kullanılan (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nca incelenmemiş) “A. Gergin, Orta Atlas, Gendaş Okul Yayınları, İstanbul, 2005; Y. Çiringel, Konuşan Atlas Türkiye, Kitapçı Yayınları, İstanbul; Büyük Atlas, Özyürek Yayınları, İstanbul” ile sınırlıdır.

4. Araştırma, Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 öğretim yılında eğitim-öğretime açık bulunan ilköğretim okullarında görevli Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile bu okullarda öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin; ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen ve araştırmacı tarafından hazırlanan haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

5. Araştırma için literatür tarama ve alan araştırmasından (anket ve başarı testi) elde edilecek veriler yeterli görülmüştür.

6. Tanımlar

İlköğretim: Kadın ve erkek bütün Türk vatandaşlarının “millî gayelere uygun olarak bedenî, zihnî ve ahlâkî gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir.” (222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, madde 1.).

İlköğretim Okulu: Sekiz yıllık ilk öğrenim veren gündüzlü ve yatılı millî eğitim ve öğretim kurumu.

Sosyal Bilgiler Öğretmeni: İlköğretim okullarının 6-8’inci sınıflarında bir (Sosyal Bilgiler dersi) veya bir grup (Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük) dersi okutan öğretmen (KOÇAK, 2002:140).

Ders Kitabı: Konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, öğretim amacı ile her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılan basılı eserlerden her biri.

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci (ERTÜRK, 1986:187).

Eğitim aracı: Eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili ve verimli kılmak amacıyla öğretmen ve öğrencilerin yararlanmaları için hazırlanan yazılı ve basılı, görsel ve işitsel araçlardan her biri.

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı: 4306 sayılı Kanunun öngördüğü sekiz yıllık ilköğretim uygulaması gereğince ilköğretim okullarının 4, 5, 6 ve 7'inci sınıflarında 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan öğretim programı (MEB Talim ve Terbiye Kurulu, 02.04.1998;62 karar, Nisan 1998;2487 Tebliğler Dergisi).

Öğretme: Herhangi bir öğrenmeyi kılavuzlama veya sağlama faaliyeti.

Harita: Dünyanın bütününün veya bir parçasının kuş bakışı görünüşünün, belirli bir oran dâhilinde küçültülerek bir düzlem üzerine geçirilmiş şekli (Kolukısa, 2003: 72).

Beceri: “Herhangi bir etkinliği sürekli olarak belli bir yeterlik düzeyinde yapabilmektir.” (Paykoç, 1991:13).

Harita Kullanım Becerileri: Bunlar; sembollerin anlaşılması, alansal perspektifin geliştirilmesi, yönün anlaşılması, uzaklığın anlaşılması, yerin belirlenmesi, harita ölçeği, yeryüzü şekillerinin anlaşılması, haritanın yorumlanmasıdır (McClure, 1992:101).

Öğrenci: İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işlemiş ve 8'inci sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenci.

Haritanın kullanılabilirlik düzeyi: Ünitenin amaçlarında geçen haritaların ne kadar kullanılabildiği veya kullanılamadığının; öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre ağırlıklı aritmetik ortalama ve % olarak ifadesidir.

7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde; sosyal bilgiler öğretimi, tarih öğretimi, coğrafya öğretimi, materyal / teknoloji kullanımı ile ilgili araştırma ve yayımlara yer verilmiştir.

1. Tezler

Coşkun (2001), “*İlköğretim Okulu 4. Ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerinde Materyal / Teknoloji Kullanım Durumu*” adlı tezini hazırlamıştır. Araştırmanın evrenini, 2000 – 2001 öğretim yılında İstanbul iline bağlı 33 ilçede 1500 resmî ve 281 özel ilköğretim okulunda görev yapan toplam 43067 öğretmen ve bu okulların müdürleri oluşturmaktadır. Evrende yer alan 33 ilçeden random (tesadüfen) yöntemiyle 8 ilçe örnekleme oluşturmak için belirlenmiştir. İstanbul iline bağlı 8 ilçeden toplam 65 resmî ve 5 özel ilköğretim okulu örneklem olarak belirlenmiştir. Örnekleme alınan ilköğretim okullarında görevli 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinden 546’sı, okul müdürlerinden 63’ü hazırlanan anketi cevaplamıştır.

Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır:

- İlköğretim okullarında bulunan ve Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılan yerküre ve haritaların tamamına yakını (%95,04) kullanılabilir durumdadır.

- İlköğretim okulu 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını (%42,9) Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılan materyaller/teknolojileri “hiçbir zaman”, %17,2’si ise “her zaman” kullanmaktadır.

- İlköğretim okulu 4 ve 5. sınıf öğretmenleri Sosyal Bilgiler derslerinde en çok kara tahtayı (%87,2) kullanmaktadır. Bu materyali sırasıyla harita (%60,4), atlas (%44,7) ve küre (%40,8) takip etmektedir. Episkop, epidiyaskop, kukla, kum masası, mobil, tuz haritası, diyagram, slayt ve film şerit makinesinin ise hemen hemen hiç veya çok az kullanıldığı görülmektedir.

- Materyal/teknoloji kullanma sıklığı ile cinsiyet değişkeni arasında, yapılan Ki Kare testi sonucunda; bayanların erkeklere oranla Sosyal Bilgiler derslerinde daha çok materyal/teknoloji kullandıkları görülmektedir. Cinsiyet değişkeni ile arasında ilişki bulunan materyal/teknolojiler atlas, diyagram, epidiyaskop, grafik, kukla ve şemadır. Epidiyaskop hariç bu materyaller elle yapılabilecek niteliktedir.

- Materyal/teknoloji kullanma sıklığı ile öğrenim durumu değişkeni arasında, yapılan Ki Kare testi sonucunda; İlköğretim Okulu, 2 Yıllık Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksek Okulu mezunlarının Sosyal Bilgiler derslerinde diğer okul mezunlarına oranla daha

çok materyal/teknoloji kullanmakta oldukları görülmektedir. Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin Sosyal Bilgiler derslerinde materyal/teknoloji kullanma sıklıkları oldukça düşüktür.

- Materyal/teknoloji kullanma sıklığı ile meslekî kıdem değişkeni arasında, yapılan Ki Kare testi sonucunda; meslekî kıdemi 21 yılın üzerinde olan tecrübeli öğretmenlerin, meslekî kıdemi 20 yılın altında olan öğretmenlere oranla Sosyal Bilgiler derslerinde daha çok materyal/teknoloji kullandıkları görülmektedir.

Çiftçi (2002), “*Sosyal Bilgiler 6, 7 ve 8. Sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi*” adlı tezini hazırlamıştır. Araştırma, 2001-2002 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında, Konya İli Meram İlçesi Mehmet BEĞEN İlköğretim Okulunda altıncı sınıfta 88, yedinci sınıfta 78, sekizinci sınıfta 64 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 3 deney grubu, 3 de kontrol grubu kullanılmıştır. Ölçme aracı olarak kullanılan “Başarı ve Tutum Testleri” tüm gruplara ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Uygulama toplam dört hafta sürmüştür. Araştırma bulguları; tutum ve başarı açısından, materyal kullanımının sağlandığı deney gruplarının, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol gruplarına göre daha başarılı olduğunu göstermiştir. Araştırma için kullanılan veri toplama aracında harita üzerinde bir yerin konumunu belirleyebilme, haritayı doğru şekilde yorumlayabilmeye yönelik sorulara yer verilmemiştir.

Ülger (2003), “*İlköğretim Okulu 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kavramlarının Kazanılmışlık Düzeyi*” adlı tezini hazırlamıştır. Araştırmanın evrenini; Kastamonu il merkezinde 2002 – 2003 eğitim öğretim yılında eğitim öğretime açık bulunan resmi ilköğretim okullarından, 20 şehir ilköğretim okullunda öğrenim gören 1212 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem; Kastamonu ilinde 2002 – 2003 eğitim-öğretim yılında, eğitim öğretime açık resmi ilköğretim okullarından 20 şehir ilköğretim okulunda öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinden birer şube öğrencisidir (545 öğrenci).

Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır:

- Haritada gösterilen Türkiye’nin bölümlerinin bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranı/kazanılmışlık düzeyi %43,3’dür.
- Haritada gösterilen akarsuların bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranı/kazanılmışlık düzeyi %41,7’dir.
- Haritada gösterilen körfez, yarımada, boğazı bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranı/kazanılmışlık düzeyi %54,4’tür.
- Haritada gösterilen maki kavramını bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranı/kazanılmışlık düzeyi %45,1’dir.

- Haritada gösterilen savaşların oluş tarihlerine göre bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranı/kazanılmışlık düzeyi %31'dir.
- Haritada gösterilen Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheleri bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranı/kazanılmışlık düzeyi %50,1'dir.
- Haritada gösterilen Karlofça Antlaşması ile kaybedilen yerlerden yanlış olanı bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranı/kazanılmışlık düzeyi %18,9'dur.
- Haritada gösterilen yurdumuza komşu ülkelerin bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranı/kazanılmışlık düzeyi %47'dir.

Yavuz (2004), *“İlköğretim Okulu 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türkiye Tarihi Ünitesi Amaçlarının Kazanılmışlık Düzeyi”* adlı tezini hazırlamıştır. Araştırma evreni 2003–2004 eğitim-öğretim yılında, Kastamonu ilinde eğitim öğretime açık M.E.B’na bağlı resmi ilköğretim okullarında çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenleri (97 kişi) ile ilköğretim 6’ncı sınıf öğrencileridir (5357 öğrenci). Araştırma örneklemi ise Kastamonu ilinde 2003-2004 eğitim-öğretim yılında faaliyet gösteren M.E.B’na bağlı resmi ilköğretim okullarından (115 adet) sistematik örnekleme yöntemiyle seçilmiş 39 ilköğretim okulundan 1’er şube 6’ncı sınıf öğrencileri (1043 kişi) ile Kastamonu ilinde 2003-2004 eğitim-öğretim yılında faaliyet gösteren M.E.B’na bağlı resmi ilköğretim okullarında derse giren Sosyal Bilgiler öğretmenleridir (92 kişi).

Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır:

- Öğretmenler, “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının “Orta” derecede kazanıldığı görüşündedirler.
- 0-5 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazandırılması konusunda, “6-10 yıl ve 11 yıl ve üstü meslekî kıdeme sahip” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.
- Coğrafya branşındaki öğretmenler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazandırılması konusunda “Sosyal Bilgiler ve Tarih” branşındaki öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.
- Hizmet içi eğitime katılan öğretmenler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazandırılması konusunda, “hizmet içi eğitime katılmayan” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.
- Hizmet içi eğitime 1-10 gün katılan öğretmenler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazandırılması konusunda, “hizmet içi eğitime 11 gün ve daha fazla katılan” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.
- Öğrenciler, “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacını “Çok” derecede kazandıkları görüşündedirler.
- Erkek öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmasında “Kız” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.
- Köy okullarında okuyan öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmasında “İl ve İlçe Merkezi okullarında okuyan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.
- Pansiyonlu ilköğretim okullarında okuyan öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmasında “normal öğretim, ikili öğretim, taşınabilir öğretim ve yatılı ilköğretim bölge okullarında okuyan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

- Anne babası öz olan öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmasında “anne babasından biri üvey olan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

- Kardeşi olmayan öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmasında “1 kardeşi, 2 kardeşi, 3 kardeşi, 4 kardeşi, 5 ve daha fazla kardeşi olan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

- Annesi ilköğretim mezunu olan öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmasında “annesi okuma yazma bilmeyen, ortaokul mezunu, lise mezunu, fakülte/yüksekokul mezunu” olanlara göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

- Babası fakülte/yüksekokul mezunu olan öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmasında “babası okuma yazma bilmeyen, ilköğretim mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu” olanlara göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

- Babası çalışan öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmasında “anne babasından ikisi de çalışan, anne babasından ikisi de çalışmayan, annesi çalışan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

- Öğrenciler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazanılmışlık düzeyi hakkında öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Turan (2004), “*İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu Ünitesi Amaçlarının Kazanılmışlık Düzeyi*” adlı tezini hazırlamıştır. Araştırma evrenini, Ankara ilinde 2003-2004 eğitim-öğretim yılında, eğitim-öğretime açık bulunan ilköğretim okullarında görevli Sosyal Bilgiler Dersi öğretmenleri ile bu okullarda öğrenim gören 6.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu” ünitesini görmüş olan 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Ankara ilinde 2003-2004 öğretim yılında eğitim-öğretime açık bulunan ilköğretim okullarından sistematik örnekleme yöntemiyle seçilen okullarda görevli 150 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ile yine sistematik örnekleme yoluyla belirlenen 15 ilköğretim okulundaki toplam 440 7. sınıf öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır:

- Başarı açısından erkek öğrencilerin lehine istatistikî olarak anlamlı bir fark vardır.

- İl merkezinde öğrenim gören öğrenciler, ilçe merkezinde ve kasabada öğrenim gören öğrencilere göre istatistikî olarak daha başarılıdır.

- İkili öğretim yapan okul öğrencileri normal öğretim yapan okul öğrencilerinden istatistikî olarak daha başarılıdır.

- Annesi yüksekokul veya fakülte mezunu olan öğrenciler, annesi okuma yazma bilmeyen, ilköğretim mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olan öğrencilere göre daha başarılıdır.

- Babası yüksekokul veya fakülte mezunu olan öğrenciler, babası okuma yazma bilmeyen, ilköğretim mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olan öğrencilere göre daha başarılıdır.

- Anne ve babası çalışan öğrenciler, anne ve babası çalışmayan öğrencilere göre daha başarılıdır.

- Araştırmada harita bilgisi ve tarih şeridi konusunun öğretmenler tarafından ihmal edildiği sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir.

- Amaçların kazanılmışlığı açısından, 11-15 yıl ve 21 yıl üstü meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin, 0-5 yıl, 6-10 yıl ve 16-20 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerden daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Amaçların kazanılmışlığı açısından, üç yıllık eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlerin, lisans ve lisanüstü mezunu öğretmenlere göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Amaçların kazanılmışlığı açısından, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin, Tarih ve Coğrafya branşındaki öğretmenlere göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Amaçların kazanılmışlığı açısından, hizmet içi eğitime 2 ve daha fazla katılan öğretmenlerin, hiç katılmayan ve 1 defa katılan öğretmenlere göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Amaçların kazanılmışlığı açısından hizmet içi eğitime 10-20 gün katılan öğretmenlerin, 0-5 ve 6-10 gün katılanlara göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelikcan (2005), “*Görsel Materyallerin 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Ünitelerinde Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*” adlı tezini hazırlamıştır. Araştırmanın evrenini, Ankara ili merkez ve ilçelerinde bulunan ve Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim okullarında çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Evren içerisinden random (tesadüfen) yöntemi ile seçilen toplam 86 Sosyal Bilgiler öğretmeni örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır:

- Öğretmenler “Tarih ünitelerinin işlenişinde harita önemlidir.” yargısına %65,1 oranı ile “tamamen katılıyorum” görüşünü bildirmişlerdir.

- Öğretmenler “Tarih üniteleri ile ilgili amaca uygun haritalara ulaşmak çok zordur.” yargısına %48,8 oranı ile “katılıyorum” görüşünü bildirmişlerdir.

- Öğretmenler “Haritalar renk ve görünüş itibarıyla öğrenciye hitap etmemektedir.” yargısına %43 oranı ile “katılıyorum” görüşünü bildirmişlerdir.

- Öğretmenler “Tarih ünitelerinde coğrafya haritalarından da faydalanılmalıdır.” yargısına %65,1 oranı ile “katılıyorum” görüşünü bildirmişlerdir.

- Öğretmenler “Tarih ünitelerinin işlenişinde harita kullanımı coğrafya ünitelerinde olduğu kadar önem taşımaz.” yargısına %55,8 oranı ile “katılmıyorum” görüşünü bildirmişlerdir.

- Öğretmenler “Harita müfredat programında zorunlu olduğu için kullanılmalıdır.” yargısına %46,5 oranı ile “hiç katılmıyorum” görüşünü bildirmişlerdir.

- Öğretmenler “Harita öğrencilerin keşfetme eğilimini geliştirdiği için, yaratıcı bireyler yetiştirmek amacıyla kullanılmalıdır.” yargısına %55,8 oranı ile “katılıyorum” görüşünü bildirmişlerdir.

Demiralp (2006), “*Coğrafya Öğretiminde Gösteri Yöntemi Kullanılarak Harita ve Küre Kullanım Becerilerinin Geliştirilmesi*” adlı tezini hazırlamıştır. Bu çalışmada coğrafya öğretiminde gösteri yöntemine dayalı öğrenmenin, öğrencilerin harita ve küre kullanım becerilerinin erişti düzeylerine (bilgi, kavrama, uygulama – üstü) etkisi araştırılmış ve sonuçlar, deney grubuna uygulanan başarı testinin, belirtilen değişkenler açısından olumlu etkilerini ortaya koyar nitelikte olmuştur.

Araştırma için kullanılan veri toplama aracında haritada üzerinde bir yerin konumunu belirleyebilme, haritayı doğru şekilde yorumlayabilmeye yönelik sorulara (topoğrafya hariç) yer verilmemiştir.

Üzümcü (2007), *“İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Harita Okuma Becerisinin Aktif Öğrenme Yöntemiyle Kazandırılması”* adlı tezini hazırlamıştır. Araştırmanın evrenini 2006-2007 öğretim yılında Ankara iline bağlı Elmadağ ilçesi merkez okullarında okuyan 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem olarak seçilen ilçe merkezindeki bir okulda deneysel çalışma yapılmış olup, harita okuma becerisine yönelik araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlikler bir sınıfa uygulanmıştır. Çalışmada, harita okuma becerisinin aktif öğrenme yöntemiyle kazandırılmasının geleneksel yönteme göre daha etkin olduğu sonucuna varılmıştır.

Öcal (2007), *“İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde 6. Sınıf Öğrencilerinin Mekânsal Biliş Becerilerinin İncelenmesi”* adlı tezini hazırlamıştır. Bu çalışmada, İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi mekânsal biliş becerisinin 6. sınıf öğrencileri düzeyinde incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma boyunca öğrencilerin okul çevresinden başlayarak, genişleyen çevrede ne tür bir mekân bilişine sahip oldukları ve mekânsal bilgileri tasvir şekilleri incelenmiştir. Çalışmada mekân bilişinin ana konularından olan rota, konum ve mekân organizasyonu bilgilerinin öğrencilerde ne düzeyde bulunduğu belirlenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerine göre desenlenen bu çalışma 10 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır:

- Rota çalışmasından alınan toplam puanlara göre, öğrencilerin %50'sinin “orta” düzeyde rota bilişine sahip oldukları belirlenmiştir. Ortalama rota puanlarının cinsiyete göre değişimine bakıldığında, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu görülmüştür.

- Toplam konum puanlarına göre, öğrencilerin % 50'si “orta” düzeyde, %30'u “çok iyi” düzeyde konum bilgisine sahip bulunmaktadır. Ortalama konum puanlarında cinsiyetler arasında önemli bir fark tespit edilememiştir. Her iki cinsiyette de öğrencilerin %50'si “orta” düzeyde konum bilişine sahip bulunmaktadır.

- Aldıkları puanlara göre, öğrencilerin mekânsal organizasyon seviyeleri çok iyi sayılmaz. Çalışma grubundaki öğrencilerin %67'si “zayıf ve çok zayıf” düzeyde yer

almaktadır. Mekânsal ilişkiler kurabilmekte, ancak mekânın soyut bir şekilde hatırlanması ve yerlerin doğru bir şekilde yerleştirilmesinde problemler vardır. Bu çalışmada öğrencilerin aldıkları mekânsal organizasyon puanları bağlamında, erkek ve kız öğrenciler arasında oransal olarak önemli bir fark tespit edilememiştir.

2. Kitaplar ve Makaleler

2.1. Kitaplar

Allen ve başkaları (1990), *“The Geography Learning of High School Seniors”* (Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Öğrenimi) adlı eser National Assessment Of Educational Progress tarafından desteklenmiş uygulamalı bir çalışmadır. A.B.D’de lise öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerilerini ölçmek amacıyla yaklaşık 300 devlet ve özel okulda öğrenim gören 3000’den fazla lise son sınıf öğrencisine test uygulanmıştır. Testte yerleri bilme, coğrafi araç ve becerilerin kullanımı, fizikî ve beşerî coğrafyanın kavranması ile fizikî ve beşerî faktörler arasındaki ilişkilerin açıklanmasına yönelik becerileri ölçmek amacıyla 76 soru sorulmuştur. Araştırma sonucunda, lise öğrencilerinin coğrafi bilgi ve beceriler konusunda yeterli olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Şahin ve başkaları (1993) tarafından hazırlanan *“Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri ve Türk Toplulukları Arasında Yapılan Anlaşmalar, İlişkiler ve Faaliyetler”* adlı eser MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları Dairesi Başkanlığı’nca yayımlanmıştır. Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları Dairesi Başkanlığı 31 Ocak 1993 tarih ve 21482 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan *“MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği”*nde belirtilen “ikili anlaşmalar çerçevesinde veya talep hâlinde Türk Cumhuriyetleri ve Türk Toplulukları ile eğitim ve öğretim programlarının değerlendirilmesi, geliştirilmesi veya yeni eğitim ve öğretim programlarının hazırlanması, hazırlatılması, konularında karşılıklı işbirliği yapmak; Türk Cumhuriyetleri ve Türk Topluluklarında Bakanlık, özel kurum ve kuruluşlarınca açılan okulların öğretim programlarını incelemek ve değerlendirmek; Türk

Cumhuriyetleri ve Türk Topluluklarında ikili anlaşmalar çerçevesinde müşterek kullanılabilecek gerekli ders kitaplarının destek eserlerin hazırlanması, hazırlattırılması veya satın alınması hizmetlerini yürütmek; Türk Cumhuriyetleri ve Türk Topluluklarından gelen öğrencilerin okullara uyumlarının sağlanması ile ilgili programları yapmak” amacıyla kurulmuştur. Türk Cumhuriyetleri ve Türk Toplulukları ile ülkemiz arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi; sosyal, kültürel ve eğitim alanında ikili ilişkiler ve taleplerin ileri düzeye çıkarılması çerçevesinde ilgili çalışmalar (anlaşmalar, ilişkiler, faaliyetler) bu üç ciltlik eserde toplanmıştır.

Erden (tarihsiz) tarafından hazırlanan “*Sosyal Bilgiler Öğretimi*” adlı eser, Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde okutulmakta olan “Sosyal Bilgiler Öğretimi” dersi için, ders kitabı olarak hazırlanmıştır. Ancak kitabın, kendisini geliştirmek isteyen Sosyal Bilgiler Öğretimi öğrencilerine de yardımcı olması amaçlanmıştır. Erden, haritaların coğrafya bilgilerinin yanı sıra tarihle ilgili olguların öğretilmesinde de etkili bir biçimde kullanılabileceğini, öğrencilerin belli bir tarihî olayın nerede meydana geldiğini, geçmişte ülkelerin sınırlarını bilmesini, olaylara anlam vermesini, tarihî bilgileri ile coğrafi bilgilerini birleştirmesine yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Barth ve Demirtaş (1997) tarafından ve YÖK / Dünya Bankası Millî Eğitim Geliştirme Projesi kapsamında hazırlanan “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*” adlı eserin hazırlanmasının birçok amacı vardır. 34 Eğitim Fakültesini araç-gereçler, programlar ve öğretim elemanlarının eğitimi yönlerinden geliştirmeyi amaçlayan projenin önemli etkinliklerinden bir tanesi, öğretmen eğitimiyle ilgili çeşitli konu alanlarında öğrenme-öğretme materyalleri hazırlamak olmuştur. Bu amaç çerçevesinde hazırlanan kitapların özel öğretim yöntemleri, okullarda uygulamalar ve ilgili diğer derslerde öğretim etkililiğini ve verimliliğini arttırmasına katkıda bulunması beklenmektedir. Çeşitli derslerde çok yönlü olarak kullanılabilecek bu kitaplarda; yeni öğretim yöntemleri ve teknikleri, çeşitli düzeylerde etkinlikler ve öneriler yer almaktadır. Bu kitaplar, ilgili derslerdeki pratik ihtiyaçlar dikkate alınarak hazırlandığından teorik bir ders kitabından çok, esnek ve gelişmeye açık bir kaynak kitap niteliğindedir. Eserde harita ve küreler ile ilgili şunlara yer verilmiştir:

Harita ve küreler, hayat bilgisi, sosyal bilgiler dersleri öğretiminin vazgeçilmez unsurlarıdır ve en kolay bulunabilen araçlar arasındadır. Bunlar sayesinde öğrenciler sembollerini okuyup, yeryüzü şekilleri, iklim, yerleşim ve uzaklık arasındaki ilişkiyi kolayca öğrenebilirler. Ülkelerin büyüklükleri ve konumlarını rahatlıkla gözleyebilir ve birbirleriyle olan ilişkilerinin farkına varabilirler. Eğer harita ve küreler bulunamıyorsa, öğrenci ya da öğretmenler bunları kendileri yapabilirler.

Köstüklü (1998) tarafından hazırlanan “*Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*” adlı eser başlıca 5 bölümden oluşmuştur. 1. bölüm, “Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimine Giriş”, 2. bölüm, “Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretim Metotları”, 3. bölüm, “Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretiminde Kullanılan Araç – Gereçler”, 4. bölüm, “İlk ve Orta Öğretimde Tarih Müfredatının Tanıtımı”, 5. bölüm, “Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme” bölümlerinden meydana gelmiştir. Eserde iki boyutlu materyaller arasında sayılan haritaların sıkça ve en kolay kullanılabilen materyaller olduğu belirtilmiştir. Yazar harita kullanımı hakkındaki görüşünü; “Haritalar, tarihle ilgili yorumlarda bize yardımcı olduğu gibi, bazı soyut kavramları anlamada oldukça faydalıdır. Bu yüzden tarih sınıflarında önemli belli başlı haritalar, meselâ bir dünya haritası, Türkiye haritası, Türk dünyası haritası vb. haritalar sürekli bulundurulmalıdır. Böyle bir ortamda, tarih ders saatlerinin dışında bile öğrenci, belki kendi bile farkında olmadan tarih eğitimi almış olur.” şeklinde ifade etmektedir.

Nas (2000) tarafından hazırlanan “*Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*” adlı eserde, formal eğitimin sınırları genişletilerek informal eğitimin denetim altına alınmasının; konuların dökümü anlamındaki “müfredat” anlayışından (“içerik merkezli” ders vermekten) vazgeçilmesinin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Program kavramını yalnızca öğretim açısından görmek, okulların işlevini bilgi alışverişine indirgemektir. Onun için kimi sayfalarda yoğunlaşan alıntılara orijinal olarak yer verilmiştir. Nas, harita kullanılırken dikkat edilmesi gereken noktaları şu şekilde sıralamıştır:

- Haritalar, yalnızca Sosyal Bilgiler dersinde değil, gerektiği zaman kullanılmalıdır.
- Yerleri, yerleşim merkezlerini harita üzerinde göstermekle yetinilmemeli; çevreyle olan ilişkileri, önemleri, kuruluş sebepleri üzerinde durulmalıdır.
- Yeni bir harita üzerinde çalışılacağı zaman ölçeği, özel işaretleri üzerinde durulmalıdır.

- Her haritanın belli bir yeri olmalı, bu, etiketle belirtilmeli ve harita kesinlikle yerine konmalıdır (Nas, 2000:261.).

Ülgen (2001) tarafından hazırlanan “*Kavram Geliştirme Kuramları ve Uygulamaları*” adlı eserin amacı, okullarda çeşitli disiplinlerle ilgili bilgilerin bel kemiğini oluşturan kavramların öğrenilmesinde, öğretmenin etkili bir öğretim yapabilmesine ve öğrencinin bilgiyi yapılandırmasına yardımcı olmaktır. Eserin birinci bölümünde, kavram öğrenmeye taban oluşturması için dünyamızdaki bilgiler ve onların çeşitli ölçütlere göre nasıl sınıflandırılabilirliği konusunda açıklamalar yapılmıştır. İkinci bölümde, insanların bu bilgileri nasıl edinebildiği, nasıl ürettiği ve nasıl kullanabildiği konusuna açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Bağlamcı öğrenme kuramı, bilişsel öğrenme kuramı özellikle bilgi işlem kuramı merkeze alınmış; yürütme işlevine yer verilmiş ve bilişsel süreçlerin ölçülmesinde kullanılacak araçlara değinilmiştir. Üçüncü bölümde, bilgilerin nasıl yapılandığı ve yapılandırıldığı, Piaget ve Vygotsky’nin görüşlerine ağırlık verilerek tartışılmıştır. Dördüncü bölümde, kavramların nasıl tanımlanabildiği, eğitim programındaki yeri ve öğrenilmesi için gerekli koşullar üzerinde durulmuştur. Son kısımda ise, kavramların analiz ve örneklendirilmesiyle ilgili birkaç öğrenci ödevi bulunmaktadır.

Öztürk (2006) editörlüğünde hazırlanan “*Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*” adlı eserin amacı, 2005 yılında yürürlüğe giren yeni Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programlarının uygulayıcısı öğretmen ve öğretmen adaylarına nitelik kazandırmaktır. Bu amaçla, kitabın ilk dört bölümünde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler alanlarına ait kuramsal çerçeve oluşturulduktan sonra, bu iki alana ilişkin yeni öğretim programları tanıtılmıştır. 5. bölümde öğretme-öğrenme kuramları çerçevesinde yeni programların dayandığı yapılandırmacılık yaklaşımı hakkında geniş bilgi verilmiştir. 6-13. bölümlerde ise, genel öğretim strateji, yöntem ve teknikleriyle birlikte bilgi, beceri ve değer öğretimi ile ilgili eğitim durumları ele alınmıştır. Son iki bölümde yeni programlara uygun planlama ve ölçme değerlendirme irdelenmiştir. Eserde haritalarla eğitime de yer verilmiştir.

“Harita ve küreleri okuma yeteneği hem öğrenmede, hem de günlük yaşamda önemlidir. Harita okuma ve yorumlama birkaç komple yeteneği içerir. Okullar bu yeteneği geliştirmede çok başarılı değildir (Kaltsounis, 1987). Bunun için haritalarla ilgili ilk

tecrübeler basit olmalıdır. Harita kullanımının öğretilmesinde çocukların ve öğretmenin yakın çevresini gösteren haritalar ile diyagramlar kullanılmalıdır. Harita kullanımı ile ilgili ilk uygulamalarda sınıf döşemesi kullanılarak, blok ve diğer objelerden faydalanarak ev, cadde, sokak, ağaç ve binalar sergilenir. Daha sonra, öğrencilerden sınıf döşemesinde gördüklerini resim kâğıdına çizmeleri istenir. Harita kullanımı ile ilgili öğrenme ve uygulamalar sık sık yapılarak beceriler pekiştirilir (Öztürk, 2006:239).

2.2. Makale

Kabapınar (2002) tarafından hazırlanan “*İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri Açısından Türkiye ve İngiltere Örnekleri*” adlı araştırmada siyasal, sosyal, kültürel yapılanma ve deneyimleri birbirinden oldukça farklı olan Türkiye ve İngiltere’deki ilköğretimin ilk basamağında yer alan Hayat Bilgisi ve Vatandaşlık Eğitimi derslerinde izlenen yöntemlerin genel bir karşılaştırılması yapılmıştır. Böylece eğitim felsefeleri ve öğretime yüklenen amaç boyutunda iki ülke arasında farklılıklar olup olmadığı da incelenmiştir.

Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır:

1. Türk ve İngiliz ders kitapları üzerine yapılan bu karşılaştırmalı araştırmanın en önemli sonucunu, bu ülkelerin tarih öğretimi amaç, yöntem ve felsefelerindeki büyük farklılık oluşturmuştur. Türkiye’de bilgi temelli, hikâyeci bir tarih öğretimi egemen olup, ders kitabı yazar(lar)ı tarihsel olayların oluşum sebepleri, sonuçları, olayın önemi ile ilgili ‘son söz’ söyleyici otorite konumunda bulunmaktadır. Tüm bu süreçler içerisinde, öğrencinin ödevini, her yönü ile çerçevesi çizilmiş bu bilgi yığını öğrenmek oluşturmaktadır.

2. Buna karşılık, İngiltere’deki tarih öğretimi, temel esin kaynağını tarih metodolojisinden almakta, tarih metodolojinin farklı boyutlarının öğrenciye sunulurken, onlarda bazı yeteneklerin kazandırılması temel amaç olarak kendini göstermektedir. Bu bağlamda, ders kitabı yazarı, her türlü yorum ve düşüncüyü işaret edip, belirleyen bir otorite figürü olmaktan çıkmıştır. Bunun yerine, sorumluluğunun temel boyutunu, öğrencileri tarihsel olayların yorumlanması, eleştirilmesi sürecine aktif olarak katabilecek temel altyapıların hazırlanması oluşturmıştır. Bu yapılırken amaç, öğrenciye, tarihsel bilginin tarihçiler tarafından nasıl oluşturulduğuna ilişkin süreç ve metodolojiyi tanıtmaktır. Bu düşüncenin uzantısı olarak, ders kitapları olaylara ilişkin genel bilginin ötesinde, farklı tarihsel kaynakları ve bunlarla ilişkili aktiviteleri de içermektedir.

3. Her iki ülkenin sosyo-ekonomik gerçekliklerinin doğal bir uzantısı olarak, Türk tarih ders kitapları baskı tekniği, kâğıt kalitesi açısından İngiliz ders kitaplarına göre önemli dezavantajlar içermektedir.

4. Türk ders kitaplarında, fotoğraflar ve görsel materyaller dekoratif birer öge olarak bulundurulurken, İngiliz tarih ders kitaplarında ise, yaratıldıkları dönemi anlatan tarihsel kaynaklar olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple, fotoğraf ve diğer görsel materyaller (karikatür, savaş posterleri, gazete haberleri gibi) sınıf içi tartışma ve sorgulamada, tıpkı yazılı materyaller gibi önemlidirler.

5. Türk ders kitapları, yazım tekniği açısından, ders kitabı yazarının tüm düşünceleri, sebep-sonuç ilişkilerini ve değer yargılarını biçimlediği otorite temelli bilgi

yığınları olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşılık, İngiliz tarih ders kitabı yazarları, bilginin yanı sıra, farklı tarihsel kaynakları ve aktiviteleri öğrenciye sunarak, onların yorumlama, eleştirme aşamalarına doğrudan katılımının hazırlayıcıları olmaktadır. Bu özellikleri ile Türk tarih ders kitapları hikâyeci ve didaktik yazım tarzı sergilerken, İngiliz tarih ders kitapları sınıf içi tartışma ve katılımın hazırlayıcıları olabilmektedirler.

6. Türk tarih ders kitaplarında, ders kitabı yazarının değer yargıları, bakış açıları belirleyici olabilmekte, üstelik bunlar alternatif olmayan biricik doğrularmış gibi öğrencilerin önüne sunulmaktadır. Yine, özellikle bazı tartışmalı olayların açıklamasında, olayların yalnız tek bir boyutu sergilenirken, bu tip konular ile ilgili bazı tarihsel olaylar, gerçeklikler gözden kaçırılmaktadır. İngiliz tarih ders kitaplarında ise, ders kitabı yazarı kendi değer yargıları ve bakış açılarını öne çıkarmak yerine, tarihteki çoksesliliği öğrencinin önüne getirerek, onların kendi değer yargıları, düşünce ve bakış açılarını kendilerinin geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

7. Deneysel çalışma göstermiştir ki, ders kitapları, Türkiye’deki sınıf içi öğretimin içeriğini önemli ölçüde belirlemekte, öğretmenler (beğensinler ya da beğenmesinler), kendilerini ders kitabını kullanmak zorunda hissetmektedirler. Ders kitabı ve müfredat arasındaki sıkı bağlantı, Bakanlığın ders kitabını kullanmayı mecbur kılması, alternatif öğretim araçlarının yokluğu, ailelerin ders kitabının sınıfta kullanılmasına yönelik beklentileri, ders kitabını sınıf içinde bir zaruriyet hâline getirmektedir. Buna karşılık, İngiltere’de öğretmenler tarafından hazırlanan çalışma kâğıtları ve video, önemli ölçüde ders kitabına alternatif olarak kullanım alanı bulmaktadır.

8. Türk öğretmenlerin çok önemli bir bölümü, tarih ders kitaplarının kalitesinin yeterli olmadığını düşünmekte, özellikle tarih ders kitaplarının düşünme, eleştirel düşünce, farklı düşüncelerin temsili açısından çok yetersiz olduklarını vurgulamaktadırlar. Buna karşılık, İngiliz tarih ders kitapları, İngiliz öğretmenler tarafından genelde yeterli bulunmakta, ancak öğrencilerin kitaptaki metinleri okumakta zorluk çektikleri uyarısında bulunmaktadır.

9. Türk tarih ders kitabı yazarları, Talim ve Terbiye Kurulu’nun çizdiği sınırlamaların kendilerinin ders kitabı yazımını olumsuz olarak etkilediğini ifade ederek dolaylı bir sansürün varlığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, kitapları için gerekli onayı alma adına, dökülen kalıplar içerisinde ders kitabı hazırlamak zorunda kaldıklarını, bundan dolayı da piyasadaki tüm tarih ders kitaplarının birbirinin kopyası olduğunu dile getirmişlerdir. İngiliz tarih ders kitabı yazarları ile yapılan görüşmeler sonucu öğrenilmiştir ki, İngiltere’de ders kitabına onay veren herhangi bir otorite yoktur. Bu anlamda, tüm sorumluluk ders kitabı yazarı ile yayımcıya aittir. Kitabın yeterliliği ve kalitesine ilişkin kararı, öğretmenler kitabı satın alarak/almayarak göstermektedirler.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE HARİTA OKUMA BECERİSİ

Bu bölümde, harita okuma becerisi gelişim dönemlerine, öğretim programlarına ve ders kitaplarına göre ele alınmıştır.

1. Gelişim Dönemlerine Göre Harita Okuma Becerisi

1.1. Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget; bilişsel gelişimde, olgunlaşma ile öğrenmenin etkileşiminin önemini vurgulamaktadır. Çocuklar, geçirdikleri yaşantıların, biyolojik olgunlaşma düzeyleri ile girdiği karmaşık bir etkileşim sonucunda, çevrelerinde olup bitenlere anlamlar yüklerler. Başka bir anlatımla, bir çocuğun olayları ya da durumları açıklama biçimi, içinde bulunduğu bilişsel gelişim dönemine bağlı olarak değişiklikler göstermektedir.

Piaget'e göre bilişsel gelişim, birbirini izleyen dört dönem içinde ortaya çıkmaktadır. Dönemler ilerledikçe, çocukların kavrama ve problem çözme yeteneklerinde nitel gelişmeler gözlenmektedir.

Bilişsel gelişim büyük ölçüde biyolojik olgunlaşmadan etkilenmekle birlikte, bireyin yaşını bilmek, onun hangi dönemde olduğunu kestirmek için kesin bir ölçü olmamaktadır. Öte yandan, herhangi bir yaşta, bilişsel olarak birden fazla dönemin özelliklerini taşımak da mümkündür. Piaget; ergenlik dönemi ve sonrasına denk gelen gelişim dönemini, “soyut işlemler dönemi” olarak ifade etmektedir. Ancak, yine Piaget'e göre, bilişsel gelişim biyolojik olgunlaşma ile birlikte geçirilen

yaşantılardan da etkilendiği için, bazı yetişkinlerin yaşları ne olursa olsun, soyut işlemler dönemine ulaşamamış olması da mümkün olabilir.

Bilişsel gelişim dönemlerinin özelliklerinden bir başkası da, her bir dönemin kendisinden önce gelen dönemlerin özelliklerini de içermesidir. Başka bir anlatımla, bir önceki dönemin özellikleri, yeniden düzenlenip, formüle edilerek bir sonraki döneme aktarılır.

Piaget bilişsel gelişim dönemlerini Duyusal – Motor, İşlem Öncesi, Somut İşlemler ve Soyut İşlemler olmak üzere dört dönem içinde incelemektedir. Aşağıdaki şemada “Piaget’e Göre Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Özellikleri” verilmiştir.

PIAGET'E GÖRE BİLİŞSEL GELİŞİM DÖNEMLERİ

DÖNEM	ORTALAMA YAŞ	ÖZELLİKLER
1. Duyusal - Motor	0 – 2 yaş	- Taklit, bellek ve düşünceyi kullanmaya başlama - Nesne devamlılığının kazanılmaya başlanması - Refleks düzeyindeki davranışlardan, istemli davranış düzeyine geçiş
2. İşlem Öncesi	2 – 7 yaş	- Dil gelişiminin hızlanması - Tek yönlü, sezgisel sınıflandırmalar yapma. - Ben – merkezci düşünme
3. Somut İşlemler	7 – 11 yaş	- Muhakeme yoluyla somut problemleri çözümleme - Korunumun kavranması - Sınıflama, sıralama ve tersine çevirmenin başarılması
4. Soyut İşlemler	11 yaş üstü	- Soyut problemler üzerinde fikir yürütme - Bilimsel düşünmenin başlaması - Sosyal ve kişisel konulara ilgi

Piaget'in bilişsel gelişim dönemlerine ilişkin olarak verdiği yaş dönemleri dikkate alındığında; anaokulu yıllarının (3 – 6 yaş) işlem öncesi döneme; ilköğretim

birinci kademe yıllarının (7 – 11 yaş) somut işlemler dönemine; ilköğretim ikinci kademe ve lise yıllarının (12 – 17 yaş) ise soyut işlemler dönemine denk geldiği görülmektedir.

Piaget'in bilişsel gelişim dönemleri tablosu incelendiğinde; ilköğretim 7'inci sınıf öğrencileri “soyut işlemler” dönemindedir. Ancak önceden de vurgulandığı gibi, belli bir öğretim kademesine ulaşan öğrencilerin hepsi aynı bilişsel gelişim düzeyinde bulunmamaktadırlar.

İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersi öğretmenleri; öğrencilerinin gelişim dönemindeki özelliklerini bilmeli ve öğretme-öğrenme ortamlarını bu özelliklere uygun olarak düzenlemelidirler. Sosyal Bilgiler dersinde harita okuma becerisinin kazandırılması, öğrencilerin gelişim dönemlerinin özelliklerine göre 10-14 yaşları arasındadır.

1.1.1. Somut İşlemler Dönemi (7-11 yaşlar)

Bu evrede çocuklar, hızlı bir bilişsel gelişme gösterirler. Nesnelerin konumlarının ya da fiziksel yapılarındaki değişimlerin; miktar, kütle, ağırlık, sayı gibi özelliklerde farklılık meydana getirmediğini anlarlar. Başka bir anlatımla, tersine dönebilirlik ve korunum kavramlarını edinirler. Buna göre algılanan görüntülerin yanıltıcı olabileceğinin bilinciyle, gerçeği değişik açılardan test ederek anlamaya çalışırlar (Aydın, 2000:40).

Bu dönemde çocuklar, işlem öncesi evrede olduğu gibi oyuna düşkündürler. Çocuk oyunları, bir bakıma toplum hayatının benzetim yoluyla yeniden üretilmesi ve yorumlanmasının anlatımıdır. Öte yandan bu evrede, önemli ölçüde ben merkezci düşünceden uzaklaşırlar. Kuşkusuz burada oyunlar yoluyla toplumsallaşmanın özel bir yeri vardır. Ayrıca farklı sosyal ilişkiler içinde sürekli etkileşim içinde bulunan çocuk, dış dünyayı anlayarak daha karmaşık şemalar geliştirir (Aydın, 2000:41).

1.1.2. Soyut İşlemler Dönemi (11-15 yaşlar)

Bilindiği gibi çocuklar, ben merkezlikten başlayarak somut olayları öğrenir, daha sonra da soyut ve geniş bir anlayış süreci içinde gelişirler. Bu anlayış onların sürekli genişleyen bir grubun –aile, toplum, ülke, dünya ve evren- parçası olduğunu gösterir. Sınıf içi öğrenme ortamları; her sınıfın, büyüme ve gelişim özelliklerine uygun bilgi, beceri ve tutumları kazandırmaya yönelik olmalıdır (Şahin, 2001:45). Bununla birlikte, ilköğretim 3, 4 ve 5. sınıftaki öğrenciler somut düşünmekle birlikte “soyut düşünmeye başlamaya” geçiş döneminde yer almaktadırlar. Bu sebeple içerik somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru düzenlenmiş olmalıdır. Çocuklar 6, 7 ve 8. sınıflarda ise hem “soyut düşünmeye” geçmekte, hem de gerçeğe ilişkin seçenekler, tercihler üretebilmektedir. Bu sınıflardaki çocuklara konuların sunumu; inceleme, genellemelere varma, harita, grafik, tablo yorumlama, grafik çizme, tablo oluşturma ve soyut bir kavramı somut olaylar kullanarak açıklayabilme türünde etkinliklerle desteklenmelidir.

1.2. Vygotsky ve Kavram Gelişimi

Vygotsky, zihinsel gelişimin Piaget’in öne sürdüğü gibi çocuğun neredeyse kendi başına gerçekleştirdiği bir süreç olmadığını, başkalarına da bağlı olduğunu iddia etmiştir. Başkaları çocuğun zihinsel gelişiminde yol gösterebilir, bir takım bilgiler vererek bunları öğretebilir. Çocuk kendi başına çözdüğü problemlerde, başkalarının (yetişkinlerin) verdiği bu yardımdan yararlanır. Denebilir ki, Vygotsky zihin gelişimi ile ilgili sosyal bir kuram ortaya atmıştır.

Vygotsky’nin Piaget’nin kuramına karşılık olarak getirdiği diğer bir düşünce de kavram gelişimi ile ilgilidir. Piaget, kardeş kavramı gibi görelî kavramların 11-12 yaş civarında kazanılabileceğini belirtmiştir. Vygotsky ise, bu konuda bir ayrım yapmaktadır. Kavramları; kendiliğinden edinilen kavramlar ve öğretilen kavramlar şeklinde ikiye ayırabiliriz. Kendiliğinden edinilen kavramlar gündelik hayatta kullanılan kavramlardır, kardeş kavramı böyledir. Bu tür kavramlar tümdengelim yoluyla edinilir. Yani çocuk başlangıçta herkesin kardeş olduğunu düşünür, sonra kardeş olmayanları çıkara çıkara kardeşlere ulaşır. Öğretilen kavramlar ise gündelik hayatta değil okulda karşılaştığımız kavramlardır. Vygotsky sömürü kavramını örnek verir. Sınıfta A ülkesinin B ülkesini sömürdüğünü öğrenen çocuk, önceleri sömürüyü sadece “A’nın B’ye yaptığı” olarak algılar. Sonra başkalarının da başkalarını sömürdüğünü öğrene öğrene genellemeye ulaşır, yani öğretilen kavramlar tümevarım yoluyla edinilmektedir (Bacanlı, 2006:71).

Görüldüğü gibi, Vygotsky, Piaget’ye göre daha etkilenebilir bir zihin gelişimi düşüncesine sahiptir. Onun düşüncesinde çocuğun zihin gelişimi dış etkilere daha açıktır. Oysa Piaget’in kuramında dış etkiler oldukça azdır. Vygotsky’nin düşünceleri paralelinde Luria, öğrenmenin bir tür yönergenin içselleştirilmesi olduğunu öne sürmüştür. Buna göre, çocuk önce yetişkinin hem sözlü yönergeyi, hem de davranışı ortaya koymasını gözler. Daha sonra yetişkinin yönergesine uygun davranışta bulunur. Bu sırada kendisi de yönergeyi tekrarlar. Ardından yetişkinin sözlü yönergesi de ortadan kalkar. Çocuk söyler ve yapar. En son aşamada, artık “sesli” konuşma yoktur, çocuk içinden konuşur ve yapar. Böylece çocuk yetişkinin davranışlarını kopya etmiş olur. Rus psikologları Vygotsky ve Luria gelişim ve öğrenmeye sosyal bir yaklaşım getirmişlerdir.

2. Öğretim Programlarına Göre Harita Okuma Becerisi

Bu bölümde 1329 (1913), 1338 (1922), 1340 (1924), 1926, 1936, 1948, 1968 ilkokul programları ile 1998 ve 2004 ilköğretim programlarındaki harita okuma konularına ve ilgili açıklamalarına yer verilmiştir.

2.1. 1329 (1913) Mekâtib-i İbtidâiyye Ders Müfredatı (İlkokulların Ders Müfredatı)

1329 (1913) tarihli Mekâtib-i İbtidâiyye Ders Müfredatı (İlkokulların Ders Müfredatı)’na göre, ilkokul olarak nitelendirdiğimiz ilk iki devrede yer alan sosyal bilgiler kapsamındaki dersler şunlardır:

- Musâhabât-ı Âhlakiye (Tarihiye, Sıhhiye ve Medeniye)
- Tarih
- Coğrafya

İlk Devre (Devre-i Ūlâ) birinci sınıfta Coğrafya dersi yoktur. Fakat, Eşya derslerinde yakın çevredeki yeryüzü şekillerine çocukların dikkatlerinin çekilmesi; El İşleri derslerinde ise değişik materyallerden çevredeki yeryüzü şekillerinin inşa ettirilmesi istenmektedir.

İlk Devre (Devre-i Ūlâ) ikinci sınıfta Coğrafya dersi haftada bir saattir. Bu sınıfa ait programın girişinde Eşya ve El İşleri derslerinde Coğrafya dersine yardım ve tamamlama yapılması istenmektedir. Bu sınıftaki konular yeryüzü şekilleri (avarız-ı arziyye), coğrafi terimler (ıstılahât-ı coğrafya) ve plan/kroki olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

“Plân ve kroki: Sınıfın plânı - Sofanın plânı – Mekteb bahçesinin plânı – Mektebin bulunduğu sokağın plânı – Mektebden görünen avarız-ı arziyyenin krokileri – Mektebin bulunduğu mahallenin plânı – Kasabanın umumi plânı. Cihât-ı asliye – Tulû ve gurûp – Gece ve gündüz” (MİDM, 1329:36).

Orta Devre (Devre-i Mutavassıta) birinci sınıfta Coğrafya dersi haftada bir saattir. İlk devre ikinci sınıfta verilen konuların genişletilmesiyle oluşturulmuştur. Bu sınıf programının girişinde “Cihât-ı asliye fikrinin tevsî’i ve takviyesi – Plân fikrini tevsî’i” (MİDM, 1329:36) şeklinde verilen konu bunun en açık kanıtıdır.

2.2. 1338 (1922) İlk, Orta Tedrisat Mektepleri Müfredat Programı

Cumhuriyetin ilânından önce TBMM Umûr-ı Maârif Nezâreti tarafından yayınlanan bu program Ankara’da basılmıştır.

Bu programda sosyal bilgiler başlığı altında toplayabileceğimiz dersler şunlardır:

- Tarih
- Coğrafya
- Malûmât-ı Medeniye (Medeni Bilgiler)

1338 (1922) programına göre; ilk iki sınıfta Coğrafya dersi yoktur. Üçüncü sınıfta haftada iki saattir. Bu sınıfa ait Coğrafya dersi konuları beş kısım hâlinde programda yer almaktadır.

1. Okul çevresinin geziler yoluyla öğrencilere tanıtılması.
2. Okulun bulunduğu kasabadaki yeryüzü şekilleri.
3. Okulun bulunduğu kasabanın ana yönler, gece-gündüz, kible ve güneşin doğuşu-batışı gibi konuların öğretiminde kullanılması.
4. Çevreye yapılacak gezilerle sel, nehir, dağ, dere, boğaz, kanal vb. coğrafi terimlerin öğretilmesi.
5. Okulun bulunduğu yerin nakliye araçları hakkında bilgi (Keskin, 2002:134).

Bu sınıfa ait Coğrafya programı incelendiğinde, konuların öğretiminde yakın çevre ilkesine çok büyük önem verildiği görülmektedir. Beş kısım olan konular listesinin bütün maddelerinde yakın çevrenin hareket noktası olarak kabul edilmesi istenmektedir. Ayrıca, çevreye düzenlenecek gezilerle yeryüzü şekillerinin ve doğa olaylarının öğrencilere gösterilmesi istenmektedir.

Dördüncü sınıfta ise Coğrafya dersi haftada iki saattir. Bu sınıf programında konular yedi kısım hâlinde verilmiştir. İlk dört kısımda Türkiye coğrafyasından, beşinci kısımda kaybedilen Osmanlı topraklarından, altıncı kısımda Türkiye'ye komşu ülkelerin coğrafyasından, yedinci kısımda ise Dünya coğrafyasından bahsedilmektedir.

2.3. 1340 (1924) İlk Mekteplerin Müfredat Programı

Cumhuriyet döneminin ilk programı olma özelliğini taşıyan bu program ile 11 senedir devam eden üç devreli ve 6 yıllık ilkokullar kaldırılarak yerlerine 5 senelik ilkokullar konulmuştur.

Bu programda yer alan ve sosyal bilgiler kapsamında değerlendirilen dersler şunlardır:

- Tarih
- Coğrafya
- Musâhabât-ı Ahlâkıyye ve Malûmât-ı Vataniye

1340 (1924) tarihli programa göre ilk iki sınıfta coğrafya dersi yoktur. Üçüncü sınıfta bu ders haftada iki saattir. Bu sınıftaki coğrafya konularının esas özünü yakın çevre ilkesi teşkil etmektedir. Konuların anlatımında kuru kuruya bilgi verilmesinden ziyade, öğrencilerin gözleri önünde olan çevrenin hareket noktası olarak seçilmesi istenmektedir.

Bu sınıftaki Coğrafya konuları şunlardır:

1. Okulun yakın çevresi hakkında coğrafi bilgiler

2. Plan, harita ve yön kavramları “Sınıfın plânı, mektebin plânı, mektebin bulunduğu mahallenin plânı, şehrin veya köyün plânı, harita fikri. Doğu, Batı, Kuzey, Güney hakkında ameli malumat”
3. Yakın çevrenin yeryüzü şekilleri (Maarif Vekaleti, 1924:26).

Bu programa göre Coğrafya dersi dördüncü ve beşinci sınıfta haftada iki saattir. Dördüncü sınıfta coğrafi terimler ve doğa olayları ile Türkiye coğrafyası, beşinci sınıfta ise dünya ve ülkeler coğrafyası konuları yer almaktadır.

2.4. 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programı

Cumhuriyet tarihinin ikinci ilkokul programı olan bu programın 1927 ve 1930 basımları da bulunmaktadır.

Bu programda yer alan ve sosyal bilgiler başlığı altında değerlendirilebilecek dersler şunlardır:

- Tarih
- Coğrafya
- Yurt Bilgisi

1926 programına göre dördüncü sınıfta Coğrafya dersi haftada iki saattir. Programda, bu sınıfa ait ders konuları 8 madde halinde verilmiştir.

1. Coğrafi olayların açıklanması: Yağmurlar, rüzgarlar vb.
2. Harita ve plân.
3. Dünya ve kıtalar
4. Türkiye coğrafyası
5. Tabiat kuşaklarının incelenmesi: Karadeniz, Akdeniz vb.
6. Türkiye’de sanayi, ticaret, kara ve deniz yolları.
7. Türkiye’nin komşuları.
8. Türkiye’nin milletlerarası ilişkileri: İthalat, ihracat vb.

Beşinci sınıfta Coğrafya dersi yine haftada iki saattir. Bu sınıf Coğrafya dersinde dünya ve kıtalar coğrafyasına ağırlık verilmiştir (Keskin, 2002:155).

1926 programı araç-gereç listesinde; öğretmenin çizeceği ve öğrencilere çizdireceği haritalar ile çizim şeklindeki taslak ve kesitlere yer verilmiştir. Programda harita öğretimi için gösteri yöntemi önerilmiştir.

Tarih dersinin tedrisinde, aşağıdaki noktalara dikkat edilecektir.

“Tarih dersinin coğrafya dersi ile muvazi gitmesine dikkat edilecektir. Tedrisat esnasında harita istimal edilecek, eğer mektepte matluba muvafık harita yoksa muallim kendisi renkli tebeşirle siyah tahtaya krokiler çizecektir.” (MEB, 1930:77).

“Tedrisat esnasında harita istimal edilecek (kullanılacak) eğer mektepte talep edilen harita yoksa muallim kendisi renkli tebeşirle siyah tahtaya çizecektir” (MEB, 1926:81).

2.5. 1936 İlkokul Programı

Bu programda yer alan ve sosyal bilgiler başlığı altında değerlendirilebilecek dersler şunlardır:

- Tarih
- Coğrafya
- Yurt Bilgisi

1936 programında, Tarih öğretiminde harita kullanımına yönelik direktiflerden biri şöyledir:

“Tarih dersinde öğretmen, coğrafi amillerle tarihî vak’alar arasındaki sıkı ilgiye çocukların dikkatini çekmeli; insanların coğrafi tesirle altında nasıl harekete mecbur kaldıklarını, bu amiller üzerinde nasıl müessir olmaya çalıştıklarını göstermelidir. Öğretmen Tarih ve Coğrafya dersleri arasında sıkı bir münasebet tesis etmeli, tarihî vak’aların izahında haritalardan da istifade etmelidir.” (MEB, 1936: 85).

1936 programındaki Coğrafya dersi özel amaçlarından biri “Öğrencilere harita fikri vermek, çocukları haritadan anlar ve istifade eder bir hâle getirmek” olarak belirtilmiştir (MEB, 1936:92-93).

1936 programında coğrafya dersinin öğretimi ile ilgili direktiflerden bir tanesi de “Çocuklara harita fikri vermek, haritadan istifade eder bir hâle getirmek için plan fikrini kuvvetlendirmekten işe başlanmalıdır.” şeklindedir (MEB, 1936:93-94). Bu direktifte plân konusundan başlanarak harita bilgisinin çocuklara kazandırılması istenmektedir. Bu direktifin devamında ise harita kullanma ve okuma becerisinin çocuklara nasıl kazandırılacağı uzun uzun anlatılmaktadır. Burada, plan fikrinin geliştirilmesine daha ilk devre sınıflarında başlanması ve bunun kum havuzu yardımıyla yapılması istenmektedir.

“Bilhassa ilk devrede sınıftan başlayarak okulun, etrafındaki binaların ve sokakların ve okul ile ev arasındaki yolların kumda küçük ölçekte yeniden meydana getirilmesine önem verilmeli ve aynı zamanda vücuda getirilen numuneye uygun olmak sureti ile basit plânlar yaptırılmalıdır (MEB, 1936:94).

Ayrıca, çocuklarda harita fikrinin kuvvetlenmesi için onlara da haritalar yaptırılmasının gereği belirtilmektedir. Bunun için coğrafya dersinde kullanılan malzemeler içine 1926 programına bir ilâve olarak;

1. Kum masası veya havuzu,
2. Bulunulan kasabanın veya şehrin plânı,
3. Bulunulan yerin (kasaba, ilçe, il) büyük ölçekli haritası yer almaktadır (Keskin, 2002:173).

1936 programına göre dördüncü sınıfta Coğrafya dersi haftada iki saattir. Programda, bu sınıfa ait ders konuları 7 ana başlık halinde verilmiştir.

1. Plân ve harita bilgisi.
2. Yakın çevrenin ve ilin coğrafyası.
3. Türkiye’nin doğal bölgelere göre incelenmesi (Türkiye’nin coğrafi bölgeleri).
4. Türkiye’nin diğer devletler arasındaki yeri.
5. Kıt’alar.
6. Yeryüzündeki sıcak, soğuk ve ılıman bölgeler ve Türkiye’nin Dünya’daki yeri (yerküre üzerinde).
7. Bulunulan yerden güneşin yıl içindeki seyrinin incelenmesi, gece ve gündüzün bu seyir ile ilişkisi (Keskin, 2002:173).

Plân ve harita bilgisi konusunda yeryüzü şekillerinin öğretiminde gözlem-incelemelere önem verilmesi ve somuttan soyuta gidilmesi istenmektedir.

“Okulun bulunduğu şehrin civarında müşahedeler yaparak ve bunları kum masasında, kum havuzunda veya okul bahçesinde meydana getirerek yeryüzünün arızaları, akar ve durgun suları, denizleri, sahilleri hakkında çocuklar tam bir kavrayışı kazandıktan sonra harita ve plân fikri genişletilip takviye edilecektir” (MEB, 1936:100).

1936 programında öğrencilere harita okuma becerisinin kazandırılması için önerilen yöntem ve teknikler gösterip yaptırma, gösteri ve yaparak yaşayarak öğrenme şeklinde belirtilmiştir (MEB, 1936:73-75).

1936 programına göre beşinci sınıfta Coğrafya dersi haftada iki saattir. Programda, bu sınıfa ait ders konuları 11 ana başlık halinde verilmiştir. Ders konuları incelendiğinde ağırlığın Dünya coğrafyasına verildiği görülmektedir.

2.6. 1948 İlkokul Programı

Şehir ve köy ilkokulları arasındaki ayrılıkların en aza indirildiği 1948 programında, aynı zamanda Millî Eğitimin amaçlarına da yer verilmiştir.

Bu programda yer alan ve sosyal bilgiler kapsamına giren dersler şunlardır:

- Tarih (II. Devre)
- Coğrafya (II. Devre)
- Yurttaşlık Bilgisi (II. Devre)

1948 programında, Tarih öğretiminde harita kullanımına yönelik direktiflerden biri şöyledir:

“Tarih dersinde öğretmen, coğrafi amillerle tarihî vak’alar arasındaki sıkı ilgiye çocukların dikkatini çekmeli; insanların coğrafi tesirle altında nasıl harekete mecbur kaldıklarını, bu amiller üzerinde nasıl müessir olmaya çalıştıklarını göstermelidir. Öğretmen Tarih ve Coğrafya dersleri arasında sıkı bir münasebet tesis etmeli, tarihî vak’aların izahında haritalardan da istifade etmelidir.” (MEB, 1948: 101).

1948 programında Coğrafya dersi için beş amaca yer verilmiştir. Bu amaçlardan birisi harita okuma ile ilgilidir: “Öğrencilere harita fikri vermek, onları haritadan anlar ve faydalanır bir hale getirmek”; birisi de ülkeler ile ilgilidir: “Yurdumuzla en çok ilişkisi olan ülkelerle, dünya üzerindeki başka memleket ve ulusları çocuklara tanıtmak” (MEB, 1948:139).

1948 programında verilen araç-gereç listesi 1936 programı ile aynıdır. Programına göre dördüncü sınıfta Coğrafya dersi haftada iki saattir. Programda, bu sınıfa ait ders konuları 6 ana başlık halinde verilmiştir.

1. İlk devre sınıflarında yapılan coğrafya gözlemlerinin derinleştirilmesi, plân ve harita kavrayışının genişletilmesi.
2. Yakın yurdun, köy, bucak, ilçe ve ilin coğrafyası.
3. Türkiye’nin Coğrafya bölgelerine göre incelenmesi.
4. Türkiye coğrafyasına toplu bakış.
5. Türkiye’nin komşuları.
6. Dünyaya toplu bakış.

1948 programında önerilen yöntem ve teknikler gösterip yaptırmadır. “Çocuklara harita fikri vermek, onları haritadan faydalanacak bir hâle getirmek için plân fikrini kuvvetlendirmekten işe başlanmalıdır. Bilhassa ilk devrede sınıftan başlayarak okulun

etrafındaki yapıların; sokakların ve okul ile ev arasındaki yerlerin kumda küçük ölçüde canlandırılmasına önem verilmeli ve aynı zamanda kumda vücuda getirilen örneğe uygun basit plânlar yapılmalıdır (MEB, 1948:140).

“Yolların, dağların, vadilerin ve diğer engebeli haritalar üzerinde nasıl gösterildikleri anlatılmalı ve çocukların haritalarına başvurularak bildikleri tabiat engebelerinin haritada yeri buldurulmalıdır” (MEB, 1948:141).

“Fizikî haritalarda deniz seviyesindeki yerler ile çeşitli yüksekliklerin hangi renklerle gösterildiğini anlatarak çocuklar harita okumaya alıştırılmalıdır” (MEB, 1948:141).

“Çocuklarda harita fikrinin kuvvetlenmesi için onlara harita da yaptırılmalıdır. Bir ülkenin veya bir kıt’anın en göze çarpan girinti ve çıkıntıları, kırık çizgilerle, kabataslak gösterilmeli, bunun için böyle basit çizgilerle dağlar, akarsular, göller ve denizler konmalı ve önemli şehirlerin yerleri işaret edilmelidir” (MEB, 1948:141).

1948 programına göre beşinci sınıfta Coğrafya dersi haftada iki saattir. Programda, bu sınıfa ait ders konuları 10 ana başlık halinde verilmiştir. Ders konuları incelendiğinde ağırlığın Dünya coğrafyası, Türkiye coğrafyasının ana çizgileri ve yeryüzünde Türkler konularına verildiği görülmektedir.

2.7. 1962 İlkokul Programı Taslağı

1962 tarihli İlkokul Programı Taslağı’nın ortaya çıkışı, Türkiye’deki program geliştirme çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Hazırlanan taslak programın yurdun bütün okullarında uygulanmaya konulmadan önce, beş yıl süre ile 250 ilkokulda uygulanması ve geliştirilmesi kararlaştırılmıştır.

1962 tarihli İlkokul Programı Taslağı ile ilkokulun bütün sınıflarında “Toplu Öğretim Sistemi” kabul edilmiştir. Yine bu program taslağı ile devreler ortadan kaldırılmıştır. İlkokulun ilk üç sınıfında, şehir ve köy ilkokulları için farklı bir toplu öğretim getirilmiştir. Bu durum son iki yıl için de geçerlidir. Ayrıca, ilkokulun ilk üç sınıfı ile son iki sınıfının toplu öğretimleri de birbirinden farklıdır.

Bu taslağa göre ilkokulun ilk üç sınıfında Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi, Tabiat Bilgisi, Aile Bilgisi, Tarım-İş vb. dersler “Hayat Bilgisi” adı altında topluca verilir. İlk üç senede “Hayat Bilgisi” mihver derstir. İlkokulun 4. ve 5. sınıflarında

ise Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında toplulaştırılmıştır. Bu ders, Fen ve Tabiat Bilgileri dersi ile 4 ve 5. sınıflarda mihver ders olarak belirlenmiştir. Uzun çalışmalar sonucu hazırlanan 1962 tarihli İlkokul Programı Taslağı esas itibariyle 1968 İlkokul Programı’na zemin oluşturan bir taslaktır.

2.8. 1968 İlkokul Programı

Cumhuriyet döneminde yayınlanmış ilkokul programları arasında en önemli olanıdır. Bu program, içeriğinde yapılan birçok değişikliğe rağmen Cumhuriyet tarihindeki en uzun ömürlü programdır.

1962 öncesi ilkokul programlarında Tarih, Coğrafya, Yurt/Yurttaşlık Bilgisi adlarıyla yer alan, bağımsız ve sosyal bilgiler kapsamına giren dersler 1962 tarihli İlkokul Programı Taslağı’nda “*Toplum ve Ülke İncelemeleri*” adı altında toplanmıştır. 1968 tarihli İlkokul Programı’nda ise bu dersin adı “*Sosyal Bilgiler*” olmuştur. Bu ders, 1962 tarihli programda yer alan Toplum ve Ülke İncelemeleri dersi gibi disiplinler arası bir yapıya sahiptir.

1968 programında Sosyal Bilgiler Dersi amaçları dört kısımdan oluşmaktadır. Bu kısımlardan biri olan “Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneklerini geliştirmek yönünden” başlığı altında yer verilen bazı amaçlar şunlardır:

- Bu derste öğrenciler;
- Çevrelerini ve yurdu tanır; Türkiye’nin yakın ve uzak komşu memleketler ve diğer dünya milletleriyle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.
 - Gerekli plân, kroki ve harita bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hâle gelirler (İlkokul Programı, 1969:63-65).

1968 programında, Sosyal Bilgiler dersine ait “Açıklamalar” başlığı altında 31 madde yer almaktadır. Bulardan biri yakından uzağa ilkesi ile ilgilidir.

“Ünitelerin işlenmesinde “yakından uzağa” ilkesine uyulmalıdır. Çocuğa bulunduğu çevreyi incelemekle işe başlanmalı ve yakından uzağa, görülden görülmeyene geçerek onun görüş ve düşünüş ufku derece derece genişletilmelidir. Bunun için de önce

çocuğun içinde yaşadığı il, bölge, sonra yurt ve dünyaya geçilmelidir (İlkokul Programı, 1969:65).

1968 programına göre, Sosyal Bilgiler dersi dördüncü sınıflarda haftada altı, beşinci sınıflarda beş ders saatidir. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında dördüncü sınıflar için 5, beşinci sınıflar için 6 ünite yer almaktadır.

Programda harita konusu ilk olarak dördüncü sınıfta birinci ünite olan “İlimiz ve Bölgemiz” de geçmektedir. Beşinci sınıfın ilk ünitesi ise “Yurdumuz ve Komşularımız”dır.

2.9. 1998 İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

1998 tarihli bu program TTKB’nın 02.04.1998 tarih ve 62 sayılı kararı ile kabul edilmiş Nisan 1998 tarih ve 2487 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmıştır. Bu program ilköğretim bütünlüğüne yönelik olarak hazırlanmış ilk Sosyal Bilgiler dersi öğretim programıdır. Sosyal Bilgiler kapsamına giren derslerden biri olan “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” dersine ait program ise daha sonra yayımlanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda haftada üçer ders saatidir.

Programın uygulanması ile ilgili açıklamalardan bazıları şunlardır:

“35. Programda araç listesinde belirtilen harita, yer küre, video kaset, film, film şeridi, slaytlar vb. Eğitim Araçları Donatım Merkez Müdürlükleri ile Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığından sağlanarak konuların işleniş sırasında yeri geldikçe etkili bir şekilde kullanılır. Konularla ilgili bulunabilen eğitim araç ve gereçlerinden – bilgisayar, CD ve disketlerden- yararlanır.”

“37. Konuların özelliklerine göre ilgili haritalar ve atlaslar üzerinde gerekli çalışmalar yapılır. Ayrıca gerekli bilgiler, dilsiz haritalar üzerine işlenir.”

“38. Ders Kitaplarında yer alan istatistikî bilgiler ile bunlara dayalı olarak hazırlanan harita, grafik ve şemaların en son verileri içermesine dikkat edilir ve çalışmalar buna göre yapılır.” (MEB,1998:537).

Sosyal Bilgiler Dersinin genel amaçlarından “*Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası*” ünitesi ve harita okuma ile ilgili olanlar aşağıda sıralanmıştır (MEB,1998:537-538).

Öğrenciler bu derste:

C) Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yetenekleri yönünden;

1. Yurdumuzun, dünya üzerindeki yerinin önemini kavrar, ülkemizin kalkınmasında sevecek sorumluluk alma duygularını geliştirirler.
2. Türkiye’nin, yakın ve uzak komşu ülkeler ve diğer dünya ülkeleriyle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.
3. Türklerin yaşadığı diğer ülke ve bölgelerin coğrafi özelliklerini öğrenirler, Türklerin geniş bir alanda yaşayan büyük bir millet olduğunu kavrarlar.
4. İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı etkilerini, insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler; yurdun ekonomik kalkınmasında bilgili ve etkili birer vatandaş olarak yetişirler.
5. Plân, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hâle gelirler.

İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında plân, kroki ve harita konusu ilk olarak dördüncü sınıfta verilmektedir. Aşağıda bu konuların bulunduğu ünitelere ait ilgili özel amaçlar verilmiştir.

Ünite 2

Yakın Çevremiz

1. “Yakın Çevremiz” ünitesinde geçen kavramların anlam bilgisi.
2. Yakın çevreyi tanıyabilme.
3. Yakın çevreyi tanımanın önemini kavrayabilme.
4. Adres bilgisi.
5. Adres bilgisi ile ilgili bilgileri kullanabilme.
6. Yön bilgisi.
7. Yön bulma yöntemleri bilgisi.
8. Yön bulabilme.
9. Kroki bilgisi.
10. Krokinin yararlarını kavrayabilme.
11. Kroki çizebilme.
12. Ölçek çeşitleri bilgisi.
13. Plân bilgisi.
14. Plânın kullanım alanlarını tanıyabilme.
15. Sınıf plânını yapabilme.
16. Ölçek ve plânın önemini kavrayabilme (MEB,1998:539).

Ünite 3

İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım

1. “İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım” ünitesinde geçen kavramların anlam bilgisi.
2. Harita çeşitleri bilgisi.
3. Harita okumayla ilgili temel işaretler bilgisi.
4. Haritalardan yararlanmanın önemini kavrayabilme.

5. Haritada yön bilgisi.
6. Atlas kullanım bilgisi.
7. Atlasta yararlanmanın önemini kavrayabilme.
8. Atlas kullanabilme.
9. Atlas kullanmaya istekli oluş.
24. İlimiz ve bölgemizi gösteren haritayı okuyabilme (MEB,1998:540).

Yukarıda örnek olarak verilen amaçlar dışında 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi ünitelerinin bazılarında da ünite ile ilgili haritaları okuyabilme amacına yer verilmiştir.

2.10. 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

Bu programın 4 ve 5. sınıfı TTKB'nın 08.08.2005 tarih ve 293 sayılı kararı ile kabul edilmiş Ağustos 2005 tarih ve 2575 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır. 6 ve 7. sınıfı ise; TTKB'nın 30.06.2005 tarih ve 188 sayılı kararı ile kabul edilmiş Ağustos 2005 tarih ve 2575 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda haftada üçer ders saatidir.

Programın uygulanması ile ilgili açıklamalardan bazıları şunlardır:

“Üniteler işlenirken doğrudan verilecek beceriler üzerine alıştırmalar yapılmalıdır. Dokuz temel becerinin yanı sıra, öğrencilerin zaman ve kronolojiyi algılama, mekânı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve sosyal katılım gibi sosyal bilgiler becerilerini kazanmaları üzerinde özellikle durulmalıdır. Bu beceriler alt aşamaları ile birlikte öğretmen kılavuzunda verilmiştir. Kaynak kullanımı ve kanıt değerlendirmeye dayalı sosyal bilgiler eğitiminde öğrencilerin sebep-sonuç ilişkisi kurmaları ve kanıta dayalı akıl yürütmeleri sağlanmalı, kanıtların sınırlılıkları ve tarihin farklı yorumlarının olabileceği fark ettirilmelidir.”

“Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır.” (MEB, 2005:7-8).

Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçlarından bazıları aşağıda verilmiştir.

“6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.

7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.” (MEB, 2005: 9).

İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yön ve kroki konusu ilk olarak dördüncü sınıfta verilmektedir. Aşağıda bu konuların bulunduğu ünite ile ilgili kazanımlar verilmiştir.

Ünite 3

Yaşadığımız Yer

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur.
2. Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır.
3. Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturur.
4. Çevresindeki bir yerin krokisini çizer (MEB, 2005:16).

Yaşadığımız Yer ünitesinin doğrudan verilecek becerisinin mekânı algılama olduğu belirtilmiştir. Mekânı algılama becerisi ile ilgili olarak programda şu açıklamaya yer verilmiştir:

“Sosyal Bilgiler 4-5. sınıflarda mekânı algılama becerisinin ilk aşamaları olan kroki ve taslak çizimler oluşturma, nesne veya olguları sembollerle ifade etme ve hazırlanmış krokilerden faydalanabilme ve küre kullanma becerileri üzerinde durulacaktır.”

“Mekânı Algılama Becerisini Geliştirmek için ne yapılabilir?”

Öncelikle öğrencilerinizden çevrelerine ait zihin haritaları oluşturmalarını isteyin. Örneğin yaşadıkları mahalleyi, köylerini, yaz aylarında gittikleri bir yeri veya bildikleri herhangi bir yeri zihinlerindeki hâliyle çizmelerini isteyin. Zihin haritaları kişiye özel olmaları nedeniyle öğrencilerinizin ön bilgilerini yoklamanız ve onları daha iyi tanımanız için iyi bir araç olacaktır. Öğrenciler ise bu eğlenceli faaliyetle kendilerine has ürünler ortaya koyacaklar, öte yandan çevreleri ile ilgili basit çizimler yapma becerilerini geliştireceklerdir. Zihin haritalarında semboller kullanmaları ve bu sembolleri açıklayan bir işaretler kutusu oluşturmaları gerekmektedir. Öğrencilerinizden yaşadıkları yer veya okul çevresinin krokisini çizmelerini, adreslerini tanımlarken kroki kullanmalarını, bir yere giderken önce o yerin plan veya haritasını incelemelerini isteyebilirsiniz.

Ünitelerle ilişkili olarak yapacağınız gezilerde krokilerden faydalanabilirsiniz. Örneğin bir tarihi mekân gezisinde, bir fabrika gezisinde, belediye binası gezisinde veya müze gezilerinde krokiler kullanarak öğrencilerinizin farklı konuları işlerken bu becerisini pekiştirebilirsiniz. Yine diğer etkinliklerinize kroki çizme ve okuma ile zihin haritaları oluşturma ile ilgili bölümler ekleyebilir, bu sayede hem etkinliğinizi zenginleştirebilir, hem de bu becerinin daha iyi öğrenilmesini sağlayabilirsiniz.” (MEB, 2005:59-60).

5. sınıf programının 3. ünitesi olan “Bölgemizi Tanıyalım”da harita ile ilgili şu kazanıma yer verilmiştir:

“Türkiye’nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıır.” Bu kazanım ile ilgili bir açıklamaya yer verilmemiştir.

6. sınıf programında harita ile ilgili yer verilen kazanımlar ve üniteler şunlardır:

Ünite 2

Yeryüzünde Yaşam

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıt’aların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.
3. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
4. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’deki iklim tiplerinin dağılışı, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar (MEB, 2005:18).

Yeryüzünde Yaşam ünitesinin doğrudan verilecek becerisinin harita okuma ve atlas kullanma olduğu belirtilmiştir. Harita okuma ve atlas kullanma becerisi ile ilgili olarak programda şu açıklamalara yer verilmiştir:

“İlköğretim 4 ve 5. sınıflarda basit şekiller ve kroki çizme, sembol kullanma ve bu sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturma becerileri üzerinde durulmuştur. Soyut düşünme becerisinin geliştiği 6 ve 7. sınıflarda ise haritaların diğer öğeleri üzerinde durularak ölçek ve değişen ayrıntılar, harita çeşitlerini tanıma, harita üzerinde verilen bilgiyi okuma-anlama ve yeni bilgiler aktarma üzerinde durulacaktır. Bu beceri kazandırılırken kullanılacak harita ve atlaslar öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri ve pratik olarak kullanabilecekleri türden olmalıdır.

Harita okuma becerisini geliştirmek için neler yapabiliriz?

İlk aşamada öğrenciler haritalarda kullanılan standart sembolleri tanımalıdır... İkinci aşamada renklerle ilgili çalışmalara da geçilebilir... Bu aşama geçildikten sonra bir alanın farklı ölçeklerle çizilmiş haritalarının birbirinden farklı görüldüğü kavratılmalıdır. Farklı ölçeklerdeki haritalarda değişen ayrıntıların öğrenciler tarafından fark edilmesi gerekir. Öğrencilerin herhangi bir konuda çalışma yaparlarken çalışmalarına uygun haritalar seçmeleri ancak bu yolla mümkün olur. Bunun için her sınıfta ve hemen her üniteye adı geçen alan ile kullandığınız harita ilişkisini kurun. Örneğin; komşularımız ile ilgili bir konu işleniyorsa öğrencilerinizden okulunuzdaki harita seti içinden uygun olanı seçmelerini isteyebilirsiniz... Öğrencilerin basit anlamda harita üzerine bilgiler aktarabilmeleri ve harita üzerinde çalışabilmeleri bu becerinin son aşamasını oluşturur. Önce öğrencilerinize fotoğraflar kullanarak taslak çizimler yaptırabilirsiniz... Bu çalışmaların ardından dilsiz haritalar üzerinde koordinatlarını verdiğiniz şekilleri veya özellikleri çizmelerini isteyin...” (MEB, 2005:55-58).

6. sınıf programının 5. ünitesi olan “Ülkemiz Dünya”da Türk cumhuriyetleri ve komşu ülkeler ile ilgili şu kazanıma yer verilmiştir:

“Türk Cumhuriyetleri ve komşu ülkelerle olan sosyal, siyasal ve kültürel ilişkilerimizi değerlendirir.”

4. sınıfta bir üniteye verilen mekânı algılama becerisi ile 6. sınıfta yine bir üniteye yer verilen harita okuma ve atlas kullanma becerisinin hangi kazanımlarla nasıl ilişkilendirilmesi gerektiği belirtilmediği gibi, bu ifadelerin “*doğrudan verilecek beceri*” şeklinde, kazanımlardan bağımsız verilmesi ayrıca dikkati çekmektedir. Nitekim bu durum programda iddia edildiği gibi benimsenen yapısalcılık yaklaşımına da uygun değildir. Programın genelinde göze çarpan bu özelliğin hangi dayanaklara ya da ölçütlere göre yapıldığı da belirsizdir.

3. Ders Kitaplarında “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” Ünitesinde Geçen Haritalar

Araştırma ölçme aracında yer alan haritaların (Bulgaristan, Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan, Gürcistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Doğu Türkistan-Sincan Özerk Eyaleti, Saha (Yakut) Özerk Cumhuriyeti, Tiva (Tuva) Özerk Cumhuriyeti, Tataristan Özerk Cumhuriyeti, Başkırdistan Özerk Cumhuriyeti, Kabarta-Balkar Özerk Cumhuriyeti, Dağıstan Özerk Cumhuriyeti, Moldova (Gagauz Özerk Cumhuriyeti), Kırım Tatarları) Sosyal Bilgiler ders kitaplarında veriliş biçimi / işleniş şekli aşağıda tablolar halinde verilmiştir. Haritaların doğruluğu ile ilgili incelemede Millî Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı’nın atlası esas alınmıştır.

BULGARİSTAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:158-159.	Bulgaristan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.1) yapılmıştır. Bulgaristan metninde geçen komşu ülkeler, dağlar, nehirler ve şehirler (Pazarcık hariç) haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında bazı şehir (Varna) ve nehirlerin (Mesta) adının harita da verilmediği, başkent Sosfya'nın bile yerinin yanlış gösterildiği, nehir (Tuna) çiziminin yanlış olduğu tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:138-139.	Bulgaristan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 23) yapılmıştır. Bulgaristan metninde geçen dağlar, nehirler ve şehirler haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında bazı şehirlerin (Filibe, Hasköy) yerinin yanlış gösterildiği, Tuna nehir adı yazılı olduğu hâlde çiziminin olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 154-155.	Bulgaristan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 18) yapılmıştır. Bulgaristan metninde geçen komşu ülkeler, dağlar, nehirler (Tunca hariç) ve şehirler (Silistre, Şumnu, Razgrad, Pazarcık, Hasköy, Yanbolu hariç) haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında bazı şehir merkezi (Mestanlı) işaretinin ve nehirlerin (Tunca) adının harita da verilmediği, Filibe vb. şehir yerlerinin doğru gösterilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:153-155.	Bulgaristan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmakla birlikte Yunanistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 22) yapılmıştır. Bulgaristan metninde geçen dağlar, nehirler ve şehirler (Köstendil hariç) haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında nehirlerin (Tuna) adının haritada verilmediği, Filibe vb. şehir yerlerinin doğru gösterilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Bulgaristan" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı tespit edilmiştir. En ilginç tespit ise, Doğan yayıncılığa ait kitap hariç, diğer kitaplardaki Bulgaristan haritasının ölçeğinin aynı olmasına karşın hepsinin birbirinden farklı alanda/büyükölçekte gösterilmiş olmasıdır.

YUNANİSTAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:159-161.	Yunanistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.2) yapılmıştır. Yunanistan metninde geçen komşu ülkeler, dağlar (Rodop dağları hariç), nehirler ve şehirler (Drama, İskeçe hariç) haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında nehirlerin (Meriç) adının haritada verilmediği ve Rodos adasının haritada yer almadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:139-141.	Yunanistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 24) yapılmıştır. Yunanistan metninde geçen dağlar ve şehirler (İskeçe, Drama hariç) haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada dağ isimlerinin verilmediği, nehirlere, ovalara vb. ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 156-157.	Yunanistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 19) yapılmıştır. Yunanistan metninde geçen komşu ülkeler, dağlar, nehirler (Vardar hariç) ve şehirler (İskeçe, Drama, Serez hariç) haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında bazı nehirlerin (Vardar) adının haritada verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:154-156.	Yunanistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Bulgaristan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 22) yapılmıştır. Yunanistan metninde geçen dağlar, nehirler, ovalar (Vardar ovası hariç) ve şehirler haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında ovaların (Vardar) adının haritada verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki “Yunanistan” haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova vb. yerlerinin gösteriminin tam doğru yapılmadığı tespit edilmiştir. En ilginç tespit ise, Doğan yayıncılığına ait kitap hariç, diğer kitaplardaki Yunanistan haritasının ölçeğinin aynı olmasına karşın hepsinin birbirinden farklı alanda/büyükölçekte gösterilmiş olmasıdır.

SURIYE HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:161-163.	Suriye haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.3) yapılmıştır. Suriye metninde geçen komşu ülkeler, nehirler, Caber Kalesi ve şehirler (Cerablus hariç) haritada gösterilmiştir (çöller, dağlar, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada Türkiye sınırının tam verilmediği, şehir adının (Lazkiye) yanlış yazıldığı, göllere yer verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:142-143.	Suriye haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 25) yapılmıştır. Suriye metninde geçen dağlar, çöller, nehirler, Caber Kalesi ve şehirler haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada göl, ova isimlerine hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 156-157.	Suriye haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 20) yapılmıştır. Suriye metninde geçen komşu ülkeler, dağlar (dağın metinde yazan adı Ansariye, haritada yazan adı Ensariye) , nehirler, çöl ve şehirler/yerler (Caber Kalesi hariç) haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritadaki şehirlerin (Şam hariç) metinde verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:154-156.	Suriye haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmakla birlikte Irak ve İran haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 23) yapılmıştır. Suriye metninde geçen dağlar, nehirler, çöl ve şehirler/yerler (Lazkiye ve Caber Kalesi hariç) haritada gösterilmiştir (platolar ve ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki “Suriye” haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova, çöl, plato vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

IRAK HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:163-164.	Irak haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.4) yapılmıştır. Irak metninde geçen komşu ülkeler, nehirler, şehirler/yerler (İskenderun Körfezi, Yumurtalık Limanı hariç) haritada gösterilmiştir (çöller, dağlar, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada göl isimlerine yer verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:142-143.	Irak haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 26) yapılmıştır. Irak metninde geçen çöller, nehirler ve şehirler/yerler (Mezopotamya, Şat-ül Arap, Yumurtalık Limanı hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada göl, ova isimlerine hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 159-160.	Irak haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 21) yapılmıştır. Irak metninde geçen komşu ülkeler, nehirler ve şehirler/yerler (Süleymaniye, Yumurtalık Limanı hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar, çöller hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritadaki tarafsız bölge isminin yazılmadığı, göl isimlerinin olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:159.	Irak haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Suriye ve İran haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 23) yapılmıştır. Irak metninde geçen nehirler ve şehirler haritada gösterilmiştir (dağlar ve çöller hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritadaki tarafsız bölge isminin yazılmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Irak" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova, çöl, plato vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

İRAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:164-166.	İran haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.5) yapılmıştır. İran metninde geçen komşu ülkeler, çöller, şehirler/yerler (Umman Denizi, İsfahan, Kum hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada nehir isimlerine yer verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:146-148.	İran haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 27) yapılmıştır. İran metninde geçen dağlar, çöller ve şehirler haritada gösterilmiştir (ovalar, platolar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada nehir isimlerine hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 160-161.	İran haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 22) yapılmıştır. İran metninde geçen komşu ülkeler ve şehirler haritada gösterilmiştir (plato, çöller hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritadaki tarafsız bölge, Katar, Umman isimlerinin yazılmadığı, nehir isimlerinin olmadığı tespit edilmiştir. Kısaltması verilen Nahcivan haritada gösterilmemiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:160.	İran haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Suriye ve Irak haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 23) yapılmıştır. İran metninde geçen dağlar, çöller, göller, plato ve şehirler haritada gösterilmiştir (nehirler hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritadaki tarafsız bölge isminin yazılmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "İran" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova, çöl, plato vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

AZERBAJCAN-NAHCIVAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALIOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:166-167.	Azerbaycan-Nahcivan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.6) yapılmıştır. Azerbaycan-Nahcivan metninde geçen komşu ülkeler, nehirler, şehirler/yerler (Kura çukurluğu, Lenkeron ovası hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada Mingecaur gölünün gösterilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:148-149.	Azerbaycan-Nahcivan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmakla birlikte Gürcistan ve Ermenistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 28) yapılmıştır. Azerbaycan-Nahcivan metninde geçen dağlar, nehirler ve şehirler (Gence hariç) haritada gösterilmiştir (ovalar, platolar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada Dilucu sınır kapısı, Bakü-Ceyhan'ın gösterilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 162-163.	Azerbaycan-Nahcivan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmakla birlikte Ermenistan ve Gürcistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 23) yapılmıştır. Azerbaycan-Nahcivan metninde geçen komşu ülkeler, nehirler, göl ve şehirler haritada gösterilmiştir (plato, ova hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada Dilucu sınır kapısı, Bakü-Ceyhan'ın gösterilmediği tespit edilmiştir. Harita okunabilirlik açısından oldukça karmaşık görünmektedir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:160-161.	Azerbaycan-Nahcivan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmakla birlikte Ermenistan ve Gürcistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 24) yapılmıştır. Azerbaycan-Nahcivan metninde geçen dağlar, nehirler ve şehirler (Ağdam hariç) haritada gösterilmiştir (göl, ova hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada Mingecaur gölünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Azerbaycan-Nahcivan" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova, göl, plato vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

ERMENİSTAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:167-168.	Ermenistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.7) yapılmıştır. Ermenistan metninde geçen komşu ülkeler, göl ve şehirler haritada gösterilmiştir (dağlar, nehirler hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada Aras ve Razdan nehirlerinin gösterilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:150-151.	Ermenistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Gürcistan ve Azerbaycan-Nahcivan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 28) yapılmıştır. Ermenistan metninde geçen dağlar, nehirler, göl ve şehirler (Gümrü hariç) haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 164-165.	Ermenistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Azerbaycan-Nahcivan ve Gürcistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 23) yapılmıştır. Ermenistan metninde geçen komşu ülkeler, nehirler, göl ve şehirler haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Harita okunabilirlik açısından oldukça karmaşık görünmektedir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:162.	Ermenistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Azerbaycan-Nahcivan ve Gürcistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 24) yapılmıştır. Ermenistan metninde geçen göl, nehir ve şehirler haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Ermenistan" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova, göl, plato vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

GÜRCİSTAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:168-169.	Gürcistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.8) yapılmıştır. Gürcistan metninde geçen komşu ülkeler ve şehirler/yerler (Sarp sınır kapısı hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar, nehirler, ovalar, platolar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada nehir ve göl isimlerinin gösterilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:151-152.	Gürcistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Ermenistan ve Azerbaycan-Nahcivan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 28) yapılmıştır. Gürcistan metninde geçen dağlar, nehirler ve şehirler/yerler (Sarp sınır kapısı hariç) haritada gösterilmiştir (ova, plato hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Rıyon nehrinin isminin yazılmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 165.	Gürcistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Azerbaycan-Nahcivan ve Ermenistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 23) yapılmıştır. Gürcistan metninde geçen komşu ülkeler, nehirler, dağlar ve şehirler/yerler (Güney Osetya özerk cumhuriyeti, Sarp sınır kapısı hariç) haritada gösterilmiştir (ova, plato hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Harita okunabilirlik açısından oldukça karmaşık görünmektedir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:162-163.	Gürcistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Azerbaycan-Nahcivan ve Ermenistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 03) yanlış yapılmıştır. Gürcistan metninde geçen dağlar, nehirler ve şehirler/yerler (Sarp sınır kapısı hariç) haritada gösterilmiştir (ova, plato hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait (MEB yayınlarında yanlış yönlendirme var) ders kitaplarındaki "Gürcistan" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova, göl, plato vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ (KKTC) HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALIOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:169-170.	KKTC haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.9) yapılmıştır. KKTC metninde geçen dağlar, komşu ülke ve şehirler haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında haritada isim olarak yer alan Beşparmak dağlarının herhangi bir işaret ya da renkle gösterilmediği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:152-153.	KKTC haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 29) yapılmıştır. KKTC metninde geçen dağlar, ovalar, komşu ülke ve şehirler haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yükselti basamağını gösteren renk çubuğunun da haritadaki renklerle uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin yaklaşık doğru olduğu tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 166-167.	KKTC haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 24) yapılmıştır. KKTC metninde geçen komşu ülke, dağlar ve şehirler haritada gösterilmiştir (ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:163-165.	KKTC haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 25) yapılmıştır. KKTC metninde geçen dağlar, ovalar ve şehirler haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin yaklaşık doğru olduğu tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki “KKTC” haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; şehir, nehir, dağ, ova, göl, plato vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, Cemre ve Doğan yayınlarına ait kitaplardaki haritaların ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

KAZAKİSTAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:171-172.	Kazakistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.10) yapılmıştır. Kazakistan metninde geçen komşu ülke (Azerbaycan hem isim olarak gösterilmemiş hem de sınırı çizilmemiştir.), göller, nehirler (Çu, İrtiş gibi nehirlerin adı yazılmamış) ve şehirler (Baykonur hariç) haritada gösterilmiştir (ovalar, dağlar, çöller hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:156-158.	Kazakistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 31) yapılmıştır. Kazakistan metninde geçen komşu ülke (Azerbaycan hariç), nehirler (Çu nehrinin adı yazılmamış), göller ve şehirler (Kustanay, Çimkent, Türkistan hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar, çöller, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yükselti basamağını gösteren renk çubuğunun da haritadaki renklerle uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin yaklaşık doğru olduğu tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 167-168.	Kazakistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmakla birlikte Orta Asya'daki bağımsız Türk cumhuriyetleri ve Tacikistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 25) yapılmıştır. Kazakistan metninde geçen komşu ülke, göller, nehirler (Ural ve Çu nehrinin adı yazılmamış) ve şehirler (Baykonur hariç) haritada gösterilmiştir (ovalar, dağlar, çöller hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'in Kazakistan sınırları içinde gösterildiği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:165-167.	Kazakistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmakla birlikte Orta Asya Cumhuriyetleri: Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 26) yapılmıştır. Kazakistan metninde geçen dağlar, komşu ülkeler (Rusya Federasyonu hariç) nehirler, göller ve şehirler (Çimkent, Kustanay, Baykonur hariç) haritada gösterilmiştir (çöller, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Kazakistan" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; komşu ülke ve başkenti, şehir, nehir, dağ, ova, göl, plato, çöl vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, Cemre, Doğan, MEB yayınlarına ait kitaplardaki haritaların ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

TÜRKMENİSTAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:172-173.	Türkmenistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.11) yapılmıştır. Türkmenistan metninde geçen komşu ülke, nehir ve şehirler haritada gösterilmiştir (ovalar, dağlar, çöller hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:158-159.	Türkmenistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 32) yapılmıştır. Türkmenistan metninde geçen dağlar, komşu ülke, nehirler ve şehirler haritada gösterilmiştir (çöller, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yükselti basamağını gösteren renk çubuğunun haritadaki renklerle uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin yaklaşık doğru olduğu tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 169.	Türkmenistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Orta Asya'daki bağımsız Türk cumhuriyetleri ve Tacikistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 25) yapılmıştır. Türkmenistan metninde geçen komşu ülke, çöl, nehir ve şehirler haritada gösterilmiştir (ovalar, çöller hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'in Kazakistan sınırları içinde gösterildiği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:167-168.	Türkmenistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Orta Asya Cumhuriyetleri: Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 26) yapılmıştır. Türkmenistan metninde geçen dağlar, komşu ülkeler, nehirler (Murgap hariç) ve şehirler (Merv hariç) haritada gösterilmiştir (çöller, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Türkmenistan" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; komşu ülke ve başkenti, şehir, nehir, dağ, ova, göl, plato, çöl vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, Cemre, Doğan ve MEB yayınlarına ait kitaplardaki haritaların ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

ÖZBEKİSTAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:173-174.	Özbekistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 7.112) yapılmıştır. Özbekistan metninde geçen komşu ülke, nehir, ova, göl ve şehirler (Hiva hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar, çöller, plato hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:159-161.	Özbekistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 33) yapılmıştır. Özbekistan metninde geçen komşu ülke, nehirler, göl ve şehirler/yerler (Karakalpak Özerk Cumhuriyeti hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar, çöller, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yükselti basamağını gösteren renk çubuğunun da haritadaki renklerle uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin yaklaşık doğru olduğu tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 170-171.	Özbekistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Orta Asya'daki bağımsız Türk cumhuriyetleri ve Tacikistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 25) yapılmıştır. Özbekistan metninde geçen komşu ülke, ova, çöl, göl, nehirler ve şehirler/yerler (Karakalpak Özerk Cumhuriyeti hariç) haritada gösterilmiştir (dağlar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'in Kazakistan sınırları içinde gösterildiği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:168-170.	Özbekistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Orta Asya Cumhuriyetleri: Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 26) yapılmıştır. Özbekistan metninde geçen dağlar, komşu ülkeler, nehirler, göl, çöl, ova ve şehirler (Fergana hariç) haritada gösterilmiştir. Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Özbekistan" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; komşu ülke ve başkenti, şehir, nehir, dağ, ova, göl, plato, çöl vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, Cemre, Doğan ve MEB yayınlarına ait kitaplardaki haritaların ölçeklerinin yanlış olduğu tespit edilmiştir.

KIRGIZİSTAN HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALIOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:175.	Kırgızistan metni ile ilgili harita verilmemiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:161-163.	Kırgızistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 34) yapılmıştır. Kırgızistan metninde geçen komşu ülke, nehir, göl ve şehirler haritada gösterilmiştir (dağlar, ovalar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yükselti basamağını gösteren renk çubuğunun da haritadaki renklerle uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 171-172.	Kırgızistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Orta Asya'daki bağımsız Türk cumhuriyetleri ve Tacikistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (Harita 25) yapılmıştır. Kırgızistan metninde geçen komşu ülke, göl (Issık Gölü'nün adı yazılmamış), nehir ve şehirler haritada gösterilmiştir (dağlar hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'in Kazakistan sınırları içinde gösterildiği tespit edilmiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:170-171.	Kırgızistan haritası ve ilgili metni aynı sayfada olmamakla birlikte Orta Asya Cumhuriyetleri: Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan haritası ile birlikte verilmiştir. Metin içinde haritaya yönlendirme (bk. Harita 26) yapılmıştır. Kırgızistan metninde geçen dağlar, komşu ülkeler, nehir (Narin ve Kızılısu hariç) ve şehirler haritada gösterilmiştir (ova ve göl hariç). Ancak harita incelendiğinde işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Kırgızistan'ın başkenti Bişkek Kazakistan sınırında gösterilmiş ve ülkenin en önemli ve büyük gölü Issık haritada gösterilmemiştir. Estetik ve baskı açısından da haritanın iyi olmadığı görülmüştür. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Kırgızistan" haritasına metin içinde yönlendirme yapıldığı; haritaların işaretler bölümünün olmadığı; estetik ve baskının iyi olmadığı; komşu ülke, başkent, şehir, nehir, dağ, ova, göl, plato, çöl vb. yerlerinin gösteriminin tam, doğru yapılmadığı, ölçeklerinin yanlış olduğu, Cemre yayıncılıkta ülkeye ait haritanın verilmediği tespit edilmiştir. Bunun yanında Doğan Yayıncılığa ve MEB Yayınlarına ait ders kitaplarında verilen haritalarda Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'in Kazakistan sınırları içinde gösterildiği tespit edilmiştir. MEB Yayınlarına ait ders kitabında Kırgızistan'ın en büyük ve önemli gölü Issık haritada gösterilmemiştir.

ÖZERK TÜRK CUMHURİYETLERİ HARİTASI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI	HARİTANIN VERİLİŞ BİÇİMİ
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALİOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:187.	Ders kitabında Gagauz ve Kırım-Tatar özerk cumhuriyetlerine ilişkin birer harita verilmekle birlikte haritada bu özerk cumhuriyetlerin sınırları gösterilmemiş, sadece Gagauz'un başkenti Komrat'a yer verilmiştir. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin yaklaşık doğru olduğu tespit edilmiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:155, 167.	Ders kitabında verilen Türk Dünyası haritasında (Harita 30) işaretler bölümünde verilen "muhtar cumhuriyet ve eyalet sınırı ile muhtar vilayet sınırı" işareti haritada kullanılmamıştır. Yine işaretler bölümünde verilen renklendirmelerin anlamları ile haritadaki kullanımı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. KKTC başkenti (Lefkoşe), Dağıstan Muhtar Cumhuriyeti başkenti (Mahaçkala), Karakalpak Muhtar Cumhuriyeti başkenti (Nukus), Dağlık Altay Muhtar Vilayeti başkenti (Gornoaltay) ve Karaçay-Çerkes Muhtar Vilayeti başkenti (Çerkesk) haritada gösterilmemiştir. İşaretler bölümünde verilen Kumuklar'ın haritada yer almadığı tespit edilmiştir. Haritanın ölçeğinin yapılan ölçüm sonucunda yaklaşık doğru tespit edilmiştir. Ders Kitabında verilen Rusya Federasyonu'nun Asya ve Avrupa kesimindeki özerk Türk cumhuriyetlerini gösteren haritada (Harita 37) devlet sınır ile özerk cumhuriyet sınırının birbirinden ayırt edilmesinin zor olduğu, yükselti basamaklarını gösteren renklendirme çubuğunun karışık görüldüğü, bazı ülke isimlerinin (Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan...) yer almadığı, nehir ve göl isimlerinin yazılmadığı tespit edilmiştir. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin yaklaşık doğru olduğu tespit edilmiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 174,179.	Ders kitabında verilen Romanya ve Moldova haritasında (Harita 27) sadece Gagauz Özerk Cumhuriyeti'nin başkenti Komrat'a yer verilmiş, sınırları gösterilmemiştir. MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin yaklaşık doğru olduğu tespit edilmiştir. Ders kitabında verilen Rusya Federasyonu'ndaki Özerk Türk Cumhuriyetleri haritasında (Harita 29) ölçeğe ve işaretler bölümüne yer verilmemiştir. Bazı ülke ve özerk cumhuriyetlerin başkentlerinin gösterilmediği tespit edilmiştir(Azerbaycan, İran, Özbekistan...).
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:185.	Ders kitabında verilen Moldova ve Ukrayna haritasında (Harita 30) Gagauz Özerk Cumhuriyeti'nin sadece başkenti Komrat'ın gösterildiği ve MSB Harita Genel Komutanlığı'nın atlası ile yapılan karşılaştırma sonucunda, ders kitabındaki haritanın ölçeğinin doğru olmadığı tespit edilmiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarındaki "Özerk Türk Cumhuriyetleri" ile ilgili haritalara yeterince yer verilmediği, yer verilen haritalarda ise ölçeklerinin tam doğru olmadığı tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların verilişi/işlenişi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda haritanın çeşidi ile doğruluk-tamamlık, amaca uygunluk, kolay okunma-açıklık ve estetik özelliklerinin varlığını belirtilmiş olup (*) işaretinin olmayışı özelliğin yokluğu anlamına gelmektedir.

1998-2006 DÖNEMİNDEKİ SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA HARİTALARIN VERİLİŞİ / İŞLENİŞİ

Harita Adı	Harita Çeşidi	Haritanın Özellikleri			
	Siyasî ve Fizikî Harita	Doğruluk-Tamlık	Amaca Uygunluk	Kolay okunma	Estetik
1. Bulgaristan	*				
2. Yunanistan	*				
3. Suriye	*				
4. Irak	*				
5. İran	*				
6. Azerbaycan-Nahcivan	*				
7. Ermenistan	*				
8. Gürcistan	*				
9. KKTC	*				
10. Kazakistan	*				
11. Türkmenistan	*				
12. Özbekistan	*				
13. Kırgızistan	*				
14. Özerk Türk Cumhuriyetleri	*				

Tablonun incelenmesinden anlaşılabacağı gibi ders kitaplarında Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde, araştırma kapsamına alınan ülkeler ile ilgili olarak siyasî ve fizikî harita özelliği taşıyan haritalara yer verilmiştir (Ek bkz. 4). Haritaların hiçbirisi tam anlamıyla doğruluk-tamlık, amaca uygunluk, kolay okunma, estetik özelliklerine sahip değildir.

Ders kitaplarında haritaların verilişinin / işlenişinin inceleme sonuçlarına göre; haritaların öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerine göre verilmediği, bu konuda herhangi bir model ve anlayışın bulunmadığı, metinlerde haritaya ilişkin

doğru yönlendirmenin yapılmadığı gözlenmektedir. Bunun yanında MEB yayınları hariç diğer yayınlara ait ders kitaplarının kaynakçasında haritalar ile ilgili bir kaynağın belirtilmediği tespit edilmiştir. MEB yayınlarına ait ders kitabının kaynakçasında haritaların Büyük Atlas (Faik Sabri Duran) ve Atlas (Harita Genel Komutanlığı, Ankara, 1993) eserlerinden alınarak MEB, Film Radyo ve Televizyon ile Eğitim Merkezi: Fotoğraf Arşivi tarafından hazırlandığı belirtilmiştir.

4. İlköğretim Atlaslarındaki “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” Ünitesi ile İlgili Haritalar

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak eğitim araçlarının incelenmesi ve kabulleri ile ilgili usul ve esaslar “Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araçları İnceleme Yönetmeliği” ile düzenlenmiştir. 21.04.1999 tarih ve 12 Karar sayılı bu yönetmelik basılı eğitim aracı olan atlas ve harita incelemesi görevini Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’na vermektedir. Yönetmeliğin 10. maddesinde inceleme esasları belirtilmiştir. Buna göre:

“Madde 10- Eğitim araçlarının incelenmesinde aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurulur:

a) Biçim Bakımından

1. Kullanılan malzemenin kalitesi ile eğitim aracı basılı ise kâğıdın cinsi, renk ve baskısının göz sağlığı yönünden iyi seçilip seçilmediği,
2. Kitap ve dergilerde harf ve rakam büyüklüklerinin aşağıdaki ölçülere uygun olup olmadığı;

İlköğretim birinci sınıf için	20-24,
İlköğretim ikinci sınıf için	18,
İlköğretim üçüncü sınıf için	14,
İlköğretim dördüncü sınıf için	12,
İlköğretim beşinci sınıf için	11,
Daha üst kademeler için	10 punto,

3. Şekil, resim, tablo, fotoğraf, şema, plân, harita, grafik ve benzerlerinin metinleri aydınlatıcı ve tamamlayıcı olup olmadığı, bunların, metinlerin uygun yerlerinde bulunup bulunmadığı,
4. Eğitim aracının kullanılabilir, korunabilir, sağlığa uygun ve ekonomik olup olmadığı,
5. Basılı olanlarda bibliyografya, içindekiler ile gerekli durumlarda dipnot bulunup bulunmadığı.

b) İçerik Bakımından

1. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu hükümlerine uygun olup olmadığı,
2. Bilimsel hata bulunup bulunmadığı,
3. Eğitim aracının kişi ve kuruluşları yıpratıcı özellikte olup olmadığı ve siyasi propaganda amacı taşıyıp taşımadığı,
4. Eğitici ve öğretici nitelikleri bakımından, hitap ettiği eğitim kurumlarının özel amaçları ile ders programlarını destekleyip desteklemediği ve istenen düzeye uygun olup olmadığı,
5. Eğitim aracının, öğrencilerin eğitim düzeyleri yanında, yaş ve bilgi düzeylerine uygun olup olmadığı,
6. İmlâ, noktalama ve diğer dil bilgisi kurallarına uygun olup olmadığı,
7. Türkçe'nin özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan doğru kullanılıp kullanılmadığı,
8. Atölye makine ve teçhizatı ile lâboratuvar araç ve gerecinin yedek parçalarının, bakım ve onarım hizmetlerinin bulunup bulunmadığı.”

Ancak 17.03.2004 tarih ve 16 Karar sayısı ile Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araçları İnceleme Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Yerine 17.03.2004 tarih ve 39 Karar sayılı “Ders Kitaplarında Aranacak Nitelikler ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar, Ders Kitaplarının Hazırlanması, İncelenmesi, Değerlendirilmesi ve Eğitim Araçlarının Seçimine İlişkin Yönerge” kabul edilmiştir. Yönergede sadece Bakanlıkça satın alınacak eğitim araçlarının incelenmesine ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Buna göre:

“**Madde 18-** Eğitim araçlarının incelenmesinde aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurulur.

Şekil Bakımından;

- 1) Kullanılan malzemenin kalitesi ile kâğıdın cinsi, renk ve baskısının göz sağlığı yönünden iyi seçilip seçilmediği,
- 2) Basılı eserlerde harf ve rakam büyüklüklerinin belirtilen ölçülere uygun olup olmadığı (İlköğretim birinci sınıf için (20), ikinci sınıf için(18), üçüncü sınıf için (14), dördüncü sınıf için(12), beşinci sınıf için(11), daha üst kademeler için ise (10) puntodan küçük harf ve rakam kullanılmaz.),
- 3) Şekil, resim, tablo, fotoğraf, şema, plan, harita, grafik ve benzerlerinin metinleri destekleyici ve tamamlayıcı olup olmadığı; bunların, metinlerin uygun yerlerinde bulunup bulunmadığı,
- 4) Eğitim aracının kullanılabilir, korunabilir ve ekonomik olup olmadığı,

İçerik Bakımından;

- 1) Anayasa ve yasalara ters düşüp düşmediği,
- 2) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen “Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve

sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olup olmadığı,

- 3) Bilimsel hata bulunup bulunmadığı,
- 4) Türkçe’nin doğru, güzel ve etkili kullanılıp kullanılmadığı,
- 5) Kişi ve kuruluşları yıpratıcı nitelikte olup olmadığı,
- 6) Temel insan haklarına aykırılık taşıyıp taşımadığı; cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içerip içermediği,
- 7) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı,
- 8) Reklâm niteliğinde öğelere yer verilip verilmediği,
- 9) Türkçe dışında hazırlanmış olanlarının, Bakanlar Kurulunca Türkiye’de eğitim-öğretime izin verilen yabancı dillerde hazırlanıp hazırlanmadığı,
- 10) Estetik, edebî, kültürel ve sosyal değerlere uygun olup olmadığı,
- 11) Görsel unsurlarının toplumun ortak değerleriyle bağdaşıp bağdaşmadığı,
- 12) Eğiticilik ve öğreticilik nitelikleri bakımından, hitap ettiği eğitim kurumlarının özel amaçları ile ders programlarını destekleyip desteklemediği ve istenen düzeye uygun olup olmadığı,
- 13) Eğitim aracının, öğrencilerin eğitim düzeyleri yanında yaş ve bilgi düzeylerine uygun olup olmadığı yönüyle incelenir ve değerlendirilir.”

Atlas ve harita gibi eğitim araçlarının Millî Eğitim Bakanlığı tarafından incelenmesi 17.03.2004 tarihi itibarıyla sadece Bakanlıkça satın alınacak olanlar ile sınırlandırılmış olup bunun dışında kalan eğitim araçlarının seçimi ve kullanımı öğretmenlerin sorumluluğuna bırakılmıştı. Ancak konu ile ilgili Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararı sonucunda bütün eğitim araçlarının incelenmesi görevi, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 55. maddesinde belirtildiği gibi, MEB tarafından yapılacaktır. Ayrıca Millî Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı tarafından atlas, küre ve haritalarının incelemesi yapılarak basım onayı verilir.

Araştırma ölçme aracında yer alan haritaların (Bulgaristan, Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan, Gürcistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Doğu Türkistan-Sincan Özerk Eyaleti, Saha (Yakut) Özerk Cumhuriyeti, Tiva (Tuva) Özerk Cumhuriyeti, Tataristan Özerk Cumhuriyeti, Başkırdistan Özerk Cumhuriyeti, Kabarta-Balkar Özerk Cumhuriyeti, Dağıstan Özerk Cumhuriyeti, Moldova (Gagauz Özerk Cumhuriyeti), Kırım Tatarları) ilköğretim atlaslarındaki verilmiş biçimi / işleniş aşağıda tablolar halinde verilmiştir. İncelemek için seçilen ilköğretim atlaslarının Millî Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı’na onaylanmış olmasına dikkat edilmiştir. Nitekim literatür taramasında onayı olmayan birçok ilköğretim atlasının olduğu tespit edilmiştir.

ARKIN KİTAPEVİ İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER ATLASI 6-7

Haritaların Veriliş Biçimi	“Yurdumuzun Komşuları (Doğu ve Güney)” adı altında yer verilen harita fizikî harita olup 1:15 000 000 ölçeğindedir. Haritanın işaretler bölümünde sadece yükselti basamağına yer verilmiştir. Komşu ülkeler olarak KKTC, Suriye, Irak, İran’ın bir bölümü, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan haritada görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda Caber Kalesi’nin gösterilmediği, akarsu isimlerinde yanlış yazımların olduğu (Irak-K.Sap gibi.), şehir merkezlerinin farklı işaretlerle gösterilmesine rağmen ne anlama geldiğinin belirtilmediği, göl ve baraj isimlerinde yazılmayanların olduğu (Urmiye Gölü, Mingечаvır Barajı vb.), Nahcivan’ın Azerbaycan’a ait olduğunun belirtilmediği, çöl isimlerinin yazılmadığı (Suriye, Irak, İran ve Türkmenistan’da), bazı şehirlerin eski isimlerinin yazıldığı (Kronovosdsk- Türkmenbaşı olacak), haritada yer alan işaretlerin ne anlama geldiğinin belirtilmediği tespit edilmiştir (sayfa 27). “Türk Dünyası (Türk Cumhuriyetleri)” adı altında yer verilen harita siyasî harita olup 1:25 000 000 ölçeğindedir. Haritanın işaretler bölümü verilmemiştir. Haritada konumuz ile ilgili olan Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Azerbaycan ve Doğu Türkistan görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda Kırgızistan’ın başkenti Bışkek’in ve Özbekistan’ın başkenti Taşkent’in Kazakistan sınırında gösterildiği, Kazakistan’ın başkentinin Astana olması gerekirken Alma-Ata şeklinde gösterildiği, bazı şehirlerin eski isimlerinin yazıldığı (Kronovosdsk- Türkmenbaşı olacak), Türkmenistan bayrağının yanlış verildiği, haritada yer alan işaretlerin ne anlama geldiğinin belirtilmediği tespit edilmiştir (sayfa 28-29). “Avrupa’da Türklerin Yaşadığı Ülkeler” adı altında yer verilen harita siyasî harita olup 1:15 000 000 ölçeğindedir. Haritanın işaretler bölümü verilmemiştir. Harita Batı Asya ve Avrupa ülkelerini göstermekte olup Türklerin yaşadığı yerleri/ülkeleri gösteren herhangi bir işarete yer verilmemiştir. Haritada yer alan isimlendirmelerin bir kısmı da eskidir (Yugoslavya Federasyon Cumhuriyeti gibi.) (sayfa 30-31).
Sonuç	Arkin Kitapevi’ne ait İlköğretim Sosyal Bilgiler Atlası’nda Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi ile ilgili toplam üç haritaya yer verilmiş olup bunlardan ikisi siyasî biri de fizikî haritadır. Haritaların işaretler bölümü olmadığı gibi konu ile ilgili yeterli bilgiyi içermediği ve bu bilgilerden bazılarının da yanlış ya da eski olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca atlasta Dünya fizikî ve siyasî haritalarına yer verilmiştir.

İNKILÂP KİTAPEVİ İLKÖĞRETİM ATLASI

Haritaların Veriliş Biçimi	“Türkiye’nin Komşuları” adı altında yer verilen harita siyasî harita olup 1:18 000 000 ölçeğindedir. Komşu ülkeler olarak Bulgaristan, Yunanistan, KKTC, Suriye, Irak, İran’ın bir bölümü, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan ve Gürcistan haritada görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda Caber Kalesi’nin gösterilmediği, şehir merkezlerinin farklı işaretlerle gösterilmesine rağmen ne anlama geldiğinin belirtilmediği, akarsu, göl ve baraj isimlerinde yazılmayanların olduğu (Aras ve Kura nehirleri, Meriç Nehri, Urmiye Gölü, Mingeçavır Barajı vb.), Nahcivan’ın Azerbaycan’a ait olduğunun belirtilmediği, bazı ülkelerin eski isimlerinin yazıldığı (Yugoslavya Federal Cumhuriyeti), haritada yer alan işaretlerin ne anlama geldiğinin belirtilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca ülkeler ile ilgili metinsel-kısa kimlik bilgilerine yer verilmiştir (Yüzölçümü, nüfusu, başkenti, dini, resmî dili, okuryazar nüfus oranı, ortalama insan ömrü, kişi başına düşen millî gelir, ekonomisi) (sayfa 24-25). “Orta Asya Türk Cumhuriyetleri” adı altında yer verilen harita fizikî harita olup 1:15 000 000 ölçeğindedir. Haritanın işaretler bölümünde sadece bataklık işaretine ve yükselti basamaklarına yer verilmiştir. Haritada konumuz ile ilgili olan Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Doğu Türkistan görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda Fergana Havzasının Tacikistan’da gösterildiği, Volga nehrinin Ural şeklinde gösterildiği, şehir merkezi gibi işaretlerin ne anlama geldiğinin belirtilmediği, haritada dağlara, göllere, ırmaklara, bataklıklara, çöllere yer verildiği, Türkmenistan bayrağının yanlış verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca ülkeler ile ilgili metinsel-kısa kimlik bilgilerine yer verilmiştir (Yüzölçümü, nüfusu, başkenti, dini, resmî dili, okuryazar nüfus oranı, ortalama insan ömrü, kişi başına düşen millî gelir, ekonomisi) (sayfa 30-31). “Kıbrıs Fizikî” adı altında yer verilen harita fizikî harita olup 1:1 000 000 ölçeğindedir. Haritada sadece yükselti basamaklarına yer verilmiş olup diğer işaretlerin ne anlama geldiği belirtilmemiştir (sayfa 36).
Sonuç	İnkılâp Kitapevi’ne ait Atlas’ta Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi ile ilgili toplam üç haritaya yer verilmiş olup bunlardan ikisi fizikî biri de siyasî haritadır. Haritaların işaretler bölümü olmadığı gibi konu ile ilgili yeterli bilgiyi içermediği ve bu bilgilerden bazılarının da yanlış ya da eski olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca atlasta Dünya, Asya ve Avrupa fizikî ve siyasî haritalarına yer verilmiştir.

GENDAŞ OKUL YAYINLARI ORTA ATLAS

Haritaların Veriliş Biçimi	“Türkiye ve Komşuları Haritası” adı altında yer verilen harita siyasî harita olup 1:10 000 000 ölçeğindedir. Komşu ülkeler olarak Bulgaristan, Yunanistan, KKTC, Suriye, Irak’ın bir bölümü, İran’ın bir bölümü, Azerbaycan-Nahcivan’ın bir bölümü, Ermenistan ve Gürcistan haritada görülmektedir. Haritada işaretler bölümüne yer verilmemiştir. Haritada Caber Kalesi’nin yeri gösterilmemiş, bazı nehir isimlerinin yazılmadığı (Kura vb.) tespit edilmiştir. Ayrıca ülkeler ile ilgili metinsel-kısa kimlik bilgilerine yer verilmiştir (Yüzölçümü, nüfusu, nüfus artışı, ortalama yaşam süresi, okuryazarlık oranı, başkenti, diğer önemli kentleri, dini, resmî dili, para birimi, millî günü, zaman dilimi) (sayfa 20-21).
Sonuç	Gendaş Okul Yayınlarına ait Atlas’ta Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi ile ilgili toplam bir haritaya yer verilmiş olup bu da siyasî haritadır. Haritanın işaretler bölümü olmadığı gibi konu ile ilgili yeterli bilgiyi içermediği ve bu bilgilerden bazılarının da yanlış ya da eski olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca atlasta Dünya, Asya ve Avrupa fizikî ve siyasî haritalarına yer verilmiştir.

KANAAT YAYINLARI ORTA ATLAS

Haritaların Veriliş Biçimi	“Türkiye ve Komşuları” adı altında yer verilen harita fizikî harita olup 1:10 000 000 ölçeğindedir. Haritada işaretler bölümünde sadece yükselti basamağı ve nüfus miktarına yer verilmiştir. Haritada Caber Kalesi’nin yeri gösterilirken Süleyman Şah’ın türbesinin bulunduğu yer belirtilmemiştir. Haritada petrol boru hatlarından bazılarına yer verilmesine rağmen Kerkük-Yumurtalık Boru Hattı gösterilmemiştir. Bazı şehirlerin isimlendirmelerinde Rusça isimlerine yer verilmiştir (Örnek: Türkmenistan-Krasnovodsk). Türkmenistan, Kazakistan ve Özbekistan devlet sınırları gösterilmemiştir. Nahcivan’ın Azerbaycan’a ait olduğu belirtilmemiştir (sayfa 16-17). “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti” adı altında yer verilen harita fizikî harita olup 1:400 000 ölçeğindedir. Haritanın işaretler bölümünde şehir merkezleri ile ilgili kullanılan işaretlerin ne anlama geldiği belirtilmemiş, yükselti basamaklarına yer verilmemiş, diğer haritada kullanılan işaretlere yer verilmiştir. Harita hem bir fizikî harita özelliğinde hem de bir turizm haritası niteliğindedir (sayfa 37).
Sonuç	Kanaat Yayınlarına ait Atlas’ta Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi ile ilgili toplam iki haritaya yer verilmiş olup bunlardan ikisi de fizikî haritadır. Haritalardan birinin işaretler bölümü olmadığı gibi konu ile ilgili yeterli bilgiyi içermediği ve bu bilgilerden bazılarının da yanlış ya da eski olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca atlasta Dünya, Asya ve Avrupa fizikî ve siyasî haritalarına yer verilmiştir.

KİTAPÇI YAYINLARI KONUŞAN ATLAS

Haritaların Veriliş Biçimi	“Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti” adı altında yer verilen harita fizikî harita olup 1:750 000 ölçeğindedir. Haritanın işaretler bölümünde şehir merkezleri ile ilgili kullanılan işaretlerin ne anlama geldiği belirtilmemiş, yükselti basamaklarına yer verilmemiş, diğer haritada kullanılan işaretlere yer verilmiştir. Harita hem bir fizikî harita özelliğinde hem de bir turizm haritası niteliğindedir. Ayrıca yön okuna yer verilen harita da KKTC ile ilgili kısa metinsel bilgiye de yer verilmiştir (sayfa 67). Atlasta Türkiye’nin komşuları (Bulgaristan, Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan) ve Türk Dünyası ülkeleri (Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan) haritaları tek tek verilmiştir. Haritaların tamamı fizikî haritadır. Yön okları dışında işaretler bölümüne yer verilmemiştir. Yapılan inceleme sonucunda Caber Kalesinin gösterilmediği, Nahcivan’ın Azerbaycan’a ait olduğunun belirtilmediği tespit edilmiştir. Ülkeler ile ilgili kısa metinsel bilgilere de yer verildiği görülmüştür.
Sonuç	Kitapçı Yayınlarına ait Atlas’ta Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi ile ilgili toplam onbir haritaya yer verilmiş olup bunların tamamı fizikî haritadır. Haritaların işaretler bölümünün olmadığı (KKTC haritası hariç) gibi konu ile ilgili yeterli bilgiyi içermediği ve bu bilgilerden bazılarının da yanlış ya da eski olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca atlasta Dünya fizikî ve siyasî ile Avrupa siyasî haritalarına yer verilmiştir.

KOZA YAYINLARI İLKÖĞRETİM COĞRAFYA ATLASI

Haritaların Veriliş Biçimi	“Türkiye’nin Komşuları ve Ön Asya” adı altında yer verilen harita siyasî harita olup 1:20 000 000 ölçeğindedir. Komşu ülkeler olarak Bulgaristan, Yunanistan, KKTC, Suriye, Irak, İran’ın bir bölümü, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan ve Gürcistan haritada görülmektedir. Haritada işaretler bölümüne yer verilmemiştir. Haritada işaretler bölümünde sadece nüfus miktarına yer verilmiştir. Haritada Caber Kalesi’nin yeri belirtilmemiştir. Nahcivan’ın Azerbaycan’a ait olduğu belirtilmemiştir (sayfa 14). “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti” adı altında yer verilen harita fizikî harita olup 1:900 000 ölçeğindedir. Haritanın işaretler bölümünde şehir merkezleri ile ilgili kullanılan işaretlerin ne anlama geldiği belirtilmemiş, yükselti basamaklarına yer verilmiş, diğer haritada kullanılan işaretlere yer verilmiştir (sayfa 32).
Sonuç	Koza Yayınlarına ait Atlas’ta Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi ile ilgili toplam iki haritaya yer verilmiş olup bunlardan biri siyasî biri de fizikî haritadır. Haritalardan birinin işaretler bölümü olmadığı gibi konu ile ilgili yeterli bilgiyi içermediği ve bu bilgilerden bazılarının da yanlış ya da eski olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca atlasta Dünya siyasî, Asya ve Avrupa fizikî ve siyasî haritalarına yer verilmiştir. Asya Siyasî Haritası’nda Kazakistan’ın başkenti Alma-Ata şeklinde yanlış belirtilmiş olup Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan ile ilgili verilen metinsel bilgilerin güncel olmadığı tespit edilmiştir.

ÖZYÜREK YAYINLARI BÜYÜK ATLAS

Haritaların Veriliş Biçimi	“Bağımsız Türk Devletleri ve Türkçe Konuşulan Bölgeler” adı altında yer verilen harita siyasî harita olup 1:30 000 000 ölçeğindedir. Bağımsız Türk devletleri (Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan) ve Özerk Türk Cumhuriyetleri (Kabartay, Dağıstan, Çuvaşlar, Tatar, Başkırt, Doğu Türkistan, Yakut, Tuva) haritada gösterilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Gagauz, Kırım, Altay, Hakasya Özerk Cumhuriyetlerine yer verilmediği, Hakasya ve Altay özerk cumhuriyetlerinin topraklarının da Tuva içinde gösterildiği, haritadaki özellikle şehir isimlerinin eski şekliyle yer aldığı, Caber Kalesi’nin gösterilmediği, haritanın okunabilirliğinin iyi olmadığı karmaşık bir yapıya sahip olduğu, haritanın işaretler bölümünün olmadığı tespit edilmiştir (sayfa 26-27).
Sonuç	Özyürek Yayınlarına ait Atlas’ta Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi ile ilgili toplam bir haritaya yer verilmiş olup bu da siyasî haritadır. Haritanın işaretler bölümü olmadığı gibi konu ile ilgili yeterli bilgiyi içermediği ve bu bilgilerden bazılarının da yanlış ya da eski olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca atlasta Dünya siyasî, fizikî, bitki örtüsü, nüfus yoğunluğu, Asya ve Avrupa fizikî, siyasî, bitki örtüsü, iklim, nüfus yoğunluğu, maden ve enerji kaynakları haritalarına yer verilmiştir. Siyasî ve fizikî haritalar dışındaki haritalarda işaretler bölümüne yer verilmiştir.

İlköğretim atlaslarındaki “*Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası*” ünitesi ile ilgili haritaların verilişi/işlenişi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda haritanın çeşidi ile doğruluk-tamamlık, amaca uygunluk, kolay okunma-açıklık ve estetik özelliklerinin varlığını belirtilmiş olup (*) işaretinin olmayışı özelliğin yokluğu anlamına gelmektedir.

**1998-2006 DÖNEMİNDEKİ İLKÖĞRETİM ATLASLARINDAKİ
HARİTALARIN VERİLİŞİ / İŞLENİŞİ**

Harita Adı	Harita Çeşidi					Haritanın Özellikleri			
	Siyasî	Fizikî	İklim ve B. Örtüsü	Nüfus	Maden ve E. kaynakları	Doğruluk -Tamlık	Amaca Uygunluk	Kolay okunma	Estetik
1. Komşu ülkeler (Bulgaristan, Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan, Gürcistan, KKTC)	*	*							
2. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri (Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan)	*	*							
3. Özerk Türk Cumhuriyetleri	*	*							

Tablonun incelenmesinden anlaşılabacağı gibi ilköğretim atlaslarında Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde araştırma kapsamına alınan ülkeler ile ilgili olarak siyasî ve fizikî harita özelliği taşıyan haritalara yer verilmiştir. Haritaların hiçbirisi tam anlamıyla doğruluk-tamlık, amaca uygunluk, kolay okunma, estetik özelliklerine sahip değildir.

İlköğretim atlaslarında haritaların verilişinin / işlenişinin inceleme sonuçlarına göre; haritaların öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerine göre verilmediği, bu konuda herhangi bir model ve anlayışın bulunmadığı, haritaların güncel olmadığı, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın dikkate alınmadığı gözlenmektedir (bk. Ek: 5).

Sosyal Bilgiler ders kitaplarında incelenen haritalar ile atlaslardaki haritalar karşılaştırıldığında, her ikisindeki haritaların tam anlamıyla doğruluk-tamlık, amaca uygunluk, kolay okunma, estetik özelliklerine sahip olmadığı gözlenmektedir. Daha çok siyasî ve fizikî harita özelliği taşıyan haritalara yer verildiği, bu haritaların öğrenci seviyesi ve öğretim programı dikkate alınmadan çizildiği tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama teknikleri ve toplanan verilerin nasıl çözümlendiği konu edinilmiştir.

1. Araştırmanın Modeli

Tezin hazırlanması esnasında literatür tarama ve alan araştırması kullanılmıştır. Bunun için öncelikle literatür taraması olarak 1913 yılından günümüze kadar ilkokul, ortaokul ve ilköğretim okullarında kullanılan tarih, millî tarih, sosyal bilgiler öğretim programları, ders kitapları ve atlaslar incelenmiştir. Programlar ve ders kitapları konulu basılı eserler taranmıştır. Sosyal Bilgiler öğretimi, tarih öğretimi, coğrafya öğretimi, harita kullanım becerisini konu alan eserler taranmış, özellikle öğrenci başarı testinin hazırlanmasında ve ilgili haritaların çizilmesinde ülkelerin siyasî, coğrafi, tarihî, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin eserler incelenmiştir. Alan araştırması için anket yoluyla öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerine müracaat edilmiştir.

2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni; 2006 – 2007 eğitim-öğretim yılında Ankara ve Kastamonu illerinde eğitim öğretime açık M.E.B’na bağlı resmi ilköğretim okullarında çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenleri (999 kişi) ile bu okullarda öğrenim gören 8’inci sınıf öğrencileridir (72 771 öğrenci).

Aşağıdaki tabloda araştırma evrenine göre 8'inci sınıf öğrenci ve Sosyal Bilgiler öğretmeni sayıları verilmiştir.

TABLO 1
ARAŞTIRMA EVRENİNE GÖRE
8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİ VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN DAĞILIMI
(MEB, 2006)

İl	İlçe	İlköğretim 8. Sınıf Öğrenci Sayısı	Sosyal Bilgiler Öğretmeni Sayısı
ANKARA	Akyurt	434	5
	Altındağ	6 569	71
	Ayaş	185	1
	Bala	379	5
	Beypazarı	651	9
	Çamlıdere	137	3
	Çankaya	10 145	164
	Çubuk	1 559	13
	Elmadağ	882	14
	Etimesgut	4 317	62
	Evren	41	1
	Gölbaşı	1 262	18
	Güdül	117	4
	Haymana	655	13
	Kalecik	276	7
	Kazan	722	6
	Keçiören	12 987	166
	Kızılcahamam	371	5
	Mamak	7 357	83
	Nallıhan	449	9
	Polatlı	2 180	34
	Sincan	6 899	11
	Ş.Koçhisar	603	68
	Yenimahalle	8 115	137
	TOPLAM	67 292	909
KASTAMONU	Abana	40	1
	Ağlı	69	2
	Araç	346	7
	Azdavay	95	1
	Bozkurt	102	2
	Cide	309	5
	Çatalzeytin	103	1
	Daday	133	3
	Devrakani	230	4
	Doğanyurt	186	2
	Hanönü	81	-
	İhsangazi	107	3
	İnebolu	473	9
	Küre	97	2
	Merkez	1633	27
	Pınarbaşı	66	1
	Seydiler	101	-
	Şenpazar	105	2
	Taşköprü	608	8
	Tosya	595	10
	TOPLAM	5 479	90
GENEL TOPLAM		72 771	999

Araştırma örneklemi; Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında faaliyet gösteren M.E.B'na bağlı resmî ilköğretim okullarından random yöntemiyle seçilmiş 32 ilköğretim okulundan 1'er şube 8'inci sınıf öğrencileri (825 kişi) ile Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında faaliyet gösteren M.E.B'na bağlı resmî ilköğretim okullarında ders okutan Sosyal Bilgiler Öğretmenleridir (222 kişi).

Aşağıdaki tablolarda anket uygulanan yere göre 8'inci sınıf öğrencilerinin ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sayıları verilmiştir.

TABLO 2
ANKET UYGULANAN YERE GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

ANKET UYGULANAN İL	ANKET UYGULANAN İLÇE	ANKET UYGULANAN OKUL	DENEK SAYISI (f)	(%)
ANKARA	Akyurt	Akyurt İlköğretim Okulu	33	4
		Büğdüz İlköğretim Okulu	20	2,4
		Kozayağı İlköğretim Okulu	19	2,3
		Saracalar İlköğretim Okulu	20	2,4
	Altındağ	Halil Naci Mihcioğlu İlköğretim Okulu	30	3,6
	Çankaya	Ayten Tekişik İlköğretim Okulu	33	4
	Elmadağ	Gümüş Pala İlköğretim Okulu	20	2,4
		Kurtuluş İlköğretim Okulu	18	2,2
		Yaşar Doğu İlköğretim Okulu	28	3,4
	Etimesgut	Kooperatif İlköğretim Okulu	33	4
		Layika Akbilek İlköğretim Okulu	26	3,2
	Haymana	Atatürk İlköğretim Okulu	43	5,2
		Yurtbeyli İlköğretim Okulu	26	3,2
	Keçiören	Çağlar İlköğretim Okulu	25	3
	Mamak	Coşkun Ertepinar İlköğretim Okulu	10	1,2
		Kusunlar İlköğretim Okulu	20	2,4
		Selçuklu İlköğretim Okulu	28	3,4
	Nallıhan	Sakarya İlköğretim Okulu	28	3,4
		Tuğrul Bey İlköğretim Okulu	14	1,7
		Nallıhan YİBO	17	2,1
	Sincan	100. Yıl İlköğretim Okulu	37	4,5
	Yenimahalle	Abay İlköğretim Okulu	32	3,9
		Necdet Seçkinöz İlköğretim Okulu	26	3,2
		Ziya Gökalp İlköğretim Okulu	40	4,8
		TOPLAM	626	75,8
KASTAMONU	Abana	Atatürk İlköğretim Okulu	22	2,7
	Bozkurt	Bozkurt İlköğretim Okulu	39	4,7
	Doğanyurt	Doğanyurt YİBO	55	6,7
	Merkez	Duruçay İlköğretim Okulu	17	2,1
		İsfendiyar İlköğretim Okulu	17	2,1
	Şenpazar	Şenpazar İlköğretim Okulu	16	1,9
	Taşköprü	Seka İlköğretim Okulu	13	1,6
	Tosya	Fevzi Paşa İlköğretim Okulu	20	2,4
	TOPLAM	199	24,2	
GENEL TOPLAM			825	100

TABLO 3
ANKET UYGULANAN YERE GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

ANKET UYGULANAN İL	ANKET UYGULANAN İLÇE	DENEK SAYISI (f)	(%)
ANKARA	Akyurt	5	2,3
	Altındağ	16	7,2
	Çankaya	72	32,5
	Elmadag	3	1,5
	Etimesgut	5	2,3
	Güdül	3	1,5
	Haymana	4	1,8
	Keçiören	56	25,2
	Mamak	18	8,1
	Sincan	12	5,5
	Yenimahalle	19	8,6
	TOPLAM	213	95,5
KASTAMONU	Abana	1	0,5
	Bozkurt	1	0,5
	Doğanyurt	1	0,5
	Merkez	3	1,5
	Şenpazar	1	0,5
	Taşköprü	1	0,5
	Tosya	1	0,5
	TOPLAM	9	4,5
GENEL TOPLAM		222	100

3. Verilerin Toplanması

Öğretmenler için, Sosyal Bilgiler 7’nci sınıf Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi amaç/davranışlarından faydalanılarak likert tipi anket hazırlanmıştır (bkz. Ek 7). Hazırlanan ankette öğretmenlere amaçların göstergesi olan davranışlarla haritaların ne derecede kullanılabildiği sorulmuştur. Öğretmenlerden; anketteki bu sorulara “Hiç”, “Az”, “Orta”, “Çok” ve “Tam” seçeneklerinden, kendilerince uygun görülen bir seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Böylece programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin ünitenin amaç/davranışlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusundaki görüşlerinin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Öğretmenlere yöneltilen anketlerde; öğretmenin “cinsiyeti”, “branşı”, “öğrenim durumu”, “sosyal bilgiler dersini okuttuğu sınıf”, “görev süresi”, “meslekî kıdemi”, “evde veya çantada bulunan aracı”, “okulda veya sınıfta bulunan aracı”, “okulda veya sınıfta bulunan teknolojik aracı”, “harita kullanma durumu”, “hizmet

“içi eğitime katılım durumu” ve “hizmet içi eğitime katılım süresi” ile ilgili bilgileri alınmıştır.

Burada değişkenlere göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmek istenmiştir.

Aşağıdaki tablolarda değişkenlere göre denek sayıları verilmiştir.

TABLO 4
CİNSİYETLERİNE GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

CİNSİYET	DENEK SAYISI (f)	(%)
KADIN	124	55,9
ERKEK	98	44,1
TOPLAM	222	100

Tablo 4’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmenden 124 (%55,9)’ü kadın, 98 (%44,1)’i erkektir.

TABLO 5
BRANŞLARINA GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

BRANŞ	DENEK SAYISI (f)	(%)
SOSYAL BİLGİLER	117	52,7
COĞRAFYA	38	17,1
TARİH	66	29,7
EĞİTİM PLANLAMA	1	0,5
TOPLAM	222	100

Tablo 5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmenden 117 (%52,7)’si Sosyal Bilgiler, 38 (%17,1)’i Coğrafya, 66 (%29,7)’si Tarih, 1 (%0,5)’i Eğitim Planlama branşına sahiptir.

TABLO 6
ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

ÖĞRENİM DURUMU	DENEK SAYISI (f)	(%)
ÜÇ YILLIK EĞİTİM ENSTİTÜSÜ	11	5
LİSANS (FAKÜLTE)	179	80,6
LİSANSÜSTÜ (MASTER)	32	14,4
LİSANSÜSTÜ (DOKTORA)	-	-
TOPLAM	222	100

Tablo 6'nın incelenmesinden anlaşılaçağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmennden 11 (%5)'i Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü, 179 (%80,6)'u Lisans (Fakülte), 32 (%14,4)'si Lisansüstü (Master) öğrenime sahiptir.

TABLO 7
SOSYAL BİLGİLER DERSİ OKUTULAN SINIFA GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

SINIF	DENEK SAYISI (f)	(%)
6. sınıf	24	10,8
7. sınıf	39	17,6
6 ve 7.sınıflar	159	71,6
TOPLAM	222	100

Tablo 7'nin incelenmesinden anlaşılaçağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmennden 24 (%10,8)'ü 6. sınıf, 39 (%17,6)'u 7. sınıf, 159 (%71,6)'u 6 ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler derslerine girmektedir.

TABLO 8
OKULDAKİ GÖREV SÜRESİNE GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

GÖREV SÜRESİ	DENEK SAYISI (f)	(%)
0-5 YIL	108	48,6
6-10 YIL	63	28,4
11-15 YIL	38	17,1
16-20 YIL	7	3,2
21 YIL VE ÜSTÜ	6	2,7
TOPLAM	222	100

Tablo 8'in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmennden 108 (%48,6)'i 0-5 yıl, 63 (%28,4)'ü 6-10 yıl, 38 (%17,1)'i 11-15 yıl, 7 (%3,2)'si 16-20 yıl, 6 (2,7)'si 21 yıl ve üstü okulunda görev süresine sahiptir.

TABLO 9
MESLEKİ KIDEME GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

MESLEKİ KIDEM	DENEK SAYISI (f)	(%)
0-5 YIL	20	9
6-10 YIL	58	26,1
11-15 YIL	69	31,1
16-20 YIL	33	14,9
21 YIL VE ÜSTÜ	42	18,9
TOPLAM	222	100

Tablo 9'un incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmeninden 20 (%9)'si 0-5 yıl, 58 (%26,1)'i 6-10 yıl, 69 (%31,1)'u 11-15 yıl, 33 (%14,9)'ü 16-20 yıl, 42 (%18,9)'si 21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahiptir.

TABLO 10
EVDE VEYA ÇANTADA BULUNDURULAN ARACA GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

ARAÇ	DENEK SAYISI (f)	(%)
SOSYAL BİLGİLER ATLASI	131	59
TARİH ATLASI	16	7,1
COĞRAFYA ATLASI	13	5,9
HİÇBİRİ YOK	11	5
HEPSİ VAR	51	23
TOPLAM	222	100

Tablo 10'un incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmeninden 131 (%59)'i evinde veya çantasında Sosyal Bilgiler Atlası, 16 (%7,1)'sı evinde veya çantasında Tarih Atlası, 13 (%5,9)'ü evinde veya çantasında Coğrafya Atlası bulundurmaktadır. Öğretmenlerden 11 (%5)'i evinde veya çantasında herhangi bir atlas bulundurmazken, 51 (%23)'i, evinde veya çantasında bütün atlasları bulundurmaktadır.

TABLO 11
OKULDA VEYA SINIFTA BULUNAN ARACA GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

ARAÇ	DENEK SAYISI (f)	(%)
SOSYAL BİLGİLER ATLASI	14	6,2
TARİH ATLASI	2	0,9
COĞRAFYA ATLASI	9	4,1
SOSYAL BİLGİLER FOLYO SETLERİ	8	3,6
SOSYAL BİLGİLER HARİTALARI	24	10,8
HİÇBİRİ YOK	6	2,7
BÜTÜN ATLASLAR VAR	83	37,4
FOLYO SETLERİ VE HARİTALAR VAR	47	21,2
HEPSİ VAR	29	13,1
TOPLAM	222	100

Tablo 11'in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmeninden 14 (%6,2)'ünün okulunda veya sınıfında Sosyal Bilgiler Atlası, 2 (%0,9)'sinin okulunda veya sınıfında Tarih Atlası, 9 (%4,1)'unun okulunda veya sınıfında Coğrafya Atlası, 8 (%3,6)'inin okulunda veya sınıfında Sosyal Bilgiler

Folyo Setleri, 24 (%10,8)'ünün okulunda veya sınıfında Sosyal Bilgiler Haritaları, 83 (%37,4)'ünün okulunda veya sınıfında bütün atlaslar, 47 (%21,2)'sinin okulunda veya sınıfında folyo setleri ve haritalar bulunmaktadır. Öğretmenlerden 6 (%2,7)'sı okulunda veya sınıfında hiçbir aracın olmadığını, 29 (%13,1)'u okulunda veya sınıfında bütün araçların bulunduğunu belirtmiştir.

TABLO 12
OKULDA VEYA SINIFTA BULUNAN TEKNOLOJİK ARACA GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

TEKNOLOJİK ARAÇ	DENEK SAYISI (f)	(%)
BİLGİSAYAR	6	2,7
TEPEGÖZ	14	6,3
BİLGİSAYAR LABORATUARI VE PROJEKSİYON	59	26,6
BİLGİSAYAR LABORATUARI	21	9,5
HİÇBİRİ YOK	4	1,8
HEPSİ VAR	108	48,6
TEPEGÖZ VE PROJEKSİYON	10	4,5
TOPLAM	222	100

Tablo 12'nin incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmenden 6 (%2,7)'sının okulunda veya sınıfında bilgisayar, 14 (%6,3)'ünün okulunda veya sınıfında tepegöz, 59 (%26,6)'unun okulunda veya sınıfında bilgisayar laboratuvarı ve projeksiyon, 21 (%9,5)'inin okulunda veya sınıfında bilgisayar laboratuvarı, 10 (%4,5)'unun okulunda veya sınıfında tepegöz ve projeksiyon bulunmaktadır. Öğretmenlerden 4 (%1,8)'nün okulunda veya sınıfında hiçbir teknolojik araç yokken, 108 (%48,6)'inin okulunda veya sınıfında bütün teknolojik araçlar bulunmaktadır.

TABLO 13
ÖĞRETME/ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNDE HARİTA KULLANIMINA GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

KULLANIM DURUMU	DENEK SAYISI (f)	(%)
EVET / KULLANIYOR	219	98,6
HAYIR / KULLANMIYOR	3	1,4
TOPLAM	222	100

Tablo 13'ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmennden 219 (%98,6)'u öğrenme/öğretme etkinliklerinde harita kullandığını, 3 (%1,4)'ü öğrenme/öğretme etkinliklerinde harita kullanmadığını belirtmiştir.

TABLO 14
HİZMET İÇİ EĞİTİM DURUMUNA GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

HİZMETİÇİ EĞİTİM DURUMU	DENEK SAYISI(f)	(%)
HİÇ KATILMADIM	200	90,1
1 DEFA KATILDIM	18	8,1
2 DEFA KATILDIM	4	1,8
3 VE DAHA FAZLA KATILDIM	-	-
TOPLAM	222	100

Tablo 14'ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmennden 200 (%90,1)'ü hizmet içi eğitim kursuna hiç katılmamış, 18 (%8,1)'i hizmet içi eğitim kursuna 1 defa katılmış, 4 (%1,8)'ü hizmet içi eğitim kursuna 2 defa katılmıştır.

TABLO 15
HİZMET İÇİ EĞİTİME KATILIM SÜRELERİNE GÖRE ÖĞRETMENLERİN DAĞILIMI

HİZMETİÇİ EĞİTİM SÜRESİ	DENEK SAYISI(f)	(%)
5 GÜN	16	72,72
10 GÜN	6	27,27
15 GÜN	-	-
20 GÜN VE DAHA FAZLA	-	-
TOPLAM	22	100

Tablo 15'in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 222 öğretmennden 16 (%72,72)'sı hizmet içi eğitime 5 gün, 6 (%27,27)'sı hizmet içi eğitime 10 gün katılmıştır.

Öğrenciler için, Sosyal Bilgiler 8'inci sınıf anketi, Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinin amaçlarında geçen haritaların kullanabilirlik düzeyini belirlemek amacıyla 2006-2007 eğitim öğretim yılında okutulan (Tebliğler Dergisi, 2003:192-193) Sosyal Bilgiler 7'nci sınıf ders kitaplarından faydalanılarak davranışların göstergesi olan soruların bulunduğu başarı testi hazırlanmıştır (bkz. Ek

8). Başarı testindeki her soru için amaç/davranış/içerik ve öğrenci seviyesine uygun haritalar çizilmiştir.

Başarı testinde; çoktan seçmeli sorular sorulmuştur. Öğrencilerden bu sorulara verilen seçeneklerden doğru olanı işaretlemeleri istenmiştir. Böylece programın uygulandığı öğrencilerin, ünitenin amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyini gösteren cevapların elde edilmesi öngörülmüştür.

Öğrenci başarı testlerinde “cinsiyet”, “okulun bulunduğu yer”, “okulun öğretim durumu”, “anne ve baba durumu”, “annenin eğitim durumu”, “babanın eğitim durumu”, “anne babanın iş durumu”, “evde veya çantada bulunan alet” ve “çalışmalarda harita kullanım durumu” kişisel bilgi (değişken)lere yer verilmiş ve bu değişkenlerle ilgili bilgiler alınmıştır.

Burada değişkenlere göre öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı incelenmek istenmiştir.

Aşağıdaki tablolarda değişkenlere göre denek sayıları verilmiştir.

TABLO 16
CİNSİYETLERİNE GÖRE 8’İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

CİNSİYET	DENEK SAYISI (f)	(%)
KIZ	442	53,6
ERKEK	383	46,4
TOPLAM	825	100

Tablo 16’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 442 (%53,6)’si kız, 383 (%46,4)’ü erkektir.

TABLO 17
OKULUN BULUNDUĞU YERE GÖRE 8’İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

OKULUN BULUNDUĞU YER	DENEK SAYISI (f)	(%)
İL MERKEZİ	254	30,7
İLÇE MERKEZİ	460	55,8
KASABA	-	-
KÖY	111	13,5
TOPLAM		100

Tablo 17'nin incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 254 (%30,7)'ü il merkezi, 460 (%55,8)'i ilçe merkezi, 111 (%13,5)'i köy ilköğretim okullarında okumaktadır.

TABLO 18
OKULUN ÖĞRETİM DURUMUNA GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

OKULUN ÖĞRETİM DURUMU	DENEK SAYISI	(%)
NORMAL ÖĞRETİM	564	68,4
İKİLİ ÖĞRETİM	117	14,2
TAŞIMALI	87	10,5
YATILI (YİBO)	57	6,9
TOPLAM	825	100

Tablo 18'in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 564 (%68,4)'ü normal öğretim, 117 (%14,2)'si ikili öğretim, 87 (%10,5)'si taşımali öğretim, 57 (%6,9)'si yatılı öğretim yapan ilköğretim okulunda okumaktadır.

TABLO 19
ANNE BABA DURUMUNA GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

ANNE BABA DURUMU	DENEK SAYISI (f)	(%)
ANNE VE BABA ÖZ	802	97,2
ANNE VE BABADAN BİRİ ÜVEY	23	2,8
TOPLAM	825	100

Tablo 19'un incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 802 (%97,2)'sinin anne ve babaları öz, 23 (%2,8)'ünün anne veya babasından biri üveydir.

TABLO 20
ANNENİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

EĞİTİM DURUMU	DENEK SAYISI (f)	(%)
OKUMA YAZMA BİLMEYEN	81	9,8
İLKOKUL MEZUNU	498	60,5
ORTAOKUL MEZUNU	120	14,5
LİSE MEZUNU	91	11
YÜKSEKOKUL/ FAKÜLTE MEZUNU	35	4,2
TOPLAM	825	100

Tablo 20'nin incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 81 (%9,8)'inin annesi okuma-yazma bilmemekte, 498 (%60,5)'inin annesi ilkokul mezunu, 120 (%14,5)'sinin annesi ortaokul mezunu, 91 (%11)'inin annesi lise mezunu, 35 (%4,2)'inin annesi yüksekokul/fakülte mezunudur.

TABLO 21
BABANIN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

EĞİTİM DURUMU	DENEK SAYISI (f)	(%)
OKUMA YAZMA BİLMEYEN	16	1,9
İLKOKUL MEZUNU	372	45,1
ORTAOKUL MEZUNU	180	21,8
LİSE MEZUNU	163	19,8
YÜKSEKOKUL/ FAKÜLTE MEZUNU	94	11,4
TOPLAM	825	100

Tablo 21'in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 16 (%1,9)'sının babası okuma-yazma bilmemekte, 372 (%45,51)'sinin babası ilkokul mezunu, 180 (%21,8)'inin babası ortaokul mezunu, 163 (%19,8)'ünün babası lise mezunu, 94 (%11,4)'ünün babası yüksekokul/fakülte mezunudur.

TABLO 22
ANNE BABANIN İŞ DURUMUNA GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

İŞ DURUMU	DENEK SAYISI(f)	(%)
ANNE ÇALIŞIYOR	8	1
BABA ÇALIŞIYOR	652	79
ANNE VE BABA ÇALIŞIYOR	92	11,2
ANNE VE BABA ÇALIŞMIYOR	73	88
TOPLAM	825	100

Tablo 22'nin incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 8 (%1)'inin annesi çalışmakta, 652 (%79)'sinin babası çalışmakta, 92 (%11,2)'sinin anne ve babası çalışmakta, 73 (%88)'ünün anne ve babası çalışmamaktadır.

TABLO 23
EVDE VEYA ÇANTADA BULUNAN ARAÇLARA GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
DAĞILIMI

EVDE VEYA ÇANTADA BULUNAN ARAÇ	DENEK SAYISI (f)	(%)
SOSYAL BİLGİLER ATLASI	61	7,4
TARİH ATLASI	129	15,6
COĞRAFYA ATLASI	134	16,2
HİÇBİRİ YOK	324	39,3
HEPSİ VAR	177	21,5
TOPLAM	825	100

Tablo 23'ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 61 (%7,4)'inin evinde veya çantasında Sosyal Bilgiler Atlası, 129 (%15,6)'unun evinde veya çantasında Tarih Atlası, 134 (%16,2)'ünün evinde veya çantasında Coğrafya Atlası bulunmaktadır. Öğrencilerden 324 (%39,3)'ünün evinde veya çantasında hiçbir atlas yokken, 177 (%21,5)'sinin evinde veya çantasında bütün atlaslar bulunmaktadır.

TABLO 24
ÇALIŞMALARINDA HARİTA KULLANIMINA GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
DAĞILIMI

KULLANIM DURUMU	DENEK SAYISI (f)	(%)
EVET / KULLANIYOR	448	54,3
HAYIR / KULLANMIYOR	377	45,7
TOPLAM	825	100

Tablo 24'ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, araştırmaya katılan 825 öğrenciden 448 (%54,3)'i çalışmalarında harita kullanırken, 377 (%45,7)'si çalışmalarında harita kullanmamaktadır.

Öğretmen anketi hazırlanarak uzman görüşleri alınmış olup buna göre ankete son hâli verilmiştir.

Hazırlanan öğrenci başarı testinin, araştırma örneklemine girmeyen Ankara, Kastamonu ve Mersin illerindeki 11 ilköğretim okulunun 8'inci sınıf öğrencilerine valilik makamından alınan izin doğrultusunda öntest (sınama) yapılmıştır. Bu sınamadan elde edilen geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları, uzman görüşleriyle birlikte değerlendirilmiş ve ankete son hâli verilmiştir.

TABLO 25
ANKET (ÖNTEST) UYGULANAN YERE GÖRE 8'İNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DAĞILIMI

İL	İLÇE	OKUL	DENEK SAYISI (f)	(%)
ANKARA	Altındağ	Ş. Albay İbrahim Karaoğlu İlköğretim Okulu	111	23.1
	Elmadağ	Dr. Ahmet Kazım Mihçioğlu İlköğretim Okulu	35	7.3
		Namık Kemal İlköğretim Okulu	14	2.9
	Etimesgut	Nasrettin Hoca İlköğretim Okulu	43	9
	Güdül	Atatürk İlköğretim Okulu	16	3.3
		Yeşilöz İlköğretim Okulu	8	1.7
	Ş.Koçhisar	Fatih İlköğretim Okulu	29	6
	Yenimahalle	Emniyetçiler İlköğretim Okulu	29	6
KASTAMONU	Merkez	Merkez İlköğretim Okulu	84	17.5
		Elyakut Köyü İlköğretim Okulu	32	6.7
MERSİN	Tarsus	Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu	79	16.5
TOPLAM			480	100

Anket (öntest)'in alfa değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TABLO 26
ANKET (ÖNTEST)'İN ALFA DEĞERLERİ

MADDE (SORU)	ALFA DEĞERİ	MADDE (SORU)	ALFA DEĞERİ
1	,5870	23	,5691
2	,5702	24	,5797
3	,5701	25	,5720
4	,5728	26	,5742
5	,5765	27	,5647
6	,5732	28	,5743
7	,5769	29	,5643
8	,5804	30	,5644
9	,5723	31	,5712
10	,5716	32	,5631
11	,5622	33	,5681
12	,5686	34	,5640
13	,5790	35	,5702
14	,5737	36	,5752
15	,5695	37	,5642
16	,5738	38	,5629
17	,5735	39A	,5331
18	,5734	39B	,5346
19	,5699	39C	,5293
20	,5720	39D	,5294
21	,5651	39E	,5461
22	,5731	39F	,5557
TOPLAM			,5727

Son hâli verilen öğrenci anketleri alınan valilik onayı ile 14 Mayıs–8 Haziran 2007 tarihleri arasında uygulanmıştır.

4. Verilerin Analizi

Anket yoluyla toplanan veriler incelenmek üzere şu işlemlere tabi tutulmuştur:

1. Öğrenci ve öğretmen anketleri toplanmış ve SPSS 11.5 istatistik programı kullanılarak bilgisayar ortamına verilerin girişi yapılmıştır.

2. Öğretmen anketlerindeki amaçların kazandırılmasında geçen/yer alan haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında verilen cevap(görüş)lar; frekans dağılım tablolarına dönüştürülerek yüzde hesaplaması, ağırlıklı ortalama ve standart sapma istatistik teknikleri kullanılmıştır.

TABLO 27

ÖĞRETMEN ANKETİ AMAÇ/DAVRANIŞ-ÖLÇME ARACI (SORU)

KARŞILAŞTIRMASI

Amaç	Öğretmen Anketi Sorusu
1. Yurdumuzun komşularını-Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme.	1, 26, 35, 36
2. Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi.	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
3. Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş.	12, 13, 14, 15, 16
4. Türkiye'nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme.	17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25
5. Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi.	27, 28, 29, 30
6. Türkiye'nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme.	31, 32, 33, 34

3. Öğrenci başarı testinde amaçların kazandırılmasında geçen/yer alan haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki sorulara verilen cevaplar; frekans dağılım tablolarına dönüştürülerek yüzde hesaplaması, ağırlıklı ortalama ve standart sapma istatistik teknikleri kullanılmıştır.

TABLO 28

ÖĞRENCİ ANKETİ AMAÇ/DAVRANIŞ-ÖLÇME ARACI (SORU) KARŞILAŞTIRMASI

Amaç	Öğrenci Anketi Sorusu
1. Yurdumuzun komşularını-Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme.	1, 2, 3, 29, 30, 36, 39, 40, 41, 42
2. Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi.	7, 8, 9, 20, 23, 24, 26, 27
3. Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş.	12, 28, 31
4. Türkiye'nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme.	4, 5, 6, 10, 11, 17, 18, 28, 34, 38
5. Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi.	13, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 25, 35
6. Türkiye'nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme.	32, 33, 37, 38

4. Öğretmen ve öğrenci anketlerinde yer alan değişkenlere göre; görüşler/cevaplar arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için, iki değişkenli olanlara t testi, ikiden fazla değişkeni olanlara “tek yönlü varyans analizi” (Anova) istatistik teknikleri uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, ünitenin amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyini gösteren tablolara dönüştürülmüştür.

5. Yukarıda belirtilen istatistik tekniklerine göre hazırlanan tablolar aşağıdaki ölçütlere göre yorumlanmıştır.

Öğretmen ve öğrenci anketlerinde kullanılan ağırlıklı aritmetik ortalamanın hesaplanması ve yorumu için şu yol izlenmiştir.

Öğretmen anketi likert tipi beşli dereceleme ölçeği şeklinde hazırlanmıştır. Her bir dereceye (Hiç = 1, Az = 2, Orta = 3, Çok = 4, Tam = 5) puanlar verilmiştir. 5’li ölçekte dört aralık olduğundan ($5 - 4 = 1$) her bir aralık için hesaplanan ($4 / 5 = 0,80$) katsayısına göre seçenek düzenlenmiştir.

1.00 – 1.79	Hiç
1.80 – 2.59	Az
2.60 – 3.39	Orta
3.40 – 4.19	Çok
4.20 – 5.00	Tam

Öğrenci anketi dört seçenekli çoktan seçmeli ölçek şeklinde hazırlanmıştır. Seçeneklere (Hiç = 1, Az = 2, Orta = 3, Çok= 4, Tam=5) puanlar verilmiştir. Dört seçenekli ölçekte üç aralık olduğundan ($4 - 3 = 1$) her bir aralık için hesaplanan ($3 / 5 = 0,60$) katsayısına göre seçenek düzenlenmiştir.

1.00 - 1.60	Hiç
1.61 - 2.20	Az
2.21 - 2.80	Orta
2.81 - 3.40	Çok
3.41 - 4.00	Tam

Tabloları oluşturan ünite de geçen harita kullanma davranışları ya da davranışlarını yansıtan sorular ve davranışların toplamının (amaç) ağırlıklı ortalamaları, ilgili aralıktaki değer de (Örneğin “Çok” derecede) kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Öğretmen ve öğrenci anketlerinde kullanılan değişkenlere göre; görüşler arasında anlamlı farkın olup olmadığını anlamak için yapılan “t testi” ve “tek yönlü varyans analizi” tablolarının yorumlarında aşağıdaki veriler kullanılmıştır.

Öğretmen anketlerinin serbestlik derecesi (sd) 222 olduğundan $\alpha = .05$ değeri için sd 120, $p = 1,658$, sd ∞ , $p = 1,645$ (Karasar, 1999; 269).

Öğrenci anketlerinin serbestlik derecesi (sd) 825 olduğundan $\alpha < .05$ değeri için sd 120, $p = 1,658$, sd ∞ , $p = 1,645$ (Karasar, 1999; 269).

Bu tabloların yorumlarında; p değerleri yukarıda verilen değerlerden küçükse anlamlı bir fark vardır, büyükse anlamlı bir fark yoktur yorumu yapılmıştır. Tabloların yorumlarındaki f değerleri için aşağıdaki veriler kullanılmıştır.

sd 200, $\alpha = .05$ için	$p = 3,89$
sd 400, $\alpha = .05$ için	$p = 3,86$
sd 1000, $\alpha = .05$ için	$p = 3,85$
sd ∞ , $\alpha = .05$ için	$p = 3,84$ (Büyüköztürk, 2002:173).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde “*Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası*” ünitesi amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri ile bunların karşılaştırılması üzerinde durulmuştur.

1. Öğretmen Görüşleri

1.1. Amaçlara Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 1.1

“*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri

DAVRANIŞLAR	Hiç (1)		Az (2)		Orta (3)		Çok (4)		Tam (5)		N	$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1. Türkiye’nin komşularını (Bulgaristan, Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan, Gürcistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.	6	2,7	28	12,6	80	36	55	24,8	53	23,9	222	3,54	1,07
26. Türk Cumhuriyetlerini (Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan) başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.	26	11,7	58	26,1	59	26,6	47	21,2	32	14,4	222	3	1,23
35. Özerk Türk Cumhuriyetlerini (Altay, Başkurdistan, Çuvaşistan, Dağıstan, Doğu Türkistan (Uygur), Hakas, Kabarda-Balkar,	63	28,4	89	40,1	51	23	13	5,9	6	2,7	222	2,14	0,98

<i>Nahcivan, Yakutistan, Tuva, Tataristan...</i>) başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.													
36. Milletlerarası kuruluşlardan TÜRKSOY (<i>Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi</i>) ve TİKA'ya (<i>Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı</i>) üye ülkeleri başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.	76	34,2	83	37,4	43	19,4	13	5,9	7	3,2	222	2,06	1,02
TOPLAM											222	2,68	0,77

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00–1.79 Hiç, 1.80–2.59 Az, 2.60–3.39 Orta, 3.40–4.19 Çok, 4.20–5.00 Tam

Tablo 1.1'in incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğretmenlerin, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara verdikleri cevaplarda yığılmanın;

1 ve 26'ncı davranışlarda % 26,6 - 36 oranları arasında “Orta”, 1'inci davranışta % 24,8 oranı ile “Çok” ve %23,9 oranı ile “Tam”, 26'ncı davranışta % 26,1 oranı ile “Az” derecesinde azımsanmayacak bir değer,

35 ve 36'ncı davranışlarda % 37,4 - 40,1 oranları arasında “Az”, % 28,4 - %34,2 oranları arasındaki “Hiç” derecesinde azımsanmayacak bir değer olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine ilişkin aritmetik ortalamalar 2,06 – 3,54 arasında değişmektedir. Öğretmenler, 1'inci davranışta geçen haritanın “Çok” derecede, 26'ncı davranışta geçen haritanın “Orta” derecede, 35 ve 36'ncı davranışlarda geçen haritaların “Az” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacıyla geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 1.2
“Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların
 Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri

DAVRANIŞLAR	Hiç (1)		Az (2)		Orta (3)		Çok (4)		Tam (5)		N	$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
2. Bulgaristan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	13	5,9	64	28,8	104	46,8	35	15,8	6	2,7	222	2,80	0,86
3. Yunanistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	12	5,4	64	28,8	100	45	39	17,6	7	3,2	222	2,84	0,88
4. Suriye’nin coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	15	6,8	70	31,5	98	44,1	34	15,3	5	2,3	222	2,74	0,87
5. Irak’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	15	6,8	66	29,7	103	46,4	33	14,9	5	2,3	222	2,76	0,86
6. İran’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	13	5,9	65	29,3	105	47,3	35	15,8	4	1,8	222	2,78	0,84
7. Azerbaycan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	13	5,9	83	37,4	84	37,8	37	16,7	5	2,3	222	2,72	0,88
8. Nahcivan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	22	9,9	94	42,3	77	34,7	23	10,4	6	2,7	222	2,53	0,90
9. Ermenistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	15	6,8	91	41	85	38,3	27	12,2	4	1,8	222	2,61	0,85
10. Gürcistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	14	6,3	85	38,3	88	39,6	31	14	4	1,8	222	2,66	0,85
11. KKTC’nin coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	14	6,3	59	26,6	94	42,3	42	18,9	13	5,9	222	2,91	0,96
TOPLAM											222	2,73	0,78

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00–1.79 Hiç, 1.80–2.59 Az, 2.60–3.39 Orta, 3.40–4.19 Çok, 4.20–5.00 Tam

Tablo 1.2'nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğretmenlerin, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara verdikleri cevaplarda yığılmanın;

2, 3, 4, 5, 6, 7, 10 ve 11'inci davranışlarda % 37,8 – 47,3 oranları arasında “Orta”, % 26,6 – 38,3 oranları arasında “Az” derecesinde azımsanmayacak bir değerde,

8 ve 9'uncu davranışlarda % 41 – 42,3 oranları arasında “Az”, % 34,7 - %38,3 oranları arasındaki “Orta” derecesinde azımsanmayacak bir değerde olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine ilişkin aritmetik ortalamalar 2,53 – 2,91 arasında değişmektedir. Öğretmenler, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10 ve 11'inci davranışlarda geçen haritaların “Orta” derecede, 8'inci davranışta geçen haritanın “Az” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 1.3
“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen
 Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri

DAVRANIŞLAR	Hiç (1)		Az (2)		Orta (3)		Çok (4)		Tam (5)		N	$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
12. Bulgaristan’da Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeleri haritada gösterme.	5	20,3	84	37,8	57	25,7	31	14	5	2,3	222	2,40	1,03
13. Yunanistan’da Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeleri haritada gösterme.	46	20,7	85	38,3	54	24,3	32	14,4	5	2,3	222	2,39	1,03
14. Suriye’de Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeleri haritada gösterme.	51	23	91	41	50	22,5	26	11,7	4	1,8	222	2,28	1
15. Irak’ta Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeleri haritada gösterme.	52	23,4	89	40,1	45	20,3	31	14	5	2,3	222	2,31	1,05
16. İran’da Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeleri haritada gösterme.	61	27,5	88	39,6	47	21,2	20	9	6	2,7	222	2,19	1,02
TOPLAM											222	2,31	0,97

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00-1.79 Hiç, 1.80-2.59 Az, 2.60-3.39 Orta, 3.40-4.19 Çok, 4.20-5.00 Tam

Tablo 1,3’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğretmenlerin, “Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara verdikleri cevaplarda yığılmanın;

12, 13, 14, 15 ve 16’ncı davranışlarda % 37,8 – 41 oranları arasında “Az”, 12 ve 13’üncü davranışlarda % 24,3 – 25,7 oranları arasında “Orta”, 14, 15 ve 16’nci davranışlarda % 23 – 27,5 oranları arasında “Hiç” derecesinde azımsanmayacak bir değerde olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine ilişkin aritmetik ortalamalar 2,19 – 2,40 arasında değişmektedir. Öğretmenler, 12, 13, 14, 15 ve 16’nci davranışlarda geçen haritaların “Az” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş” amacıyla geçen haritaların “Az” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 1.4
“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri

DAVRANIŞLAR	Hiç (1)		Az (2)		Orta (3)		Çok (4)		Tam (5)		N	$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
17. Türkiye’nin Bulgaristan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	100	45	80	36	33	14,9	6	2,7	3	1,4	222	1,79	0,88
18. Türkiye’nin Yunanistan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	105	47,3	80	36	30	13,5	4	1,8	3	1,4	222	1,73	0,85
19. Türkiye’nin Suriye ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	107	48,2	72	32,4	35	15,8	5	2,3	3	1,4	222	1,76	0,89
20. Türkiye’nin Irak’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	110	49,5	70	31,5	34	15,3	4	1,8	4	1,8	222	1,74	0,90
21. Türkiye’nin İran’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	109	49,1	72	32,4	33	14,9	5	2,3	3	1,4	222	1,74	0,88
22. Türkiye’nin Azerbaycan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	109	49,1	74	33,3	27	12,2	9	4,1	3	1,4	222	1,75	0,91
23. Türkiye’nin Ermenistan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	119	53,6	72	32,4	25	11,3	5	2,3	1	0,5	222	1,63	0,80
24. Türkiye’nin Gürcistan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	113	50,9	74	33,3	29	13,1	4	1,8	2	0,9	222	1,68	0,83
25. Türkiye’nin KKTC ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	100	45	72	32,4	29	13,1	18	8,1	3	1,4	222	1,88	1
TOPLAM											222	1,74	0,81

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00–1.79 Hiç, 1.80–2.59 Az, 2.60–3.39 Orta, 3.40–4.19 Çok, 4.20–5.00 Tam

Tablo 1,4'ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi öğretmenlerin, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara verdikleri cevaplarda yığılmanın;

17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25’inci davranışlarda % 45 – 53,6 oranları arasında “Hiç”, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25’inci davranışlarda % 31,5 – 36 oranları arasında “Az” derecesinde azımsanmayacak bir değerde olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine ilişkin aritmetik ortalamalar 1,63 – 1,88 arasında değişmektedir. Öğretmenler, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 ve 24’üncü davranışlarda geçen haritaların “Hiç” derecede, 25’inci davranışta geçen haritanın ise “Az” derecede kullanılabildiğı görüşündedir. Buna göre “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacıyla geçen haritaların “Hiç” derecede kullanılabildiğı söylenebilir.

Tablo 1.5
“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen
 Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri

DAVRANIŞLAR	Hiç (1)		Az (2)		Orta (3)		Çok (4)		Tam (5)		N	$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
27. Kazakistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	24	10,8	66	29,7	88	39,6	35	15,8	9	4,1	222	2,72	0,98
28. Türkmenistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	22	9,9	72	32,4	86	38,7	33	14,9	9	4,1	222	2,70	0,97
29. Özbekistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	23	10,4	72	32,4	87	39,2	32	14,4	8	3,6	222	2,68	0,96
30. Kırgızistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	25	11,3	73	32,9	87	39,2	29	13,1	8	3,6	222	2,64	0,96
TOPLAM											222	2,69	0,94

X Aritmetik ortalama: 1.00–1.79 Hiç, 1.80–2.59 Az, 2.60–3.39 Orta, 3.40–4.19 Çok, 4.20–5.00 Tam

Tablo 1,5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi öğretmenlerin, “Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara verdikleri cevaplarda yığılmanın;

27, 28, 29 ve 30’uncu davranışlarda % 38,7 – 39,6 oranları arasında “Orta”, 27, 28, 29 ve 30’uncu davranışlarda % 29,7 – 32,9 oranları arasında “Az” derecesinde azımsanmayacak bir değerde olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine ilişkin aritmetik ortalamalar 2,64 – 2,72 arasında değişmektedir. Öğretmenler, 27, 28, 29 ve 30’uncu davranışlarda geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 1.6
“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri

DAVRANIŞLAR	Hiç (1)		Az (2)		Orta (3)		Çok (4)		Tam (5)		N	$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
31. Türkiye’nin Kazakistan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	85	38,3	74	33,3	48	21,6	12	5,4	3	1,4	222	1,98	0,96
32. Türkiye’nin Türkmenistan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	93	41,9	72	32,4	46	20,7	8	3,6	3	1,4	222	1,90	0,94
33. Türkiye’nin Özbekistan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	97	43,7	71	32	46	20,7	5	2,3	3	1,4	222	1,85	0,91
34. Türkiye’nin Kırgızistan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	98	44,1	70	31,5	47	21,2	4	1,8	3	1,4	222	1,84	0,90
TOPLAM											222	1,89	0,90

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00–1.79 Hiç, 1.80–2.59 Az, 2.60–3.39 Orta, 3.40–4.19 Çok, 4.20–5.00 Tam

Tablo 1,6’nın incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğretmenlerin, “Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara verdikleri cevaplarda yığılmanın;

31, 32, 33 ve 34’üncü davranışlarda % 38,3 – 44,1 oranları arasında “Hiç”, 31, 32, 33 ve 34’üncü davranışlarda % 31,5 – 33,3 oranları arasında “Az” derecesinde azımsanmayacak bir değerde olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine ilişkin aritmetik ortalamalar 1,84 – 1,98 arasında değişmektedir. Öğretmenler, 31, 32, 33 ve 34’üncü davranışlarda geçen haritaların “Az” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme” amacıyla geçen haritaların “Az” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 1.7

“Sosyal Bilgiler Ünite/Konularını İşlerken Harita Kullanımında Yapılan Etkinlikler”in Öğrenme İhtiyacını Karşılama Durumu Sorusuna Öğretmenlerin Verdikleri Cevaplar

ETKİNLİKLER	Hiç (1)		Az (2)		Orta (3)		Çok (4)		Tam (5)		N	$\bar{X}$	ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1. Okulmda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır.	6	2,7	53	23,9	77	34,7	62	27,9	24	10,8	222	3,20	1,01
2. Sınıfta yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır.	31	14	72	32,4	64	28,8	41	18,5	14	6,3	222	2,70	1,11
3. Araç-gereç kullanımı örnek olarak öğrencilere gösterilmektedir.	6	2,7	45	20,3	71	32	75	33,8	25	11,3	222	3,30	1,00
4. Öğrencilerin araç-gereç kullanması teşvik edilmektedir.	2	0,9	20	9	52	23,4	96	43,2	52	23,4	222	3,79	0,93
5. Derslerde dilsiz harita kullanılmaktadır.	28	12,6	60	27	59	26,6	53	23,9	22	9,9	222	2,91	1,18
6. Derslerde tepegöz veya projeksiyonla harita gösterimi yapılmaktadır.	31	14	43	19,4	56	25,2	63	28,4	29	13,1	222	3,07	1,24
TOPLAM											222	3,16	0,80

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00–1.79 Hiç, 1.80–2.59 Az, 2.60–3.39 Orta, 3.40–4.19 Çok, 4.20–5.00 Tam

Tablo 1,7’nin incelenmesinden anlaşılabacağı gibi öğretmenlerin, “Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinlikler”in öğrenme ihtiyacını karşılama durumu sorusuna verdikleri cevaplarda yığılmanın;

1’inci etkinlikte % 34,7 oranı ile “Orta”, 2 ve 5’inci etkinliklerde % 27 – 32,4 oranları arasında “Az”, 3, 4 ve 6’ıncı etkinliklerde % 28,4 – 43,2 oranları arasında “Çok”, 1’inci etkinlikte % 27,9 oranı ile “Çok”, 2, 3, 4, 5 ve 6’ıncı etkinliklerde %23,4 – 32 oranları arasında “Orta” derecede azımsanmayacak bir değerde olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerine ilişkin aritmetik ortalamalar 2,70 – 3,79 arasında değişmektedir. Öğretmenler, 1, 2, 3, 5 ve 6’ncı etkinliklerin “Orta” derecede öğrenme ihtiyacını karşıladığı, 4’üncü etkinliğin “Çok” derecede öğrenme ihtiyacını karşıladığı görüşündedir. Buna göre “Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinlikler”in “Orta” derecede öğrenme ihtiyacını karşıladığı söylenebilir.

1.2. Cinsiyete Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 2.1

Cinsiyete Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	124	2,6875	,77409	220	-,037	,971
Erkek	98	2,6913	,77560			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = -,037$, $p < .05$].

Erkek öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,69$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevaplar; bayan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,68$) daha olumludur.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 2.2
Cinsiyete Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	124	2,7855	,81227	220	,993	,322
Erkek	98	2,6806	,74011			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = ,993$, $p < .05$].

Bayan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,78$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevaplar; erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,68$) daha olumludur.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 2.3
Cinsiyete Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri
Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	124	2,4500	,98892	220	2,284	,023
Erkek	98	2,1510	,94162			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = 2,284$, $p < .05$].

Bayan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,45$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevaplar; erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,15$) daha olumludur.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 2.4
Cinsiyete Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	124	1,7177	,82875	220	-,638	,524
Erkek	98	1,7880	,79743			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = -.638$, $p < .05$].

Erkek öğretmenlerin ($\bar{X} = 1,78$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevaplar; bayan öğretmenlerden ($\bar{X} = 1,71$) daha olumludur.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 2.5
Cinsiyete Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	124	2,7298	,98236	220	,678	,498
Erkek	98	2,6429	,90460			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = ,678$, $p < .05$].

Bayan öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,72$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevaplar; erkek öğretmenlerden ($\bar{x} = 2,64$) daha olumludur.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 2.6
Cinsiyete Göre *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	124	1,8024	,93284	220	-1,740	,083
Erkek	98	2,0153	,86886			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = -1,740$, $p < .05$].

Erkek öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,01$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevaplar; bayan öğretmenlerden ($\bar{X} = 1,80$) daha olumludur.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

1.3. Branşa Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 3.1

Branşa Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,373	2	,186	,310	,734	2-1, 2-3, 3-1
Gruplar içi	131,681	219	,601			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 3.1’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. Sosyal Bilgiler, 2. Coğrafya, 3. Tarih) branşlardaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = ,310$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Branşlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Coğrafya öğretmenlerinin ($\bar{x} = 2,76$), Tarih ($\bar{x} = 2,70$) ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ($\bar{x} = 2,65$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.2
Branşa Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,490	2	,745	1,223	,296	2-3, 2-1, 1-3
Gruplar içi	133,399	219	,609			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 3,2’nin incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. Sosyal Bilgiler, 2. Coğrafya, 3. Tarih) branşlardaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 1,223$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Branşlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Coğrafya öğretmenlerinin ($\bar{x} = 2,91$), Sosyal Bilgiler ($\bar{x} = 2,70$) ve Tarih öğretmenlerine ($\bar{x} = 2,68$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.3
Branşa Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,851	2	1,926	2,034	,133	1-3, 1-2, 2-3
Gruplar içi	207,337	219	,947			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 3.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.Sosyal Bilgiler, 2. Coğrafya, 3. Tarih) branşlardaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 2,034$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Branşlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 2,43$), Coğrafya ($\bar{x} = 2,26$) ve Tarih öğretmenlerine ($\bar{x} = 2,13$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.4
Branşa Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,315	2	,158	,236	,790	1-2, 1-3, 3-2
Gruplar içi	146,115	219	,667			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 3.4’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.Sosyal Bilgiler, 2. Coğrafya, 3. Tarih) branşlardaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = ,236$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Branşlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 1,77$), Tarih ($\bar{x} = 1,73$) ve Coğrafya öğretmenlerine ($\bar{x} = 1,67$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.5

Branşa Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,100	2	,550	,610	,544	2-3, 2-1, 1-3
Gruplar içi	197,389	219	,901			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 3.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. Sosyal Bilgiler, 2. Coğrafya, 3. Tarih) branşlardaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = ,610$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Branşlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Coğrafya öğretmenlerinin ($\bar{x} = 2,74$), Sosyal Bilgiler ($\bar{x} = 2,73$) ve Tarih öğretmenlerine ($\bar{x} = 2,58$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.6
Branşa Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,366	2	,183	,220	,803	1-2, 1-3, 3-2
Gruplar içi	182,376	219	,833			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 3.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. Sosyal Bilgiler, 2. Coğrafya, 3. Tarih) branşlardaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = .220$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Branşlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 1,93$), Tarih ($\bar{x} = 1,87$) ve Coğrafya öğretmenlerine ($\bar{x} = 1,82$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.4. Öğrenim Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.1

Öğrenim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,204	2	,602	1,008	,367	1-2, 1-3, 3-2
Gruplar içi	130,850	219	,597			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 4,1’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı [1.Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü, 2.Lisans, 3.Lisansüstü (Master)] öğrenim durumlarındaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2 - 219)} = 1,008$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Öğrenim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,88$), Lisansüstü (Master) ($\bar{x} = 2,82$) ve Lisans mezunu öğretmenlere ($\bar{x} = 2,65$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.2

Öğrenim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri
Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,517	2	,759	1,246	,290	1-3, 1-2, 2-3
Gruplar içi	133,372	219	,609			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 4,2’nin incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı [*1.Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü, 2.Lisans, 3.Lisansüstü (Master)*] öğrenim durumlarındaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 1,246$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Öğrenim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,07$), Lisans ($\bar{x} = 2,73$) ve Lisansüstü (Master) mezunu öğretmenlere ($\bar{x} = 2,64$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.3
Öğrenim Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5,384	2	2,692	2,864	,059	1-3, 1-2, 2-3
Gruplar içi	205,804	219	,940			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 4.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı [*1.Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü, 2.Lisans, 3.Lisansüstü (Master)*] öğrenim durumlarındaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 2,864$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Öğrenim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,00$), Lisans ($\bar{x} = 2,28$) ve Lisansüstü (Master) mezunu öğretmenlere ($\bar{x} = 2,28$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.4
Öğrenim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,255	2	,127	,191	,826	2-1, 2-3, 3-1
Gruplar içi	146,175	219	,667			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 4.4’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı [1.Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü, 2.Lisans, 3.Lisansüstü (Master)] öğrenim durumlarındaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 0,191$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Öğrenim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Lisans mezunu öğretmenlerin ($\bar{x} = 1,76$), Lisansüstü (Master) ($\bar{x} = 1,71$) ve Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlere ($\bar{x} = 1,61$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.5
 Öğrenim Durumuna Göre *“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”*
 Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri
 Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,580	2	,790	,879	,417	1-3, 1-2, 2-3
Gruplar içi	196,908	219	,899			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 4.5’in incelenmesinden anlaşılabileceği gibi *“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı [1.Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü, 2.Lisans, 3.Lisansüstü (Master)] öğrenim durumlarındaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 0,879$; $p < .05$].

Buna göre; *“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Öğrenim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,93$), Lisans ($\bar{x} = 2,70$) ve Lisansüstü (Master) mezunu öğretmenlere ($\bar{x} = 2,52$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.6
Öğrenim Durumu Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,084	2	,042	,050	,951	1-3, 1-2, 2-3
Gruplar içi	182,658	219	,834			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 4.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı [1.Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü, 2.Lisans, 3.Lisansüstü (Master)] öğrenim durumlarındaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 0,050$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Öğrenim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin ($\bar{x} = 1,93$), Lisans ($\bar{x} = 1,90$) ve Lisansüstü (Master) mezunu öğretmenlere ($\bar{x} = 1,85$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.5. Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 5.1

Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,120	2	1,060	1,786	,170	3-2, 3-1, 1-2
Gruplar içi	129,934	219	,593			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 5.1’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.6’ncı sınıf, 2.7’nci sınıf, 3.6 ve 7’nci sınıf) sınıflarda Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2 - 219)} = 1,786$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıflar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 6 ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,74$), 6. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenler ($\bar{x} = 2,62$) ve 7. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,49$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.2
Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,485	2	,243	,395	,674	1-2, 1-3, 3-2
Gruplar içi	134,404	219	,614			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 5.2’nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.6’ncı sınıf, 2.7’nci sınıf, 3.6 ve 7’nci sınıf) sınıflarda Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 0,395$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıflar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 6. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,86$), 6 ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenler ($\bar{x} = 2,73$) ve 7. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,68$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.3
Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4,684	2	2,342	2,484	,086	1-3, 1-2, 2-3
Gruplar içi	206,504	219	,943			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 5.3’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.6’ncı sınıf, 2.7’nci sınıf, 3.6 ve 7’nci sınıf) sınıflarda Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 2,484$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıflar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 6. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,65$), 7. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenler ($\bar{x} = 2,45$) ve 6 ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,23$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.4

Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4,040	2	2,020	3,107	,047	1-3, 1-2, 2-3
Gruplar içi	142,390	219	,650			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 5.4’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi *“Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.6’ncı sınıf, 2.7’nci sınıf, 3.6 ve 7’nci sınıf) sınıflarda Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 3,107$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıflar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 6. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlerin ($\bar{x} = 1,97$), 7. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenler ($\bar{x} = 1,95$) ve 6 ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlere ($\bar{x} = 1,66$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.5
Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre *“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,703	2	,851	,948	,389	3-2, 3-1, 1-2
Gruplar içi	196,786	219	,899			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 5.5’in incelenmesinden anlaşılacağı gibi *“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.6’ncı sınıf, 2.7’nci sınıf, 3.6 ve 7’nci sınıf) sınıflarda Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 0,948$; $p < .05$].

Buna göre; *“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıflar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 6 ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,74$), 6. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenler ($\bar{x} = 2,64$) ve 7. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,51$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.6

Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumuna Göre *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,099	2	1,050	1,273	,282	2-3, 2-1, 1-3
Gruplar içi	180,643	219	,825			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 5.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.6’ncı sınıf, 2.7’nci sınıf, 3.6 ve 7’nci sınıf) sınıflarda Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 1,273$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi okutulan sınıflar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 7. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,07$), 6. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenler ($\bar{x} = 2,00$) ve 6 ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi okutan öğretmenlere ($\bar{x} = 1,83$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.6. Okuldaki Görev Süresine Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 6.1

Okuldaki Görev Süresine Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4,131	4	1,033	1,752	,140	4-5; 4-2, 2-3, 3-1,1-5
Gruplar içi	127,923	217	,590			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 6.1’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, bulunduğı okulda farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) görev sürelerine sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4 - 217)} = 1,752$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okuldaki görev süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okuldaki görev süreleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 16-20 yıl görev süresine sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,14$), 6-10 yıl ($\bar{x} = 2,76$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 2,76$), 0-5 yıl ($\bar{x} = 2,62$) ve 21 yıl üstü görev süresine sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 2,16$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğı tespit edilmiştir.

Tablo 6.2
Okuldaki Görev Süresine Göre **“Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”**
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri
Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4,782	4	1,195	1,994	,097	4-5; 4-2, 2-3, 3-1, 1-5
Gruplar içi	130,107	217	,600			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 6.2'nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, bulunduğu okulda farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) görev sürelerine sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 1,994$; $p < .05$].

Buna göre; “Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okuldaki görev süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okuldaki görev süreleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 16-20 yıl görev süresine sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,28$), 6-10 yıl ($\bar{x} = 2,86$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 2,79$), 0-5 yıl ($\bar{x} = 2,62$) ve 21 yıl üstü görev süresine sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 2,51$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6.3
Okuldaki Görev Süresine Göre *“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	6,639	4	1,660	1,761	,138	2-5; 2-4, 4-3, 3-1, 1-5
Gruplar içi	204,549	217	,943			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 6.3’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, bulunduğu okulda farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) görev sürelerine sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 1,761$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okuldaki görev süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okuldaki görev süreleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 6-10 yıl görev süresine sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,55$), 16-20 yıl ($\bar{x} = 2,31$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 2,25$), 0-5 yıl ($\bar{x} = 2,23$) ve 21 yıl üstü görev süresine sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 1,73$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6.4
Okuldaki Görev Süresine Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,810	4	,703	1,062	,376	2-3; 2-1, 1-5, 5-4,4-3
Gruplar içi	143,620	217	,662			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 6.4’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, bulunduğu okulda farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) görev sürelerine sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 1,062$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okuldaki görev süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okuldaki görev süreleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 6-10 yıl görev süresine sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 1,86$), 0-5 yıl ($\bar{x} = 1,76$), 21 yıl üstü ($\bar{x} = 1,68$), 16-20 yıl ($\bar{x} = 1,55$) ve 11-15 yıl görev süresine sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 1,54$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6.5

Okuldaki Görev Süresine Göre **“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4,504	4	1,126	1,260	,287	4-5; 4-2, 2-3, 3-1, 1-5
Gruplar içi	193,984	217	,894			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 6.5’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi **“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”** amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, bulunduğı okulda farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) görev sürelerine sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 1,260$; $p < .05$].

Buna göre; **“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”** amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okuldaki görev süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okuldaki görev süreleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 16-20 yıl görev süresine sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,07$), 6-10 yıl ($\bar{x} = 2,82$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 2,71$), 0-5 yıl ($\bar{x} = 2,61$) ve 21 yıl üstü görev süresine sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 2,16$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6.6

Okuldaki Görev Süresine Göre *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,158	4	,289	,346	,847	1-5; 1-2, 2-4, 4-3, 3-5
Gruplar içi	181,584	217	,837			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 6.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, bulunduğu okulda farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) görev sürelerine sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 0,346$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okuldaki görev süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okuldaki görev süreleri arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 0-5 yıl görev süresine sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 1,93$), 6-10 yıl ($\bar{x} = 1,92$), 16-20 yıl ($\bar{x} = 1,82$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 1,77$) ve 21 yıl üstü görev süresine sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 1,66$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.7. Meslekî Kıdemine Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 7.1

Meslekî Kıdeme Göre “*Yurdumuzun Komşularını –Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,295	4	,074	,122	,975	3-1; 3-4, 4-5, 5-2, 2-1
Gruplar içi	131,759	217	,607			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 7.1’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4 - 217)} = 0,122$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını –Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler meslekî kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Meslekî kıdemler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 11-15 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,73$), 16-20 yıl ($\bar{x} = 2,71$), 21 yıl ve üstü ($\bar{x} = 2,66$), 6-10 yıl ($\bar{x} = 2,65$) ve 0-5 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 2,63$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.2
Meslekî Kıdem Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,580	4	,395	,643	,632	5-2; 5-4, 4-3, 3-1, 1-2
Gruplar içi	133,309	217	,614			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 7.2’nin incelenmesinden anlaşılağı gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 0,43$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler meslekî kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Meslekî kıdemler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, 21 yıl ve üstü meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,86$), 16-20 yıl ($\bar{x} = 2,80$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 2,73$), 0-5 yıl ($\bar{x} = 2,71$) ve 6-10 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 2,62$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.3
Meslekî Kıdeme Göre *“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”*
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri
Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,950	4	,487	,506	,732	2-1; 2-4, 4-3, 3-5, 5-1
Gruplar içi	209,238	217	,964			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 7.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 0,506$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler meslekî kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Meslekî kıdemler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, 6-10 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,38$), 16-20 yıl ($\bar{x} = 2,35$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 2,33$), 21 yıl ve üstü ($\bar{x} = 2,29$) ve 0-5 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 2,04$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.4

Meslekî Kıdeme Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,605	4	,651	,982	,418	3-5; 3-1, 1-4, 4-2, 2-5
Gruplar içi	143,826	217	,663			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 7.4’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 0,982$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler meslekî kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Meslekî kıdemler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, 11-15 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 1,88$), 0-5 yıl ($\bar{x} = 1,85$), 16-20 yıl ($\bar{x} = 1,72$), 6-10 yıl ($\bar{x} = 1,65$) ve 21 yıl ve üstü meslekî kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 1,62$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.5
Meslekî Kıdeme Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri
Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,306	4	,327	,359	,837	4-5; 4-1, 1-3, 3-2, 2-5
Gruplar içi	197,183	217	,909			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 7.5’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 0,359$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler meslekî kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Meslekî kıdemler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, 16-20 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,8182$), 0-5 yıl ($\bar{x} = 2,8125$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 2,6957$), 6-10 yıl ($\bar{x} = 2,6293$) ve 21 yıl ve üstü meslekî kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 2,6131$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.6

Meslekî Kıdeme Göre *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,601	4	,400	,480	,751	1-5; 1-3, 3-4, 4-2, 2-5
Gruplar içi	181,141	217	,835			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 7.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1.0-5 yıl, 2.6-10 yıl, 3.11-15 yıl, 4.16-20 yıl, 5.21 yıl ve üstü) meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 0,480$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler meslekî kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Meslekî kıdemler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, 0-5 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,07$), 11-15 yıl ($\bar{x} = 1,97$), 16-20 yıl ($\bar{x} = 1,84$), 6-10 yıl ($\bar{x} = 1,83$) ve 21 yıl ve üstü meslekî kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{x} = 1,82$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.8. Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 8.1

Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,158	4	,290	,480	,750	2-4; 2-1, 1-3, 3-5, 5-4
Gruplar içi	130,896	217	,603			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 8.1’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4. Hiçbiri yok, 5. Hepsi var) atlas bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 0,480$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada atlas bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada atlas bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada Tarih atlası bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,75$); Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,72$), Coğrafya atlası bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,71$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,62$) ve hiçbirini bulundurmeyan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,43$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.2

Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,594	4	,399	,649	,628	3-2; 3-1, 1-5, 5-4, 4-2
Gruplar içi	133,295	217	,614			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 8.2’nin incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4. Hiçbiri yok, 5. Hepsi var) atlas bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 0,649$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada atlas bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada atlas bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada Coğrafya atlası bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,89$); Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,76$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,73$), hiçbirini bulundurmayan öğretmenler ($\bar{x} = 2,68$) ve Tarih atlası bulunduran öğretmenlere ($\bar{x} = 2,46$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.3

Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre *“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	9,413	4	2,353	2,531	,041	3-2; 3-1, 1-5, 5-4, 4-2
Gruplar içi	201,775	217	,930			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 8.3’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4. Hiçbiri yok, 5. Hepsi var) atlas bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 2,531$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada bulunan atlas değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada atlas bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada Coğrafya atlası bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,44$); Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,44$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,21$), hiçbirini bulundurmamayan öğretmenler ($\bar{x} = 1,92$) ve Tarih atlasını bulunduran öğretmenlere ($\bar{x} = 1,76$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.4

Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,197	4	,799	1,211	,307	1-2; 1-3, 3-4, 4-5, 5-2
Gruplar içi	143,234	217	,660			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 8.4’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi *“Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4. Hiçbiri yok, 5. Hepsi var) atlas bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 1,211$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada bulunan atlas değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada atlas bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 1,83$); Coğrafya atlası bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 1,78$), hiçbirini bulundurmayan öğretmenler ($\bar{x} = 1,66$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 1,62$) ve Tarih atlasını bulunduran öğretmenlere ($\bar{x} = 1,45$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.5

Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre **“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5,268	4	1,317	1,479	,210	1-2; 1-3, 3-5, 5-4, 4-2
Gruplar içi	193,221	217	,890			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 8.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi **“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”** amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4. Hiçbiri yok, 5. Hepsi var) atlas bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-217)} = 1,479$; $p < .05$].

Buna göre; **“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”** amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada bulunan atlas değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada atlas bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,77$); Coğrafya atlası bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,71$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,65$), hiçbirini bulundurmayan öğretmenler ($\bar{x} = 2,56$) ve Tarih atlasını bulunduran öğretmenlere ($\bar{x} = 2,18$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.6

Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Durumuna Göre *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5,336	4	1,334	1,632	,167	1-2; 1-3, 3-4, 4-5, 5-2
Gruplar içi	177,406	217	,818			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 8.6’nın incelenmesinden anlaşılabileceği gibi *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4. Hiçbiri yok, 5. Hepsi var) atlas bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4 - 217)} = 1,632$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada bulunan atlas değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada atlas bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,00$); Coğrafya atlası bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 1,88$), hiçbirini bulundurmamayan öğretmenler ($\bar{x} = 1,84$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 1,77$) ve Tarih atlasını bulunduran öğretmenlere ($\bar{x} = 1,45$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.9. Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 9.1

Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,595	8	,449	,745	,652	2-3; 2-4, 4-9, 9-8, 8-7, 7-1, 1-5, 5-6, 6-3
Gruplar içi	128,459	213	,603			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 9.1’in incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4.Sosyal Bilgiler Folyo Seti, 5.Sosyal Bilgiler Haritaları, 6. Hiçbiri Yok, 7. Bütün Atlaslar var, 8. Folyo Seti ve Haritalar, 9. Hepsi Var) atlas/harita bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(8-213)} = 0,745$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta Tarih atlası bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,25$); Sosyal Bilgiler folyo setleri bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 3,03$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,77$), folyo setleri ve haritaları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,74$), bütün atlasları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,68$), Sosyal Bilgiler atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,66$), Sosyal Bilgiler haritalarını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,51$), hiçbirini bulundurmayan öğretmenler ($\bar{X} = 2,50$) ve Coğrafya atlası bulunduran öğretmenlere ($\bar{X} = 2,41$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9.2

Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5,034	8	,629	1,032	,413	4-1; 4-6, 6-9, 9-3, 3-7, 7-5, 5-8, 8-2, 2-1
Gruplar içi	129,855	213	,610			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 9.2’nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4.Sosyal Bilgiler Folyo Seti, 5.Sosyal Bilgiler Haritaları, 6. Hiçbiri Yok, 7. Bütün Atlaslar var, 8. Folyo Seti ve Haritalar, 9. Hepsi Var) atlas/harita bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(8-213)} = 1,032$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta Sosyal Bilgiler folyo setleri bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,43$); hiçbirini bulundurmayan öğretmenler ($\bar{X} = 2,85$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,77$), Coğrafya atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,75$), bütün atlasları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,73$), Sosyal Bilgiler haritalarını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,72$), Folyo setleri ve haritaları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,66$), Tarih atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,65$) ve Sosyal Bilgiler atlasını bulunduran öğretmenlere ($\bar{X} = 2,51$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9.3
Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre **“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	9,926	8	1,241	1,313	,238	2-1; 2-4, 4-6, 6-8, 8-9, 9-7, 7-5, 5-3, 3-1
Gruplar içi	201,262	213	,945			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 9.3’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4.Sosyal Bilgiler Folyo Seti, 5.Sosyal Bilgiler Haritaları, 6. Hiçbiri Yok, 7. Bütün Atlaslar var, 8. Folyo Seti ve Haritalar, 9. Hepsi Var) atlas/harita bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(8-213)} = 1,313$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta Tarih atlası bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,50$); Sosyal Bilgiler folyo setleri bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,80$), hiçbirini bulundurmayan öğretmenler ($\bar{X} = 2,56$), Folyo setleri ve haritaları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,40$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,38$), bütün atlasları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,28$), Sosyal Bilgiler haritalarını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,25$), Coğrafya atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,04$) ve Sosyal Bilgiler atlasını bulunduran öğretmenlere ($\bar{X} = 1,81$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9.4

Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	13,828	8	1,729	2,777	,006	4-2; 4-9, 9-6, 6-1, 1-8, 8-3, 3-7, 7-5, 5-2
Gruplar içi	132,602	213	,623			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 9.4’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4.Sosyal Bilgiler Folyo Seti, 5.Sosyal Bilgiler Haritaları, 6. Hiçbiri Yok, 7. Bütün Atlaslar var, 8. Folyo Seti ve Haritalar, 9. Hepsi Var) atlas/harita bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(8-217)} = 2,777$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta Sosyal Bilgiler folyo setleri bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,86$); hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,96$), hiçbirini bulundurmayan öğretmenler ($\bar{X} = 1,88$), Sosyal Bilgiler atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,73$), Folyo setleri ve haritaları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,72$), Coğrafya atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,71$), bütün atlasları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,63$), Sosyal Bilgiler haritalarını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,61$) ve Tarih atlasını bulunduran öğretmenlere ($\bar{X} = 1,11$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9.5
Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre **“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	11,655	8	1,457	1,661	,109	4-6; 4-8, 8-9, 9-2, 2-5, 5-3, 3-7, 7-1, 1-6
Gruplar içi	186,834	213	,877			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 9.5’in incelenmesinden anlaşılabileceği gibi **“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”** amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4.Sosyal Bilgiler Folyo Seti, 5.Sosyal Bilgiler Haritaları, 6. Hiçbiri Yok, 7. Bütün Atlaslar var, 8. Folyo Seti ve Haritalar, 9. Hepsi Var) atlas/harita bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(8-213)} = 1,661$; $p < .05$].

Buna göre; **“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”** amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta Sosyal Bilgiler folyo setleri bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,06$); Folyo setleri ve haritaları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,98$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,81$), Tarih atlası bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,75$), Sosyal Bilgiler haritalarını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,69$), Coğrafya atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,61$), bütün atlasları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,56$), Sosyal Bilgiler atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,23$) ve hiçbirini bulundurmamayan öğretmenlere ($\bar{X} = 2,16$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9.6

Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Durumuna Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	15,029	8	1,879	2,386	,018	4-2; 4-9, 9-6, 6-8, 8-7, 7-3, 3-5, 5-2
Gruplar içi	167,713	213	,787			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 9.6’nın incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Sosyal Bilgiler Atlası, 2.Tarih Atlası, 3.Coğrafya Atlası, 4.Sosyal Bilgiler Folyo Seti, 5.Sosyal Bilgiler Haritaları, 6. Hiçbiri Yok, 7. Bütün Atlaslar var, 8. Folyo Seti ve Haritalar, 9. Hepsini Var) atlas/harita bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(8-213)} = 2,386$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta atlas/harita bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta Sosyal Bilgiler folyo setleri bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,93$); hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,20$), hiçbirini bulundurmeyan öğretmenler ($\bar{X} = 1,91$), Folyo setleri ve haritaları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,87$), bütün atlasları bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,81$), Coğrafya atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,80$), Sosyal Bilgiler atlasını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,75$), Sosyal Bilgiler haritalarını bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,69$) ve Tarih atlasını bulunduran öğretmenlere ($\bar{X} = 1,00$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.10. Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 10.1

Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,829	6	,638	1,070	,381	2-5; 2-6, 6-3, 3-1, 1-4, 4-7, 7-5
Gruplar içi	128,225	215	,596			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 10.1’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Bilgisayar, 2.Tepegöz, 3. Bilgisayar-Projeksiyon, 4.Bilgisayar Laboratuvarı, 5.Hiçbiri Yok, 6.Hepsi Var, 7. Tepegöz-Projeksiyon) araç-gereç bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(6-215)} = 1,070$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta tepegöz bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,89$); hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,71$), bilgisayar-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,67$), bilgisayar bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,66$), bilgisayar laboratuvarı bulunan öğretmenler ($\bar{X} = 2,66$), tepegöz-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 2,60$), ve hiçbirini bulundurmayan öğretmenlere ($\bar{X} = 1,81$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10.2

Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5,587	6	,931	1,548	,164	2-5; 2-7, 7-1, 1-4, 4-6, 6-3, 3-5
Gruplar içi	129,302	215	,601			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 10.2’nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Bilgisayar, 2.Tepegöz, 3. Bilgisayar-Projeksiyon, 4.Bilgisayar Laboratuvarı, 5.Hiçbiri Yok, 6.Hepsi Var, 7. Tepegöz-Projeksiyon) araç-gereç bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(6-215)} = 1,548$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta tepegöz bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,21$); tepegöz-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,99$), bilgisayar bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,98$), bilgisayar laboratuvarı bulunan öğretmenler ($\bar{x} = 2,85$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,66$), bilgisayar-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,66$), ve hiçbirini bulundurmayan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,47$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10.3

Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre *“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	6,621	6	1,104	1,160	,329	2-4; 2-6, 6-3, 3-5, 5-1, 1-7, 7-4
Gruplar içi	204,567	215	,951			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 10.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Bilgisayar, 2.Tepegöz, 3. Bilgisayar-Projeksiyon, 4.Bilgisayar Laboratuvarı, 5.Hiçbiri Yok, 6.Hepsi Var, 7. Tepegöz-Projeksiyon) araç-gereç bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(6-215)} = 1,160$; $p < .05$].

Buna göre; *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta tepegöz bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,87$); hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,33$), bilgisayar-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,30$), hiçbirini bulundurmamayan öğretmenler ($\bar{x} = 2,25$), bilgisayar bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,16$), tepegöz-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,10$) ve bilgisayar laboratuvarı bulunan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,03$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10.4

Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	17,225	6	2,871	4,777	,000	2-6; 2-5, 5-4, 4-1, 1-7, 7-3, 3-6
Gruplar içi	129,206	215	,601			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 10.4’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Bilgisayar, 2.Tepegöz, 3. Bilgisayar-Projeksiyon, 4.Bilgisayar Laboratuvarı, 5.Hiçbiri Yok, 6.Hepsi Var, 7. Tepegöz-Projeksiyon) araç-gereç bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(6-215)} = 4,777$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta tepegöz bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,70$); hiçbirini bulundurmamayan öğretmenler ($\bar{X} = 2,27$), bilgisayar laboratuvarı bulunan öğretmenler ($\bar{X} = 1,91$), bilgisayar bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,83$), tepegöz-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,76$), bilgisayar-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,68$), ve hepsini bulunduran öğretmenlere ($\bar{X} = 1,59$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10.5
Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	8,545	6	1,424	1,612	,145	1-5; 1-2, 2-4, 4-3, 3-6, 6-7, 7-5
Gruplar içi	189,943	215	,883			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 10.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Bilgisayar, 2.Tepegöz, 3. Bilgisayar-Projeksiyon, 4.Bilgisayar Laboratuvarı, 5.Hiçbiri Yok, 6.Hepsi Var, 7. Tepegöz-Projeksiyon) araç-gereç bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(6-215)} = 1,612$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta bilgisayar bulunduran öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,25$); tepegöz bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 3,01$), bilgisayar laboratuvarı bulunan öğretmenler ($\bar{x} = 2,91$), bilgisayar-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,74$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,59$), tepegöz-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{x} = 2,42$) ve hiçbirini bulundurmayan öğretmenlere ($\bar{x} = 1,93$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10.6

Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Durumuna Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	11,021	6	1,837	2,300	,036	2-7;2-4, 4-5, 5-3, 3-1, 1-6, 6-7
Gruplar içi	171,721	215	,799			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 10.6’nın incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (1.Bilgisayar, 2.Tepegöz, 3. Bilgisayar-Projeksiyon, 4.Bilgisayar Laboratuvarı, 5.Hiçbiri Yok, 6.Hepsi Var, 7. Tepegöz-Projeksiyon) araç-gereç bulunduran öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(6-215)} = 2,300$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulda veya sınıfta araç-gereç bulundurma durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta tepegöz bulunduran öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,69$), bilgisayar laboratuvarı bulunan öğretmenler ($\bar{X} = 2,01$), hiçbirini bulundurmayan öğretmenler ($\bar{X} = 2,00$), bilgisayar-projeksiyon bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,88$), bilgisayar bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,87$), hepsini bulunduran öğretmenler ($\bar{X} = 1,80$) ve tepegöz-projeksiyon bulunduran öğretmenlere ($\bar{X} = 1,62$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.11. Harita Kullanma Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 11.1

Harita Kullanma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	219	2,6929	,77751	220	,614	,540
Hayır	3	2,4167	,14434			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = ,614$, $p < .05$].

Harita kullanan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,69$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanmayan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,41$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 11.2
Harita Kullanma Durumuna Göre **“Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”**
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri
Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	219	2,7260	,77620	220	-2,162	,032
Hayır	3	3,7000	,60828			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = -2,162$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,70$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,72$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 11.3
Harita Kullanma Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	219	2,3059	,96494	220	-1,579	,116
Hayır	3	3,2000	1,70880			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = -1,579$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,20$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,30$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 11.4
Harita Kullanma Durumuna Göre *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	219	1,7418	,80617	220	-1,094	,275
Hayır	3	2,2593	1,40692			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = -1,094$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,25$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğretmenlerden ($\bar{X} = 1,74$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 11.5
Harita Kullanma Durumuna Göre **“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	219	2,6872	,94868	220	-,567	,571
Hayır	3	3,0000	1,00000			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = -,567$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,00$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,68$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 11.6

Harita Kullanma Durumuna Göre ***“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”*** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	219	1,8950	,91046	220	-,198	,843
Hayır	3	2,0000	1,00000			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(220)} = -,198$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,00$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğretmenlerden ($\bar{X} = 1,89$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

1.12. Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 12.1

Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	6,202	2	3,101	5,396	,005	3-2, 3-1, 1-2
Gruplar içi	125,852	219	,575			
Toplam	132,054	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 12.1’in incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. Hiç katılmadım, 2. 1 defa katıldım, 3. 2 defa katıldım) hizmet içi eğitim durumuna sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 5,396$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, hizmet içi eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Hizmet içi eğitim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, hizmet içi eğitime 2 defa katılan öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,62$), hiç katılmayan ($\bar{x} = 2,70$) ve 1 defa katılan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,30$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12.2

Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4,095	2	2,048	3,428	,034	3-2, 3-1, 1-2
Gruplar içi	130,794	219	,597			
Toplam	134,889	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 12.2’nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. *Hiç katılmadım*, 2. *1 defa katıldım*, 3. *2 defa katıldım*) hizmet içi eğitim durumuna sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2 - 219)} = 3,428$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, hizmet içi eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Hizmet içi eğitim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, hizmet içi eğitime 2 defa katılan öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,55$), hiç katılmayan ($\bar{x} = 2,74$) ve 1 defa katılan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,45$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12.3
Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	8,237	2	4,119	4,444	,013	3-2, 3-1, 1-2
Gruplar içi	202,951	219	,927			
Toplam	211,188	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 12.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. *Hiç katılmadım*, 2. *1 defa katıldım*, 3. *2 defa katıldım*) hizmet içi eğitim durumuna sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 4,444$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, hizmet içi eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Hizmet içi eğitim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, hizmet içi eğitime 2 defa katılan öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,65$), hiç katılmayan ($\bar{x} = 2,31$) ve 1 defa katılan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,06$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12.4
Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,740	2	1,370	2,088	,126	3-2, 3-1,1-2
Gruplar içi	143,690	219	,656			
Toplam	146,430	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 12.4’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. *Hiç katılmadım*, 2. *1 defa katıldım*, 3. *2 defa katıldım*) hizmet içi eğitim durumuna sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 2,088$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, hizmet içi eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Hizmet içi eğitim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, hizmet içi eğitime 2 defa katılan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,55$), hiç katılmayan ($\bar{X} = 1,74$) ve 1 defa katılan öğretmenlere ($\bar{X} = 1,66$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12.5
Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre **“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	8,937	2	4,469	5,163	,006	3-2, 3-1,1-2
Gruplar içi	189,552	219	,866			
Toplam	198,489	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 12.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi *“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. Hiç katılmadım, 2. 1 defa katıldım, 3. 2 defa katıldım) hizmet içi eğitim durumuna sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 5,163$; $p < .05$].

Buna göre; *“Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, hizmet içi eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Hizmet içi eğitim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, hizmet içi eğitime 2 defa katılan öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,50$), hiç katılmayan ($\bar{x} = 2,72$) ve 1 defa katılan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,11$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12.6

Hizmet içi Eğitim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	10,484	2	5,242	6,665	,002	3-1, 3-2,2-1
Gruplar içi	172,258	219	,787			
Toplam	182,742	221				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 12.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (1. Hiç katılmadım, 2. 1 defa katıldım, 3. 2 defa katıldım) hizmet içi eğitim durumuna sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-219)} = 6,665$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, hizmet içi eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Hizmet içi eğitim durumları arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, hizmet içi eğitime 2 defa katılan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,50$), 1 defa katılan ($\bar{X} = 1,88$) ve hiç katılmayan öğretmenlere ($\bar{X} = 1,86$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

1.13. Hizmet içi Eğitim Süresine Göre Öğretmen Görüşleri

Tablo 13.1

Hizmet içi Eğitim Süresine Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Süre	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
5 gün	16	2,3906	,80088	20	-,985	,336
10 gün	6	2,7500	,63246			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında hizmet içi eğitim süresi bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(20)} = -,985$, $p < .05$].

10 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{x} = 2,75$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; 5 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerden ($\bar{x} = 2,39$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile hizmet içi eğitim süresi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 13.2
Hizmet içi Eğitim Süresine Göre *“Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”*
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri
Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Süre	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
5 gün	16	2,6688	,97209	20	-1,078	,294
10 gün	6	3,1833	1,07036			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında hizmet içi eğitim süresi bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(20)} = -1,078$, $p < .05$].

10 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,18$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; 5 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,66$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile hizmet içi eğitim süresi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 13.3
Hizmet içieğitim Süresine Göre *“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Süre	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
5 gün	16	2,3125	1,21319	20	-,322	,751
10 gün	6	2,5000	1,22474			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında hizmet içi eğitim süresi bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(20)} = -,322$, $p < .05$].

10 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,50$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; 5 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,31$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile hizmet içi eğitim süresi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 13.4
Hizmet içieğitim Süresine Göre *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Süre	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
5 gün	16	2,0139	1,07180	20	-,710	,486
10 gün	6	2,3519	,71117			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında hizmet içi eğitim süresi bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(20)} = -,710$, $p < .05$].

10 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,35$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; 5 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,01$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile hizmet içi eğitim süresi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 13.5
Hizmet içi Eğitim Süresine Göre **“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Süre	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
5 gün	16	2,3750	,97040	20	-1,055	,304
10 gün	6	2,8333	,68313			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında hizmet içi eğitim süresi bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(20)} = -1,055$, $p < .05$].

10 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,83$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; 5 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,37$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile hizmet içi eğitim süresi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 13.6

Hizmet içi Eğitim Süresine Göre *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Süre	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
5 gün	16	2,1406	1,06054	20	-1,107	,281
10 gün	6	2,6667	,75277			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında hizmet içi eğitim süresi bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(20)} = -1,107$, $p < .05$].

10 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{X} = 2,66$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; 5 günlük hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,14$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile hizmet içi eğitim süresi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

2. Öğrenci Görüşleri

2.1. Amaçlara Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 14.1

“Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar

AMAÇ NO	SORULAR	CEVAPLAR										N	$\bar{X}$	ss
		boş		a		b		c		d				
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1	1. “Türkiye ve Komşuları Haritası”nda numaralandırılmış ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru Cevap: a (I.Bulgaristan - II.KKTC - III.Azerbaycan)	3	0,4	510	61,5	54	6,5	82	9,9	176	21,2	825	1,90	1,25
1	2. “Türkistan Haritası”nda numaralandırılmış başkentler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: b (I.Aşkabat – II.Taşkent – III.Bişkek)	24	2,9	187	22,6	429	51,7	85	10,3	100	12,1	825	2,06	0,96
1	3. “Kafkas Ülkeleri Haritası”nda başkentleri gösterilen ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru Cevap: c (I.Azerbaycan – II.Gürcistan – III.Ermenistan)	12	1,4	101	12,2	146	17,6	496	59,8	70	8,4	825	2,61	0,85
1	29. 1993’te kurulan Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi’nin (TÜRKSOY) amaçları: “- Türkçe konuşan ülkeler ve topluluklar arasında kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, - Türk kültürünün araştırılması, geliştirilmesi, korunması ve uluslar arası alanda tanıtılmasıdır.” “TÜRKSOY’a Üye Ülkeler Haritası”na göre, Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi’ne üye ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: d (I.Türkiye – II.Azerbaycan – III.Kazakistan)	17	2,1	200	24,1	123	14,8	187	22,6	298	35,9	825	2,66	1,24
2	30. 1992’de kurulan Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı(TİKA)’nın amaçları: “- Başta Türk dilinin konuşulduğu ve	25	3	334	40,3	166	20	141	17	159	19,2	825	2,09	1,20

	<i>Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak,</i> <i>- Bu ülkelerle; ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel, eğitim alanlarında işbirliğini projeler ve programlar aracılığıyla geliştirmektedir. "</i> <i>"TİKA</i> <i>Koordinasyon Ofislerinin Bulunduğu Ülkeler Haritası'na göre, TİKA'nın koordinasyon ofislerinin bulunduğu ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?</i> Doğru cevap: a (I.Gürcistan – II.Türkmenistan – III.Özbekistan)													
1	36. "Türk Cumhuriyetleri Haritası"na göre, Özbekistan'ın bayrağı aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: c (Özbekistan Bayrağı)	67	8,1	91	11	190	22,9	286	34,5	191	23	825	2,53	1,19
1	39. "Özerk Türk Cumhuriyetleri Haritası"nda numaralandırılmış özerk cumhuriyetler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: d (I.Altay – II.Hakasya – III.Tuva)	34	4,1	212	25,6	183	22,1	186	22,4	210	25,3	825	2,39	1,22
1	40. "– Dünya elmasların yaklaşık yarısı buradan çıkarılır.. – Kışın sıcaklık -60 dereceye kadar düşer ve uzun sürer. – Yüzölçümü Türkiye'nin dört katı büyüklüğündedir. " "Özerk Türk Cumhuriyetleri Haritası"nda renklendirilmiş olarak gösterilen Rusya Federasyonu'na bağlı özerk Türk Cumhuriyeti aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: a (Yakutistan)	31	3,7	217	26,2	204	24,6	167	20,1	206	24,8	825	2,36	1,21
1	41. Mahmud, Divan-ı Lügati't-Türk adlı eserinde: "Türklerin en açık anlatanlarından, en doğru anlayanlarından, en iyi kargı kullanan cengâverlerinden olduğum hâlde, Türklerin tekmil illerini, obalarını, çöllerini karış karış gezip dolaştım..." demektedir. Bu eser Türk dilinin zenginliğini konu alan bir sözlüktür.	35	4,2	214	25,8	277	33,4	187	22,6	112	13,5	825	2,15	1,08

	“Kültür Şehirleri Haritası”na göre, Mahmud ile Yusuf Has Hacıb’in türbelerinin bulunduğu yer, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: b (Kaşgar-Doğu Türkistan Özerk Türk Cumhuriyeti)													
1	42. “Özerk Türk Cumhuriyetleri Haritası”na göre, Rusya Federasyonu sınırları dışında olan Özerk Türk Cumhuriyetleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: d (Gagauz-Kırım)	35	4,2	206	24,8	186	22,4	204	24,6	194	23,4	825	2,38	1,20
TOPLAM												825	2,29	0,45

X Aritmetik ortalama: 1.00–1.60 Hiç, 1.61–2.20 Az, 2.21–2.80 Orta, 2.81–3.40 Çok, 3.41–4.00 Tam

Tablo 14.1’in incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğrencilerin, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi sorusuna verdikleri doğru cevaplarda yığılmanın;

1’inci soruda % 61,5 oranında, 2’nci soruda % 51,7 oranında, 3’üncü soruda % 59,8 oranında, 29’uncu soruda % 35,9 oranında, 30’uncu soruda % 40,3 oranında, 36’ncı soruda % 34,5 oranında, 39’uncu soruda % 25,3 oranında, 40’uncu soruda % 26,2 oranında, 41’inci soruda % 33,4 oranında, 42’nci soruda %23,4 oranında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda aritmetik ortalamalar 1,90 – 2,66 arasında değişmektedir. Öğrenciler, 1, 2, 30 ve 41’inci sorularda geçen haritaların “Az” derecede, 8’inci soruda geçen haritanın “Az” derecede, 3, 29, 36, 39, 40 ve 42’nci sorularda geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacıyla geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 14.2
“Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların
 Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar

AMAÇ NO	SORULAR	CEVAPLAR										N	$\bar{X}$	ss
		boş		a		b		c		d				
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1-2-3-4	7. “Akdeniz İklimi ve Bitki Örtüsü Haritası”nda renklendirilmiş ülkelerin hangilerinde tipik Akdeniz iklimi ve bitki örtüsü görülür? Doğru cevap: d (Türkiye-Yunanistan-Suriye)	13	1,6	94	11,3	130	15,7	252	30,4	336	40,5	825	2,97	1,07
1-9	8. Karadeniz iklimi ve bitki örtüsünün görüldüğü ülkeler yandaki haritaya göre aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: a (I.Gürcistan – II.Türkiye – III.Bulgaristan)	9	1,1	411	49,6	126	15,2	145	17,5	134	16,2	825	1,98	1,16
5-6-9	9. “Tarım Ürünü Haritası”nda işaretli yerlerde ılıman ve yağışlı bir iklim görülür. Buna göre haritada işaretli yerlerde hangi ürünün tarımı yapılır? Doğru cevap: c (Çay)	5	0,6	64	7,7	138	16,6	468	56,5	150	18,1	825	2,84	0,83
8	20. “- Genel olarak dağlık ve engebeli bir ülkedir. - En önemli yükseltisi Küçük Kafkas dağlarıdır. - Madenler bakımından fakirdir.” “Kafkas Ülkeleri Haritası”na göre, belirtilen özelliklere sahip en küçük Kafkas ülkesi aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: d (IV-Ermenistan)	18	2,2	149	18	134	16,2	218	26,3	306	36,9	825	2,78	1,18
5-6-8-9	23. “Kafkas Ülkeleri ve İran Fiziki Haritası”nda numaralandırılmış dağlar, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: d (I.Küçük Kafkas Dağları – II.Elbruz Dağları – III.Kopet Dağları)	20	2,4	156	18,8	154	18,6	233	28,1	262	31,6	825	2,68	1,17
1-2-3-4-6-7-8-9	24. “Nehirler Haritası”na göre, ülkemiz sınırları içerisinde doğan ve sınırlarımız dışında denize dökülen nehirler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: a (Aras-Kura-Çoruh)	14	1,7	176	21,2	264	31,8	142	17,1	229	27,6	825	2,48	1,15
10	26. “KKTC İklim Haritası”nda görüldüğü gibi KKTC’de Akdeniz iklimi hâkimdir. Buna göre KKTC’nde yavgın olarak yetişen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: d (Turunçgiller)	14	1,7	166	20	102	12,3	132	15,9	411	49,6	825	2,92	1,25
9	27. “Gürcistan Özerk Bölgeleri Haritası”na göre, Türklerin çoğunluk olarak yaşadığı özerk bölge aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: a (IV-Acaristan)	22	2,7	259	31,2	171	20,6	187	22,6	186	22,4	825	2,31	1,20
TOPLAM												825	2,56	0,41

X Aritmetik ortalama: 1.00-1.60 Hiç, 1.61-2.20 Az, 2.21-2.80 Orta, 2.81-3.40 Çok, 3.41-4.00 Tam

Tablo 14.2’nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğrencilerin, “Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi sorusuna verdikleri doğru cevaplarda yığılmanın;

7'nci soruda % 40,5 oranında, 8'inci soruda % 49,6 oranında, 9'uncu soruda % 56,5 oranında, 20'nci soruda % 36,9 oranında, 23'üncü soruda % 31,6 oranında, 24'üncü soruda % 21,2 oranında, 26'ncı soruda % 49,6 oranında, 27'nci soruda % 31,2 oranında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda aritmetik ortalamalar 1,98 – 2,97 arasında değişmektedir. Öğrenciler, 7, 9 ve 26'ncı sorularda geçen haritaların “Çok” derecede, 8'inci soruda geçen haritanın “Az” derecede, 20, 23, 24 ve 27'nci sorularda geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 14.3
“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” Amacında Geçen Haritaların
 Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar

AMAÇ NO	SORULAR	CEVAPLAR										N	$\overline{X}$	ss
		boş		a		b		c		d				
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
2	12. “Irak Nüfus Haritası”na göre, Türklerin çoğunluk olarak yaşadığı şehirler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: b (Musul- Kerkük- Süleymaniye)	10	1,2	151	18,2	342	41,3	124	15	198	23	825	2,42	1,07
1	28. “1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Bulgaristan’da yaşayan halkın bir kısmı yurdunu terk etmek zorunda kalır. Kızanlık bölgesinden olan göçmenlerin bir kısmı İstanbul’a, bir kısmı da Isparta’ya yerleştirilir. Buralarda daha önce Kızanlık’ta yetiştirdikleri tarım ürününü ekmeye başlarlar.” “Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göç Yolu Haritası”nda görüldüğü gibi Bulgaristan’dan Türkiye’ye yerleşen göçmenlerin yetiştirdiği tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: b (Gül)	17	2,1	223	26,9	351	42,3	131	15,8	103	12,4	825	2,09	1
1	31. “Tuna nehri akmam diyor Etrafımı yıkmam diyor Şanı büyük Osman Paşa Plevne’den çıkmam diyor.” Bu dörtlükte olduğu gibi nice şehirler vardır ki türkülerimize, hikâyelerimize konu olmuş ve Türk’ün hafızasında yer etmiştir. Günümüzde dahi Türk nüfusunun çoğunlukta olduğu “Türk Şehirleri Nüfus Haritası”nda gösterilen şehirler, bugün hangi ülke sınırları içindedir? Doğru cevap: b (Bulgaristan)	18	2,2	244	29,4	287	34,6	160	19,3	116	14	825	2,13	1,05
TOPLAM												825	2,18	0,63

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00-1.60 Hiç, 1.61-2.20 Az, 2.21-2.80 Orta, 2.81-3.40 Çok, 3.41-4.00 Tam

Tablo 14.3’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğrencilerin, “Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi sorusuna verdikleri doğru cevaplarda yığılmanın;

28’inci soruda % 42,3 oranında, 31’inci soruda % 34,6 oranında, 12’nci soruda % 41,3 oranında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda aritmetik ortalamalar 2,09 – 2,42 arasında değişmektedir. Öğrenciler, 28 ve 31’inci sorularda geçen haritaların “Az” derecede, 12’nci soruda geçen haritanın “Orta” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş” amacıyla geçen haritaların “Az” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 14.4

“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar

AMAÇ NO	SORULAR	CEVAPLAR										N	$\bar{X}$	ss
		boş		a		b		c		d				
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
2	4. “- Türkiye toprakları üzerinde, Kıbrıs ve Ege Denizi’nde hak iddia etmektedir. - Lozan Antlaşması ile Batı Trakya Türklerine tanınan hakların kullanılmasında zorluklar çıkarmaktadır.” Yukarıdaki uygulamalara bağlı olarak Türkiye ile siyasi ve ticari ilişkileri yeterince iyi olmayan ülke, “Türkiye ve Komşuları Haritası”na göre aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: d (I-Yunanistan)	8	1	110	13,3	248	29,9	93	11,2	366	44,1	825	2,84	1,15
6	5. “- 2002 yılından beri Azerbaycan topraklarının %20'sini işgal etmektedir. - Sözde soykırım iddiası ile uluslar arası platformlarda Türkiye aleyhine sürekli propaganda yapmaktadır.” Yukarıdaki uygulamalara bağlı olarak Türkiye ile siyasi ve ticari ilişkileri yeterince iyi olmaman ülke, “Kafkas Ülkeleri Haritası”na göre aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: b (II-Ermenistan)	2	0,2	102	12,3	464	56	69	8,3	188	22,7	825	2,41	0,98
8	6. Türkiye dışındaki ülkeler tarafından tanınmaması sebebiyle ticaretinin büyük bölümünü Türkiye ile gerçekleştiren ülke, “Türkiye ve Komşuları Haritası”na göre aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: c (III-KKTC)	7	0,8	100	12,1	162	19,5	432	52,1	124	15	825	2,68	0,90
3	10. Caber Kalesi, 1926 Ankara Antlaşması ile Türkiye’ye verilmiş sınırlarımız dışındaki tek toprak parçamızdır. Bir manga askerimizin nöbet tuttuğu, Türk bayrağının dalgalandığı ve Süleyman Şah’ın türbesinin bulunduğu Caber Kalesi, “Caber Kalesi Haritası”nda renklendirilmiş ülkelerden hangisinin sınırları içindedir? Doğru cevap: d (Suriye)	11	1,3	92	11,1	204	24,6	143	17,2	375	45,2	825	2,94	1,12
4, 5, 7	11. “Boru Hatları Haritası”nda numaralandırılmış boru hatları aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?	21	2,5	355	42,8	159	19,2	179	21,6	111	13,4	825	2	1,13

	Doğru cevap: a (I.Bakü-Tiflis-Ceyhan – II.Mavi Akım – III.Kerkük-Yumurtalık)													
1, 3, 4	17. Ülkeler arasındaki ticarete gümrük kapılarının büyük önemi vardır. “Türkiye Gümrük Kapıları Haritası”nda numaralandırılmış gümrük kapıları, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: a (I.Kapıkule – II.Cilvegözü – III.Habur)	11	1,3	353	42,6	154	18,6	156	18,8	151	18,2	825	2,10	1,18
2, 5, 7	18. Ülkeler arasındaki ticarete gümrük kapılarının büyük önemi vardır. “Türkiye Gümrük Kapıları Haritası”nda numaralandırılmış gümrük kapıları, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: a (I.Ipsala – II.Gürbulak – III.Sarp)	15	1,8	183	22,1	241	29,1	199	24	187	22,6	825	2,43	1,11
1	28. “1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Bulgaristan’da yaşayan halkın bir kısmı yurdunu terk etmek zorunda kalır. Kızanlık bölgesinden olan göçmenlerin bir kısmı İstanbul’a, bir kısmı da Isparta’ya yerleştirilir. Buralarda daha önce Kızanlık’ta yetiştirdikleri tarım ürünü ekmeye başlarlar.” “Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göç Yolu Haritası”nda görüldüğü gibi Bulgaristan’dan Türkiye’ye yerleşen göçmenlerin yetiştirdiği tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: b (Gül)	17	2,1	223	26,9	351	42,3	131	15,8	103	12,4	825	2,09	1
3, 4	34. “Kültür Şehirleri Haritası”na göre, türbesi Türkiye sınırları dışında olan Türk bilim, kültür ve sanat adamları, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: a (Farabî-Harezmi)	19	2,3	322	38,8	158	19,1	131	15,8	195	23,5	825	2,19	1,24
5, 8	38. Nevruz, Türk devlet ve topluluklarında yaygın olarak kutlanan bahar bayramıdır. “Türk Cumhuriyetleri Haritası”na göre, Nevruz’un kutlandığı ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: c (I.Türkiye – II.Türkmenistan – III.Kırgızistan)	25	3	173	20,9	136	16,4	313	37,8	178	21,5	825	2,54	1,13
TOPLAM												825	2,45	0,36

X Aritmetik ortalama: 1.00-1.60 Hiç, 1.61-2.20 Az, 2.21-2.80 Orta, 2.81-3.40 Çok, 3.41-4.00 Tam

Tablo 14.4'ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi öğrencilerin, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi sorusuna verdikleri doğru cevaplarda yığılmanın;

4’üncü soruda % 44,1 oranında, 5’inci soruda % 56 oranında, 6’ncı soruda % 52,1 oranında, 10’uncu soruda % 45,2 oranında, 11’inci soruda % 42,8 oranında, 17’inci soruda % 42,6 oranında, 18’inci soruda % 22,1 oranında, 28’inci soruda % 42,3 oranında, 34’üncü soruda % 38,8 oranında, 38’inci soruda % 37,8 oranında olduğı görülmektedir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda aritmetik ortalamalar 2,00 – 2,94 arasında değişmektedir. Öğrenciler, 4 ve 10’uncu sorularda geçen haritaların “Çok” derecede, 5, 6, 18 ve 38’inci sorularda geçen haritaların “Orta” derecede, 11, 17, 28 ve 34’üncü sorularda geçen haritaların “Az” derecede kullanılabildiğı görüşündedir. Buna göre “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiğı söylenebilir.

Tablo 14.5
“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” Amacında Geçen Haritaların
 Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar

AMAÇ NO	SORULAR	CEVAPLAR										N	$\bar{X}$	ss
		boş		a		b		c		d				
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
2	13. “Türkmenistan Nüfusu Haritası”na göre, Türkmenistan’da nüfusu en fazla ve en az olan şehirler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: d (En Fazla: Aşgabad – En Az: Kerki)	14	1,7	164	19,8	112	13,5	96	11,6	439	53	825	2,94	1,27
1	14. “Kazakistan Maden ve Enerji Kaynakları Haritası”na göre, Kazakistan’da en yaygın olarak çıkarılan maden aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: a (Taşkömürü)	9	1,1	467	56,3	95	11,5	150	18,1	104	12,5	825	1,84	1,12
2, 3, 4	15. “Türk Cumhuriyetleri Maden ve Enerji Kaynakları Haritası”na göre, altın madenine sahip ülkeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: b (Özbekistan- Kırgızistan)	21	2,5	136	16,4	421	50,8	134	16,2	113	13,6	825	2,22	0,96
3	16. “Özbekistan Tarım Ürünleri Haritası”na göre, Özbekistan’da en yaygın olarak yetiştirilen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: c (Pamuk)	11	1,3	375	45,2	115	13,9	175	21,1	149	18	825	2,09	1,19
1	19. “Baykonur Uzay Üssü Haritası”nda yeri işaretli olan Baykonur, dünyanın ikinci büyük uzay üssüdür. Bu uzay üssü hangi ülke sınırları içindedir? Doğru cevap: c (Kazakistan)	11	1,3	174	21	137	16,5	396	47,8	107	12,9	825	2,50	1
1, 2, 3,	21. “Türk Cumhuriyetleri Haritası”nda numaralandırılmış göller, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: b (I.Hazar Gölü – II.Aral Gölü – III.Balkaş Gölü)	11	1,3	128	15,4	375	45,2	163	19,7	148	17,9	825	2,37	0,99
4	22. “Kırgızistan Fiziki Haritası”nda görüldüğü gibi Kırgızistan çok dağlık bir ülkedir. Dünyanın en yüksek ülkeleri arasında yer alır. Topraklarının yarından fazlası çayır ve otlaklarla kaplıdır. Akarsular bakımından zengindir. Bu özelliklere sahip Kırgızistan’da en başta gelen ekonomik faaliyet aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: c (Hayvancılık)	13	1,6	141	17	209	25,2	377	45,5	85	10,3	825	2,46	0,94
2	25. “Yeryüzü Şekilleri Haritası”na göre, çöllerin geniş alan kapladığı ülkeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: c (İran-Türkmenistan)	13	1,6	142	17,1	128	15,4	407	49,1	135	16,3	825	2,61	1
2	35. “Türkmenistan Sanayi Haritası”na göre, Türkmenistan’da en yaygın olarak yapılan sanayi faaliyeti aşağıdakilerden hangisidir? Doğru cevap: b (Un fabrikaları)	14	1,7	180	21,7	354	42,7	114	13,8	163	19,7	825	2,28	1,06
TOPLAM												825	2,33	0,37

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00-1.60 Hiç, 1.61-2.20 Az, 2.21-2.80 Orta, 2.81-3.40 Çok, 3.41-4.00 Tam

Tablo 14.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi öğrencilerin, “Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi sorusuna verdikleri doğru cevaplarda yığılmanın;

13’üncü soruda % 53 oranında, 14’üncü soruda % 56,3 oranında, 15’inci soruda % 50,8 oranında, 16’ncı soruda % 21,1 oranında, 19’uncu soruda % 47,8 oranında, 21’inci

soruda % 45,2 oranında, 22'nci soruda % 45,5 oranında, 25'inci soruda % 49,1 oranında, 35'inci soruda % 42,7 oranında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda aritmetik ortalamalar 1,84 – 2,94 arasında değişmektedir. Öğrenciler, 13, 15, 19, 21, 22, 25 ve 35'inci sorularda geçen haritaların “Orta” derecede, 14 ve 16'nci sorularda geçen haritaların “Az” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacıyla geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 14.6
“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar

AMAÇ NO	SORULAR	CEVAPLAR										N	$\overline{X}$	ss
		boş		a		b		c		d				
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1	32. “Türk yazı dilini 2500 yıl öncesine götüren belge Esik Kurganı’nda bulundu. Açılan mezardan bir “Altın Elbiseli Adam” ve eşyaları çıkarıldı. Fakat Türk tarihi için, eşsiz değerdeki belgeler ne bu altınları ne de öteki eşyalar. Eşsiz değerdeki belge gümüş bir tabağın üzerindeki iki satırlık yazı idi. Burada “Han’ın oğlu 23’ünde öldü. Isık halkının başı sağ olsun.” yazıyordu. İşte bu yazı idi, Türk dilini 2500 yıl öncesine götüren.” “Esik Kurganı Haritası”na ve verilen bilgilere göre Esik Kurganı bugün hangi ülke sınırları içindedir? Doğru cevap: c (Kazakistan)	19	2,3	202	24,4	138	16,6	293	35,3	173	20,9	825	2,48	1,13
3	33. Uluğ Bey, dünyaca ünlü Türk matematikçisi ve astronomi bilgini olan bir hükümdardır. “Kültür Şehirleri Haritası”na göre, Uluğ Bey’in ve dedesi Timur Han’ın türbesinin olduğu yer, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: d (Semerkant- Özbekistan)	24	2,9	215	25,9	185	22,3	163	19,7	238	28,7	825	2,45	1,23
4	37. Dünya edebiyatının sayılı şaheserlerinden ve en uzun destanı olan Manas Destanı adını, destandaki kahramandan alır. Bu eser, “Türk Cumhuriyetleri Haritası”na göre hangi ülkenin milli destanıdır? Doğru cevap: b (III.Kırgızistan)	22	2,7	164	19,8	244	29,4	219	26,4	176	21,2	825	2,44	1,11
1, 2, 3, 4	38. Nevruz, Türk devlet ve topluluklarında yaygın olarak kutlanan bahar bayramıdır. “Türk Cumhuriyetleri Haritası”na göre, Nevruz’un kutlandığı ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Doğru cevap: c (I.Türkiye – II.Türkmenistan – III.Kırgızistan)	25	3	173	20,9	136	16,4	313	37,8	178	21,5	825	2,54	1,13
TOPLAM												825	2,48	0,66

$\bar{X}$ Aritmetik ortalama: 1.00-1.60 Hiç, 1.61-2.20 Az, 2.21-2.80 Orta, 2.81-3.40 Çok, 3.41-4.00 Tam

Tablo 14.6’nın incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğrencilerin, “Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi sorusuna verdikleri doğru cevaplarda yığılmanın;

32'nci soruda % 35,3 oranında, 33'üncü soruda % 28,7 oranında, 37'inci soruda % 29,4 oranında, 38'inci soruda % 37,8 oranında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda aritmetik ortalamalar 2,44 – 2,54 arasında değişmektedir. Öğrenciler, 32, 33, 37 ve 38'inci sorularda geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği görüşündedir. Buna göre “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların “Orta” derecede kullanılabildiği söylenebilir.

Tablo 14.7
“Sosyal Bilgiler Ünite/Konularını İşlerken Harita Kullanımında Yapılan Etkinlikler”in Öğrenme İhtiyacını Karşılama Durumu Sorusuna Öğrencilerin Verdikleri Cevaplar

SORULAR	CEVAPLAR												N	$\bar{X}$	ss
	boş		1 (Hiç)		2 (Az)		3 (Orta)		4 (Çok)		5 (Tam)				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1. Okulumuzda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır.	52	6,3	121	14,6	118	14,2	239	28,8	97	11,7	198	23,9	825	2,97	1,54
2. Sınıfımızda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır.	54	6,5	203	24,5	197	23,8	160	19,3	104	12,5	107	12,9	825	2,45	1,47
3. Sosyal bilgiler öğretmeni, araç-gereç kullanımını örnek olarak öğrencilere göstermektedir.	57	6,9	142	17,1	91	11	156	18,8	131	15,8	248	29,9	825	3,09	1,66
4. Sosyal bilgiler öğretmeni, öğrencilerin araç-gereç kullanımını teşvik etmektedir.	56	6,8	155	18,7	121	14,6	110	13,3	156	18,8	227	27,4	825	3,01	1,67
5. Sosyal bilgiler öğretmeni, derslerde dilsiz harita kullanmaktadır.	60	7,2	318	38,4	114	13,8	122	14,7	90	10,9	121	14,6	825	2,27	1,58
6. Sosyal bilgiler öğretmeni, derslerde tepegöz ve projeksiyonla harita gösterimi yapmaktadır.	57	6,9	313	37,8	117	14,1	99	11,9	72	8,7	167	20,1	825	2,38	1,67
TOPLAM													825	3,01	1,21

X Aritmetik ortalama: 1.00-1.60 Hiç, 1.61-2.20 Az, 2.21-2.80 Orta, 2.81-3.40 Çok, 3.41-4.00 Tam

Tablo 14.7'nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi öğrencilerin, “Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinlikler”in öğrenme ihtiyacını karşılama durumu sorusuna verdikleri cevaplarda yığılmanın;

1’inci etkinlikte % 28,8 oranı ile “Orta” kategoride, 2, 5 ve 6’nci etkinliklerde % 24,5 – 38,4 oranları arasında “Hiç” kategoride, 3 ve 4’üncü etkinliklerde % 27,4 – 29,9 oranları arasında “Tam” kategoride,

2’nci etkinlikte % 23,8 oranı ile “Az” kategorisinin, 3 ve 5’inci etkinliklerde % 14,7 – 18,8 oranları arasında “Orta” kategorisinin, 4’üncü etkinlikte % 18,8 oranı ile “Çok” kategorisinin, 1 ve 6’nci etkinliklerde % 20,1 – 23,9 oranları arasında “Tam” kategorisinin azımsanmayacak bir değerde olduğu görülmektedir.

Öğrenci görüşlerine ilişkin aritmetik ortalamalar 2,27 – 3,09 arasında değişmektedir. Öğrenciler, 1, 3 ve 4’üncü etkinliklerin “Çok” derecede öğrenme ihtiyacını karşıladığı, 2, 5 ve 6’nci etkinliklerin “Orta” derecede öğrenme ihtiyacını karşıladığı görüşündedir. Buna göre “Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinlikler”in “Çok” derecede öğrenme ihtiyacını karşıladığı söylenebilir.

2.2. Cinsiyete Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 15.1

Cinsiyete Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	442	2,3206	,42768	823	,267	,789
Erkek	383	2,3128	,40606			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = -.267$, $p < .05$].

Kız öğrencilerin ($\bar{x} = 2,32$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; erkek öğrencilerden ($\bar{x} = 2,31$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 15.2

Cinsiyete Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	442	2,6502	,41756	823	2,080	,038
Erkek	383	2,5878	,44292			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = 2,080$, $p < .05$].

Kız öğrencilerin ($\bar{X} = 2,65$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; erkek öğrencilerden ($\bar{X} = 2,58$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 15.3
Cinsiyete Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf
Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	442	2,2225	,62130	823	,192	,848
Erkek	383	2,2141	,62663			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = ,192$, $p < .05$].

Kız öğrencilerin ($\bar{X} = 2,22$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; erkek öğrencilerden ($\bar{X} = 2,21$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 15.4

Cinsiyete Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	442	2,4219	,35755	823	-,376	,707
Erkek	383	2,4313	,35773			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = -,376$, $p < .05$].

Erkek öğrencilerin ($\bar{X} = 2,43$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; kız öğrencilerden ($\bar{X} = 2,42$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 15.5

Cinsiyete Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	442	2,3705	,34519	823	-,065	,948
Erkek	383	2,3722	,38970			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(823)} = -,065$, $p < .05$].

Erkek öğrencilerin ($\bar{X} = 2,3722$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; kız öğrencilerden ($\bar{X} = 2,3705$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını göstermektedir.

Tablo 15.6
Cinsiyete Göre *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	442	2,4808	,59254	823	,038	,970
Erkek	383	2,4791	,65589			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = ,038$, $p < .05$].

Kız öğrencilerin ($\bar{x} = 2,48$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; erkek öğrencilerden ($\bar{x} = 2,47$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

2.3. Okulun Bulunduğu Yere Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 16.1

Okulun Bulunduğu Yere Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,579	2	,289	1,662	,190	3-1, 3-2,2-1
Gruplar içi	143,084	822	,174			
Toplam	143,662	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 16.1’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun bulunduğu yer (1. İl merkezi, 2. İlçe merkezi, 3. Köy) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-822)} = 1,662$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun bulunduğu yer değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun bulunduğu yer farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, köy okullarındaki öğrencilerin ($\bar{x} = 2,36$), ilçe merkezindeki okullar ($\bar{x} = 2,32$) ve il merkezindeki okullara ($\bar{x} = 2,28$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.2

Okulun Bulunduğu Yere Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf
Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans
Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,867	2	,433	2,347	,096	3-1, 3-2,2-1
Gruplar içi	151,762	822	,185			
Toplam	152,629	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 16.2’nin incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun bulunduğı yer (1. İl merkezi, 2. İlçe merkezi, 3. Köy) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-822)} = 2,347$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun bulunduğı yer değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun bulunduğı yer farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, köy okullarındaki öğrencilerin ($\bar{x} = 2,70$), ilçe merkezindeki okullar ($\bar{x} = 2,61$) ve il merkezindeki okullara ($\bar{x} = 2,59$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.3
Okulun Bulunduğu Yere Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,038	2	,019	,049	,952	1-3, 1-2,2-3
Gruplar içi	320,210	822	,390			
Toplam	320,248	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 16.3’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun bulunduğu yer (1. İl merkezi, 2. İlçe merkezi, 3. Köy) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-822)} = ,049$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun bulunduğu yer değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun bulunduğu yer farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, il merkezi okullarındaki öğrencilerin ($\bar{x} = 2,22$), ilçe merkezindeki okullar ($\bar{x} = 2,21$) ve köy okullarına ($\bar{x} = 2,21$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.4
Okulun Bulunduğu Yere Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,407	2	,703	5,566	,004	3-2, 3-1,1-2
Gruplar içi	103,873	822	,126			
Toplam	105,279	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 16.4’ün incelenmesinden anlaşılağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun bulunduğı yer (1. İl merkezi, 2. İlçe merkezi, 3. Köy) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2 - 822)} = 5,566$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun bulunduğı yer değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun bulunduğı yer farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, köy okullarındaki öğrencilerin ($\bar{x} = 2,50$), il merkezindeki okullar ($\bar{x} = 2,45$) ve ilçe merkezi okullarına ($\bar{x} = 2,39$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.5

Okulun Bulunduğu Yere Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,803	2	,402	3,008	,050	3-1, 3-2,2-1
Gruplar içi	109,760	822	,134			
Toplam	110,563	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 16.5’in incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun bulunduğu yer (1. İl merkezi, 2. İlçe merkezi, 3. Köy) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2-822)} = 3,008$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun bulunduğu yer değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun bulunduğu yer farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, köy okullarındaki öğrencilerin ($\bar{x} = 2,44$), ilçe merkezindeki okullar ($\bar{x} = 2,37$) ve il merkezi okullarına ($\bar{x} = 2,33$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.6

Okulun Bulunduğu Yere Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,245	2	,622	1,609	,201	3-2, 3-1,1-2
Gruplar içi	317,925	822	,387			
Toplam	319,170	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 16.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun bulunduğu yer (1. İl merkezi, 2. İlçe merkezi, 3. Köy) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(2 - 822)} = 1,609$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun bulunduğu yer değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun bulunduğu yer farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, köy okullarındaki öğrencilerin ($\bar{x} = 2,56$), il merkezindeki okullar ($\bar{x} = 2,49$) ve ilçe merkezi okullarına ($\bar{x} = 2,45$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

2.4. Okulun Öğretim Durumuna Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 17.1

Okulun Öğretim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,468	3	,489	2,826	,038	3-4; 3-1, 1-2, 2-4
Gruplar içi	142,194	821	,173			
Toplam	143,662	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 17.1’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun öğretim durumu (1. Normal öğretim, 2. İkili öğretim, 3. Taşımali, 4. YİBO) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3-821)} = 2,826$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun öğretim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun öğretim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, taşımali ilköğretim okulu öğrencilerinin ($\bar{x} = 2,40$), normal öğretim ($\bar{x} = 2,32$), ikili öğretim ($\bar{x} = 2,25$) ve yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencilerine ($\bar{x} = 2,23$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17.2

Okulun Öğretim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf
Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans
Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,181	3	,727	3,967	,008	3-4; 3-1, 1-2, 2-4
Gruplar içi	150,448	821	,183			
Toplam	152,629	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 17.2’nin incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun öğretim durumu (1. Normal öğretim, 2. İkili öğretim, 3. Taşınalı, 4. YİBO) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3-821)} = 3,967$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun öğretim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun öğretim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, taşınalı ilköğretim okulu öğrencilerinin ($\bar{x} = 2,72$), normal öğretim ($\bar{x} = 2,63$), ikili öğretim ($\bar{x} = 2,55$) ve yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencilerine ($\bar{x} = 2,50$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17.3

Okulun Öğretim Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,399	3	,466	1,201	,308	3-2; 3-4, 4-1, 1-2
Gruplar içi	318,849	821	,388			
Toplam	320,248	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 17.3’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun öğretim durumu (1. Normal öğretim, 2. İkili öğretim, 3. Taşımalı, 4. YİBO) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3 - 821)} = 1,201$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun öğretim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun öğretim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, taşımalı ilköğretim okulu öğrencilerinin ($\bar{x} = 2,27$), yatılı ilköğretim bölge okulu ($\bar{x} = 2,26$), normal öğretim ($\bar{x} = 2,22$) ve ikili öğretim öğrencilerine ($\bar{x} = 2,12$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17.4
Okulun Öğretim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,047	3	,016	,123	,947	4-3; 4-2, 2-1, 1-3
Gruplar içi	105,232	821	,128			
Toplam	105,279	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 17.4’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun öğretim durumu (1. Normal öğretim, 2. İkili öğretim, 3. Taşımali, 4. YİBO) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3-821)} = ,123$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun öğretim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun öğretim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencilerinin ($\bar{x} = 2,44$), ikili öğretim ($\bar{x} = 2,43$), normal öğretim ($\bar{x} = 2,42$) ve taşımali ilköğretim okulu öğrencilerine ($\bar{x} = 2,41$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17.5

Okulun Öğretim Durumuna Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,998	3	,333	2,493	,059	2-4; 2-3, 3-1, 1-4
Gruplar içi	109,565	821	,133			
Toplam	110,563	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 17.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun öğretim durumu (1. Normal öğretim, 2. İkili öğretim, 3. Taşımali, 4. YİBO) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3 - 821)} = ,123$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun öğretim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun öğretim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, ikili öğretim ilköğretim okulu öğrencilerinin ($\bar{x} = 2,44$), taşımali ($\bar{x} = 2,40$), normal öğretim ($\bar{x} = 2,35$) ve yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencilerine ($\bar{x} = 2,31$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17.6

Okulun Öğretim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,985	3	1,328	3,460	,016	3-4; 3-1, 1-2, 2-4
Gruplar içi	315,185	821	,384			
Toplam	319,170	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 17.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun öğretim durumu (1. Normal öğretim, 2. İkili öğretim, 3. Taşımali, 4. YİBO) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3-821)} = 3,460$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler okulun öğretim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Okulun öğretim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, taşımali ilköğretim okulu öğrencilerinin ($\bar{x} = 2,54$), normal öğretim ($\bar{x} = 2,49$), ikili öğretim ($\bar{x} = 2,47$) ve yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencilerine ($\bar{x} = 2,23$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

2.5. Anne ve Baba Durumuna Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 18.1

Anne ve Baba Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Anne Baba Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Anne ve baba öz	802	2,3197	,41587	823	1,110	,268
Anne veya baba üvey	23	2,2217	,47286			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anne-baba durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = 1,110$, $p < .05$].

Anne-babası öz olan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,31$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; anne-babasından biri üvey olan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,22$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile anne-baba durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 18.2

Anne ve Baba Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf
Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Anne Baba Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Anne ve baba öz	802	2,6236	,42714	823	,940	,348
Anne veya baba üvey	23	2,5380	,53624			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anne-baba durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = ,940$, $p < .05$].

Anne-babası öz olan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,62$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; anne-babasından biri üvey olan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,53$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile anne-baba durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 18.3

Anne ve Baba Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Anne Baba Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Anne ve baba öz	802	2,2224	,62301	823	1,027	,305
Anne veya baba üvey	23	2,0870	,63737			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anne-baba durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = 1,027$, $p < .05$].

Anne-babası öz olan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,22$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; anne-babasından biri üvey olan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,08$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile anne-baba durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 18.4

Anne Ve Babanın Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Anne Baba Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Anne ve baba öz	802	2,4277	,35968	823	,654	,514
Anne veya baba üvey	23	2,3783	,26961			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anne-baba durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = ,654$, $p < .05$].

Anne-babası öz olan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,42$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; anne-babasından biri üvey olan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,37$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile anne-baba durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 18.5

Anne ve Baba Durumuna Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Anne Baba Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Anne ve baba öz	802	2,3734	,36536	823	,953	,341
Anne veya baba üvey	23	2,2995	,39982			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anne-baba durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = .953$, $p < .05$].

Anne-babası öz olan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,37$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; anne-babasından biri üvey olan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,29$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile anne-baba durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 18.6

Anne ve Baba Durumuna Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Anne Baba Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Anne ve baba öz	802	2,4782	,62335	823	-,496	,620
Anne veya baba üvey	23	2,5435	,59664			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anne-baba durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = -,496$, $p < .05$].

Anne-babasından biri üvey olan öğrencilerin ($\bar{x} = 2,54$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; anne-babası öz olan öğrencilerden ($\bar{x} = 2,47$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile anne-baba durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

2.6. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 19.1

Annenin Eğitim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,815	4	,454	2,624	,034	1-5; 1-2, 2-4, 4-3, 3-5
Gruplar içi	141,847	820	,173			
Toplam	143,662	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 19.1’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, annenin eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = 2,624$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Annenin eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,43$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,32$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,27$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,26$) ve yüksekokul/fakülte mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,24$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 19.2
 Annenin Eğitim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”
 Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf
 Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans
 Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,952	4	,238	1,286	,274	5-2;5-1, 1-3, 3-4, 4-2
Gruplar içi	151,677	820	,185			
Toplam	152,629	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 19.2’nin incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, annenin eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = 1,286$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Annenin eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi yüksekokul/fakülte mezunu olanların ($\bar{x} = 2,67$), okuma-yazma bilmeyen ($\bar{x} = 2,66$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,65$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,64$) ve ilkokul mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,59$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 19.3

Annenin Eğitim Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,628	4	,407	1,047	,382	1-5; 1-2, 2-3, 3-4, 4-5
Gruplar içi	318,621	820	,389			
Toplam	320,248	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 19.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, annenin eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = 1,047$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Annenin eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,29$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,22$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,22$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,19$) ve yüksekokul/fakülte mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,03$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 19.4

Annenin Eğitim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,524	4	,131	1,026	,393	1-3; 1-4, 4-2, 2-5, 5-3
Gruplar içi	104,755	820	,128			
Toplam	105,279	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 19.4’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, annenin eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4 - 820)} = 1,026$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Annenin eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,49$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,43$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,42$), yüksekokul/fakülte mezunu ($\bar{x} = 2,41$) ve ortaokul mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,40$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 19.5
 Annenin Eğitim Durumuna Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,268	4	,067	,498	,738	1-5; 1-3,3-4, 4-2, 2-5
Gruplar içi	110,295	820	,135			
Toplam	110,563	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 19.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, annenin eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = ,498$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Annenin eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,41$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,38$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,37$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,36$) ve yüksekokul/fakülte mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,33$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 19.6

Annenin Eğitim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,180	4	,295	,761	,551	5-1; 5-2, 2-3, 3-4, 4-1
Gruplar içi	317,990	820	,388			
Toplam	319,170	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 19.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, annenin eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4 - 820)} = ,761$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Annenin eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi yüksekokul/fakülte mezunu olanların ($\bar{x} = 2,55$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,49$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,47$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,44$) ve okuma-yazma bilmeyenlere ($\bar{x} = 2,38$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

2.7. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 20.1

Babanın Eğitim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,631	4	,158	,904	,461	1-5; 1-2, 2-3, 3-4, 4-5
Gruplar içi	143,031	820	,174			
Toplam	143,662	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 20.1’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, babanın eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = ,904$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Babanın eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, babası okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{X} = 2,41$), ilkokul mezunu ($\bar{X} = 2,33$), ortaokul mezunu ($\bar{X} = 2,31$), lise mezunu ($\bar{X} = 2,28$) ve yüksekokul/fakülte mezunu olanlara ($\bar{X} = 2,27$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 20.2

Babanın Eğitim Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf
Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans
Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,382	4	,095	,514	,726	1-2; 1-5, 5-4, 4-3, 3-2
Gruplar içi	152,247	820	,186			
Toplam	152,629	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 20.2’nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, babanın eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = ,514$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Babanın eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, babası okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,71$), yüksekokul/fakülte mezunu ($\bar{x} = 2,64$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,63$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,61$) ve ilkokul mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,60$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 20.3

Babanın Eğitim Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	2,738	4	,684	1,767	,133	1-5; 1-3, 3-2, 2-4, 4-5
Gruplar içi	317,511	820	,387			
Toplam	320,248	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 20.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, babanın eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = 1,767$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Babanın eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, babası okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,33$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,25$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,23$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,21$) ve yüksekokul/fakülte mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,06$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 20.4

Babanın Eğitim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,498	4	,124	,974	,421	1-5; 1-4, 4-2, 2-3, 3-5
Gruplar içi	104,781	820	,128			
Toplam	105,279	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 20.4’ün incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, babanın eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = ,974$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Babanın eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, babası okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,48$), lise mezunu ($\bar{x} = 2,44$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,43$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,41$) ve yüksekokul/fakülte mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,36$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 20.5
Babanın Eğitim Durumuna Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,749	4	,187	1,399	,232	1-4; 1-3, 3-2, 2-5, 5-4
Gruplar içi	109,814	820	,134			
Toplam	110,563	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 20.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, babanın eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = 1,399$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Babanın eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, babası okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,45$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,40$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,37$), yüksekokul/fakülte mezunu ($\bar{x} = 2,34$) ve lise mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,32$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 20.6

Babanın Eğitim Durumuna Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,810	4	,203	,522	,720	1-4; 1-5, 5-3, 3-2, 2-4
Gruplar içi	318,360	820	,388			
Toplam	319,170	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 20.6’nın incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, babanın eğitim durumu (1. Okuma-yazma bilmiyor, 2. İlkokul mezunu, 3. Ortaokul mezunu, 4. Lise mezunu, 5. Yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4 - 820)} = ,522$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Babanın eğitim durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, babası okuma-yazma bilmeyenlerin ($\bar{x} = 2,67$), yüksekokul/fakülte mezunu ($\bar{x} = 2,51$), ortaokul mezunu ($\bar{x} = 2,49$), ilkokul mezunu ($\bar{x} = 2,46$) ve lise mezunu olanlara ($\bar{x} = 2,46$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

2.8. Anne ve Baba İş Durumuna Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 21.1

Anne Ve Babanın İş Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,990	3	,663	3,843	,009	4-3; 4-1, 1-2, 2-3
Gruplar içi	141,673	821	,173			
Toplam	143,662	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 21.1’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, anne-babanın iş durumu (1. Anne çalışıyor, 2. Baba çalışıyor, 3. İkisi de çalışıyor, 4. İkisi de çalışmıyor) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3 - 821)} = 3,843$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler anne-babanın iş durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anne-babanın iş durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, anne-babası çalışmayanların ($\bar{x} = 2,46$), annesi çalışan ($\bar{x} = 2,40$), babası çalışan ($\bar{x} = 2,30$) ve anne-babası çalışanlara ($\bar{x} = 2,25$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21.2

Anne Ve Babanın İş Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,915	3	,305	1,650	,176	3-1; 3-2, 2-4, 4-1
Gruplar içi	151,714	821	,185			
Toplam	152,629	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 21.2’nin incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, anne-babanın iş durumu (1. Anne çalışıyor, 2. Baba çalışıyor, 3. İkisi de çalışıyor, 4. İkisi de çalışmıyor) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3 - 821)} = 1,650$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler anne-babanın iş durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anne-babanın iş durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, anne-babası çalışanların ($\bar{X} = 2,67$), babası çalışan ($\bar{X} = 2,61$), anne-babası çalışmayan ($\bar{X} = 2,59$) ve annesi çalışanlara ($\bar{X} = 2,37$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21.3

Anne Ve Babanın İş Durumuna Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,129	3	1,043	2,700	,045	1-3; 1-4, 4-2, 2-3
Gruplar içi	317,119	821	,386			
Toplam	320,248	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 21.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, anne-babanın iş durumu (1. Anne çalışıyor, 2. Baba çalışıyor, 3. İkisi de çalışıyor, 4. İkisi de çalışmıyor) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3-821)} = 2,700$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler anne-babanın iş durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anne-babanın iş durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi çalışanların ($\bar{x} = 2,41$), anne-babası çalışmayan ($\bar{x} = 2,40$), babası çalışan ($\bar{x} = 2,20$) ve anne-babası çalışanlara ($\bar{x} = 2,17$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21.4
Anne Ve Babanın İş Durumuna Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,723	3	,241	1,894	,129	1-2; 1-4, 4-3, 3-2
Gruplar içi	104,556	821	,127			
Toplam	105,279	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 21.4’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, anne-babanın iş durumu (1. Anne çalışıyor, 2. Baba çalışıyor, 3. İkisi de çalışıyor, 4. İkisi de çalışmıyor) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3-821)} = 1,894$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler anne-babanın iş durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anne-babanın iş durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi çalışanların ($\bar{x} = 2,50$), anne-babası çalışmayan ($\bar{x} = 2,49$), anne-babası çalışan ($\bar{x} = 2,46$) ve babası çalışanlara ($\bar{x} = 2,41$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21.5

Anne Ve Babanın İş Durumuna Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,313	3	,104	,778	,506	4-2; 4-1, 1-3, 3-2
Gruplar içi	110,250	821	,134			
Toplam	110,563	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 21.5’in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, anne-babanın iş durumu (1. Anne çalışıyor, 2. Baba çalışıyor, 3. İkisi de çalışıyor, 4. İkisi de çalışmıyor) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3-821)} = ,778$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler anne-babanın iş durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anne-babanın iş durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, anne-babası çalışmayanların ($\bar{x} = 2,41$), annesi çalışan ($\bar{x} = 2,41$), anne-babası çalışan ($\bar{x} = 2,40$) ve babası çalışanlara ($\bar{x} = 2,36$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21.6

Anne Ve Babanın İş Durumuna Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,346	3	,449	1,159	,324	1-2; 1-3, 3-4, 4-2
Gruplar içi	317,824	821	,387			
Toplam	319,170	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 21.6’nın incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, anne-babanın iş durumu (1. Anne çalışıyor, 2. Baba çalışıyor, 3. İkisi de çalışıyor, 4. İkisi de çalışmıyor) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(3-821)} = 1,159$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler anne-babanın iş durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anne-babanın iş durumu farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testinin sonuçlarına göre, annesi çalışanların ($\bar{x} = 2,65$), anne-babası çalışan ($\bar{x} = 2,57$), anne-babası çalışmayan ($\bar{x} = 2,51$) ve babası çalışanlara ($\bar{x} = 2,46$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

2.9. Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 22.1

Evde veya Çantada Bulunan Araca Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,690	4	,172	,989	,413	4-3; 4-5, 5-2, 2-1, 1-3
Gruplar içi	142,973	820	,174			
Toplam	143,662	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 22.1’in incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1. Sosyal Bilgiler atlası, 2. Tarih atlası, 3. Coğrafya atlası, 4. Hiçbiri, 5. Hepsini) araç bulunduran öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = ,989$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada araç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada araç bulundurma durumları arası farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada hiçbiri bulunmayan öğrencilerin ($\bar{x} = 2,34$); hepsini bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,31$), Tarih atlasını bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,30$), Sosyal Bilgiler atlasını bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,29$) ve Coğrafya atlasını bulunduran öğrencilere ($\bar{x} = 2,26$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22.2

Evde Veya Çantada Bulunan Araca Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,883	4	,471	2,560	,037	5-4; 5-3, 3-2, 2-1, 1-5
Gruplar içi	150,746	820	,184			
Toplam	152,629	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 22.2’nin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1. Sosyal Bilgiler atlası, 2. Tarih atlası, 3. Coğrafya atlası, 4. Hiçbiri, 5. Hepsini) araç bulunduran öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = 2,560$; $p < .05$].

Buna göre; “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, evde veya çantada araç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada araç bulundurma durumları arası farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada hepsi bulunan öğrencilerin ($\bar{x} = 2,69$); Coğrafya atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,66$), Tarih atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,60$), Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,58$) ve hiçbiri bulunmayan öğrencilere ($\bar{x} = 2,57$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22.3

Evde Veya Çantada Bulunan Araca Göre “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3,285	4	,821	2,125	,076	4-1; 4-3, 3-2, 2-5, 5-1
Gruplar içi	316,963	820	,387			
Toplam	320,248	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 22.3’ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1. Sosyal Bilgiler atlası, 2. Tarih atlası, 3. Coğrafya atlası, 4. Hiçbiri, 5. Hepsi) araç bulunduran öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = 2,125$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada araç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada araç bulundurma durumları arası farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada hiçbirini bulunmayan öğrencilerin ($\bar{x} = 2,28$); Coğrafya atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,24$), Tarih atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,20$), hepsini bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,13$) ve Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğrencilere ($\bar{x} = 2,11$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22.4

Evde Veya Çantada Bulunan Araca Göre “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,146	4	,286	2,256	,061	4-3; 4-1, 1-2, 2-3
Gruplar içi	104,133	820	,127			
Toplam	105,279	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 22.4’ün incelenmesinden anlaşılaçağı gibi “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1. Sosyal Bilgiler atlası, 2. Tarih atlası, 3. Coğrafya atlası, 4. Hiçbiri, 5. Hepsî) araç bulunduran öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = 2,256$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler evde veya çantada araç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada araç bulundurma durumları arası farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada hiçbirî bulunmayan öğrencilerin ($\bar{x} = 2,46$); Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,43$), hepsi ($\bar{x} = 2,40$), Tarih atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,38$) ve Coğrafya atlası bulunduran öğrencilere ($\bar{x} = 2,38$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22.5

Evde Veya Çantada Bulunan Araca Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	,141	4	,035	,262	,902	1-3; 1-4, 4-5, 5-2, 2-3
Gruplar içi	110,422	820	,135			
Toplam	110,563	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 22.5’in incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1. Sosyal Bilgiler atlası, 2. Tarih atlası, 3. Coğrafya atlası, 4. Hiçbiri, 5. Hepsi) araç bulunduran öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = ,262$; $p < .05$].

Buna göre; “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, evde veya çantada araç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada araç bulundurma durumları arası farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğrencilerin ($\bar{x} = 2,40$); hiçbirini bulundurmeyen öğrenciler ($\bar{x} = 2,37$), hepsini bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,37$), Tarih atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,36$) ve Coğrafya atlası bulunduran öğrencilere ($\bar{x} = 2,35$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22.6

Evde Veya Çantada Bulunan Araca Göre “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,537	4	,384	,992	,411	1-2; 1-5, 5-3, 3-4, 4-2
Gruplar içi	317,633	820	,387			
Toplam	319,170	824				

Tablo Değeri: F, sd. 200, $\alpha = .05$, $p = 3,89$; F, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 3,84$; $p < .05$

Tablo 22.6’nın incelenmesinden anlaşılabileceği gibi “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (1. Sosyal Bilgiler atlası, 2. Tarih atlası, 3. Coğrafya atlası, 4. Hiçbiri, 5. Hepsini) araç bulunduran öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır [$F_{(4-820)} = ,992$; $p < .05$].

Buna göre; “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ait görüşler, evde veya çantada araç bulundurma değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Evde veya çantada araç bulundurma durumları arası farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Sheffe testi sonuçlarına göre, evde veya çantada Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğrencilerin ($\bar{x} = 2,55$); hepsini bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,53$), Coğrafya atlası bulunduran öğrenciler ($\bar{x} = 2,50$), hiçbirini bulundurmamayan öğrenciler ($\bar{x} = 2,44$) ve Tarih atlası bulunduran öğrencilere ($\bar{x} = 2,43$) göre görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

2.10. Harita Kullanma Durumuna Göre Öğrenci Görüşleri

Tablo 23.1

Harita Kullanma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	448	2,3103	,41427	823	-,502	,616
Hayır	377	2,3249	,42183			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = -,502$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,32$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,31$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 23.2

Harita Kullanma Durumuna Göre “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”
Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf
Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	448	2,6412	,41616	823	1,454	,146
Hayır	377	2,5975	,44609			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = 1,454$, $p < .05$].

Harita kullanan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,64$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanmayan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,59$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 23.3
Harita Kullanma Durumuna Göre **“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”** Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	448	2,1897	,61988	823	-1,450	,147
Hayır	377	2,2529	,62669			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = -1,450$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,25$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,18$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 23.4
Harita Kullanma Durumuna Göre *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	448	2,4085	,36431	823	-1,562	,119
Hayır	377	2,4475	,34840			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = -1,562$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,44$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,40$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 23.5

Harita Kullanma Durumuna Göre “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	448	2,3631	,36493	823	-,702	,483
Hayır	377	2,3811	,36817			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = -,702$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,38$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,36$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 23.6

Harita Kullanma Durumuna Göre *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* Amacında Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Sorulara 8’inci Sınıf Öğrencilerinin Verdikleri Cevapların Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	448	2,4615	,62529	823	-,931	,352
Hayır	377	2,5020	,61898			

Tablo değeri: t, sd. 120, $\alpha = .05$, $p = 1,648$; t, sd. ∞ , $\alpha = .05$, $p = 1,645$; $p < .05$ Anlamlıdır.

Analiz sonuçları, *“Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amacıyla geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında harita kullanma durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(823)} = -,931$, $p < .05$].

Harita kullanmayan öğrencilerin ($\bar{X} = 2,50$) haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verdikleri cevapların; harita kullanan öğrencilerden ($\bar{X} = 2,46$) daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin verilen cevaplar ile harita kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir.

3. Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri ile İllerin Karşılaştırılması

3.1 Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması

Tablo 24.1

Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Amaçlar/Etkinlikler	Denek Grubu	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
1. Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme	Öğrenci	825	2,29	0,45	221	6,78	,000
	Öğretmen	222	2,68	0,77			
2. Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi	Öğrenci	825	2,56	0,44	221	2,85	,004
	Öğretmen	222	2,73	0,78			
3. Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş	Öğrenci	825	2,18	0,63	221	1,61	,000
	Öğretmen	222	2,31	0,97			
4. Türkiye'nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme	Öğrenci	825	2,45	0,36	221	-12,47	,000
	Öğretmen	222	1,74	0,81			
5. Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi	Öğrenci	825	2,33	0,37	221	5,12	,000
	Öğretmen	222	2,69	0,94			
6. Türkiye'nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme	Öğrenci	825	2,48	0,66	221	-7,61	,000
	Öğretmen	222	1,89	0,90			
7. Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını karşılama durumu.	Öğrenci	825	3,01	0,80	221	1,50	,134
	Öğretmen	222	3,16	1,21			

Tablo değeri: t, sd. 120, .05, p=1,648; t, sd. ∞, .05, p=1,645; p<.05 Anlamlıdır.

Tablo 24.1'in incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik” düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında farklar bulunmaktadır.

Öğretmenlerin, 1, 2, 3 ve 5'inci amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 2,68$, $\bar{X} = 2,73$, $\bar{X} = 2,31$, $\bar{X} = 2,69$), öğrencilerin görüşlerine ($\bar{X} = 2,29$, $\bar{X} = 2,56$, $\bar{X} = 2,18$, $\bar{X} = 2,33$) göre daha olumludur.

Öğrencilerin, 4 ve 6'ncı amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 2,45$, $\bar{X} = 2,48$), öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{X} = 1,74$, $\bar{X} = 1,89$) göre daha olumludur.

Öğretmenlerin, “Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını karşılama durumu”na ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 3,16$), öğrencilerin görüşlerine ($\bar{X} = 3,01$) göre daha olumludur.

Öğretmenler, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*”, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*”, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*”, “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabildiği görüşünde olmalarına karşılık öğrenciler farklı görüştedirler.

Öğretmenler, “*Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını*” karşıladığı görüşünde olmalarına karşılık öğrenciler farklı görüştedirler. Bu durum harita kullanımı ile ilgili yapılan etkinliklerin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Öğretmenin başarısı, eğitimin çıktısı olan öğrencide istenilen davranışların gözlenme derecesi ile doğru orantılıdır. Öğretme/öğrenme ihtiyacını karşılama durumuna ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplarda, amaçlarda geçen haritaların “Hiç” – “Az” derecede kullanılabildiğinin gerekçesi olarak öğretim programı, öğretim araç – gereçleri ve ders kitaplarındaki yetersizlikleri gösterilmektedir.

Öğretmenler, sosyal bilgiler öğretim programını uygulamalı, öğrenme/öğretme faaliyetlerinin gerektirdiği araç gereçleri temin edip kullanmalı, ders kitaplarının birer araç olduğunu ve bunların yetersizliklerinin kendilerince ortadan kaldırılması gerektiği yükümlülüğünü göz ardı etmemelidirler.

Bununla birlikte öğretmenlerin yükümlülüklerini yerine getirdikleri, öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi gerçekleştiremedikleri söylenebilir.

Öğrenciler, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*”, “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabildiği görüşünde olmasına karşılık öğretmenler farklı görüştedirler.

3.2. İllere Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Tablo 24.2
Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin İllerdeki Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Amaçlar	İl	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
1. Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme	Ankara	213	2,68	0,77	220	-,02	0,98
	Kastamonu	9	2,69	0,64			
2. Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi	Ankara	213	2,74	0,79	220	0,24	0,81
	Kastamonu	9	2,67	0,48			
3. Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş	Ankara	213	2,29	1,21	220	-,172	0,08
	Kastamonu	9	3,86	1,24			
4. Türkiye'nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme	Ankara	213	1,74	0,80	220	-,75	0,44
	Kastamonu	9	1,95	0,98			
5. Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi	Ankara	213	2,67	0,95	220	-,126	0,20
	Kastamonu	9	3,08	0,75			
6. Türkiye'nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme	Ankara	213	1,89	0,91	220	0,02	0,98
	Kastamonu	9	1,88	0,90			
7. Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını karşılama durumu.	Ankara	213	3,15	0,81	220	-,112	0,26
	Kastamonu	9	3,46	0,45			

Tablo değeri: t, sd. 120, .05, p=1,648; t, sd. ∞, .05, p=1,645; p<.05 Anlamlıdır.

Tablo 24.2'nin incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik” düzeyine ilişkin Ankara ve Kastamonu illerindeki öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında farklar bulunmaktadır.

Kastamonu ilindeki öğretmenlerin, 1, 3, 4 ve 5'inci amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri ($\bar{x} = 2,69$, $\bar{x} = 3,86$, $\bar{x} = 1,95$, $\bar{x} = 3,08$), Ankara ilindeki öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x} = 2,68$, $\bar{x} = 2,29$, $\bar{x} = 1,74$, $\bar{x} = 2,67$) göre daha olumludur.

Ankara ilindeki öğretmenlerin, 2 ve 6'ncı amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri ($\bar{x} = 2,74$, $\bar{x} = 1,89$), Kastamonu ilindeki öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x} = 2,67$, $\bar{x} = 1,88$) göre daha olumludur.

Kastamonu ilindeki öğretmenlerin, “Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını karşılama durumu”na

ilişkin görüşleri ($\bar{x} = 3,46$), Ankara ilindeki öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x} = 3,15$) göre daha olumludur.

Kastamonu ilindeki öğretmenler, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*”, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*”, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*”, “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabildiği görüşünde olmalarına karşılık Ankara ilindeki öğretmenler farklı görüştedirler.

Ankara ilindeki öğretmenler, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*”, “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabildiği görüşünde olmasına karşılık Kastamonu ilindeki öğretmenler farklı görüştedirler.

Kastamonu ilindeki öğretmenler, “*Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını*” karşıladığı görüşünde olmalarına karşılık; Ankara ilindeki öğretmenler farklı görüştedirler. Bu durum harita kullanımı ile ilgili yapılan etkinliklerin Ankara ilinde daha yetersiz olduğunu göstermektedir.

3.3. İllere Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması

Tablo 24.3

Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyine İlişkin İllerdeki Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Amaçlar	İl	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
1. Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme	Ankara	626	2,30	0,41	823	-	0,11
	Kastamonu	199	2,35	0,42			
2. Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi	Ankara	626	2,62	0,41	823	,35	0,72
	Kastamonu	199	2,61	0,46			
3. Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş	Ankara	626	2,218	0,62	823	-,02	0,98
	Kastamonu	199	2,219	0,61			
4. Türkiye'nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme	Ankara	626	2,41	0,35	823	-	0,03
	Kastamonu	199	2,47	0,35			
5. Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi	Ankara	626	2,36	0,34	823	-,27	0,78
	Kastamonu	199	2,37	0,42			
6. Türkiye'nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme	Ankara	626	2,50	0,63	823	2,00	0,04
	Kastamonu	199	2,40	0,58			
7. Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını karşılama durumu.	Ankara	626	2,70	1,31	823	0,12	0,89
	Kastamonu	199	2,69	1,08			

Tablo değeri: t, sd. 120, .05, p=1,648; t, sd. ∞, .05, p=1,645; p<.05 Anlamlıdır.

Tablo 24.3'ün incelenmesinden anlaşılabacağı gibi “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik” düzeyine ilişkin Ankara ve Kastamonu illerindeki öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında farklar bulunmaktadır.

Kastamonu ilindeki öğrencilerin, 1, 3, 4 ve 5'inci amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri ($\bar{x} = 2,35$, $\bar{x} = 2,219$, $\bar{x} = 2,47$, $\bar{x} = 2,37$), Ankara ilindeki öğrencilerin görüşlerine ($\bar{x} = 2,30$, $\bar{x} = 2,218$, $\bar{x} = 2,41$, $\bar{x} = 2,36$) göre daha olumludur.

Ankara ilindeki öğrencilerin, 2 ve 6'ncı amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin görüşleri ($\bar{x} = 2,62$, $\bar{x} = 2,50$), Kastamonu ilindeki öğrencilerin görüşlerine ($\bar{x} = 2,61$, $\bar{x} = 2,40$) göre daha olumludur.

Ankara ilindeki öğrencilerin, “Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını karşılama durumu”na ilişkin

görüşleri ($\bar{x} = 2,70$), Kastamonu ilindeki öğrencilerin görüşlerine ($\bar{x} = 2,69$) göre daha olumludur.

Kastamonu ilindeki öğrenciler, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*”, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*”, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*”, “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabildiği görüşünde olmalarına karşılık Ankara ilindeki öğrenciler farklı görüştedirler.

Ankara ilindeki öğrenciler, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” ve “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabildiği görüşünde olmasına karşılık Kastamonu ilindeki öğrenciler farklı görüştedirler.

Ankara ilindeki öğrenciler, “*Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını*” karşıladığı görüşünde olmalarına karşılık; Kastamonu ilindeki öğrenciler farklı görüştedirler. Bu durum harita kullanımı ile ilgili yapılan etkinliklerin Kastamonu ilinde daha yetersiz olduğunu göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 öğretim yılında eğitim-öğretime açık bulunan ilköğretim okullarından random yöntemiyle seçilen 32 ilköğretim okulunda (*Ankara - Akyurt İ.Ö.O., Büğdüz İ.Ö.O., Kozayağı İ.Ö.O., Saracalar İ.Ö.O., Halil Naci Mihcioğlu İ.Ö.O., Ayten Tekışık İ.Ö.O., Gümüş Pala İ.Ö.O., Kurtuluş İ.Ö.O., Yaşar Doğu İ.Ö.O., Kooperatif İ.Ö.O., Layika Akbilek İ.Ö.O., Atatürk İ.Ö.O., Yurtbeyli İ.Ö.O., Çağlar İ.Ö.O., Coşkun Ertepinar İ.Ö.O., Kusunlar İ.Ö.O., Selçuklu İ.Ö.O., Sakarya İ.Ö.O., Tuğrul Bey İ.Ö.O., Nallıhan YİBO , 100. Yıl İ.Ö.O., Abay İ.Ö.O., Necdet Seçkinöz İ.Ö.O., Ziya Gökalp İ.Ö.O., Kastamonu - Atatürk İ.Ö.O., Bozkurt İ.Ö.O., Doğanyurt YİBO, Duruçay İ.Ö.O., İsfendiyyar İ.Ö.O., Şenpazar İ.Ö.O., Seka İ.Ö.O., Fevzi Paşa İ.Ö.O.*) öğrenim gören 8'inci sınıf (*her okuldan birer şube olmak üzere*) öğrencileri (825 kişi) ile Ankara ve Kastamonu illerinde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında faaliyet gösteren M.E.B'na bağlı resmî ilköğretim okullarında derse giren Sosyal Bilgiler öğretmenlerine (222 kişi) uygulanan veri toplama araçlarından elde edilen bulgu ve yorumlara dayanarak araştırmanın amaçlarına göre elde edilen sonuçlar ile bu sonuçlara ilişkin teklifler aşağıda sıralanmıştır.

1. Sonuçlar

Araştırmanın amaçlarına göre, sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmanın Amaçları

Amaç 1 - İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işleyen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, üniteye geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki görüşlerini ortaya koymak.

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” amaçlarında geçen haritaların “Orta” düzeyde kullanılabildiği görüşündedirler.

Öğretmenler, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların “Az” düzeyde kullanılabildiği görüşündedirler.

Öğretmenler, “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amacıyla geçen haritaların ise “Hiç” düzeyinde kullanılabildiği görüşündedirler.

Öğretmenlerin, “Yurdumuzun komşuları - Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme ve bu ülkelerin coğrafi özellikleri bilgisi” amaçlarında geçen haritaların orta düzeyde, özellikle komşu ve Türk Dünyası ülkelerine ilişkin nüfus ile sosyal, kültürel ve ekonomiye yönelik haritaların “Az” ya da “Hiç” düzeyde kullanıldığı görüşünde oldukları ortaya çıkmaktadır. Ülger (2003)’in araştırmasında, haritada gösterilen yurdumuza komşu ülkelerin bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme oranının/kazanılmışlık düzeyinin %47 olarak tespit edilmiş olması da öğretmenlerin bu ünite de geçen haritaları yeterince kullanmadıklarını desteklemektedir. Nitekim ders kitaplarında ve atlaslarda yer alan haritaların siyasî ya da fizikî haritalar olduğu da dikkate alındığında, ülkelerin nüfus ile sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerine ilişkin haritaların da yokluğu bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

Bunun yanında öğretmenler, “Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinlikler”in (Okulumda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal

bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır, sınıfımda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır, araç-gereç kullanımı örnek olarak öğrencilere gösterilmektedir, öğrencilerin araç-gereç kullanması teşvik edilmektedir, derslerde dilsiz harita kullanılmaktadır, derslerde tepegöz veya projeksiyonla harita gösterimi yapılmaktadır.) “Orta” düzeyde öğrenme ihtiyacını karşıladığı görüşündedirler.

Ünitede geçen haritaların kullanılabilmesi için ünite amaç/davranışlarına uygun haritaların olması, tepegöz ve projeksiyon gibi araçlarla kullanılabilir nitelik taşınması gerekmektedir. Ancak ne öğretici durumundaki öğretmenin ne de eğitim-öğretimle ilgili kişi/kurum ve kuruluşların bu eksikliği gidermediği ortadadır. Böyle olunca öğretim programlarına, öğrenci seviyesine ve ülke çıkarlarına uygun olmayan haritalarla öğretim yapan öğretmen, harita kullanımında yapılan etkinliklerin öğrenme ihtiyacını orta düzeyde karşıladığı görüşünü belirtmekle yetinmiştir. Bu durum, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programlarında yer alan öğretimde teknoloji kullanımı ve materyal geliştirme konularının yetersizliğini/işlevsizliğini de ortaya koymaktadır.

Amaç 2 - İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işleyen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, ünite de geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki görüşleri üzerinde “*cinsiyet, branş, öğrenim durumu, dersin okutulduğu sınıf, görev süresi, meslekî kıdem, evde veya çantada bulunan araç, okulda veya sınıfta bulunan araç, öğretme/öğrenme etkinliklerinde harita kullanma, hizmet içi eğitim durumu ve hizmet içi eğitim süresi*” değişkenlerinin etkisini ortaya koymak.

Cinsiyet Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara, cinsiyetlerine göre öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Kadın öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” ve “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” amaçlarında geçen haritaların kullanılmasında “Erkek” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Erkek öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılmasında “Kadın” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Kadın öğretmenler, ünite de geçen ülkelerin coğrafi özellikleri ile ilgili haritaların kullanılmasında erkek öğretmenlere, erkek öğretmenler de ülkeleri ve ülkelerin Türkiye ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilmeye yönelik haritaların kullanılmasında kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu durum erkek öğretmenlerin ülkelerin birbirleriyle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkileri ile daha yakından ilgilendiğini de ortaya koyar niteliktedir.

Branş Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (Sosyal Bilgiler, Coğrafya, Tarih) branşlardaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Coğrafya branşındaki öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”

amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Sosyal Bilgiler ve Tarih” branşındaki öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler, *“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”*, *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* ve *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Tarih ve Coğrafya” branşındaki öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Coğrafya branşındaki öğretmenler ünite de geçen ülkelerin coğrafi özelliklerine, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler ünite de geçen ülkelerin Türkiye ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilmeye yönelik haritaların kullanılmasında olumlu görüş bildirmişlerdir. Tarih öğretmenleri ise Coğrafya ve Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlere göre amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliği konusuna uzak kalmışlardır. Bu durum Coğrafya öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi konuları içinde yer alan coğrafi bilgilerde harita kullanımına daha olumlu yaklaştıklarını, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin ülkelerin sosyal, kültürel, ekonomik ilişkileri ile konuyu çok boyutlu işlediklerini, Tarih branşındaki öğretmenlerin ise ünite içinde yer alan konulara uzak kaldıklarını ortaya koyar niteliktedir. Nitekim Turan (2004)’ın araştırmasında, Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu ünitesi amaçlarının kazanılmışlığı açısından, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin, Tarih ve Coğrafya branşındaki öğretmenlere göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yavuz (2004)’un araştırmasında, Coğrafya branşındaki öğretmenler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazandırılması konusunda “Sosyal Bilgiler ve Tarih” branşındaki öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu araştırmalar da göstermektedir ki Sosyal Bilgiler dersine giren farklı branşlardaki öğretmenlerin kendi alanlarına yakın Sosyal Bilgiler dersi ünitelerine yaklaşımı daha olumludur ve bu ünitelerde geçen haritaları kullanmaktadırlar.

Öğrenim Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü, Lisans, Lisansüstü (Master)) öğrenim durumlarındaki öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”, “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Lisans ve Lisansüstü (Master)” mezunu öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Lisans mezunu öğretmenler, “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Lisansüstü (Master) ve Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü” mezunu öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin, ünite amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda, Lisans ve Lisansüstü mezunu öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmesi, Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin harita kullanımına daha yatkın olduğu sonucunu da ortaya çıkarmaktadır. Coşkun (2001)’un araştırmasında, İlköğretmen Okulu, 2 Yıllık Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksek Okulu mezunlarının Sosyal Bilgiler derslerinde diğer okul mezunlarına oranla daha çok materyal/teknoloji kullanmakta oldukları, Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin Sosyal Bilgiler derslerinde materyal/teknoloji kullanma sıklıklarının oldukça düşük olduğu belirtilmiştir. Turan (2004)’ın araştırmasında, amaçların kazanılmışlığı açısından,

üç yıllık eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlerin, lisans ve lisanüstü mezunu öğretmenlere göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum lisans ve lisanüstü mezunu öğretmenlerin, harita/materyal kullanma yetersizliklerini ortaya koyar niteliktedir. Bunun sonucunda; öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında yer alan materyal geliştirme ve kullanmaya yönelik derslerin yetersizliği de ortaya çıkmaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersini Okutma Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (6. sınıf, 7. sınıf, 6 ve 7. sınıf) sınıfları okutan öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

6 ve 7. sınıfları okutan öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” ve “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “6. sınıfı ve 7. sınıfı” okutan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

6. sınıfı okutan öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” ve “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “7. sınıf ile 6 ve 7. sınıfları” okutan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

7. sınıfı okutan öğretmenler, “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “6. sınıf ile 6 ve 7. sınıfları” okutan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretiminde, program bütünlüğünün plânlama, uygulama ve değerlendirme boyutlarının da henüz sağlanamadığı; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin genel kültür, alan ve meslek bilgisi bakımından yeterli nitelikte yetiştirilip istihdam edilmediği/edilemediği söylenebilir.

Okuldaki Görev Süresi Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, bulunduğu okulda farklı (0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21 yıl üstü) görev sürelerine sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Bulunduğu okulda 16-20 yıl görev süresine sahip öğretmenler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*”, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” ve “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 21 yıl üstü” görev süresine sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Bulunduğu okulda 6-10 yıl görev süresine sahip öğretmenler, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” ve “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “0-5 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl üstü” görev süresine sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Bulunduğu okulda 0-5 yıl görev süresine sahip öğretmenler, “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl üstü” görev süresine sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Okuldaki görev süresi yükseldikçe; sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkileri bütünlük anlayışına göre gerçekleştirmeye çalışan öğretmenlerin; bir süre sonra tek düzeliğe yöneldikleri toplumdan koptuğu söylenebilir. Görev süresi itibariyle; bulunduğu kurumun doğal ve sosyal çevre ile ilişki kurabilme; birey ve toplumun ihtiyaçlarına göre geliştirebilme niteliklerini kaybetmeye başlayan öğretmenlerin görev yerleri değiştirilmelidir.

Meslekî Kıdem Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21 yıl üstü) meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

11-15 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme” ve “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “0-5 yıl, 6-10 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl üstü” meslekî kıdeme sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

21 yıl üstü meslekî kıdeme sahip öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl” meslekî kıdeme sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

6-10 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenler, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “0-5 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl üstü” meslekî kıdeme sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

0-5 yıl ve 16-20 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenler, “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “6-10 yıl, 11-15 yıl ve 21 yıl üstü” meslekî kıdeme sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

0-5 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenler, “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl üstü” meslekî kıdeme sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Coşkun’ (2001)un araştırmasında, meslekî kıdemi 21 yılın üzerinde olan tecrübeli öğretmenlerin, meslekî kıdemi 20 yılın altında olan öğretmenlere oranla Sosyal Bilgiler derslerinde daha çok materyal/teknoloji kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yavuz’ (2004)un araştırmasında, 0-5 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının kazandırılması konusunda, “6-10 yıl ve 11 yıl ve üstü meslekî kıdeme sahip” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Turan’ (2004)ın araştırmasında, amaçların kazanılmışlığı açısından, 11-15 yıl ve 21 yıl üstü meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin, 0-5 yıl, 6-10 yıl ve 16-20 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerden daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliğine ilişkin meslekî kıdem değişkenine göre farklı sonuçlar çıkmıştır.

Evde veya Çantada Atlas Bulundurma Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada farklı (Sosyal Bilgiler atlası, Tarih atlası, Coğrafya atlası, Hepsi, Hiçbiri) atlara sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Evinde veya çantasında Tarih atlası bulunan öğretmenler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Sosyal Bilgiler atlası, Coğrafya atlası, Hepsi ve Hiçbiri”ne sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Evinde veya çantasında Coğrafya atlası bulunan öğretmenler, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” ve “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Sosyal Bilgiler atlası, Tarih atlası, Hepsi ve Hiçbiri”ne sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Evinde veya çantasında Sosyal Bilgiler atlası bulunan öğretmenler, “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*”, “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” ve “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Coğrafya atlası, Tarih atlası, Hepsi ve Hiçbiri”ne sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Evinde veya çantasında Sosyal Bilgiler atlası bulunduran öğretmenlerin, amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda Coğrafya ve Tarih atlasına sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmeleri, Sosyal Bilgiler dersine özgü atlasların daha kullanışlı/gerekli olduğu sonucunu da ortaya çıkarmaktadır.

Okulda veya Sınıfta Atlas/Harita Bulundurma Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulda veya sınıfta farklı (Sosyal Bilgiler atlası, Tarih atlası, Coğrafya atlası, Sosyal Bilgiler Folyo Seti, Sosyal Bilgiler haritaları, Bütün atlaslar, Folyo Seti ve haritalar, Hepsi, Hiçbiri) atlas/haritaya sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde

anlamalı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Okulunda veya sınıfında Tarih atlası bulunan öğretmenler, *“Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”* ve *“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”* amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Sosyal Bilgiler atlası, Coğrafya atlası, Sosyal Bilgiler Folyo Seti, Sosyal Bilgiler haritaları, Bütün atlaslar, Folyo Seti ve haritalar, Hepsi, Hiçbiri”ne sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Okulunda veya sınıfında Sosyal Bilgiler Folyo Seti bulunan öğretmenler, *“Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”*, *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”*, *“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”* ve *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Tarih atlası, Coğrafya atlası, Sosyal Bilgiler haritaları, Bütün atlaslar, Folyo Seti ve haritalar, Hepsi, Hiçbiri”ne sahip öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Okulunda veya sınıfında Sosyal Bilgiler (Dersi için MEB’nın hazırlamış olduğu) Folyo Seti bulunan öğretmenlerin, amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda Tarih Atlası, Coğrafya Atlası ve Sosyal Bilgiler haritaları bulunan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmeleri, Sosyal Bilgiler dersine özgü haritaların/araçların hazırlanması gerekliliği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Okulda veya Sınıfta Araç-Gereç Bulundurma Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulunda veya sınıfında farklı (Bilgisayar, Tepegöz, Bilgisayar Laboratuvarı, Hiçbiri, Hepsi, Bilgisayar-Projeksiyon, Tepegöz-Projeksiyon) araç-gereçlere sahip öğretmenlerin

görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Okulunda veya sınıfında tepegöz bulunan öğretmenler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*”, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*”, “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” ve “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Bilgisayar, Bilgisayar Laboratuvarı, Hiçbiri, Hepsi, Bilgisayar-Projeksiyon, Tepegöz-Projeksiyon” bulunan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Okulunda veya sınıfında bilgisayar bulunan öğretmenler, “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “Tepegöz, Bilgisayar Laboratuvarı, Hiçbiri, Hepsi, Bilgisayar-Projeksiyon, Tepegöz-Projeksiyon” bulunan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Okulunda veya sınıfında tepegöz bulunan öğretmenlerin, amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda daha olumlu görüş bildirmeleri ile okulunda veya sınıfında Sosyal Bilgiler Folyo Seti bulunan öğretmenlerin amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliği konusundaki görüşleri örtüşmekte olup bu durum hazırlanan materyal ile kullanılacak teknolojik araç ilişkisinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Coşkun (2001) araştırmasında, İlköğretim okulu 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler derslerinde en çok kara tahtayı (%87,2) kullandığı, bu materyali sırasıyla harita (%60,4), atlas (%44,7) ve kürenin (%40,8) takip ettiği, episkop, epidiyaskop, kukla, kum masası, mobil, tuz haritası, diyagram, slayt ve film şerit makinesinin ise hemen hemen hiç veya çok az kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Teknolojinin okullara girmesi, tepegöz, projeksiyon vb., bu sonucun zamanla değiştiğini göstermektedir.

Harita Kullanma Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara, harita kullanma durumuna göre öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Harita kullanan öğretmenler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılmasında “harita kullanmayan” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Harita kullanmayan öğretmenler, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*”, “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*”, “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” ve “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılmasında “harita kullanan” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Harita kullanan öğretmenlerin “*Yurdumuzun Komşularını-Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda olumlu görüş bildirmeleri, sadece ülkeleri tanıyabilmeye yönelik haritaların kullanıldığını ortaya çıkarmaktadır. Diğer amaçlarda geçen haritaların ise kullanılmadığı/mevcut olmadığı ortadadır.

Hizmet İçi Eğitim Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, farklı (Hiç katılmadım, 1 defa katıldım, 2 defa katıldım) hizmet içi eğitim durumuna sahip öğretmenlerin görüşleri arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Hizmet içi eğitime 2 defa katılan öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”, “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”, “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda hizmet içi eğitime “Hiç katılmayan ve 1 defa katılan” öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Hizmet içi eğitime 2 defa katılan öğretmenlerin, ünite amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliğine ilişkin olumlu görüş bildirmeleri sonucunu, Yavuz (2004) ve Turan’ (2004)ın araştırmaları da desteklemektedir. Hizmet içi eğitime katılma durumu ile harita/materyal kullanma sıklığı arasında olumlu bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hizmet İçi Eğitim Süresi Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara, hizmet içi eğitim süresine göre öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Hizmet içi eğitime 10 gün katılan öğretmenler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”, “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”, “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılmasında “5 gün” hizmet içi eğitime katılan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Hizmet içi eğitime 10 gün katılan öğretmenlerin, ünite amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliğine ilişkin olumlu görüş bildirmeleri sonucunu, Turan' (2004)'ın araştırması da desteklemektedir. Yavuz' (2004)'un araştırmasında hizmet içi eğitime 1-10 gün katılan öğretmenler, hizmet içi eğitime 11 gün ve daha fazla katılan öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Hizmet içi eğitime katılma süresi ile harita/materyal kullanma sıklığı arasında olumlu bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Amaç 3 - İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işleyen 8. sınıf öğrencilerinin; ünitenin amaç ve davranışları doğrultusunda hazırlanacak haritalar kullanılarak geliştirilecek başarı testine verdikleri cevaplara göre haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki durumlarını ortaya koymak.

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark vardır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Öğrenciler, *“Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”*, *“Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”*, *“Türkiye'nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”*, *“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”* ve *“Türkiye'nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* amaçlarında geçen haritaların “Orta” düzeyde kullanılabildiği görüşündedirler.

Öğrenciler, *“Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”* amacıyla geçen haritaların “Az” düzeyde kullanılabildiği görüşündedirler.

Öğrencilerin ünite amaçlarında geçen haritaların orta ya da az düzeyde kullanıldığı görüşü ile Ülger (2003)'in araştırmasındaki, haritada gösterilen yurdumuza komşu ülkelerin bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme

oranının/kazanılmışlık düzeyinin %47 olarak tespit edilmiş olması, bu ünite de geçen haritaların yeterince kullanılmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Bunun yanında öğrenciler, “*Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinlikler*”in (Okulumda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır, sınıfımda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır, araç-gereç kullanımı örnek olarak öğrencilere gösterilmektedir, öğrencilerin araç-gereç kullanması teşvik edilmektedir, derslerde dilsiz harita kullanılmaktadır, derslerde tepegöz veya projeksiyonla harita gösterimi yapılmaktadır.) “Çok” düzeyde öğrenme ihtiyacını karşıladığı görüşündedirler.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinliklerin çok düzeyde öğrenme ihtiyacını karşıladığı görüşü, yine okullarda yeterince araç-gereç kullanılmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Amaç 4 - İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesini işleyen 8. sınıf öğrencilerinin; ünite de geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki görüşleri üzerinde “*Cinsiyet, okulun bulunduğu yer, okulun öğretim durumu, anne-baba durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne-baba iş durumu, evde veya çantada bulunan araç ve çalışmalarda harita kullanma*” değişkenlerinin etkisini ortaya koymak.

Cinsiyet Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara, cinsiyetlerine göre öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Kız öğrenciler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*”, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*”, “*Bağımsız Türk*

Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılmasında “Erkek” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Erkek öğrenciler, *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”*, amacında geçen haritaların kullanılmasında “Kız” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Bu araştırmada kız öğrencilerin, amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda erkek öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmeleri sonucunun aksine; Yavuz (2004) ve Turan’ (2004)ın araştırmalarında erkek öğrencilerin yaklaşımı kız öğrencilere göre daha olumludur.

Okulun Bulunduğu Yer Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun bulunduğu yer (İl merkezi, ilçe merkezi, köy) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Okulu köyde olan öğrenciler, *“Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”*, *“Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”*, *“Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”*, *“Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi”* ve *“Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”* amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda okulu “il ve ilçe merkezi”nde olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Okulu il merkezinde olan öğrenciler, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda okulu “ilçe merkezi ve köy”de olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Okulu köyde olan öğrencilerin, amaçlarda geçen haritaların kullanımı konusunda okulu il ve ilçe merkezinde olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmeleri sonucu Yavuz’ (2004)un araştırması ile örtüşmektedir. Bu durum köyde okuyan öğrencilerin eğitime bakış açılarını da ortaya koyar niteliktedir. Gelecek kaygısından kurtuluşun eğitimde görülmesi, böyle bir sonucu ortaya çıkarmış olabilir.

Okulun Öğretim Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, okulun öğretim durumu (Normal öğretim, ikili öğretim, taşımali, yatılı ilköğretim bölge) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Taşımali ilköğretim okullarında okuyan öğrenciler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*”, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” ” ve “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda okulu “normal öğretim, ikili öğretim ve yatılı ilköğretim bölge” okullarında okuyan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Yatılı ilköğretim bölge okullarında okuyan öğrenciler, “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda okulu “normal öğretim, ikili öğretim ve

taşımali ilköğretim” okullarında okuyan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

İkili ilköğretim okullarında okuyan öğrenciler, “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” ” amacında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda okulu “normal öğretim, taşımali ve yatılı ilköğretim bölge” okullarında okuyan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Anne-Baba Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara, anne-baba durumuna göre öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Anne babası öz olan öğrenciler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*”, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*”, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*”, “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” ve “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” amaçlarında geçen haritaların kullanılmasında “anne babasından biri üvey” olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Anne babasından biri üvey olan öğrenciler, “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amacında geçen haritaların kullanılmasında “anne babası öz olan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Anne babası öz olan öğrencilerin, ünite amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda, anne babasından biri üvey olan öğrencilere göre olumlu görüş bildirmeleri Yavuz’ (2004)un araştırma sonucu ile de örtüşmektedir. Bu durum aile içi huzurun eğitime de olumlu yansıdığını göstermektedir.

Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, annenin eğitim durumu (okuma-yazma bilmeyen, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Annesi okuma – yazma bilmeyen öğrenciler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”, “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” ve “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda annesi “ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, yüksekokul/fakülte mezunu” olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Annesi yüksekokul/fakülte mezunu olan öğrenciler, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda annesi “okuma-yazma bilmeyen, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu” olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Annesi okuma –yazma bilmeyen öğrencilerin, amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda annesi ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve yüksekokul/fakülte mezunu olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmeleri Yavuz’ (2004)un araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Turan’ (2004)ın araştırma sonucunda annesi yüksekokul/fakülte mezunu olan öğrenciler daha olumlu görüş bildirmişlerdir, bu sonuç yapılan araştırma sonucu ile çelişmektedir. Bu durum annenin eğitim durumu ile çocuklarının eğitime olan yaklaşımları arasında bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, babanın eğitim durumu (okuma-yazma bilmeyen, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, yüksekokul/fakülte mezunu) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Babası okuma – yazma bilmeyen öğrenciler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi”, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”, “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”, “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda babası “ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, yüksekokul/fakülte mezunu” olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Babası okuma – yazma bilmeyen öğrencilerin, amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda babası ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve yüksekokul/fakülte mezunu olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmeleri Yavuz (2004) ve Turan’ (2004)ın araştırma sonucu ile çelişmektedir. Yavuz ve Turan’ın araştırmalarında babası yüksekokul/fakülte mezunu olan öğrenciler daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu durum babanın eğitim durumu ile çocuklarının eğitime olan yaklaşımları arasında bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Anne- Babanın İş Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, anne-babanın iş durumu (Anne çalışıyor, baba çalışıyor, ikisi de çalışıyor, ikisi de

çalışmıyor) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Anne babasından ikisi de çalışmayan öğrenciler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*” ve “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “anne babasından ikisi de çalışan, annesi çalışan, babası çalışan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Anne babasından annesi çalışan öğrenciler, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*”, “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” ve “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “anne babasından ikisi de çalışan, babası çalışan, anne babasından ikisi de çalışmayan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Anne babasından ikisi de çalışan öğrenciler, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” amacında geçen haritaların kullanılabilirliği konusunda “annesi çalışan, babası çalışan, anne babasından ikisi de çalışmayan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Hem bu araştırma, hem de Yavuz (2004) ve Turan’ (2004)ın araştırmaları; anne ve babanın iş durumu ile öğrencilerin eğitime olan yaklaşımları arasında ilişki olduğunu göstermektedir.

Evde veya Çantada Bulunan Araç Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, evde veya çantada bulunan araçlar (Sosyal Bilgiler atlası, Tarih atlası, Coğrafya atlası, hiçbirisi,

hepsi) ile öğrencilerin görüşleri arasında $\alpha = ,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Evinde veya çantasında hiçbir aracı olmayan öğrenciler, “*Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme*”, “*Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş*” ve “*Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliğinde evinde veya çantasında “Sosyal Bilgiler atlası, Tarih atlası, Coğrafya atlası ve hepsi” olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Evinde veya çantasında bütün araçları olan öğrenciler, “*Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” amacıyla geçen haritaların kullanılabilirliğinde evinde veya çantasında “Sosyal Bilgiler atlası, Tarih atlası, Coğrafya atlası ve hiçbiri” olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Evinde veya çantasında Sosyal Bilgiler Atlası olan öğrenciler, “*Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi*” ve “*Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliğinde evinde veya çantasında “Tarih atlası, Coğrafya atlası, hepsi ve hiçbiri” olan öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Evinde veya çantasında hiçbir aracı olmayan öğrencilerin; ünitenin amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliğinde, evinde veya çantasında herhangi bir araç bulunan öğrencilere göre olumlu görüş bildirmeleri oldukça manidardır. Çünkü bu durum aynı zamanda öğrencilerin harita/atlas kullanmadıklarını da ortaya çıkarmaktadır.

Harita Kullanma Durumu Değişkenine Göre:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin sorulara, harita kullanma durumuna göre öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında $\alpha = .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Harita kullanmayan öğrenciler, “Yurdumuzun Komşularını – Türk Dünyası Ülkelerini Tanıyabilme”, “Türklerin Komşu Ülkelerdeki Nüfus Varlığının Farkında Oluş”, “Türkiye’nin Komşu Ülkelerle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme”, “Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Coğrafi Özellikleri Bilgisi” ve “Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İle Olan Sosyal, Kültürel ve Ekonomik İlişkilerini Açıklayabilme” amaçlarında geçen haritaların kullanılmasında “harita kullanan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Harita kullanan öğrenciler, “Yurdumuzun Komşularının Coğrafi Özellikleri Bilgisi” amacıyla geçen haritaların kullanılmasında “harita kullanmayan” öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Harita kullanmayan öğrencilerin; ünitenin amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirliğinde, harita kullanan öğrencilere göre olumlu görüş bildirmeleri oldukça manidardır. Çünkü bu durum aynı zamanda öğrencilerin harita/atlas kullanmadıklarını da ortaya çıkarmaktadır. Harita kullanma durumu değişkeni ile evinde veya çantasında araç bulundurma değişkeninde ortaya çıkan sonuç tutarlı olup, bu sonuçlar öğrencilerin harita/atlas kullanmadıklarını göstermektedir.

Amaç 5 - İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında ortaya çıkan öğretmen görüşleri ve öğrenci cevapları ile illeri (Ankara ve Kastamonu) karşılaştırmak ve sonuçları arasında bir fark olursa bunun sebeplerini ortaya koymak.

Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması:

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik” düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında farklar bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Öğretmenler, *“Yurdumuzun komşularını–Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme”, “Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi”, “Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş” ve “Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi”* amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Öğrenciler, *“Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme” ve “Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme”* amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Öğretmen ve öğrencilerin amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki farklı görüşleri ilgili ünite amaçlarının/davranışlarının yeterince kazandırılmadığını, konuların işlenişinde haritaların kullanılmadığını ortaya çıkarmaktadır.

İllere Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

“Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik” düzeyine ilişkin Ankara ve Kastamonu illerindeki öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında farklar bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Kastamonu ilindeki öğretmenler, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*”, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*”, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” ve “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*,” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında Ankara ilindeki öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Ankara ilindeki öğretmenler, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” ve “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında Kastamonu ilindeki öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Ankara ve Kastamonu ilindeki öğretmenlerin; amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki farklı görüşleri, konuların işlenişinde harita kullanımının öğretmenin ilgi, yetenek, meslekî tecrübesine göre değiştiği ve aynı zamanda harita kullanımının bir zorunluluk değil inisiyatif olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

İllere Göre Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması

“*Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik*” düzeyine ilişkin Ankara ve Kastamonu illerindeki öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları arasında farklar bulunmaktadır. Bu farklar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Kastamonu ilindeki öğrenciler, “*Yurdumuzun komşularını – Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme*”, “*Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş*”, “*Türkiye’nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” ve “*Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında Ankara ilindeki öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Ankara ilindeki öğrenciler, “*Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi*” ve “*Türkiye’nin bağımsız Türk cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme*” amaçlarında geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkında Kastamonu ilindeki öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Ankara ve Kastamonu ilindeki öğrencilerin; amaçlarda geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi hakkındaki farklı görüşleri, öğretimin öğretmen merkezinde yapıldığı ve harita kullanımının bir zorunluluk değil öğretmenin inisiyatifinde olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Öğretmen görüşleri arasında değişkenlere göre (*cinsiyet, branş, öğrenim durumu, dersin okutulduğu sınıf, görev süresi, meslekî kıdem, evde veya çantada bulunan araç, okulda veya sınıfta bulunan araç, öğretme/öğrenme etkinliklerinde harita kullanma, hizmet içi eğitim durumu ve hizmet içi eğitim süresi*) anlamlı fark olduğu, öğrenci görüşleri arasında değişkenlere göre (*Cinsiyet, okulun bulunduğu yer, okulun öğretim durumu, anne-baba durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, anne-baba iş durumu, evde veya çantada bulunan araç ve çalışmalarda harita kullanma*) anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar Yavuz’un (2004) araştırması ile de örtüşmektedir.

Bu çalışmada; öğrencilere uygulanan veri toplama aracındaki haritaların kullanılabilirlik düzeyindeki sonuçlar ile PIRLS (2001) ve PISA (2003) uluslar arası test uygulamalarında (harita okuma ve kullanma sorularında) Türkiye’ye ait sonuçlar örtüşmektedir. Ülger’in (2003) araştırmasında harita okuma ve kullanma ile ilgili sorulardaki başarı oranının düşüklüğü de bu çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Yavuz’un (2004) araştırmasında öğretmenlerin, 6. sınıf Sosyal Bilgiler “Türkiye Tarihi ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının “Orta” derecede kazanıldığı görüşü belirtilmektedir. Benzer sonuç bu çalışmada da öğretmenlerin, 7. sınıf Sosyal Bilgiler “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme” amacının “Orta, Az ve Hiç” derecede kazanıldığı görüşü ile ortaya çıkmıştır. Öcal’ın (2007) araştırmasında öğrencilerin %50’sinin “Orta”

düzeyde rota ve konum bilgisine, mekânsal organizasyon seviyelerinin “zayıf ve çok zayıf” düzeyde sahip olduğu tespit edilmiştir. Bütün bu sonuçlar harita okuma ve kullanma açısından ne kadar yetersiz olduğunu göstermektedir.

Coşkun (2001) araştırmasında; ilköğretim okulu 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler derslerinde en çok kara tahtayı (%87,2), haritayı (%60,4), atlası (%44,7) ve küreyi (%40,8) kullandığını belirtmekte olup bu çalışmada ise okulunda veya sınıfında tepegöz ve Sosyal Bilgiler folyo seti bulunan öğretmenler haritaların kullanılabilirliği konusunda daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Bunun yanında öğretmenler, “*Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yapılan etkinlikler*”in “Orta” düzeyde öğrenme ihtiyacını karşıladığı görüşündedirler.

Buna göre “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyini öğretmenin nitelikleri ile öğrencilerin sosyo-ekonomik özelliklerinin etkilediği, öğretmen ve öğrenci görüşleri arasındaki farkın, öğretim programlarının uygulanması, araç – gereç ve ders kitaplarının kullanılması, değerlendirme çalışmalarının yeterli düzeyde yapılmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

2. Öneriler

2.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında, genel amaçlar ve ünite amaçlarına yer verilmiş olmasına karşılık ünite amaçlarının hangi davranışlar ile gerçekleştirileceği belirtilmemiştir.

a. Amaçların Tanımlanması

1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda her ünitenin özel amaçları verilmiş olmasına rağmen bu amaçların gerçekleştiğini gösteren; başka bir deyişle amaçları tanımlayan davranışlar bulunmamaktadır. Araştırmanın veri toplama

araçları (anket) için “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirliğine yönelik amaçlar davranışlarla tanımlanmıştır (bkz. Ek 9). Bu amaç/davranışlardaki haritaların kullanılabilirlik düzeyi sınanmıştır.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda genel amaçlar ve ünite ile ilgili kazanımlara yer verilmiş, her ünite için doğrudan verilecek beceri ve değer adı altında ilişkilendirme yapılmıştır. Bu ilişkilendirmenin kazanımlardan bağımsız yapılması, programda iddia edildiği gibi benimsenen yapısalcılık yaklaşımına da uygun değildir. Programın genelinde göze çarpan bu özelliğin hangi dayanaklara ya da ölçütlere göre yapıldığı da belirsizdir. Bunun yerine ünite kazanımları özelinde verilecek beceri, değer ve tutumların neler olması gerektiği belirlenmeli, bu konunun işlenişi/uygulanması noktasında öğretmenlere rehberlik edilmelidir.

b. Harita ve Atlasların Kullanılabilirliği

1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın açıklamalar başlığı altında, *“Konuların özelliklerine göre ilgili haritalar ve atlaslar üzerinde gerekli çalışmalar yapılır. Ayrıca gerekli bilgiler, dilsiz haritalar üzerine işlenir.”* yönergesi, ünite-konularda geçen haritaların kullanımını/tespitini öğretmene bırakmış gözükmektedir. Programın genel amaçlarında ise *“Öğrenciler bu derste, plân, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hâle gelirler.”* ifadesi yer almaktadır. Ancak yapılan araştırmalar öğrencilerin harita kullanmadıklarını/kullanamadıklarını göstermektedir.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda mekân algılama ile harita okuma ve atlas kullanma dersin temel becerileri arasında gösterilmiştir. Bu yönüyle 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı harita okuma ve atlas kullanma becerisini göz ardı eden 1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın önemli bir eksikliğini gidermiş görünmektedir. Ancak bu beceri ile sadece bir üniteyi (6. sınıf Yeryüzünde Yaşam Ünitesi) doğrudan verilecek beceri şeklinde ilişkilendirmesi, becerinin hangi kazanımlarla nasıl kullanılacağına ilişkin bir çerçeve vermemesi ve üstelik diğer ünitelerde becerinin rolü hakkındaki belirsizlikler; 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim

Programı'nın çıkmazları olarak görülmektedir. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın uygulanması ile ilgili açıklamalar başlığı altında “*Üniteler işlenirken doğrudan verilecek beceriler üzerine alıştırmalar yapılmalıdır.*” ve “*Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır.*” denilmekte ve bu hâliyle aynı 1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda olduğu gibi ünite-konularda geçen haritaların kullanımını/tespitini öğretmene bırakmaktadır. Yine programın genel amaçlarından birisi de “*Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.*” şeklindedir. Ancak gerek ders kitabı yazarlarının gerekse öğretici konumundaki öğretmenin inisiyatifine bırakılan harita okuma ve atlas kullanma konusunda; programda belirtilen genel amaca ulaşamayacağı açıktır. Nitekim 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na göre hazırlanan ders kitaplarında kullanılan haritalar da yine öğretim programına, öğrenci seviyesine ve ülke çıkarlarına uygun değildir. Bu durum değişenin sadece programda geçen ifadeler olduğunu, harita kullanılabilirlikte herhangi bir değişikliğin olmadığını ortaya koymaktadır. Bunun yerine ünite/kazanımlar özelinde harita kullanılabilirliği belirlenmeli, bu haritaların ve atlasların nasıl kullanılacağı ile ilgili öğretmenlere rehberlik edilmelidir. Böylece harita kullanılabilirliğin rastgele/tesadüfî değil, planlı olmasına katkıda bulunulabilir.

c. Ölçme ve Değerlendirme

1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na göre hazırlanan ders kitaplarında “*Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası*” ünitesinde yer alan değerlendirme sorularının verilişi/işlenişi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

**1998-2006 DÖNEMİNDEKİ SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA
DEĞERLENDİRME SORULARININ VERİLİŞİ / İŞLENİŞİ**

Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	DEĞERLENDİRME SORULARI
CEMRE YAYINCILIK, Fuat SARIALIOĞLU, İstanbul, 2001, sayfa:198, 200, 201.	Ders Kitabı'nın "Değerlendirme Soruları"nda 15 açık uçlu soruya yer verilmiş olup bunların tamamı bilişsel alana ait ve bilgi-kavrama düzeyindedir. Ayrıca "Test VII" bölümünde 15 çoktan seçmeli soruya yer verilmiş olup yine sorular bilgi-kavrama düzeyindedir. Bu bölümde harita kullanımı ile ilgili soruya yer verilmemiştir.
DERS KİTAPLARI A.Ş., Cemalettin ŞAHİN vd., İstanbul, 2000, sayfa:184.	Ders Kitabı'nın "Değerlendirme Soruları"nda 14 açık uçlu soruya yer verilmiş olup bunların tamamı bilişsel alana ait ve bilgi-kavrama düzeyindedir. Bu bölümde harita kullanımı ile ilgili soruya yer verilmemiştir.
DOĞAN YAYINCILIK, Celal AYDIN vd., Ankara, 2001, sayfa: 192.	Ders Kitabı'nın "Değerlendirme Soruları"nda 14 açık uçlu soruya yer verilmiş olup bunların tamamı bilişsel alana ait ve bilgi-kavrama düzeyindedir. Bu bölümde harita kullanımı ile ilgili soruya yer verilmemiştir.
MEB YAYINLARI, Komisyon, MEB. Basımevi, İstanbul, 2001, sayfa:199.	Ders Kitabı'nın "Değerlendirme Soruları"nda 15 açık uçlu soruya yer verilmiş olup bunların tamamı bilişsel alana ait ve bilgi-kavrama düzeyindedir. Bu bölümde harita kullanımı ile ilgili soruya yer verilmemiştir.
SONUÇ (YORUM)	Bütün yayınlara ait ders kitaplarında "Değerlendirme Soruları" bölümünde 14-15 açık uçlu soruya yer verildiği, benzer içerikte ve bilgi-kavrama düzeyinde sorular olduğu, harita kullanımı ile ilgili soruların olmadığı, sadece Cemre yayıncılığa ait ders kitabında 15 çoktan seçmeli bir test bölümünün yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablonun incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, ders kitaplarında "Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası" ünitesinde verilen değerlendirme soruları sadece bilişsel alana hitap etmekte, tamamı bilgi ve kavrama düzeyinde kalmakta, harita kullanımı ile ilgili sorular ise bulunmamaktadır (Ek bkz. 6).

Bu durum,1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre hazırlanan ve eğitim aracı olarak kullanılan ders kitaplarında haritaların bir ölçme-değerlendirme aracı olarak kullanılmadığını göstermektedir.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar bilgi, kavram, beceri, değer ve tutumlar açısından yeniden ele alınmalı ve bunlara göre düzenlenmelidir. Bilginin yanında kavramların, becerilerin, değerlerin ve tutumların ölçülmesine ağırlık verilmelidir. Buna uygun ölçme araçları geliştirilmelidir. Haritaların ölçme araçlarında kullanılmasına ilişkin çalışmalar yapılmalıdır. Nitekim ancak bu şekilde tam anlamıyla öğretim programında belirtilen "*Bilgiyi uygun ve*

çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.” amacına ulaşılabilceği unutulmamalıdır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda öngörülen amaç/kazanımlar kazanılmadığı / kazandırılmadığı sürece, eğitimden sorumlu ilgili ve yetkililer ile eğitimi etkileyen ve etkilenen kişi, kurum ve kuruluşlar yükümlülüğten kurtulmuş/ görevlerini yerine getirmiş sayılamazlar.

2.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılacak Araç-Gereçler

Programın uygulanmasında, kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri ile birlikte bir takım araç ve gereçlere de ihtiyaç duyulur. Geçerli öğrenme yaşantılarının meydana gelmesi, öğrencinin birden fazla duyu organına hitap etmesi ile orantılıdır. Öğretmenin yerinde ve zamanında uygun araç ve gereci kullanması, öğrencilerin bilgi ve beceri kazanması ile tutum ve değerleri geliştirmesinde kalıcılık oranını yükseltir. Bu sebeple programda yer alan ünite/konulara uygun araç ve gereçler hazırlanmalıdır.

Programda amaç / kazanım, içerik ilişkisine dayalı gerekli araç-gereçler (*harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.*) açıkça belirtilmelidir. Araç-gereçlerin özellikleri ile tanımlaması yapılmalı, örnekleri verilmelidir. Pilot uygulama yapılırken programın öngördüğü araç-gereçler kullanılmalıdır. Araç-gereç üretimi, programın uygulanmasından sonraya bırakılmamalıdır. Programın pilot uygulanmasına başlanılmadan sorumlu/görevli birimler araç-gereçleri üreterek kullanıma hazırlamalıdır.

Ders kitapları, öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden yazılı ve basılı araç – gereçlerden biridir. Ülkemiz şartlarında ders kitabı öğrenci için başlıca kaynak özelliği taşımaktadır. Diğer taraftan öğretmen dersin öğretiminde meslekî yayınları takip etmekle birlikte, ağırlıklı olarak öğrenci için hazırlanmış ders kitabını belirleyici bir kaynak ve araç olarak kullanmaktadır. Bu anlayış bilgi, kavram, beceri, değer ve tutum ile ilgili amaç/kazanımların kazandırılmasını/kazanılmasını ders

kitabındaki veriliş biçimleri/işlenişi ile sınırlandırmaktadır. Bu durumda öğretmen ders kitabında verilen bilgi, kavram, beceri, değer ve tutumların öğrenme / öğretme etkinliklerinde kullanılması kolaylığını tercih etmektedir.

Ders kitaplarında konuların işlenişinde verilen haritaların konuya, öğrenci seviyesine ve hatta harita çizim ilkelerine aykırı olduğu göz önüne alındığında, Sosyal Bilgiler için vazgeçilmez temel bir beceri olan harita okuma ve kullanmanın bu şekilde kazandırılmayacağı açıktır. Ders kitaplarında kullanılan haritalar konuya, öğrenci seviyesine, harita çizim ilkelerine ve özellikle harita-metin ilişkisine dikkat edilerek verilmelidir.

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan atlasların durumu da ders kitaplarından farklı değildir. Sosyal Bilgiler dersinin vazgeçilmez araçlarından biri olan atlasların hazırlanmasında öğretim programı, öğrenci seviyesi ve harita çizim ilkelerine dikkat edilmelidir. Sosyal Bilgiler dersine uygun bir atlasın hazırlanması öğretimin etkinliği ve kalıcılığı açısından büyük önem taşımaktadır. Günümüz teknolojisi de dikkate alınarak haritalar üç boyutlu hazırlanabilir, öğrenci ve öğretmenlerin aktif kullanımına sunulabilir.

Sosyal Bilgiler dersine özgü bilgi, kavram, beceri, değer ve tutumların kazandırılmasında kullanılacak diğer bir araç ise görsellerle desteklenmiş bir Sosyal Bilgiler Sözlüğü olmalıdır. Sözlük kullanmanın Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisinin kazandırılmasında etkin olduğu unutulmamalıdır.

Derslerde kullanılan araç ve gereçlerin incelenmesi-onaylanması görevini üstlenen MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bu görevini yerine getirirken gereken hassasiyeti göstermelidir.

3. Kurumlar Arası İşbirliği

Araç-gereç hazırlama, inceleme, kontrol, dağıtım ve kullanma hizmetlerinden sorumlu kamu kuruluşları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

KURUMLAR	HİZMETLERİ
Millî Eğitim Bakanlığı	Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (3797-30.04.1992); Madde 8 – Bakana bağlı Talim ve Terbiye Kurulunun görevleri şunlardır: a) Eğitim sistemini, eğitim plan ve programlarını, bütün ders araç ve gereçlerini araştırmak, geliştirmek ve uygulama kararlarını onaylatmak üzere Bakanlık Makamına sunmak, b) Bakanlık birimlerinde hazırlanan öğretim programları ile ders kitapları, yardımcı kitaplar, öğretmen kılavuz kitapları, bilgi iş ve işlem yapraklarını incelemek, geliştirmek ve uygun görülenleri karar bağlamak, c) Eğitim ve öğretimi geliştirme ve değerlendirme ile ilgili görev ve hizmetleri yürütmek, d) Yurt içi ve yurt dışı eğitim hareketlerini takip etmek ve değerlendirmek, e) Programlara göre ders veya yardımcı ders kitaplarını hazırlamak, hazırlatmak veya satın almak, f) Satın alınması veya imal edilmesi öngörülen eğitim araç ve gereçlerini eğitime katkıları ve ekonomik yönden incelemek, uygun görülenleri ilgililere bildirmek,
	Madde 11 – İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır: a) (Değişik: 16/8/1997 – 4306/7 md.) Zorunlu eğitim çağındaki çocukların öğrenim gördüğü ilköğretim kurumlarının eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili görev ve hizmetleri yürütmek, b) Okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitapları ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.
	Madde 24 – (Değişik: 3/4/1998 - 4359/8 md.) Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır; a) Eğitim ve öğretimin; teknolojik gelişmelerle desteklenmesi, yaygınlaşması, niteliğinin yükseltilmesi ve açık öğretimle örgün öğretim arasında işlevsel bağlantı kurulması için gereken araştırma, planlama, uygulama, değerlendirme, insangücü yetiştirme hizmetlerini yapmak yaptırmak. b) Merkezi sistemle yürütülen resmi ve özel yerleştirme, bitirme sınavlarını planlamak, uygulamak ve değerlendirmek, c) Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı birimlerinin bilgi işlem faaliyetlerine ilişkin görev ve hizmetlerini yürütmek. Genel Müdürlük faaliyetlerinin yürütülebilmesi için döner sermaye işletmesi kurulur. Bu işletmenin sermayesini 3 üncü Aksam Sanat Okulunun döner sermayesi oluşturur. Döner sermaye işletmesine ilişkin diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.
	Madde 40 – Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır: a) Bakanlığa bağlı her derece ve türdeki eğitim ve öğretim kurumlarının ders ve laboratuvar araç ve gereçleri ile basılı eğitim malzemelerini, lise ve dengi okulların makine, teçhizat ve donatım ihtiyaçlarını tespit etmek, planlamak, sağlamak ve dağıtmak; ihtiyaç olan bu gibi malzemeleri standartlara uygun olarak yurt içi ve yurt dışından satın almak veya yaptırmak, bu maksatla, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve diğer ilgili birimlerle koordinasyon ve işbirliğinde bulunmak, b) Her derece ve türdeki eğitim ve öğretim kurumlarının her türlü makine teçhizat, araç ve gereçleri ile ilgili demirbaş iş ve işlemlerini yürütmek, c) Bakanlığa bağlı okul ve kurumlardaki her türlü makine, teçhizat, araç ve gereçlerinin bakım ve onarımları ile ilgili sistemi kurmak ve geliştirmek, bunları kullanacak, bakım ve onarımlarını yapacak personelin yetiştirilmesini sağlamak, d) Eğitim müzesi ile ilgili görevleri yürütmek.

Millî Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı	Harita Genel Komutanlığı Kanunu (657-22.04.1925); Madde 4 – (Değişik:21/1/1961-203/MD.) a. Yurdun savunması için lüzumlu bütün harita ve planların, b. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile işbirliği yaparak adı geçen Genel Müdürlük için lüzumlu haritaların, c. Bütün Bakanlıklar ile diğer Resmî Dairelerin lüzum göstereceği haritaların, altıncı maddede gösterilen Kurulca tespit edilen evsaf, zaman ve miktarda alımı ve basımı ile mükelleftir. (DEĞİŞİK: 7/3/1990-3615/1 MD.) Ancak; Bakanlıklar veya Kamu Kurum ve Kuruluşları, meslekî ve teknik ihtiyaçlarının gerektirdiği 1:5.000 ve daha büyük ölçekli haritaları yapabilir veya yerli gerçek ve tüzel kişilere yaptırabilir.
--	---

Millî Eğitim Bakanlığı; Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığının harita başta olmak üzere eğitim araç-gereçlerinin hazırlanması, incelenmesi, kabulü, temin ve kullanımına yönelik ortak sorumluluklarının bulunduğu bir gerçektir. Ancak, bu sorumluluk teoride kalmakta, uygulama alanına yansılarda bir takım güçlük ve aksaklıkların bulunduğu anlaşılmaktadır.

Kamu/egitim yönetiminde; görevlerini gerçekleştiremeyen kurum ve kuruluşların varlığının sona ermesi beklenir.

Haritaların kullanılabilirliği için uygun haritaların hazırlanması gerekmektedir. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı; başta MSB Harita Genel Komutanlığı olmak üzere, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, TİKA, TÜRKSOY, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ve diğer yüksek öğretim kurumları ile işbirliği yapmalıdır.

4. Öğretmenlerin Meslek Öncesi ve Hizmet İçi Eğitimi

Ülkemiz şartlarında; öğretmenlerin program hazırlama, geliştirme ve değerlendirme, öğretim etkinlikleri, ölçme ve değerlendirme alanlarındaki niteliklerinin Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerini gerçekleştirmede yeterli olmadığı kamuoyunda tartışılan gerçeklerden biridir.

Bu araştırmada öğretmenlerin bir araç-gereç olan harita kullanımı üzerinde durulmuştur. Konu ile ilgili Eğitim Fakültelerinde “*Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*” dersi verilmektedir. Bu dersin tanımı “*Çeşitli öğretim teknolojilerinin özellikleri, öğretim sürecindeki yeri ve kullanımı, öğretim teknolojileri yoluyla öğretim materyallerinin (çalışma yaprakları, saydamlar, slaytlar, video, bilgisayar temelli ders materyali, vb.) geliştirilmesi ve çeşitli nitelikteki materyallerin değerlendirilmesi.*”dir. Ancak bu çalışmada olduğu gibi yapılan araştırmalarda öğretmenlerin araç-gereç kullanımı ve diğer konularda yetersizlikleri olduğu ortaya konulmaktadır. Bu durumda öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları; programlarını, eğitim-öğretim hizmetlerini gözden geçirmek, öğretmenin niteliğini artırıcı çözümler üretmek yükümlülüğünü gerçekleştirmek zorundadır.

Millî Eğitim Bakanlığı istihdam edeceği öğretmeni meslek bilgisi, genel kültür ve alan bilgisi bakımından niteliklerini belirlemeden görevlendirmektedir. Okul müdürlerinin denetimdeki yetersizlikleri, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik ve teftiş görevlerindeki yetersizlikleri öğretim hizmetlerindeki aksaklıkları arttırmaktadır.

24 Haziran 1973'te yürürlüğe giren 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 43'üncü maddesi "*Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.*"; 45'inci maddesi "*Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Milli Eğitim Bakanlığınca tespit olunur.*" hükümlerini öngörmesine rağmen, 25 Temmuz 2008 tarihine kadar Millî Eğitim Bakanlığı öğretmenlik mesleğinin genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından standartlarını/niteliklerini/yeterliklerini belirlememiştir. 35 yıllık bir süre geçtikten sonra, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunca uygun bulunan Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri, Bakanlık Makamının 25 Temmuz 2008 tarih ve 2391 sayılı onayı ile yürürlüğe konulmuştur. Aşağıdaki tabloda Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlilikleri gösterilmiştir.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ÖZEL ALAN YETERLİLİKLERİ

YETERLİLİK ALANI	KAPSAM	YETERLİLİKLER
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM SÜRECİNİ PLANLAMA VE DÜZENLEME	Bu alan; Sosyal Bilgiler öğretim sürecini planlama, amaca uygun olarak ortamlar düzenleme, materyal hazırlama ve kaynaklardan yararlanma uygulamalarını kapsamaktadır.	1. Sosyal Bilgiler öğretimine uygun planlama yapabilme. 2. Sosyal Bilgiler öğretimine uygun öğrenme ortamları düzenleyebilme. 3. Sosyal Bilgiler öğretim sürecine uygun materyaller ve kaynaklar kullanabilme.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	Bu alan; Türk tarihi ve kültürünü oluşturan temel öğelerini, insan, yer ve çevre etkileşimini, ekonomik faaliyetler ve toplum üzerindeki etkisini, vatandaşlık bilincini, temel hak ve sorumluluklar ilişkisini, Atatürk İlke ve İnkılapları ile bireysel farklılıkları dikkate alan uygulamaları kapsamaktadır.	1. Türk tarihini ve kültürünü oluşturan temel öge ve süreçler ile kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi bilincini kazandırabilme. 2. Öğrencilerin, insan, yer ve çevre etkileşimini algılamalarını sağlayabilme. 3. Ekonomik faaliyetler ve gelişmelerin toplumlar üzerindeki etkisini kavrayabilme. 4. Demokratik yönetim anlayışını, insanların doğuştan ve toplum içinde kazandığı haklar ile kişilere, topluma, insanlığa karşı sorumlulukları olduğu bilincini kazandırabilme. 5. Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı temel esaslar ile Türk inkılabının tarihi anlamını, toplumun siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik alanda gelişimine etkilerini ve önemini kavrayabilme. 6. Özel gereksinimli ve özel eğitime gereksinim duyan öğrencileri dikkate alan uygulamalar yapabilme.
İZLEME VE DEĞERLENDİRME	Bu alan; Sosyal Bilgiler öğretim sürecinde öğrencilerin öğretim sürecindeki gelişmelerini izleme ve değerlendirme uygulamalarını kapsamaktadır.	1. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının amaçlarını belirleyebilme. 2. Ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerini kullanabilme. 3. Uygulanan ölçme aracından elde edilen verileri değerlendirebilme.
OKUL, AİLE VE TOPLUMLA İŞ BİRLİĞİ YAPMA	Bu alan, Sosyal Bilgiler öğretim sürecini desteklemek amacıyla ailelerle iş birliği, toplumsal liderlik, okulun kültür ve öğrenme merkezi olması, okuldaki tören ve organizasyonlara yönelik uygulamaları kapsamaktadır.	1. Öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duyacağı konularda geliştirilmesinde ailelerle iş birliği yapabilme. 2. Öğrencilerin ulusal bayram ve törenlerin anlam ve önemini farkına varmalarını ve törenlere aktif katılımlarını sağlayabilme. 3. Ulusal bayram ve törenlerin yönetim ve organizasyonunu yapabilme. 4. Okulun kültür ve öğrenme merkezi haline getirilmesinde toplumla iş birliği yapabilme. 5. Toplumsal liderlik yapabilme.
MESLEKİ GELİŞİMİNİ SAĞLAMA	Bu yeterlik alanı Sosyal Bilgiler öğretim sürecini desteklemede öğretmenin mesleki gelişime yönelik uygulamalarını kapsamaktadır.	1. Mesleki yeterliklerini belirleyebilme. 2. Sosyal Bilgiler öğretimine ilişkin kişisel ve mesleki gelişimini sağlayabilme. 3. Mesleki gelişimine yönelik uygulamalarda bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanabilme.

Öğretmenlerin niteliklerindeki yetersizliğin giderilmesinde; öğretmenin hizmet içi eğitim yoluyla iş başında yetiştirilmesi ya da öğretmenin kendi isteği ile ihtiyacını karşılaması veya öğretim programlarının öğretmen kılavuzu ağırlıklı hazırlanması gibi uygulamalar katkıda bulunabilir. Öğretmenlere verilecek hizmet içi eğitimlerde teorik bilgiden ziyade uygulamalı öğretime ağırlık verilmeli, hizmet içi eğitimlerin niteliği artırılmalıdır.

Her öğretmenin niteliklerini geliştirmesi, öğretmen için bir mecburiyet olmalıdır. Her iki yıllık sürede öğretmen, ihtiyaç duyduğu alanda kendini yenilediğini/geliştirdiğini takip ettiği programın sertifikasını kurumuna sunarak belgelemelidir. Öğretmen Niteliklerini Geliştirme Sertifika Programları, öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumları tarafından düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- AKKUŞ, A. (1990). **Harita Bilgisi**. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- ALLEN, R. ve başk. (1990). **The Geography Learning of High School Seniors**. Princeton, New Jersey: Office of Educational Research and Improvement, U.S. Department of Education.
- 657 Sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanunu.**
- ARIKAN, R. (1995). **Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma**. Ankara: Tutibay Ltd.
- ARLI, M. ve H. NAZİK. (2001). **Bilimsel Araştırmaya Giriş**. Ankara: Gazi Kitabevi.
- ARSEVEN, A. (2001). **Alan Araştırma Yöntemi**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ATALAY, İ. (2005). **İlköğretim Atlası**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- ATASOY, E. (2003). **Kıtalar ve Ülkeler Coğrafyası**. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Atlas**. (1993). Ankara: MSB Harita Genel Komutanlığı Yayınları.
- AYDIN, A. (2000). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- AYDIN, C. ve başk. (2001). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 7**. Ankara: Doğan Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2006). **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- BALCI, A. (1997). **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Ankara: TDFO Bilgisayar Yayıncılık.
- BART, J. L. ve başk. (1997). **İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Programı.
- BAYMUR, F. (1954). **Coğrafya Öğretimi**. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- BAYTEKİN, Ç. (2001). **Ne Niçin Neden Öğreniyoruz ve Öğretiyoruz**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- BERGMAN, F. E. And H. W. RENWICK. (2003). **Introduction to Geography People, Places, and Environment**. New Jersey: Prentice Hall, Pearson Education.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorumu)**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- COŞKUN, S. (2001). İlköğretim Okulu 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerinde Materyal/Teknoloji Kullanım Durumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- ÇELİKCAN, Ş. (2005). Görsel Materyallerin 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Ünitelerinde Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- ÇİFTÇİ, Ü. (2002). Sosyal Bilgiler 6, 7 ve 8. Sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi. Yayınlanmamış

- Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- ÇİLELİ, M. (1995). **İlköğretim Kurumlarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları**. Ankara: T.E.D. Yayınları Öğretim Dizisi No: 13.
- ÇİLENTİ, K. (1991). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Kadioğlu Matbası.
- ÇİRİNGEL, Y. **Konuşan Atlas Türkiye**. İstanbul: Kitapçı Yayınları.
- DAVID, O. And A. RYAN. (2002). **Teaching Geography**. London: Continuum International Publishing Group.
- DEMİRALP, N. (2006). Coğrafya Öğretiminde Gösteri Yöntemi Kullanılarak Harita ve Küre Kullanım Becerilerinin Geliştirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı.
- DEMİRCİ, A. (2005). **ABD’de Eğitim Sistemi ve Coğrafya Öğretimi**. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- DENGİZ, O. (1965). **Coğrafya Öğretiminde Araçlardan Yararlanma**. Ankara: Güzel İstanbul Matbaası.
- DEVINE, D. **Using Maps in Family History Research**. Ancestry Magazine. No: 5.
- DEVITT, T. (1998). **Maps Give New View of World and Cosmos**. Washington.
- DİŞÇİ, S. (1999). **Harita Çizimi ve Uygulaması**. İstanbul: MEB Yayınları.
- DOĞAN, N. (1994). **Ders Kitapları ve Sosyalleşme**. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- DOĞANAY, H. (2002). **Coğrafya Öğretim Yöntemleri**. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- DREAPER, J. (2002). **Mapping Routers and Distances**. Washington.
- DURLU, R. (1994). Coğrafya Öğretiminde Resim ve Harita. **Özel Öğretim Antolojisi (Fuat BAYMUR)**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- ERDEN, M. (tarihsiz). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Alkım Yayın Evi.
- ERTÜRK, S. (1986). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkenkaya yayınları.
- FİDAN, N. (1984). **Okulda Öğrenme ve Öğretme Kavramlar, İlkeler Yöntemler**. Ankara: Kadioğlu Matbası.
- FRASER, M. (2003). **Using Maps**. Ottawa.
- GERGİN, A. (2005). **Orta Atlas**. İstanbul: Gendaş Okul Yayınları.
- GÖZENÇ, S. (1995). **Ülkeler Coğrafyası**. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- GÖZENÇ, S. (1996). **Güneybatı Asya “Orta Doğu” Ülkeler Coğrafyası**. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- GÜNER, İ. VE M. ERTÜRK. (2005). **Kıtalar ve Ülkeler Coğrafyası**. Ankara: Nobel Yayınları.
- GÜNEY, E. (2004). **Komşu Ülkeler Coğrafyası**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- GÜNGÖRDÜ, K. ve N. GÜNGÖRDÜ. (1966). **Yeni İlkokul Programı Uygulama Kılavuzu ve Program Geliştirme Tarihçesi**. İstanbul: Acar Matbaası.
- Harita genel Komutanlığı. (2002). **Resimlerle Türk Haritacılık Tarihi**. Ankara.
- İlk Mekteplerin Müfredat Programı** (1924). Maarif Vekaleti İlk Tedrisat Dairesi. İstanbul: Matbaa-i Amire
- İlk Mekteplerin Müfredat Programı** (1926). Birinci Tab. İstanbul: Milli Matbaa.
- İlmektep Müfredat Programı** (1930). İstanbul: Devlet Matbaası.
- İlkokul Programı** (1936). T.C. Kültür Bakanlığı. İstanbul: Devlet Basımevi.
- İlkokul Programı** (1948). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- İlkokul Programı** (1969). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- İlkokul Programı Taslağı** (1962). MEB İlk Öğretim Genel Müdürlüğü Program Geliştirme Bürosu Yayınları No: 1. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- İlköğretim Coğrafya Atlası.** (2002). Ankara: Koza Yayın Dağıtım.
- İlköğretim Sosyal Bilgiler Atlası.** (1999). İstanbul: Arkın Kitabevi.
- 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu.**
- İŞLER, A. (2003). Yazılı Ders Materyallerinde İllüstrasyon Kullanımının Yeri ve Önemi. **Milli Eğitim Dergisi**, 157.
- İZBIRAK, R. (1992). **Coğrafya Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: MEB Yayınları.
- KALTSOUNIS, T. (1987). **Teaching Social Studies in the Elementary School**. New Jersey: A Division of Simon&Schuser/Englewood Cliffs.
- KARAGÖZ, S. ve E. K. GREEN. (1965). **Yeni İlkokul Programı Taslağı ve Ünite Çalışmaları**. Ankara: Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları.
- KARASAR, N. (1998). **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARASAR, N. (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KEATES, J. S. (1996). **Understanding Maps**. London: Addison Wesley Publishing.
- KESKİN, Y. (2002). Türkiye’de II. Meşrutiyetten Günümüze Kadar Uygulanmış Olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Analizi ve Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- KILINÇKAYA, D. ve başk. (2004). **Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- KISAKÜREK, M. A. ve F. PAYKOÇ. (1987). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Meteksan Yayınları.
- KNOX, P.L. ve MARSTON, S.A. (1998). **Human Geography: Places and Regions in Global Context**. New Jersey: Prentice Hill.
- KOÇAK, K. (1991). Cumhuriyet Döneminde Tarih Öğretimi ve Tarih Çalışmaları (1923-1960). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı.
- KOÇAK, K. (1993). Başlangıçtan Cumhuriyete Kadar Türk Tarihçiliği. **Türk Dünyası Tarih Dergisi**, 73 (Ocak), s. 11-21.
- KOÇAK, K. (1994). XIX. Yüzyılda Türk Tarihçiliği. **Türk Dünyası Tarih Dergisi**, 91 (Temmuz), s. 36-43.
- KOÇAK, K. (1995). 1930’lardan Sonra Tarih Anlayışında Gelişmeler. **Çağdaş Eğitim**, 206 (Ocak), s. 19-23.
- KOÇAK, K. (1996). Eğitim Araçlarının Eğitimdeki Yeri ve Önemi. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 21 (223), 14-17.
- KOÇAK, K. (1998). Cumhuriyetten Günümüze Tarih Anlayışı ve Ortaöğretim Kurumlarında Tarih Öğretimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı.

- KOÇAK, K. (2000A). 1983 Ortaöğretim Kurumları Tarih Programlarının Değerlendirilmesi (Alan Araştırması Ankara Örneği). **Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi**, 8 (Mart), s. 141-180.
- KOÇAK, K. (2000B). Osmanlı'dan Cumhuriyete Türk Tarih Anlayışı. **Türk Dünyası Araştırmaları**, 125 (Nisan), s.67-82.
- KOÇAK, K. (2000C). Cumhuriyetten Günümüze Tarih Anlayışı. **Türk Dünyası Araştırmaları**, 128 (Ekim), s.25-35.
- KOÇAK, K. (2002). 1998 İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Programı Genel Amaçlarının Değerlendirilmesi (Alan Araştırması Kastamonu Örneği). **Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi**, 10 (Mart), s. 133-162.
- KOÇAK, K. (2002). İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Niteliklerinin Değerlendirilmesi (Alan Araştırması Ankara-Kastamonu). **MEB EARGED**.
- KOLUKISA, E. A. (2003). **Coğrafyaya Giriş Matematik Coğrafya**. Ankara.
- KALYONCU, M. ve başk. (1999). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- KÖSTÜKLÜ, N. (1998). **Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretimi**. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- KUŞOĞLU, Ü. (2003). **Orta Öğretim Tarih Ders Kitaplarındaki Haritaların Metinle İlişkisi**. Ankara: G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KÜÇÜKAHMET, L. (1998). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul: Alkım Kitapevi.
- Kültür Bakanlığı Dergisi**. (1937). Yeni İlkokul Müfredat Programı. Sayı: 20-1,s.161-197.
- MCCLURE, R. W. (1992). A Conceptual Model for Map Skills Curriculum Development Based Upon A Cognitive Field Theory Philosophy. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Oklahoma Üniversitesi.
- MCREA, A. (2002). **Mapping Skills**. Washington.
- MEB (1972). **Orta Öğretim Programlarındaki Yönelmeler (1924-1970)**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (1973). **Ortaokul Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Matematik Müfredat Programı**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (1995). **Ortaokul Programı**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. ve 6-7. sınıflar)**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB EARGED. (2003). **PIRLS Uluslar Arası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi 2001 Ulusal Rapor**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB EARGED. (2005). **PISA 2003 Projesi Ulusal Nihai Rapor**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Mekâtib-i İbtidâiyye Ders Müfredâtı**. (1329). Altı, Beş, Dört Ve Üç Dershane Ve Muallimli Mekteblere Mahsus. İstanbul: Matbaa-i Amire.
- MOFFAAT, M. (1957). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Çev. Nesrin ORAN), İstanbul: Maarif Basımevi.

- MONMONIER, M. (1996). **How to Lie with Maps**. Chicago: The University of Chicago Pres.
- NABA, R. (2002). **Colonialism Through Maps**. The Eart Center web site; <http://www.teearthcenter.com/map.html>
- NAS, R. (2000). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Program Yöntem ve Etkinlikler)**. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- OBEA, D. (2001). **Using Maps and Gazetters in Your Research**. Washington.
- OĞUZ, O., A. OKTAY ve H. AYHAN (2004). **21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**. İstanbul: DEM Yayıncılık.
- OĞUZKAN, A. F. (1981). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: TDK Yayınları, A.Ü. Basımevi.
- Orta Okul Programı**. (1949). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Ortaokul Programı**. (1938). İstanbul: Devlet Basımevi.
- Ortaokul Programı**. (1962). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- ÖCAL, A. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde 6. Sınıf Öğrencilerinin Mekansal Biliş Becerilerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüsü Programları**. (1952). Ankara: MEB Yayınları.
- ÖZBARAN, S. (1997). **Tarih, Tarihçi ve Toplum**. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- ÖZDEN, Y. (1997). **Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Pegem Yayınları.
- ÖZEY, R. (1997). **Dünya Denkleminde Ortadoğu “Ülkeler-İnsanlar-Sorunlar”**. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- ÖZKAN, Ö.D. (2003). Kimin Haritası?: Sosyal Bilimler ve Haritacılık. **9. Harita Teknik Kurultayı**, 4 Nisan, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Ankara.
- ÖZTÜRK, C. (2006). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- ÖZTÜRK, C. ve D. DİLEK (Ed.). (2004). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. İstanbul: Pegem A Yayıncılık.
- ÖZTÜRK, C. ve R. OTLUOĞLU (2002). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyük Atlas**. (.....). İstanbul: Özyürek Yayınevi.
- PARKER, W. C. ve JAROLİMEK, J. (1997). **Social Studies in Elementary Education**. New Jersey: Simon&Schuster/A Vacom Company.
- PAYKOÇ, F. (1991). **Tarih Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları
- PAYKOÇ, F. (1995). **Sosyal Bilgiler Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar, İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Sorunları**. Ankara: T.E.D. Yayınları.
- RAGG, E. J. (1993). **A Book Of Map And Globe Skills**. Bloomington.
- REKACIEWICZ, P. (2000). **A Political Look at Territory**. Le Monde Diplomatique. Mayıs.
- SARIALIOĞLU, F. (2001). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 7**. İstanbul: Cemre Yayıncılık.

- SIĞAN, C. (1997). İlkokulda Sosyal Bilgiler Dersinin Etkiliğini Azaltan Faktörlerin Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SÖNMEZ, V. (1986). **Program Geliştirme ve Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Olgaç Matbaası.
- SÖNMEZ, V. (1997). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Şafak Matbaası.
- SUNAL, C.S. ve M. E. HAAS, (2002). **Social Studies for the Elementary and Middle Grades. A Constructivist Approach**. Boston: A Peron Education Company.
- SWANSON, L. J. (1987). **Laidlaw World A Physical Cultural Approach (Teacher and Chairman of History Department Main Country Day School Corte Modera)**. California.
- ŞAHİN YANPAR, T. ve S. YILDIRIM. (1999). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞAHİN, C. (2001). **Türkiye’de Coğrafya Öğretimi (Sorunlar-Çözüm Önerileri)**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- ŞAHİN, C. Ve H. GÖZE. (2000). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 7**. İstanbul: Ders Kitapları A.Ş.
- ŞAHİN, T. E. (2006). **Sosyal Bilimlere Giriş (Sosyal Bilgilerin Temelleri)**. Ankara: Dikey Yayıncılık.
- ŞAHİN, T. E., F. Z. ESMERAY ve M. AKGÜNEY. (1993). **Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri ve Türk Toplulukları Arasında Yapılan Anlaşmalar, İlişkiler ve Faaliyetler**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- ŞENÜNVER, G. ve başk. (2001). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 7**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- TDK. (1981). **TDK Sözlüğü**. Ankara: T.T.K. Basımevi.
- Tebliğler Dergisi. (1998-2487). **Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı**.
- Tebliğler Dergisi. (1999-2504). **MEB Eğitim Araçları İnceleme Yönetmeliği**.
- Tebliğler Dergisi. (2000-2510). **MEB Eğitim Araçları İnceleme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**.
- TEKİN, H. (2003). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: Yargı Yayınevi.
- TOPRAK, T. (1992). İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TURAN, R. ve başk. (1996). **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi**. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- TURAN, Z. (2004). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu Ünitesi Amaçlarının Kazanılmışlık Düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- UNAT, F.R. (1990). **Tarih Atlası**. İstanbul: Kanaat Yayınları.
- 3797 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun**.
- ÜLGEN, G. (2001). **Kavram Geliştirme Kuramlar ve Uygulamalar**. Ankara: Setma Yayıncılık.
- ÜLGER, F. (2003). İlköğretim Okulu 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kavramlarının Kazanılmışlık Düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.

- ÜZÜMCÜ, N.O. (2007). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Harita Okuma Becerisinin Aktif Öğrenme Yöntemiyle Kazandırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- WELTON, A. D. ve T. J. MALLAN. (1988). **Strategises For Teaching Soscial Studies**. Boston.
- www.hgk.mil.tr
- www.tika.gov.tr
- www.turksoy.gov.tr
- YALÇINKAYA, E. (2004). İlköğretim Okulu 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Haritaların Nitelikleri ve Kullanılabilirlik Düzeylerine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- YALIN, H. İ. (2002). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YAVUZ, O. (2004). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Türkiye Tarihi Ünitesi Amaçlarının Kazanılmışlık Düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- Yeni Orta Atlas**. (.....). İstanbul: Kanaat Yayınları.
- YILDIZ, R. (2002). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Mikro Basım-Yayım.

EKLER

EK 1: MİLLÎ TALİM VE TERBİYE DAİRESİ KARARI

T. C., Mf. V.

MİLLÎ TALİM VE TERBİYE DAİRESİ

Nº 132	Hulâsa: Tarih kitapları için lâzım
Tarih 15-9-1931	olan haritaları ihzar eden 5 harita
Evelki kararın N°	zabitine verilecek telif hakkına
Tarihi	dair

Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti tarafından Liselerle Orta Mekteplerde okunmak üzere hazırlanıp Devlet Matbaasında tab'edilmekte olan üç ciltten müteşekkil tarih kitabında mevcut seksen adet haritayı hazırlamış olan zatlara bir harita başına yirmi lira hesabına telif hakkı tesviyesi ve bu zatlardan Erkâniharbiye miralayı Baki Beye 30 harita için 600, Harita binbaşı Cemal Beye 15 harita için 300, Harita yüzbaşı Mahmut Beye 15 harita için 300, harita yüzbaşı Cemal Beye 10 harita için 200, Harita ressamı Fevzi Beye 10 harita için 200, liradan cem'an 1600 lira telif hakkının tarih kitaplarının umumî masrafına ithal edilmek üzere mektep kitapları mütedavil sermayesinden tesviyesi kararlaştı.

Reis M.

Aza

Aza

Aza

Aza

Aza

B. Amini

B. Amini

A. T. T. H. Reisi

Vekâlet Makamına

5 zabite verilecek telif hakkına dair haritalarının tertip eden heyetimizce verilen karar tasdikınıza arz olunur Efendim.

M. T. T. H. Reisi n.

Muvafıktır

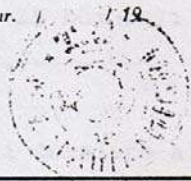
15.9.1931

Urut

B. Amini

Suret

Aslına mutabıktır.

3. Nehir Yolculuğu nerede başlar?

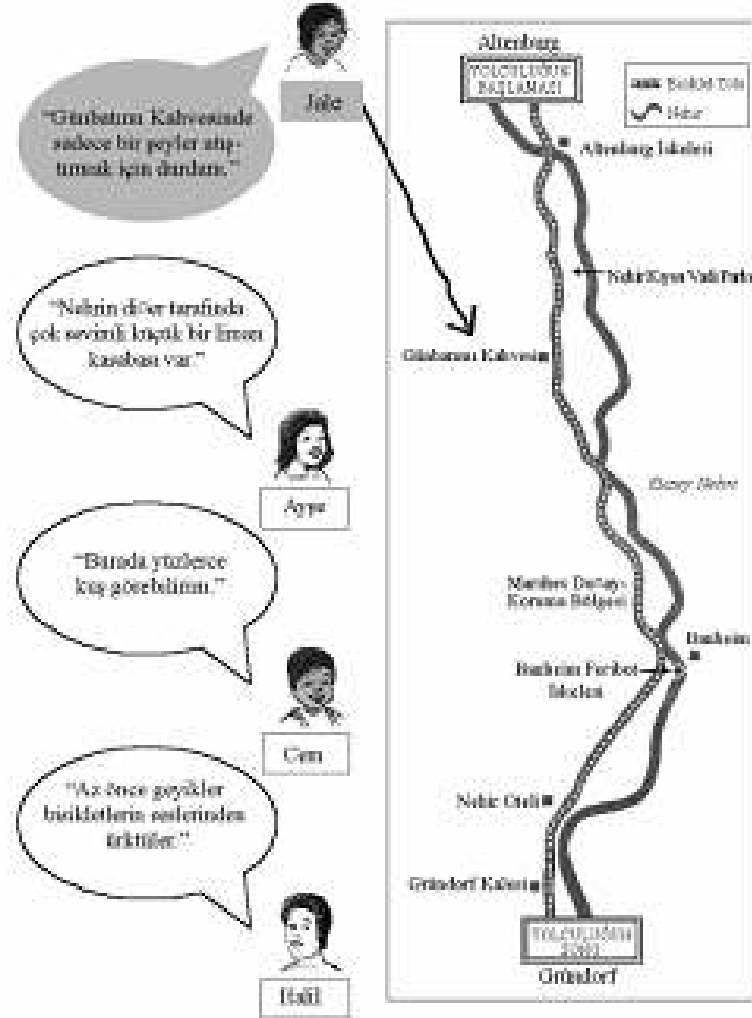
- A) Banheim
- B) Gründorf
- C) Altenburg
- D) Nehir Kıyısı Vadi Parkı

4. Nehir Yolculuğu'nu baştan sona takip ederseniz, aşağıdaki yerleri hangi sırayla görürsünüz? Sırayı göstermek için okları ile numaralandırınız. 1 numara sizin için yapılmıştır.

- Gründorf Kalesi
- Banheim
- Nehir Kıyısı Vadi Parkı
- Nehir Oteli

10. Jale, Ayşe, Cem ve Halil'in açıklamalarına okuyunuz. Onların Nehir Yolculuğunda nerede olduklarını göstermek için her birinin isminden haritada oldukları yeri gösteren noktayı bir çizgi çiziniz. Bir tanesi sizin için yapılmıştır.

Nehir Yolculuğu

EK 3: PISA SORU ÖRNEĞİ

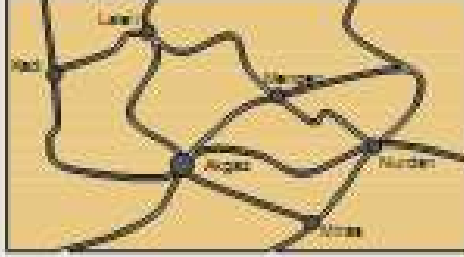
• Sınıflamalara uygun bir karar verme: TATİL

Problem çözme

Bu problem, tatile giderken en iyi ve rahat olan yolun seçilmesiyle ilgilidir.

Şekil 1'i bölgenin haritasını, Şekil 2 kasebalar arasındaki uzaklıkları göstermektedir.

Şekil 1: Kasebalar arasındaki yolun haritası.

Şekil 2: Kasebaların kilometre olarak birbirlerine uzaklıkları.

	Akgaz	Kad	Lal	Mengen	Nurdan	Mira
Akgaz						
Kad	550					
Lal	500	300				
Mengen	300	650	550			
Nurdan	500		1000	450		
Mira	300	650	800	600	250	

Soru 1

KESİMLER - 2 - 1 - 9

Nurdan ve Kad arasındaki kara yolu ile en kısa uzaklığı hesaplayınız.

Cevap: _____ Km.

Soru 2

KESİMLER - 2 - 1 - 2 - 8

Akgazda yaşamakta olan Canan Kadı ve Lal ile gitmek istemektedir. Canan, bir günde en çok 300 kilometre yol gidebilmekte, yolculuğu sırasında kasebalar arasındaki kamp yerlerinde geçici olarak mola verebilmektedir.

Canan her kasebada iki gece kalacak ve böylece her kasebada etrafı görmek için bir tam günü geçirecektir.

Canan'ın gezici programında her gece kalacağı yerleri aşağıdaki tabloda gösteriniz.

Gün	Bir Gece Kalacak Yeri
1	Akgaz ve Kad arasındaki kamp yeri.
2	
3	
4	
5	
6	
7	Akgaz

S-1

Puanlama şekli ve Öğrencilerimizin bu puanlamaya göre dağılım yüzdeleri

Puanlar	Tanımlar	Cevap yüzdeleri
0	Yanlış	70,7
1	Doğru	28,3
2	Boş	3,0

S-2

Puanlama şekli ve Öğrencilerimizin bu puanlamaya göre dağılım yüzdeleri

Puanlar	Tanımlar	Cevap yüzdeleri
0	Yanlış	84,7
1	Kısmi Doğru	2,8
2	Tam Doğru	8,2
3	Boş	4,4

**EK 4: İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA
“YURDUMUZUN KOMŞULARI ve TÜRK DÜNYASI” ÜNİTESİNDE YER ALAN VE
İNCELENEN HARİTALAR**

CEMRE YAYINCILIK

Harita 7.1: Bulgaristan

olarak karasal iklim hâkimdir. Dağlık alanlar bol yağış alır. Karadeniz kıyı-
larında Karadeniz ikliminin etkisi hissedilir. Ülke, bitki örtüsü açısından
zengindir. Özellikle çok yağış alan dağlık sahalarda ormanlar geniş yer kap-
lar. Ülke topraklarının 1/3'ü ormanlıktır. Düzluklerde, bozkırlar yaygındır.

Balkanlarda, Türklerin en çok bulunduğu ülke Bulgaristan'dır. 9 milyo-
na yakın nüfusa sahip olan (1992) Bulgaristan'da 2 milyona yakın Türk ya-
şamaktadır. Türkler kuzeyde daha çok Silistre, Rusçuk, Şumnu, Plevne;
orta kısımda Filibe, Sofya ve Pazarcık; güneyde Kırcaali ve Mestanlı
çevresinde toplanmıştır.

Bulgaristan bir tarım ülkesidir. Önemli tarım ürünleri; buğday, tütün,
şeker pancarı ve ayçiçeğidir. Otlakların geniş olması, hayvancılığın geliş-
mesini sağlamıştır. Daha çok küçükbaş hayvan yetiştirilir.

Ülke yer altı kaynakları bakımından zengin değildir. Kurşun, linyit ve
çinko madenleri çıkarılır. Endüstrisi gelişme yolundadır.

Bulgaristan'la ticarî ilişkilerimiz fazla gelişmemiştir. Bu ülkeden petrol
ve orman ürünleri alırız. Karşılığında krom, afyon ve bazı endüstri ham
maddeleri satarız.

2. YUNANİSTAN

Batı komşumuz olan Yunanistan, Balkan Yarımadası'nın güneyinde yer
alır. Kuzeyinde Makedonya ve Bulgaristan, kuzeybatısında Arnavutluk'la
komşudur. Ege ve Akdeniz'de birçok adaya sahiptir. Yunanistan'la hem kara
hem de deniz sınırimız vardır. Kara sınırimız Meriç nehrinden geçer. Yüz
ölçümü 131 990 km² olan Yunanistan'ın başkenti Atina (bk. Harita 7.2)'dir.

CEMRE YAYINCILIK

Yunanistan toprakları anakaranın yanında birçok ada ve yarımada-dan oluşmuştur. Ülkenin büyük bir bölümü dağlıktır. Doğuda Olimpos, batıda Pindus ve kuzeyde Rodop dağları yükse- lir. Dağlar arasındaki akarsu boylarında, ve- rimli ovalar yer alır.

Ülkenin kıyı kesim-lerinde ve adalarında Ak- deniz iklimi görülür. Do- ğal bitki örtüsü makidir. Kıyılardan iç kısımlara doğru gidildikçe iklim karasallaşır. Buralarda bozkırlara ve az da olsa ormanlara rastlanır.

10 milyondan fazla nüfusu olan (1993) Yuna- nistan'da, nüfusun büyük

bir bölümü şehir merkezleri ve verimli ova kenarlarında toplanmıştır. Önem- li şehirleri; Atina, Pire, Patras, Kavala ve Selânik'tir. Ege kıyılarına çok yakın olan adalar, nüfus bakımından tenhadır. Ancak, turizmden çok büyük gelir sağlayan Rodos ve Girit adalarında nüfus oldukça yoğundur.

Yunanistan topraklarının büyük bir kısmı dağlıktır. Verimli ovaların az olması, ülke halkını balıkçılığa ve deniz ticaretine yöneltmiştir. Dünya de- niz taşımacılığında önemli bir yere sahiptir. Halkın bir kısmı da tarımla ge- çimini sağlar. Ülkede tahıl, tütün, üzüm, incir, pamuk ve turuncgil gibi ürünler yetiştirilir. En önemli yer altı zenginlikleri ise linyit ve boksittir.

Ülkede endüstri fazla gelişmemiştir. Yaygın olarak zeytinyağı, sigara ve şarap üretimi yapılmaktadır. Yunanistan'ın asıl önemli gelir kaynağı tu- rizmdir. Doğal güzellikleri ve tarihî eserleriyle en çok turist çeken ülkeler- den biridir (bk. Resim 7.1).

Harita 7.2: Yunanistan

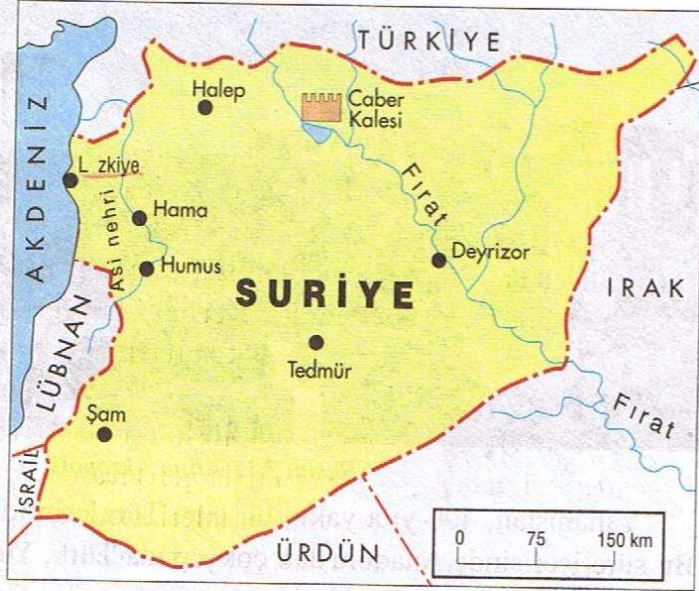
CEMRE YAYINCILIK

185 180 km² dir. Suriye, cumhuriyetle yönetilir. Başkenti Şam (bk. Resim 7.2)'dir. Diğer önemli şehirleri Halep, Hama ve Akdeniz kıyısındaki liman şehri Lâzkiye'dir.

Suriye toprakları, batı ve güneybatıdaki dağlık alanlar hariç genelde geniş düzlüklerle kaplıdır. Güney bölümünde çöller yer alır. Suriye'deki en önemli akarsu, kaynağını ülkemizden alan Fırat nehridir. Diğer önemli akarsuyu batıdaki Asi nehridir. Ülke kurak olduğundan sulamaya önem verilmektedir.

Suriye'nin batısında, Akdeniz kıyıları boyunca Akdeniz iklimi görülür. Kıyılardan iç kısımlara gidildikçe denizin etkisi azalır. Karasal ve kurak iklim etkili olur. Akdeniz kıyılarında doğal bitki örtüsü maki ve ormandır. İç kısımlarda çöllerin dışında kalan yerlerde ise bozkırlar görülür.

Suriye, yüzyıllar boyunca Osmanlı Devleti'nin yönetiminde kalmıştır. 13,4 milyon olan nüfusunun (1993) 200 bin kadarını Türkler oluşturur. Türkler daha çok Türkiye sınırına yakın olan Halep, Cerablus gibi şehirler ve civarında yaşamaktadırlar. Ancak ülkenin hemen her yerinde Türk kültür ve medeniyetine ait eserler görülmektedir. Halep yakınlarındaki Caber Kalesi'nde bulunan Türk şehitliği bunların en önemlisidir. Şehitlikteki türbe,

Harita 7.3: Suriye

Resim 7.2: Suriye'nin başkenti Şam'da, 8 Mart Meydanı

CEMRE YAYINCILIK

Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Beyin büyük babası Süleyman Şah'a aittir. Kalede Türk bayrağı dalgalanmakta ve askerimiz nöbet tutmaktadır.

Bir tarım ülkesi olan Suriye'de, sulama problemi nedeniyle toprakların az bir kısmı ekilebilmektedir. Başlıca tarım alanları Fırat ve Asi nehirlerinin kıyılarıdır. Önemli ürünleri; buğday, arpa, şeker pancarı ile çeşitli meyve ve sebzelerdir. Akdeniz kıyılarında da zeytin ve turuncgil üretimi yapılır. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği başlıca gelir kaynaklarından. En çok koyun beslenir. İpek böcekçiliği de önemli bir uğraştır. Endüstri gelişmemiştir. Ülke, yer altı kaynakları bakımından zengin değildir. Fosfat ve az miktarda petrol çıkarılır.

Suriye ile ekonomik ve kültürel ilişkilerimiz istenilen düzeyde değildir. Suriye ile iyi komşuluk ilişkilerimizin geliştirilmesi çabaları devam etmektedir. Suriye'den pamuk ve petrol ürünleri alırız. Suriye'ye çeşitli gıda maddeleri, canlı hayvan, meyve, bitkisel yağlar ve demir-çelik ürünleri satarız.

4. IRAK

Asya'nın güneybatısında yer alan Irak, güneydoğu komşumuzdur. Ülkenin doğusunda İran, batısında Suriye ve Ürdün, güneyinde Suudî Arabistan, güneydoğusunda Küveyt ve Basra Körfezi bulunur (bk. Harita 7.4). Cumhuriyetle yönetilen ülkenin başkenti Bağdat'tır. Irak'ın yüz ölçümü 438 317 km² dir.

Ülkenin büyük bir bölümünde geniş düzlükler yer alır. Dağlar daha çok Türkiye ve İran sınırları boyunca uzanır. Güneyde, Suudî Arabistan sınırına yakın yerler çöllerle kaplıdır.

Kaynaklarını ülkemizden alan Fırat ve Dicle nehirleri, Irak'tan geçerek Basra Körfe-

Harita 7.4: Irak

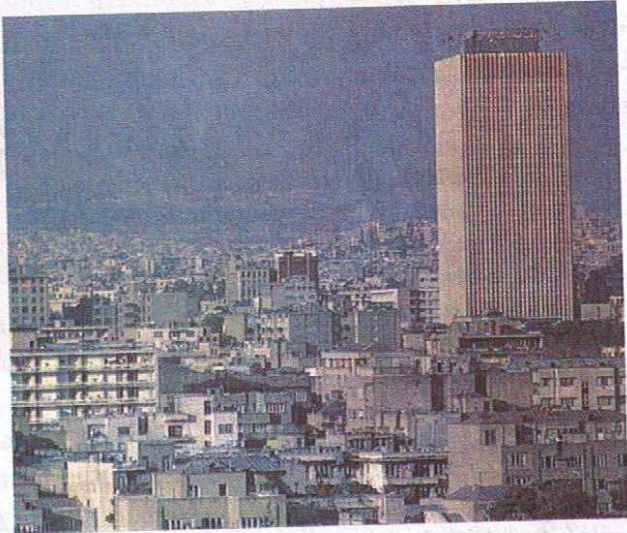
CEMRE YAYINCILIK

Harita 7.5: İran

kuraktır. İklim ve yüzey şekillerine bağlı olarak bitki örtüsü farklılık gösterir. Dağlık alanlarda ormanlar, plâtolarda ise bozkırlar hâkimdir.

60 milyon nüfusa sahip olan (1993) İran'da, 18 milyona yakın Türk yaşamaktadır. Türkler daha çok tarımla uğraşır. **İsfahan, Şiraz, Tebriz ve Meşhed**, Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerdir.

Resim 7.3: Tahran'dan bir görünüm

CEMRE YAYINCILIK

İran geniş topraklara sahip olmasına rağmen tarım alanları azdır. Tarım, yağışların biraz arttığı dağ eteklerinde ve kıyı kesimlerinde yapılır. Ülkede yetiştirilen başlıca tarım ürünleri; Hazar denizi kıyılarında çay ve zeytin; Basra Körfezi kıyılarında hurma; iç kısımlarda ise buğday, arpa ve şeker pancarıdır.

İran'da hayvancılık, önemli bir ekonomik faaliyettir. Dağlık alanlarda ve bozkırlarda hayvancılık yapılır. Hazar denizinden balık avlanılır. İran'da dokunan ipek ve yün halılar dünyaca ünlüdür.

Ülkenin en önemli yer altı zenginliği petrol ve doğal gazdır.

İran'da endüstri petrole dayanır. Bunun yanında demir-çelik, gıda, şeker ve dokuma endüstrisi de bulunmaktadır.

Türkiye ile İran arasında kültürel ve ticarî ilişkiler gelişmiştir. İran'a çeşitli endüstri ve tarım ürünleri satarız. İran'dan petrol ve petrol ürünleri alırız.

6. AZERBAIJAN - NAHCİVAN

Azerbaycan'ın doğusunda Hazar denizi, batısında Ermenistan, kuzeyinde Rusya Federasyonu, kuzeybatısında Gürcistan, güneyinde İran yer alır. Azerbaycan sınırları içinde yer alan ancak Ermenistan'ın işgalindeki Dağlık Karabağ, yönetim bakımından Azerbaycan'a bağlıdır (bk. Harita 7.6). 30 Eylül 1991 tarihinde bağımsızlığını kazanan ülkenin yüz ölçümü 86 600 km² dir.

Harita 7.6: Azerbaycan - Nahcivan

CEMRE YAYINCILIK

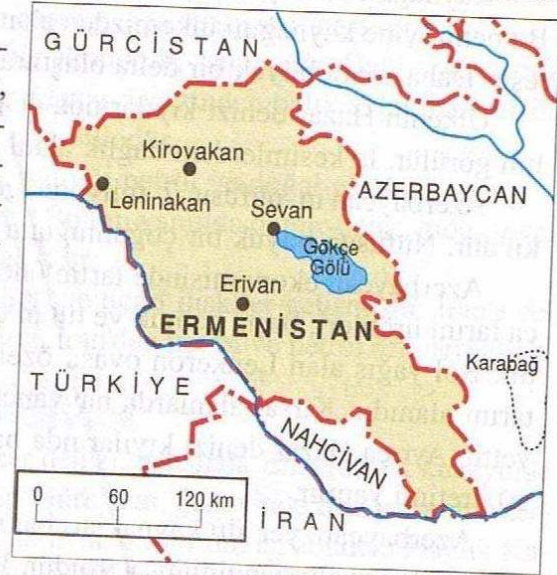
Ülkenin önemli akarsuları, Türkiye'den doğan Aras ile Razdan ırmağıdır. En büyük gölü ise Gökçe (Sevan) Gölü'dür.

Ülkede Azerî Türkleri, Azerbaycan sınırı yakınlarında azınlık olarak yaşarlar.

Ülke nüfusunun yarısı tarımla geçinir. Tütün, şeker pancarı, üzüm ve pamuk yetiştirilir. Dağlık kesimlerde hayvancılık yapılır. Yer altı kaynakları bakımından fakirdir. Bakır, boksit ve molibden çıkarılır.

Metalürji, kimya ve makine endüstrisinin geliştiği Ermenistan'da nükleer enerji üretimi de yapılmaktadır. Ayrıca besin endüstrisi gelişmektedir.

Ermenistan ve Türkiye arasındaki ekonomik ve kültürel ilişkiler çok sınırlı düzeydedir.

Harita 7.7: Ermenistan

8. GÜRCİSTAN

Gürcistan, kuzeydoğu komşumuzdur. Kuzeyinde Rusya Federasyonu, doğusunda Azerbaycan, güneyinde Ermenistan, batısında Karadeniz yer alır (bk. Harita 7.8). 69 700 km² yüz ölçümüne sahip olan ülkenin başkenti Tiflis'tir. Başkanlık tipi cumhuriyetle yönetilen ülkenin nüfusu yaklaşık 5,5 mil-

yondur (1992). Ülke nüfusunun yaklaşık % 10'unu Türkler oluşturur. Gürcistan dağlık bir ülkedir. Kuzeyinde Büyük Kafkas, güneyinde Küçük Kafkas dağları uzanır. Orta kesimleri plâtolarla kaplıdır. Ülkede ılık ve nemli bir iklim görülür. Ormanlar geniş yer kaplar.

Harita 7.8: Gürcistan

CEMRE YAYINCILIK

Gürcistan toprakları tarıma elverişli değildir. Karadeniz kıyısındaki düzlüklerde çay ve turuncgil; iç kesimlerde şeker pancarı, meyve ve sebze yetiştirilir. Yer altı kaynakları azdır. Çıkarılan en önemli maden manganezdır. Ülkede tarıma dayalı besin sanayii ile demir-çelik ve kimya endüstrisi gelişmiştir.

Türkiye ile Gürcistan arasındaki kültürel ve ticari ilişkiler hızla gelişmektedir. Sarp Sınır Kapısı'nın açılması, iki ülke arasındaki geçişleri kolaylaştırmıştır.

9. KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ (KKTC)

Kıbrıs adası, Akdeniz'in doğusunda ve Türkiye'nin güneyinde yer alır. Ada, Akdeniz kıyılarına 70 km uzaklıktadır. Doğu Akdeniz kıyısındaki ülkelere giden önemli su yollarının kavşak noktasındadır. Bu nedenle stratejik bakımdan önemli bir konuma sahiptir (bk. Harita 7.9).

Harita 7.9: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Adanın kuzeyindeki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin sınırları 1974 yılında düzenlenen "**Barış Harekâtı**" ile çizilmiştir. 1983 yılında bağımsızlığını ilân eden **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti**'nin yüz ölçümü 3242 km², nüfusu 175 bindir.

KKTC'nin kuzeyinde Beşparmak dağları uzanır. Bu dağlık alanın güneyinde Güzelyurt ve İç Ova düzlükleri yer alır. Bu düzlükler tarım ve yerleşmeye uygun alanlardır. KKTC'de Akdeniz iklimi etkilidir. Kış mevsimi ılık ve yağışlı, yaz mevsimi ise kurak ve sıcak geçer. İklimin etkisiyle alçak alanlarda maki bitki örtüsü, dağların yamaçlarında da ormanlar görülür. Ülkede büyük akarsular yoktur.

CEMRE YAYINCILIK

bilen alanlarında sebze ve meyve tarımı da yapılır. Çok geniş otlaklara sahip olan Kazakistan'da hayvancılık gelişmiştir. Özellikle küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Hazar denizi kıyılarında balıkçılık önemli bir geçim kaynağıdır.

Kazakistan yer altı kaynakları bakımından zengin bir ülkedir. Önemli yer altı zenginlikleri; doğal gaz, petrol, demir ve kömürdür. Kazakistan gelişmiş bir endüstriye sahiptir. En gelişmiş endüstri dalı, maden endüstrisi-dir. Ülkenin önemli şehirlerinden olan **Baykonur**, uzay çalışmalarının merkezi durumundadır.

Kazakistan ile Türkiye arasındaki ilişkiler hızla gelişmektedir. Bu ülke ile ekonomik, ticarî ve kültürel iş birliği amacı ile çeşitli anlaşmalar imzalanmıştır. Türkiye ve Kazakistan iş birliğiyle kurulan Ahmet Yesevî Üniversitesi, Almatı'da eğitime başlamıştır. Bu üniversitede Türk cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler, Türkiye ve Kazakistan Türkçesini öğrenmektedirler.

b. Türkmenistan

Orta Asya'da yer alan Türkmenistan'ın kuzeyinde ve doğusunda Özbekistan, kuzeybatısında Kazakistan, güneyinde Afganistan ve İran, batısında Hazar denizi bulunur (bk. **Harita 7.11**). Yüz ölçümü 488 100 km² dir.

Türkmenistan'da karasal iklim görülür. En önemli akarsuyu Ceyhun'dur. Ülke genelinde, tarıma elverişli alanlar ile vahalar dışında bozkır ve çöl bitkileri görülür.

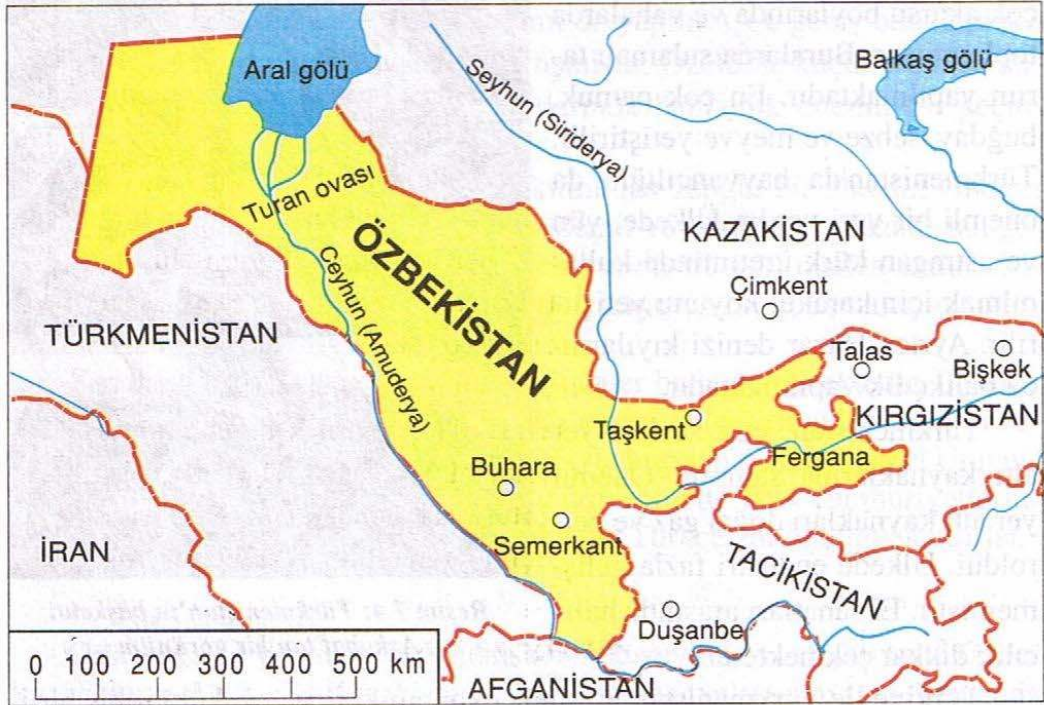
Ülkenin nüfusu 4,4 milyondur (1993). Nüfusun büyük çoğunluğunu Türkmenler oluşturur. Ülkede ayrıca Özbek ve Kazaklar da yaşar. Başkenti **Aşkabat** (bk. **Resim 7.4**)'tır. Merv, diğer önemli kentidir.

Ülke ekonomisinin tarıma dayalı olması nedeniyle, nüfus daha

Harita 7.11: Türkmenistan

CEMRE YAYINCILIK

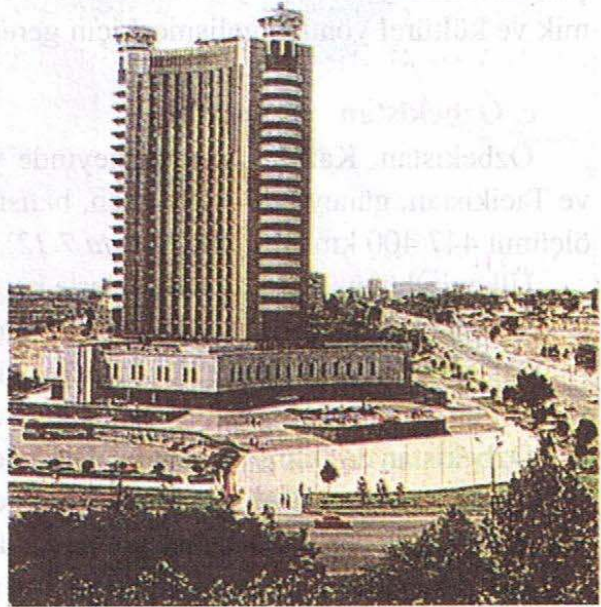

Harita 7.12: Özbekistan

hayvancılık yaygındır. En çok, postu kıymetli olan karakul koyunu yetiştirilir. Ayrıca ipek böcekçiliği de yapılır.

Özbekistan; petrol, doğal gaz, kömür, demir, altın gibi zengin yer altı kaynaklarına sahiptir. Tarım ve madencilğe dayalı sanayi kolları gelişmiştir. Makine, pamuklu ve yünlü dokuma fabrikaları bulunmaktadır.

Türkiye ile Özbekistan arasında ekonomik, ticarî ve kültürel ilişkiler hızla gelişmektedir. Türk iş adamları bu ülkede pek çok alanda yatırım yapmaktadırlar. Yine ülkemiz, Özbekistan'da çeşitli eğitim kurumları açmakta ve ayrıca, Özbek gençleri yurdumuzda okumaktadırlar.

Resim 7.5: Özbekistan'ın başkenti
Taşkent'ten bir görünüm

CEMRE YAYINCILIK

c. Doğu Türkistan - Uygur Özerk Eyaleti

Doğu Türkistan, Çin Halk Cumhuriyeti'nin sınırları içerisinde yer alır. Çin'e bağlı özerk bir bölgedir. Yüz ölçümü yaklaşık 1,8 milyon km², başkenti **Urumçi** (bk. *Harita 7.15*)'dir.

Ülkenin kuzeyinde Altay, güneyinde Altın ve Karanlık dağları yer alır. Ortasında, doğu-batı doğrultusunda Tanrı Dağları uzanır. Ülkeyi ikiye bölen bu dağların kuzeyinde Çungarya, güneyinde ise Tarım havzaları bulunur. Bunların ikisi de kapalı havzadır. Tarım Havzası'nın ortasında Taklamakan çölü uzanır.

Harita 7.15: Doğu Türkistan

Doğu Türkistan'da karasal iklim görülür. Yazlar çok sıcak, kışlar ise çok soğuk geçer. Kaynaklarını ülkeyi çevreleyen dağlardan alan birçok akarsu vardır. Bu akarsuların en önemlisi Tarım Nehri'dir. Buradaki akarsular, çöllerdeki kumlarda yer altına sızar veya buharlaşıp kaybolur.

Doğu Türkistan'ın nüfusu 20 milyon kadardır. Nüfusun yarısından fazlasını Türkler oluşturur. Türk boyları içinde Uygur Türkleri çoğunluktadır. Diğer Türk boyları; Kırgızlar, Özbekler ve Tatarlardır. Çinliler ise azınlıktadır. Önemli şehirleri Yarkent ve Kaşgar'dır. Kaşgar, ünlü Türk düşünürü ve **Divan-ı Lügat'it-Türk** adlı eserin yazarı **Kaşgarlı Mahmut**'un yaşadığı şehirdir. Yıllarca Rus ve Çin egemenliği altında kalan Uygur Türkleri, millî benliklerini, dinlerini ve dillerini korumayı başarmışlardır. Kuraklık nedeniyle nüfus, dağ etekleri ile vahalarda toplanmıştır. Buralar tarıma elverişli yerlerdir. Sulama ile buğday, sebze, meyve gibi çeşitli tarım ürünleri yetiştirilir.

Ülke petrol, kömür ve demir gibi önemli yer altı zenginliklerine sahiptir. Ancak endüstri gelişmemiştir. El sanatları ve halıcılık, geleneksel faaliyetlerdir.

CEMRE YAYINCILIK

ç. Rusya Federasyonu'nun Asya Kesimindeki Özerk Cumhuriyetler

Rusya Federasyonu, 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, kendisine bağlı 21 özerk cumhuriyetin birleşmesi ile kurulmuş bir devlettir (*bk. Harita 7.16*). 17 075 400 km² lik yüz ölçümü ile dünyanın en geniş topraklarına sahiptir. 150 milyon nüfusa sahip olan Rusya Federasyonu'nda nüfusun büyük bir bölümü Ruslardan oluşur. Ülkede ikinci büyük nüfusu Türkler oluşturur. Türkler, Rusya Federasyonu'na bağlı bazı özerk cumhuriyetlerde ve bölgelerde yaşamaktadırlar.

Harita 7.16: Rusya Federasyonu

Yakutistan Özerk Cumhuriyeti

Yakutistan; Kuzeydoğu Asya'da, Kuzey Buz Denizi'nin güneyinde ve Lena nehri havzasının büyük kısmını kaplar. Yüz ölçümü 3 100 000 km² olan Yakutistan'ın nüfusu, 1,1 milyon kadardır. Bu nüfusun yaklaşık 1 milyonunu Saha Türkleri oluşturur. Başkenti **Yakutsk**'tur.

Ülke topraklarının büyük bir kısmı dağlıktır. Kuzeyi buzlarla kaplıdır. En önemli akarsuyu Lena'dır. İklim oldukça soğuktur. Doğal bitki örtüsü kuzeyde tundra, güneyde tayga ormanlarıdır. İklimin elverişsiz olması nedeniyle tarım pek gelişmemiştir. Hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Yakutlar; sığır, at ve ren geyiği beslerler. Kürk ticareti yaparlar.

Yakutistan'da zengin taş kömürü ve altın yatakları vardır. Bu madenler, ulaşım ve çıkarma güçlükleri nedeniyle bugüne kadar pek fazla işletilememiştir.

Tuva (Tiva) Özerk Cumhuriyeti

Tuva, Sayan dağları ile Yukarı Yenisey havzasında yer alır. Dağlık bir ülkedir. Yüz ölçümü 170 bin km², nüfusu 300 bin (1991) dir. Başkenti **Kızıl**'dır.

CEMRE YAYINCILIK

Ülke ekonomisinde tarım önemli yer tutar. Tarıma elverişli geniş alanlarda tahıl, şeker pancarı, tütün, sebze ve meyve yetiştirilir. Hayvancılık yapılır. Yer altı kaynaklarınca fakir olan ülkede endüstri hızla gelişmektedir.

Ülkenin güneyindeki **Gagauz Özerk Cumhuriyeti**'nin başkenti **Komrat**'tır. Bu cumhuriyetin nüfusunun çoğu **Gagauz** (Gökoğuz) Türklerinden oluşur. Sayıları 200 bin kadardır. Gagauzlar, Türkçeyi çok iyi konuşurlar. Öz benliklerine son derece bağlı bir Türk toplumdur.

Moldova ile ilişkilerimiz giderek gelişmektedir.

Harita 7.21: Moldova

g. Ukrayna (Kırım Tatarları)

Ukrayna, Karadeniz'in kuzeyinde bir Doğu Avrupa ülkesidir. Doğu ve kuzeyinde Rusya Federasyonu, kuzeyinde Beyaz Rusya ve Rusya Federasyonu, batısında Polonya ve Slovakya, güneybatısında Macaristan, güneyinde Romanya, Moldova ve Karadeniz, doğusunda Rusya Federasyonu yer alır (bk. Harita 7.22).

Yüz ölçümü 603 700 km², nüfusu 50,8 milyon kadardır. Cumhuriyetle idare edilen ülkenin başkenti **Kiev**'dir. Nüfusun büyük bölümü Ruslardan oluşur. Yahudiler ve Tatar Türkleri diğer etnik gruplardır.

Ülkenin batısı, yükseltisi az olan plâtolarla, diğer kesimleri düzlüklerle kaplıdır. Din-

Harita 7.22: Ukrayna

DERS KİTAPLARI A.Ş.

ÜNİTE 7

YURDUMUZUN KOMŞULARI
VE TÜRK DÜNYASI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Türkiye'nin hangi ülkelerle komşu olduğunu bir harita üzerinde araştırınız.
2. Harita 30'a bakarak Asya ve Avrupa'daki Türk devletlerinin, bağımsız cumhuriyet ve topluluklarının dağılışını inceleyiniz.
3. Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın Türkiye ekonomisine yaptıkları olumlu katkıları araştırınız.
4. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmasının önemini araştırınız.
5. Birleşmiş Milletler kuruluşu hakkında bilgi sahibi olunuz.

A . YURDUMUZUN KOMŞULARI

Yurdumuz, dünyada en çok komşuya sahip ülkeler arasındadır. Türkiye, Asya'da Gürcistan, Ermenistan, Nahcivan (Azerbaycan'a bağlı özerk cumhuriyet), İran, Irak ve Suriye ile komşudur (Harita 22). Avrupa'daki komşuları ise Bulgaristan ve Yunanistan'dır.

KISALTMALAR: NAH.: NAHCIVAN

Harita 22: Yurdumuz ve komşuları

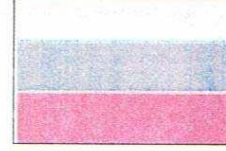
DERS KİTAPLARI A.Ş.

1. Bulgaristan

Başkenti : Sofya

Yüz ölçümü : 110 912 km²

Nüfusu : 9 000 000

Türkiye'nin kuzeybatı komşusu olan Bulgaristan bir Balkan ülkesidir. Başkenti Sofya, yönetim biçimi ise cumhuriyettir.

Ülkenin batı, güney ve orta kesimlerinde dağlar yer alır. Bunlar **Balkanlar** ve **Rodop dağları**dır. Kuzeyde, Tuna nehri boyunca ise geniş ovalar bulunur.

Ülkenin, deniz etkisinden uzak iç kesimlerinde **karasal iklim** etkilidir. Karadeniz kıyılarında ise ılıman iklim görülür. Yağışların yeterli olduğu dağlık yerlerde **ormanlar** yaygındır. İç kesimlerdeki alçak yörelerde ise hakim bitki örtüsü bozkırdır.

Bulgaristan'ın en önemli akarsuyu **Tuna** nehridir. Diğerleri ise Meriç nehri ile onun kolları olan Tunca ve Arda'dır (**Harita 23**).

Harita 23: Bulgaristan'ın fizikî haritası

Bulgaristan'da 1,5 milyondan fazla Türk vardır. Bulgaristan 500 yıl Osmanlı yönetiminde kalmıştır. Onun için ülkedeki pek çok yer adı Türkçe'dir. Osmanlılardan kalma çok sayıda cami, saray, köprü, han, hamam, kale gibi tarihî eserler vardır. Bu görüntüleriyle ülkenin bazı yerleri, bir Anadolu kentini andırmaktadır.

Bulgaristan'ın önemli kentleri; Sofya (başkent), Filibe, Rusçuk ve Varna'dır. Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerin başında **Dobruca ve Deliorman** yöreleri gelir. Ayrıca **Filibe, Kırcaali, Mestanlı, Varna** ve **Plevne**'de çok sayıda Türk yaşamaktadır. Bulgaris-

DERS KİTAPLARI A.Ş.

Yunanistan, dağlık bir ülkedir. Alp sistemine dahil olan **Pindus** dağları ülkede geniş yer tutar. Yunanistan 2000'e yakın irili ufaklı adaya sahiptir. Pek çoğu Ege denizinde olan bu adaların en büyüğü **Girit** Adası'dır.

Harita 24: Yunanistan'ın fizikî haritası

Yunanistan'da kıyı kesimi ve adalarda **Akdeniz iklimi** görülür. İç kesimlerde ise karasal iklim özellikleri daha etkilidir. Ülkede yaygın bitki örtüsü **makidir**. Dağlık yerlerde ise ormanlar görülür. Ülkenin akarsuları kısa boylu ve düzensiz akışlıdır.

Ülkenin önemli kentleri; Atina (başkent), Selanik ve Pire'dir.

Yunanistan 500 yıl Osmanlı yönetiminde kalmıştır. Ülkede 150 bin Türk bulunmaktadır. Bunların çoğu Batı Trakya'da yaşar. **Gümülçine**, **Dedeagaç**, **İskeçe**, **Selanik** (Fotoğraf 30), **Kavala** ve **Drama**, Türklerin yoğun olduğu başlıca merkezlerdir.

DERS KİTAPLARI A.Ş.

Yunanistan, tarih boyunca Türkiye karşıtı politikalar izlemiştir. **Kıbrıs adasının** tamamen Rumlara ait olduğunu ve **Ege denizinin** bir Yunan denizi olduğunu öne sürmüştür.

Ancak son zamanlarda oluşan uygun ortam, iki ülke arasındaki ilişkileri olumlu bir yola sokmuştur. Yunanistan'la Türkiye arasındaki ticarî ilişkiler yeterli değildir. Yunanistan'dan ilaç, çeşitli kimyasal maddeler ile demir-çelik ürünleri alırız. Bu ülkeye; çeşitli besin maddeleri, bazı madenler, cam, cam ürünleri ve pamuk ipliği satarız.

3. Suriye

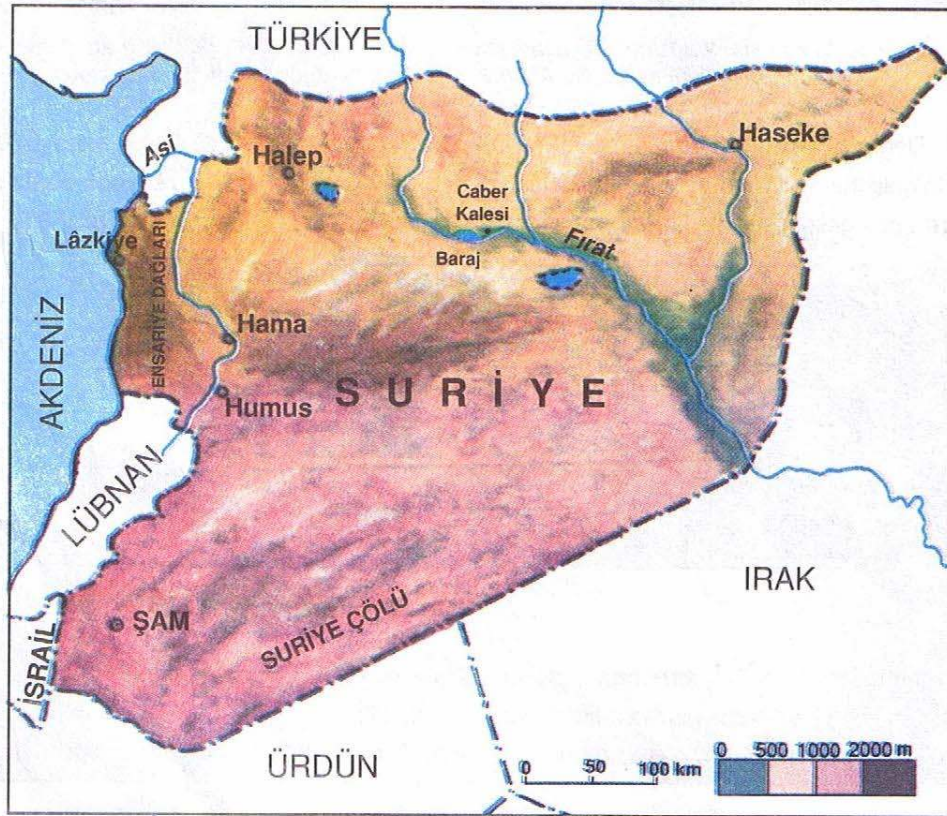
Başkenti : Şam

Yüz ölçümü : 185 180 km²

Nüfus : 13 000 000

Suriye, Türkiye'nin güney komşusudur. Akdeniz'in doğu kıyısında bulunan ülke (Harita 25), cumhuriyetle yönetilir.

Harita 25: Suriye'nin fiziki haritası

Ülkenin Akdeniz kıyısı boyunca **Ensariye** dağları uzanır. Orta kesimde, tepelerin dışında geniş düzlükler yer tutar. Güneyde ise Suriye Çölü geniş bir alana yayılmıştır.

DERS KİTAPLARI A.Ş.

iddia etmesidir. Ayrıca Suriye, GAP'tan da tedirgin olmaktadır. Bu proje tamamlandığı zaman, Fırat ve Dicle ırmaklarından Suriye'ye yeterli suyun akıtılmayacağını düşünmektedir. Halbuki Türkiye'nin uygulamaları, bu iddianın geçersiz olduğunu göstermektedir.

Türkiye Suriye'ye canlı hayvan, et, bitkisel yağlar, fındık, antep fıstığı, jet yakıtı, kimyasal maddeler ve sentetik iplik satar, bu ülkeden petrol ürünleri alır.

4. Irak

Başkenti : Bağdat

Yüz ölçümü : 438 317 km²

Nüfusu : 19 000 000

Güneydoğu komşumuz olan Irak, cumhuriyetle yönetilir. Bu ülkenin toprakları, sınırimızdan başlayarak Fırat ve Dicle ırmakları boyunca, Basra Körfezi'ne kadar uzanır (Harita 26).

Harita 26: Irak'ın fizikî haritası

DERS KİTAPLARI A.Ş.

İran'ın iç kesimlerinde **karasal iklim** etkilidir. İklimle ilgili olarak ülkenin iç kesimleri geniş bozkırlarla kaplıdır. Çöllerde ise sadece çöl bitkileri yetişebilmektedir. Basra Körfezi ve Hazar denizi kıyılarında yağışlar artar. Buralardaki dağ yamaçlarında ormanlar bulunur.

Harita 27: İran'ın fiziki haritası

Ülkenin akarsuları kısa boylu, gölleri ise azdır. En büyük gölü, Türkiye sınırına yakın olan **Urmiye Gölü**'dür.

İran'da nüfus yoğunluğu azdır. Çünkü ülkede dağlar ve çöller geniş yer tutar. Nüfusun önemli bir kısmı Basra Körfezi ve Hazar denizi kıyılarında toplanmıştır. Büyük yerleşim merkezlerinin çoğu da buralarda kurulmuştur.

DERS KİTAPLARI A.Ş.

İran'da 18 milyon dolayında Türk yaşamaktadır. Türk nüfusun çoğunluğu, ülkenin kuzeybatısındaki Güney Azerbaycan'dadır. Türkmenistan sınırı yakınlarında (Meşhed) da çok sayıda Türk vardır. Ayrıca Zagros dağlarında **Kaşgay Türkleri** yaşar.

Ülkenin ekonomisi **petrole** dayalıdır. İran, dünyanın sayılı petrol üreten ülkeleri arasındadır. En zengin petrol yatakları, Basra Körfezi kıyılarındadır. Ülkede petrol sanayii dışındaki sanayi kolları gelişmemiştir. El dokuma yünlü ve ipekli halıları dünyaca ünlüdür.

Tarım, çoğunlukla Hazar denizi ve Basra Körfezi kıyılarındaki verimli ovalarda yapılır. Ülkenin iç kesimleri kurak olduğu için tarım ancak vahalarda ve sulanabilen yerlerde yapılabilmektedir. Ülkenin başta gelen tarım ürünleri; buğday, arpa, çay, tütün, pamuk, pirinç, sebze ve meyvedir. Geniş bozkırlarda ise **hayvancılık** yaygın olarak yapılır.

İran, Türkiye'ye petrol ve petrol ürünleri satar. Türkiye'den demir-çelik ürünleri, canlı hayvan ve buğday alır.

6. Azerbaycan – Nahcivan

Başkenti : Bakû

Yüz ölçümü : 86 600 km²

Nüfusu : 7 500 000

Azerî Türklerinin yaşadığı yerler, kuzeyde Kafkas dağlarına, güneyde ise Urmiye Gölü'ne kadar uzanır. Ancak bu topraklar günümüzde iki devletin sınırları içinde kalmıştır. Güneydeki kısmı, İran'ın sınırları içindedir. Kuzey kısmı ise Azerbaycan Cumhuriyeti'dir (**Harita 28**). 1991 yılında bağımsızlığını ilân eden Azerbaycan, cumhuriyetle yönetilir. Azerbaycan, Türkiye ile Hazar Denizi arasında yer alır. Ülkeye bağlı özerk bir cumhuriyet olan Nahcivan'la Türkiye'nin küçük bir sınırı vardır.

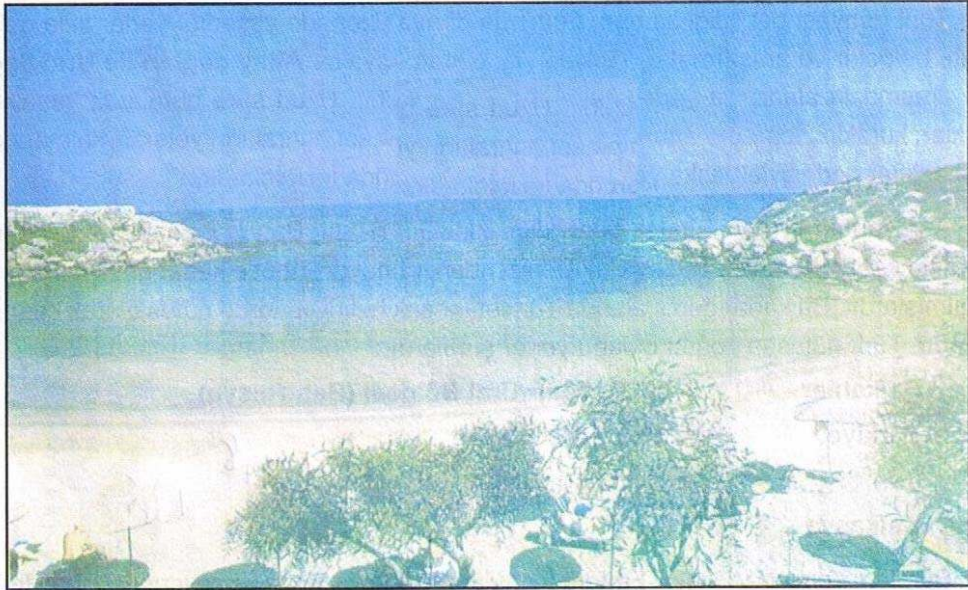
Harita 28: Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'ın fizikî haritası

DERS KİTAPLARI A.Ş.

Harita 29: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin fizikî haritası

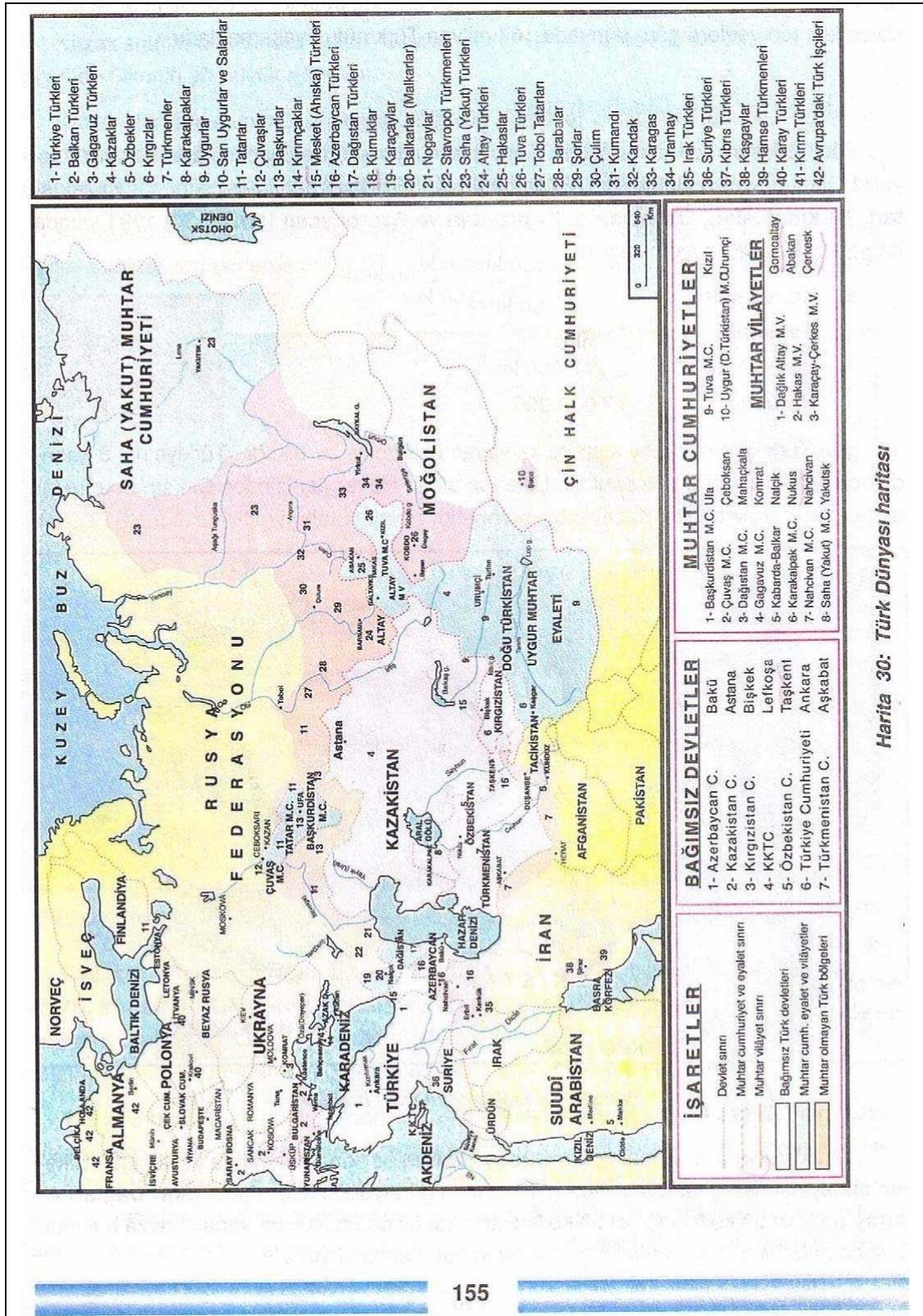
Ülkenin ekonomisi **tarıma** ve **turizme** dayalıdır. Verimli topraklarda en çok turuncgil bahçeleri, zeytinlikler ve üzüm bağları yaygındır. Pamuk, tahıl ve patates de çok ekilir.

Fotoğraf 38: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde deniz turizmi önemli bir gelir kaynağıdır.

KKTC'de deniz turizmi, önemli bir gelir kaynağıdır (**Fotoğraf 38**). Kıyılardaki bol güneşli plajlarda uzun bir turizm sezonu yaşanır. Bu özellikleriyle ülke, ideâl bir yaz turizmi yeridir. KKTC'ye her yıl çok sayıda turist gelir. Bunların önemli bir kısmı da Türkiye'den gider. Yunanistan ve Kıbrıs Rum Yönetimi'nin her türlü engellemelerine rağmen ülkenin turizmi ve ekonomisi giderek gelişmektedir.

DERS KİTAPLARI A.Ş.

Harita 30: Türk Dünyası haritası

DERS KİTAPLARI A.Ş.

Bazı ülkelerde azınlık olarak yaşayan Türklerin sayısı kesin olarak bilinmemektedir. Çünkü siyasî nedenlerle Türklerin sayısı gizli tutulmakta ve olduğundan daha az gösterilmektedir. Bu nedenlerle bazı ülkelerdeki Türk nüfusu, tahminî olarak bilinmektedir. Elde edilen son verilere göre dünyada 167 milyon Türk nüfus yaşamaktadır.

1. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri

Batı Türkistan ve Kafkasya'daki Türk Cumhuriyetleri, 1990 yılına kadar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği (SSCB)'ne bağlıydı. SSCB'nin dağılması sonucu **Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Azerbaycan (Harita 30)** 1991 yılında bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır.

a. Kazakistan

Başkenti	: Astana
Yüz ölçümü	: 2 717 300 km ²
Nüfusu	: 17 000 000

Batı Türkistan'ın kuzey kısmını kaplayan çok geniş bir ülkedir. Türkiye'nin 3 katından daha geniş topraklara sahiptir. Ülke toprakları Hazar denizinden Çin sınırına kadar devam eder (**Harita 31**). Kazakistan'ın yönetim biçimi cumhuriyettir.

Harita 31: Kazakistan'ın fizikî haritası

Kazakistan topraklarının çoğu, **Güney Sibirya** bozkırları üzerinde yayılmıştır. Ülkenin güneyinde ise **çöller** yer alır. Kazakistan'ın güneydoğu köşesinde **Tanrı Dağları** ve **Altay dağları**nın kolları yükselir. Bu dağların kuzeyinde büyük bir kapalı havza bulunur. Balkaş gölü ile çok sayıda tuzlu göl, bu kapalı havzada yer alır.

DERS KİTAPLARI A.Ş.

yıl çok sayıda Kazakistan'lı öğrenci Türkiye'de yüksek öğrenim görmektedir. Ayrıca Kazakistan'da Türkçe öğretim yapan okullar açılmıştır.

Ticarî ilişkilerin geliştirilmesi konusunda da Türkiye ile Kazakistan arasında anlaşmalar yapılmıştır. Buna göre Türkiye, Kazakistan'da çeşitli yatırımlar yapmaktadır. Bu yatırımlar eğitim, enerji ve petrol alanlarında yoğunlaşmıştır.

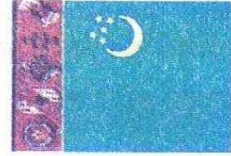
Türkiye, Kazakistan'dan en çok ham petrol ve ham deri alır. Buna karşılık bu ülkeye; ulaşım araçları, çeşitli makineler, konfeksiyon ürünleri ve besin maddeleri satar.

b. Türkmenistan

Başkenti : Aşkabat

Yüz ölçümü : 488 100 km²

Nüfusu : 4 500 000

Hazar denizinin güneydoğusunda bulunan (**Harita 32**) Türkmenistan, cumhuriyetle yönetilmektedir. Ülke topraklarının büyük bölümü düzlüklerle kaplıdır. Düzlüklerin büyük bir kısmını ise **Karakum çölü** oluşturur. Kuzeydeki düzlükler, **Turan Ovası**'nın ülke içinde kalan bölümleridir. Güneybatıda Kopet dağları uzanır. **Karasal bir iklime** sahip olan Türkmenistan'da doğal bitki örtüsü **bozkırdır**. Ayrıca çöl bitki örtüsü de yaygındır. Türkmenistan'ın en önemli akarsuyu **Ceyhun**'dur.

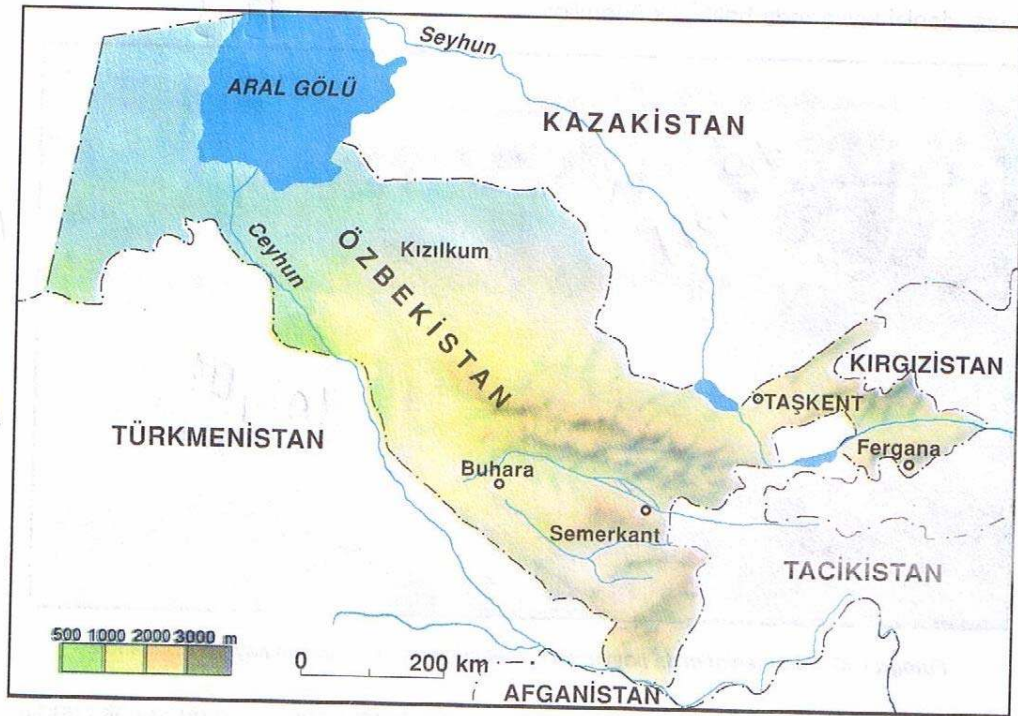

Harita 32: Türkmenistan'ın fizikî haritası

DERS KİTAPLARI A.Ş.

Ülkenin doğu ve güneydoğusu dağlıktır. Kırgızistan sınırında bulunan **Altay ve Tian Şan (Tanrı) dağları** ülkenin en yüksek yerleridir. Özbekistan'ın orta kesimleri, **Kızilkum çölü** ile kaplıdır. Kuzeyde ise **Turan Ovası** yer alır.

Özbekistan'da **karasal iklim** etkilidir. Ülkede kuraklık önemli bir sorundur. Hakim bitki örtüsü **bozkırdır**. Ülkenin batısında ormanlar, çöller de ise çöl bitkileri yetişir.

Harita 33: Özbekistan fiziki haritası

Ülkenin en önemli akarsuları **Ceyhun** ve **Seyhun**'dur. **Aral gölü** Özbekistan için çok önemlidir. Turan Ovası'ndaki pamuk tarımı için bu gölden sulama suyu sağlanır. Ancak uzun yıllar yapılan bu uygulamalarla suları azalan göl, iyice küçülmüştür. Tuzlu bir bataklık olma tehlikesiyle karşı karşıya olan gölde artık balıkçılık da yapılamamaktadır.

Özbekistan'da nüfusun 3/4'ünü Özbekler oluşturur. Nüfusun geri kalanı ise; Ruslar ve Tacikler ile Kazak, Tatar, Kırgız ve Karakalpak Türkleridir. Karakalpakların yaşadığı **Karakalpak Özerk Cumhuriyeti**, Özbekistan sınırları içindedir. Ülkenin önemli şehirleri Taşkent (başkent), ile Semerkant ve Buhara'dır.

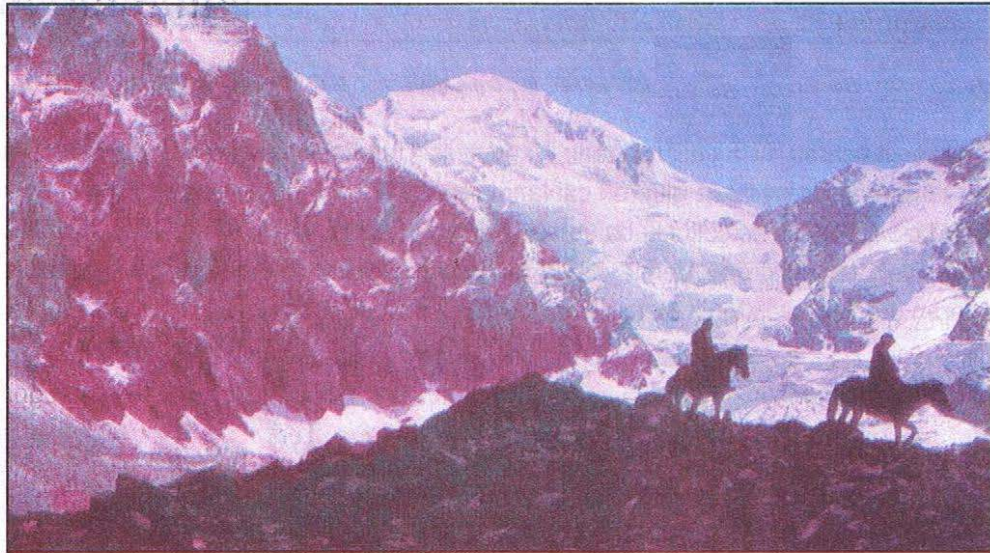
Özbekistan'ın ekonomisinde **tarım** çok önemlidir. Fergana havzası ile ırmak boyları ülkenin en verimli tarım alanlarıdır. Buralarda en fazla pamuk, buğday, pirinç, tütün, sebze ve meyve yetiştirilir. Özbekistan, dünya pamuk üretiminde önemli bir paya sahiptir.

DERS KİTAPLARI A.Ş.

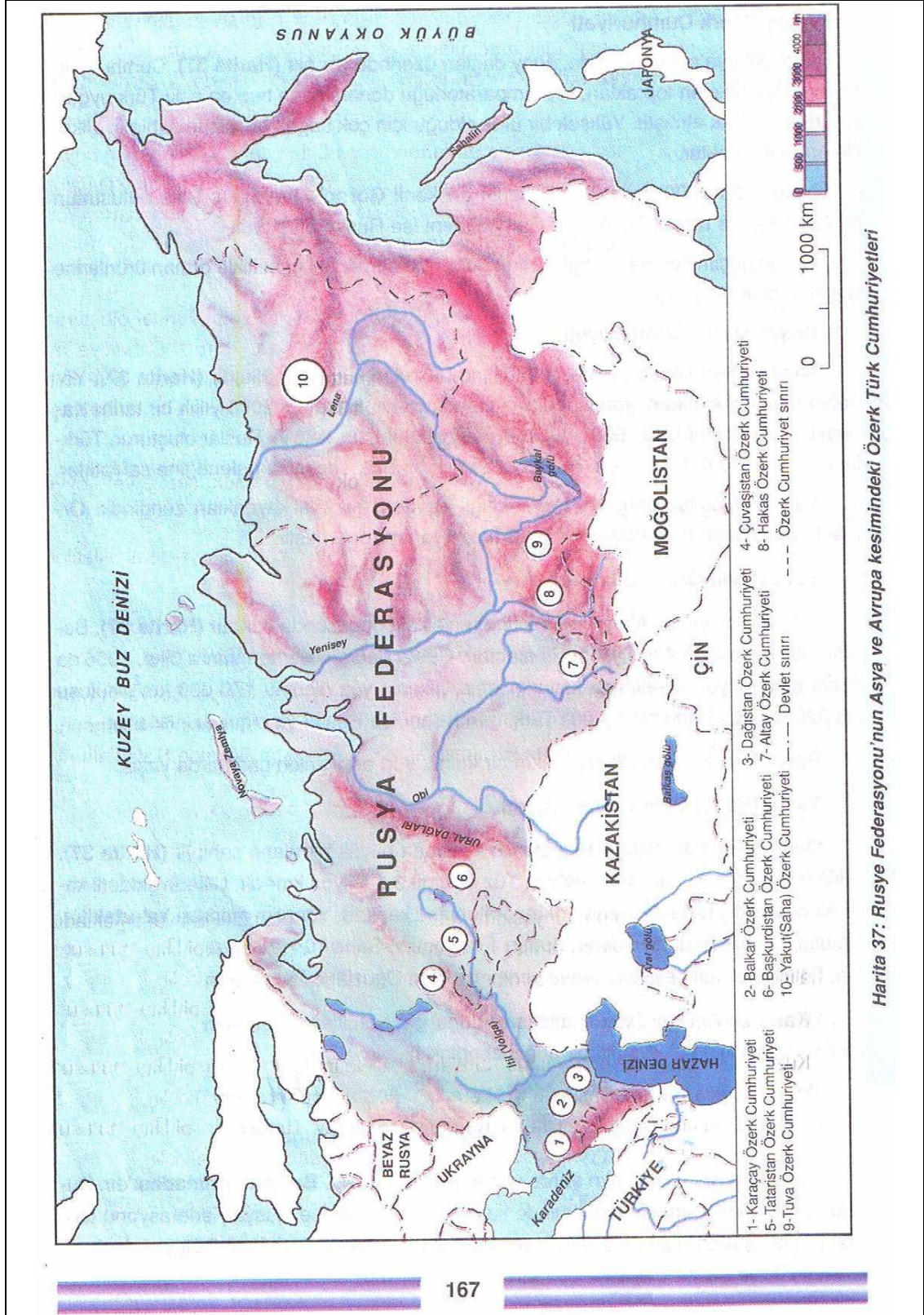
Harita 34: Kırgızistan'ın fiziki haritası

Kırgızistan dağlık bir ülkedir. **Tanrı Dağları**'nın bir bölümü ülke sınırları içerisinde (Fotoğraf 42). Fergana Havzası'nın da bir bölümü Kırgızistan'da yer alır. Ülkede **karasal iklim** etkilidir. Yaygın bitki örtüsü **bozkırdır**. Ancak yüksek yerlerde ormanlar da vardır. En önemli akarsuyu olan **Seyhun**, kaynağını Tanrı Dağları'ndan alır. Ülkenin en büyük gölü, **Issık gölüdür**.

Fotoğraf 42: Tanrı Dağları yüksek sıradağlardır. Üzerinde sürekli kar ve buzullar bulunur. Bu dağlardan gelen sular, çevresi için hayat kaynağıdır.

DERS KİTAPLARI A.Ş.

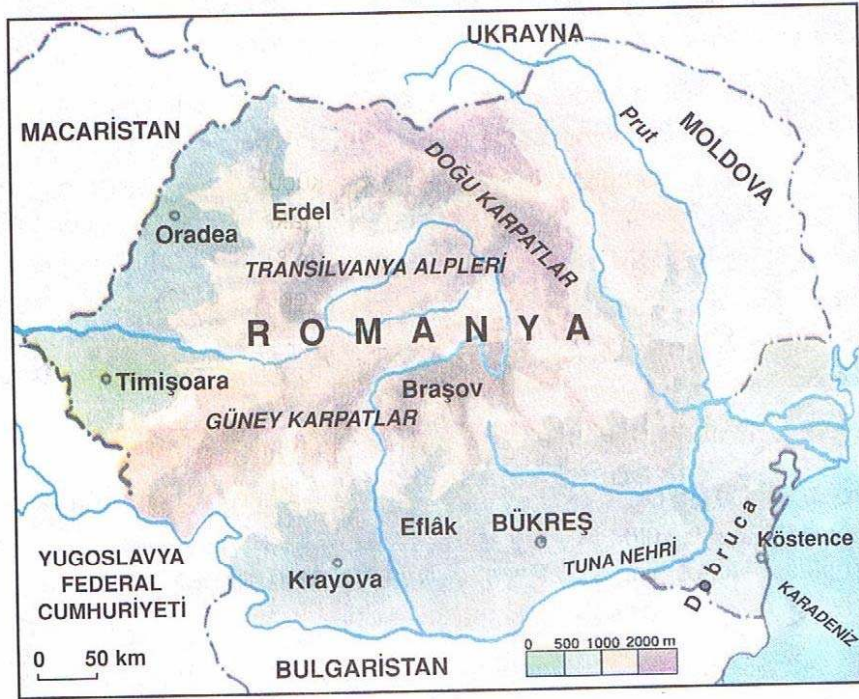

DERS KİTAPLARI A.Ş.

a. Romanya

Balkan Yarımadası'nın kuzeydoğusunda yer alır (**Harita 38**). 237 500 km² yüz ölçümüne sahip olan ülkenin başkenti **Bükreş**, yönetim biçimi Cumhuriyettir.

Romanya'nın orta ve kuzey kesimini **Transilvanya Alpleri** ve **Karpatlar** kaplar. Güneydeki **Eflâk**, doğudaki **Boğdan** ve Karadeniz kıyısındaki **Dobruca** yöreleri, ülkenin geniş düzlükleridir.

Harita 38: Romanya

Romanya'nın iklimi **karasaldır**. Ancak Karadeniz kıyısında, denizin etkisiyle **ılıman** iklim görülür. Yağış yeterli olduğu için dağlarda gür **ormanlar** yaygındır. Ülkede çok sayıda büyük akarsu vardır. Bunların en önemlisi **Tuna**'dır.

Romanya'nın nüfusu 23 milyon civarındadır. Ülkedeki Türk nüfusu 75 bin kadardır. Bunların çoğu **Gökoğuzlar (Gagavuzlar)** dır. Gökoğuzların çoğunluğu, **Dobruca, Köstence** ve **Tuna boylarında** yaşar. Genellikle geçimlerini tarım yaparak sağlarlar. Ülkede ayrıca Kırım'dan gelen Türkler de vardır.

Romanya'da **tarım** faaliyetleri önem taşır. Ülke geniş ve tarıma elverişli ovalara sahiptir. Romanya'da büyükbaş ve küçükbaş **hayvancılık** da yaygındır. Tuna nehrinde ve Karadeniz'de yapılan balıkçılık da önemli ekonomik faaliyettir. Romanya aynı zamanda bir sanayi ülkesidir. Turizm de gelişmiş durumdadır.

Ülkenin en önemli yer altı kaynağı **petroldür**. Ormanlar da önemli bir zenginlik kaynağıdır.

ÜNİTE 7

YURDUMUZUN KOMŞULARI VE TÜRK DÜNYASI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Bağımsız ve özerk Türk cumhuriyetlerinin hangileri olduğunu araştırınız.
2. Türkiye ile bağımsız ve özerk Türk cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin nasıl geliştirilebileceğini sınıfta tartışınız.
3. Bir Türkiye siyasi haritasından yararlanarak Türkiye'nin komşularını, hangi komşularımızla sadece karadan, hangileriyle hem karadan hem de denizden komşu olduğumuzu öğreniniz.
4. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ne zaman ve nasıl kurulduğunu araştırınız.
5. Ülkemizdeki sosyal yardım kurumlarının gelir kaynaklarının neler olduğunu araştırınız.

A. Yurdumuzun Komşuları

1. Bulgaristan

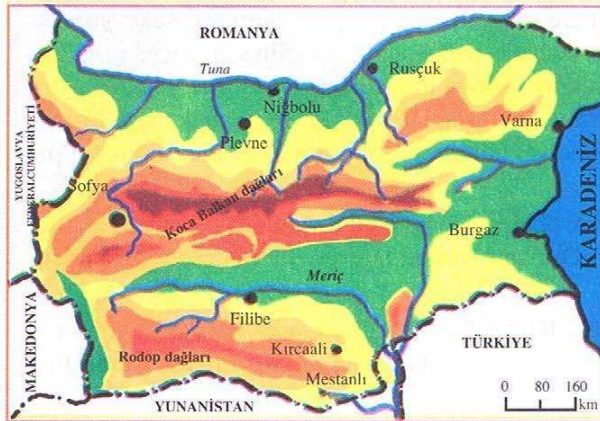
Kuzeybatı komşumuzdur. Doğusunda Karadeniz, batısında Yugoslavya Federal Cumhuriyeti ile Makedonya, kuzeyinde Romanya, güneyinde Yunanistan yer alır (Harita 18). Yüz ölçümü 110.912 km², nüfusu 9 milyondur (1995). Başkenti Sofya'dır.

Bulgaristan, dağların geniş yer kapladığı bir ülkedir. Başlıca dağ sıralarını **Balkan** ve **Rodop dağları** oluşturur. Ülkedeki geniş düzlükler, kuzeyindeki Tuna akarsuyu boyunca uzanır.

Bulgaristan'ın büyük bir bölümünde karasal iklim egemendir. Güneyinde ve Karadeniz kıyılarında deniz etkisiyle kışlar daha yumuşak geçer. Yeteri kadar yağış

aldığından geniş orman alanlarına sahiptir. En önemli akarsuyu Tuna'dır. Meriç'in üst çıkışı ile bir kolu olan Tuna da bu ülkede yer alır.

Bulgaristan'ın ekonomisi, büyük ölçüde tarım ve sanayiye dayanır. Hayvancılık önemli bir ekonomik etkinliktir. Ülke, yer altı varlıkları yönünden zengin sayılmaz.

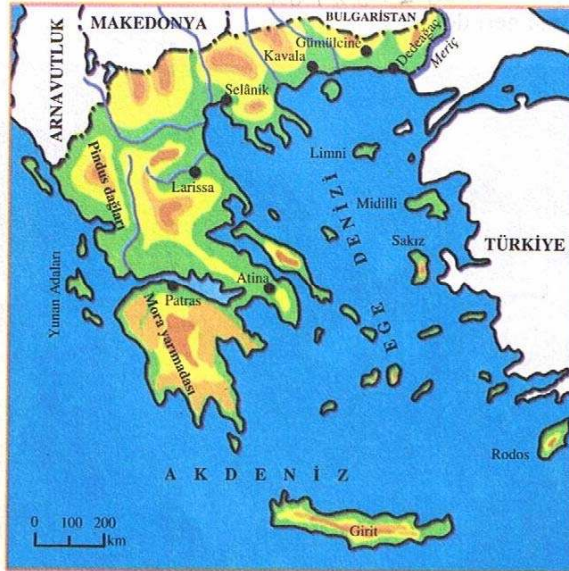
DOĞAN YAYINCILIK

2. Yunanistan

Kuzeybatı komşumuzdur. Balkan Yarımadası'nın güneyinde, Akdeniz'e doğru sokulan büyükçe bir yarımada ile çok sayıda ada üzerinde kurulmuş bir devlettir. Doğuda Ege denizi, batıda Adriya denizi, kuzeyde Makedonya ve Bulgaristan, kuzeybatıda Arnavutluk, güneyde Akdeniz ile çevrilidir (Harita 19). Yunanistan'ın yüz ölçümü 131.990 km², nüfusu 10 milyona yakın olup (1995) başkenti **Atina**'dır.

Yunanistan dağlık bir ülkedir. En önemli dağlık kütlesi, **Pindus dağları**dır. Kıyılarıdaki dar iç kısımlardaki küçük ovaların dışında düzlüklere pek rastlanmaz. Ülkenin büyük kesiminde, Akdeniz iklimi egemendir. Doğal bitki örtüsü makidir. Orman varlığı sınırlı olan ülke, büyük akarsulardan da yoksundur. Başlıca akarsuları; Meriç ve Vardar'dır.

Yunanistan'ın ekonomisinin temelini tarım oluşturur. Uluslar arası piyasalarda; zeytin, zeytinyağı, üzüm ve tütün gibi ürünlerde Türkiye ile rekabet etmektedir.

Harita 19: Yunanistan

Yunanistan, yer altı kaynakları bakımından fakir bir ülkedir. Sanayisi için gerekli olan madensel ham maddeler ile enerjiyi dış ülkelere sağlar. Ülkede sanayi, gelişme aşamasındadır. Yunanistan, deniz taşımacılığı ve turizmden önemli gelir sağlar.

Yunanistan, 15. yüzyılda, Osmanlı Devleti'nin yönetimine girmiştir. Yunanlılar yüzyıllarca çok rahat bir şekilde yaşamış, serbestçe ticaretle uğraşmış, diledikleri yerlere yerleşmişlerdir. Herhangi bir dinî ve kültürel baskı altında kalmamışlardır.

Yunanistan I. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupalı ba-

zı büyük devletlerin desteği ile Batı Anadolu ve Doğu Trakya'yı işgal etti. Ancak Kurtuluş Savaşı'nda büyük bir yenilgiye uğrayarak topraklarımızdan çekilmek zorunda kaldı.

Yunanistan'da 150 bin kadar Türk yaşamaktadır. Yapılan anlaşmalarla buradaki soydaşlarımızın hakları güvence altına alınmıştır. Türkçe öğretim yapan okullar açma, Türkçe gazete yayımlama, her türlü siyasî hakları kullanma gibi. Ancak Yunanistan'daki Türklerin bütün bu haklarını özgürce kullandıkları söylenemez. Oysa Türkiye'de yaşayan Rumlar, tamamen özgürdür. Dillerini kullanmalarına, dinî inançlarına, yaşayışlarına kimse karışmaz. Kendilerine karşı yüzyıllardır bir hoşgörü politikası izlenmektedir.

DOĞAN YAYINCILIK

3. Suriye

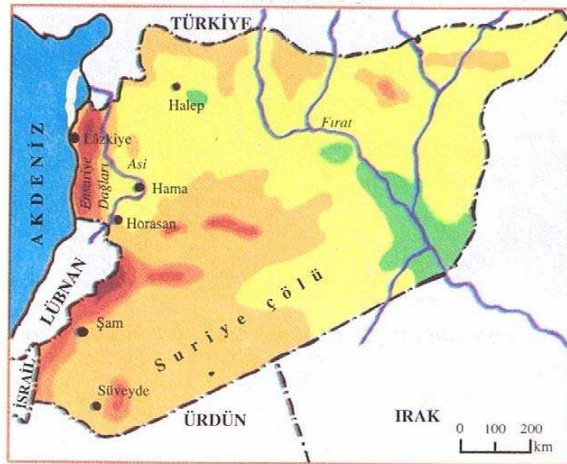
Güney komşumuzdur. En uzun kara sınırimız bu ülke ile. Suriye'nin doğusunda Irak, batısında Akdeniz, Lübnan ve İsrail güneyinde Ürdün yer alır (Harita 20). Yüz ölçümü 185.180 km², nüfusu 13 milyon (1995) olan Suriye'nin başkenti, Şam'dır.

Suriye'de ova ve plâtolar, geniş yer kaplar. En önemli dağları, Akdeniz kıyılarına paralel uzanan Ansariye Dağlarıdır. Ülkede, Akdeniz kıyılarındaki dar bir şerit boyunca Akdeniz iklimi görülür. İç kesimlere gidildikçe önce karasal iklim, sonra kurak iklim egemen olmaya başlar. Ülkenin iç kesimlerinde özellikle doğusunda ve güneyinde geniş çöller yer alır. Kaynağını ülkemizden alan Fırat, en önemli akarsu-

yudur. Lübnan topraklarından doğan Asi, Suriye'den geçerek topraklarımızdan denize dökülür.

Suriye ekonomisinin temel tarıma dayanır. Ancak kuraklık ve sulama yetersizliği nedeni ile bu toprakların az bir bölümünde ekim dikim işleri yapılabilmektedir. İç kesimlerde, başta koyun olmak üzere küçükbaş hayvancılık yaygındır.

Yer altı kaynakları zengin değildir. Ülkede, çeşitli sanayi dalları gelişme aşamasındadır.

Harita 20: Suriye

Suriye, yaklaşık dört yüzyıl, Türk egemenliğinde kalmış bir ülkedir. Bu nedenle ülkede, Türklerden kalma çok sayıda eser vardır. Fırat nehri kıyısında yer alan **Caber Kalesi**, Lozan Antlaşması ile Türkiye'ye bırakılmıştır. Bu kalede, Osmanlı Devleti'nin kurucusu, Osman Beyin dedesi Süleyman Beyin mezarı bulunmaktadır. Günümüzde de kalede, Türk bayrağı dalgalanmakta ve Türk askerleri nöbet tutmaktadır. Suriye'nin, Türkiye sınırı yakınlarında, yaklaşık 200 bin Türk yaşamaktadır. Türkiye-Suriye sınırı çizildikten sonra çok sayıda aile parçalanmış ve Türklerin bir bölümü, Suriye tarafında kalmıştır.

Suriye'nin Türkiye ile bazı sorunları vardır. Hatay'ın Türkiye'ye bağlanmasına baştan beri karşı çıkmıştır. Türkiye'ye yönelik terörist eylemlere zaman zaman destek vermektedir. GAP nedeniyle bazı rahatsızlıklar duymaktadır. Türkiye'nin kendisine yeterince su vermeyeceği kuşkusunu taşımaktadır. Oysa gerçekler, bu ülke yöneticilerinin düşündüğü gibi değildir. Türkiye'nin izlediği dostluk politikasına karşın, Suriye ile ilişkilerimiz arzulanan düzeyde değildir.

Suriye ile dış ticaretimiz de gelişmemiştir. Bu ülkeye daha çok canlı hayvan, çeşitli gıda maddeleri ve sanayi ürünleri satar; petrol ürünleri alırız.

DOĞAN YAYINCILIK

4. Irak

Güneydoğu komşumuzdur. Irak'ın doğusunda İran, batısında Suriye, Ürdün ve Suudî Arabistan, güneyinde Kuveyt ile Basra Körfezi yer alır (Harita 21). Yüz ölçümü 438.317 km², nüfusu 19 milyon (1992) başkenti, **Bağdat**'tır.

Irak, geniş düzlüklerin yer aldığı bir ülkedir. Önemli yükseltiler ülkenin kuzeydoğusundadır. Burada Türkiye ve İran'daki dağların uzantıları yer alır. Ülke, yüz ölçümünün yaklaşık üçte birini **Mezopotamya** ovası oluşturur.

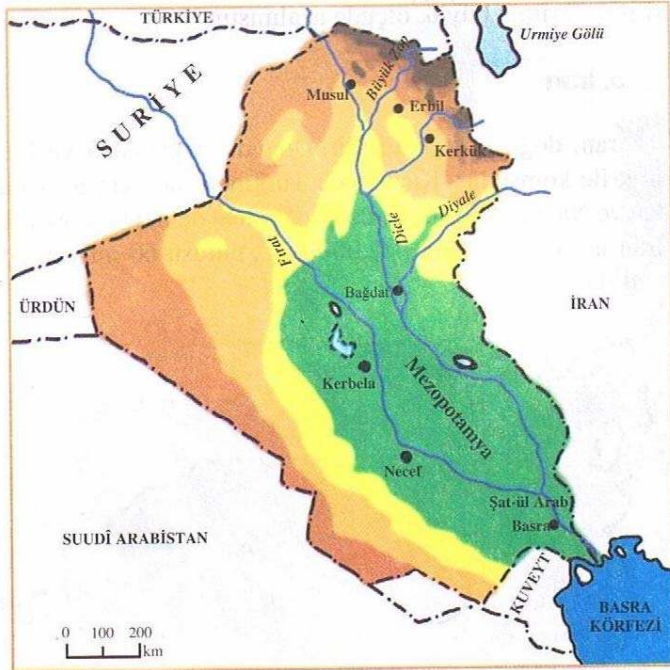
Irak, sıcak ve kurak karasal iklimin etkisi altındadır. Bu nedenle ülkedeki çok geniş alanlar, bozkırlar ve çöllerle kaplıdır. Kaynaklarını Türkiye'den alan Fırat ve Dicle, Irak'ı boydan boya geçtikten sonra, Basra Körfezi'ne dökülmeden önce birleşir ve Şat-ül Arab adını alır.

Irak halkının büyük çoğunluğu, geçimini tarımdan sağlar. Ekili dikili alanların üçte birinde sulamalı tarım yapılır. Bu amaç için, Fırat ve Dicle üzerine pek çok baraj yapılmıştır. Başlıca tarım ürünleri; hurma, tahıl, tütün ve pamuktur. Özellikle hurma üretiminde dünyada ilk sıralarda yer alır.

Irak Devleti'nin asıl gelir kaynağı petroldür. Ülkede zengin petrol yatakları vardır. Irak, 8 yıl süren Irak-İran Savaşı'nda büyük kayıplara uğramıştır. Bunun ardından Kuveyt'i işgal etmesiyle başlayan Irak Körfez Savaşı, Irak'ın yenilgisiyle ve yine büyük kayıplara uğramasıyla sonuçlanmıştır. Körfez Savaşı öncesinde, dünyanın önde gelen petrol dış satımı yapan ülkesiydi.

Irak'ın Musul ve Kerkük petroleri, iki ayrı boru hattı ile İskenderun Körfezi'ndeki Yumurtalık Limanı'na ulaştırılır. Bu hatlarda, Körfez Savaşı'ndan sonra kısıtlı olarak ve Birleşmiş Milletlerin izin verdiği ölçüde petrol taşınmaktadır. Irak'ta petrol ve petrol ürünlerine dayalı sanayi dışında, diğer sanayi dalları pek gelişmemiştir.

Irak, yaklaşık dört yüzyıl Türk egemenliğinde kalmıştır. Bu nedenle, başta Bağdat olmak üzere ülke genelinde pek çok yerde Türk eseri yer alır. Bu ülkede yaklaşık 2,5 milyon Türk vardır. Türkmen adı verilen ve Türkiye sınırına yakın olarak

Harita 21: Irak

DOĞAN YAYINCILIK

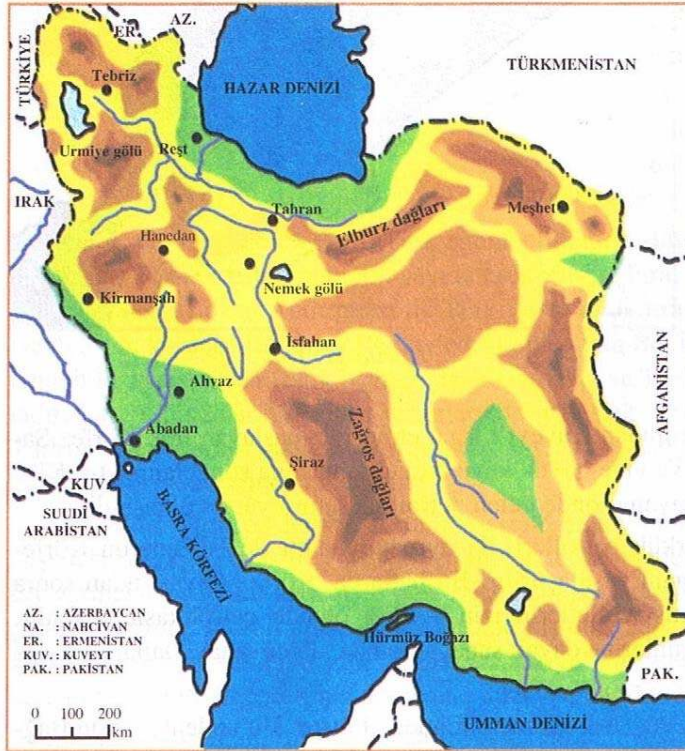
yaşayan Türkler; **Musul, Kerkük, Erbil ve Süleymaniye** kentleri çevresinde yaşamaktadır. Türkiye'nin yardım ve desteği ile Türkmenlerin okullarında Türkçe eğitim yapılmaktadır.

Irak ile Türkiye arasındaki ilişkiler genellikle dostane olmakla birlikte kimi zaman iki ülke arasında bazı sorunlar çıkmaktadır. Örneğin; Irak, GAP kapsamında yer alan barajlar nedeniyle Fırat ve Dicle'nin kendi ülkesine daha az su taşımasına neden olduğunu öne sürmektedir. Bundan dolayı, GAP'ın gerçekleştirilmesini istememektedir.

Körfez Savaşı'ndan önce, ülkemizle Irak arasında yoğun bir ticaret ilişkisi vardı. Bu ülkeye daha çok; çeşitli gıda maddeleri, makineler, demir-çelik ürünleri ve kimyasal maddeler satıyorduk. Sınır ticaretimiz de çok canlıydı. Şimdi, Irak'la ticarî ilişkilerimiz büyük ölçüde azalmıştır.

5. İran

İran, doğu komşumuzdur. Doğuda Afganistan ve Pakistan, batıda Türkiye ve Irak ile komşudur. Kuzeyinde Türkmenistan, Hazar denizi, Azerbaycan, Ermenistan ve Nahcivan, güneyinde ise Umman denizi ve Basra Körfezi yer alır (Harita 22). İran'ın yüz ölçümü 1.648.000 km², nüfusu 60 milyon civarındadır, başkenti **Tahran**'dır.

Harita 22: İran

İran'ın; kuzey, güney ve batısı yüksek dağlarla çevrilidir. Bu dağlar arasında, ülkenin büyük bir kesimini kaplayan İran Plâtosu yer alır. Ülkemizden geçen deprem kuşağı İran'dan da geçtiğinden bu ülkede de zaman zaman şiddetli depremler olmaktadır.

İran, genel olarak karasal iklimin etkisi altındadır. Umman denizindeki kıyıları sıcak ve kurak bir iklime sahiptir. İran'da, doğal bitki örtüsü olarak çöller ve bozkırlar geniş alanlar kaplar. Ülkede, birkaç küçük akarsu dışında büyük akarsu yoktur.

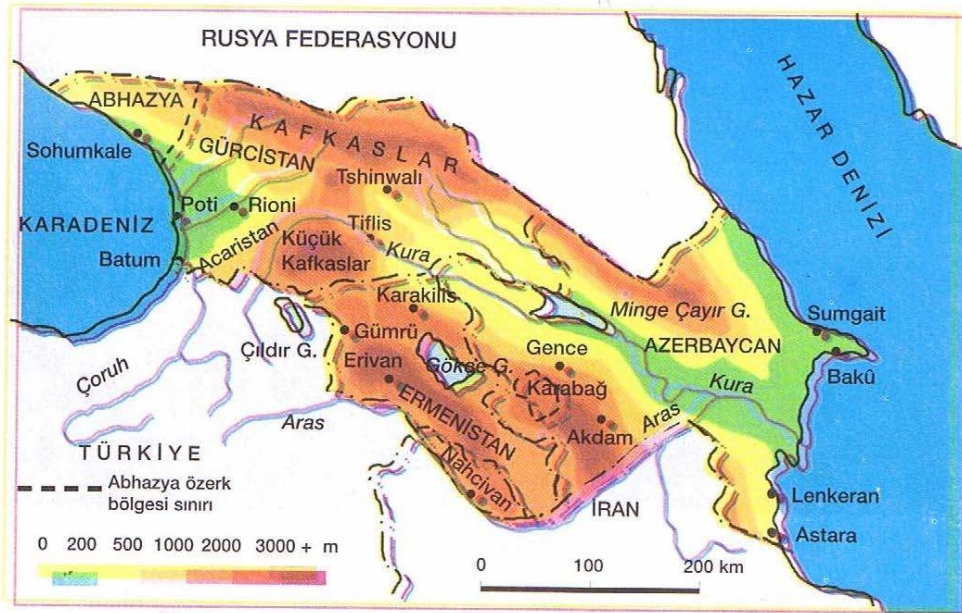
DOĞAN YAYINCILIK

6. Azerbaycan-Nahcivan

Azerbaycan, Hazar denizinin batı kıyısında yer alır. Batısında Ermenistan, kuzeyinde Rusya Federasyonu, kuzeybatısında Gürcistan, güneyinde İran yer alır (Harita 23). Azerbaycan'ın yüz ölçümü 86.600 km², nüfusu 7,5 milyon (1995), başkenti **Bakû**'dür. Nüfusunun büyük çoğunluğunu Türkler oluşturur. Azerbaycan Cumhuriyeti'ne bağlı iki ayrı özerk cumhuriyet vardır. Bunlardan **Dağlık Karabağ**, ülkenin batı kesiminde yer alır ve bütünü ile Azerbaycan toprakları ile çevrilidir. **Nahcivan Özerk Cumhuriyeti** ise yurdumuzla sınır komşusudur.

Azerbaycan, dağların geniş yer kapladığı bir ülkedir. Ülkenin orta kesiminde Aras nehri vadileri ile düzlükler yer alır. Ülkenin diğer düzlükleri, Hazar denizi kıyısı boyunca uzanır.

Azerbaycan'ın orta ve batı kesiminde karasal iklim görülür. Hazar denizi kıyıları ve çevresi ise bol yağışlı ve ılık bir iklime sahiptir. Dağ yamaçları genellikle ormanlarla kaplıdır.

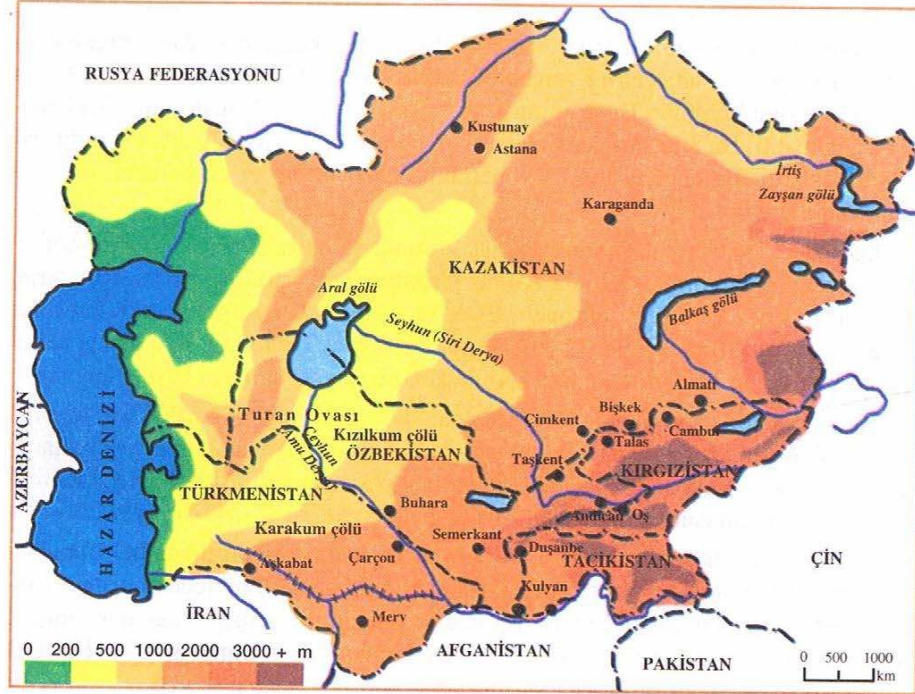
Harita 23: Azerbaycan, Nahcivan, Gürcistan ve Ermenistan

Azerbaycan'da tarım, önemli bir geçim kaynağıdır. Ancak tarıma elverişli topraklar fazla değildir. Azerbaycan'da hayvancılık gelişmiştir. Daha çok küçükbaş hayvan yetiştirilir. Hazar denizi kıyılarında balıkçılık yapılır, havyar elde edilir.

Ülke, **petrol** (Resim 129) ve **doğal gaz** yataklarına sahiptir. Önemli petrol yatakları Bakû'dedir. Petrol varlığı ile dünyanın sayılı ülkeleri arasındadır.

Azerbaycan, sanayileşmek için gerekli olan ham madde ve enerjiye sahip olan bir ülkedir. Birçok sanayi kolu ileri düzeyde gelişmiştir. Ayrıca, tarıma dayalı küçük sanayi dalları arasında; pamuklu ve yünlü dokuma, gıda ile deri işleme sanayii kolları da bulunur.

DOĞAN YAYINCILIK

Harita 25: Orta Asya'daki bağımsız Türk cumhuriyetleri ve Tacikistan

Nüfusunun büyük çoğunluğunu Kazaklar oluşturur. Diğer Türk grupları; Tatarlar ve Özbeklerdir.

Kazakistan, düzlüklerin çok geniş yer kapladığı bir ülkedir. Altay ve Tanrı dağlarının uzantıları ülkenin doğusundaki dağlık alanı oluşturur. Ülkenin güneyinde çöller yer alır. Kazakistan'da karasal bir iklim görülür. Doğal bitki örtüsü bozktıdır. Yüksek kesimlerde yer yer ormanlık alanlara rastlanır. En önemli akarsuları; Seyhun, İrtiş ve Ural; başlıca gölleri ise Aral ve Balkaş'tır.

Tarımın modern yöntemlerle yapıldığı Kazakistan'da, yetiştirilen başlıca ürünler; **tahıl, pamuk, şeker pancarı** ve **patatestir**. Güneydeki ovalarda sebze, meyve, pirinç ve üzüm üretimi yaygındır. Geleneksel geçim kaynaklarından biri de **hayvancılıktır**. Kimi yerlerde hâlâ göçebe hayvancılık sürdürülmektedir. Balıkçılık daha çok Hazar denizi kıyılarında yapılmaktadır.

Kazakistan'da zengin; **maden, doğal gaz** ve **petrol** yatakları vardır. Ülkede demir-çelik ve metal sanayii gelişmiştir.

Kazakistan, bağımsızlığını kazandığı 1991'den bu yana, çeşitli uluslar arası kuruluşlara katılmıştır. Ülkenin Türkiye ile olan ilişkileri de her geçen gün gelişmektedir. Türkiye'den birçok firma, Kazakistan'da enerji üretimi ve petrol sanayii alanında yatırımlar yapmaktadır. Kazakistan'da açılmış olan Ahmet Yesevî Üniversitesine Türkiye büyük destek vermektedir. Türkiye, Kazakistan'a çeşitli makineler, otomobil, giyim eşyası ve gıda maddeleri satmakta; bu ülkeden ham petrol, demir-çelik ürünleri ve ham deri almaktadır.

Kazakların zengin bir folklor kültürü vardır (Resim 134).

DOĞAN YAYINCILIK

hayata ilk geçen boylardan biri Uygurlardır. Uygurlar, kendi adlarını taşıyan bir alfabe geliştirmişlerdir. Uygur kültürünün anıt eserlerinden biri, **Kaşgarlı Mahmut** tarafından yazılmış olan *Divanü Lûgati't Türk*'tür. Günümüze kadar gelmiş olan bu eser, Türk dillerinin bir sözlüğü ve ansiklopedisi niteliğindedir.

ç. Rusya Federasyonu'nun Asya Kesimindeki Özerk Cumhuriyetler

Rusya Federasyonu'nun Asya kesimindeki çeşitli Türk boyları, özerk cumhuriyetlerde ve özerk bölgelerde yaşamaktadır.

1. Tuva (Tiva) Özerk Cumhuriyeti

Sibirya'nın güneydoğusunda yer alır. 325 bin olan nüfusunun çoğunluğunu Tuva (Tiva) Türkleri oluşturur. Tuva Türklerinin bir bölümü de Moğolistan'da yaşamaktadır. Tuva Türklerinin geleneksel geçim kaynakları, avcılık ve hayvancılıktır. Cumhuriyetin başkenti **Kızıl**'dir.

Sibirya'nın güneyindeki Hakas ve Altay özerk vilâyetlerinde de **Altay ve Hakas Türkleri** (Abakanlar) yaşamaktadır.

2. Saha (Yakut) Özerk Cumhuriyeti

Doğu Sibirya'da yer alır. Rusya Federasyonu'nun en büyük cumhuriyetidir (Yüz ölçümü 3,1 milyon km²). Başkenti **Yakutsk**'tur. Nüfusu 1,1 milyondur. Bunun yaklaşık 1 milyonunu Yakut Türkleri oluşturur.

Yakut Türkleri, diğer Türk topluluklarından çok uzakta yaşadıklarından, Yakutça, Türk dillerinin diğer kollarından büyük farklılık gösterir. İki yüzyıl öncesine kadar bağımsız yaşayan Yakut Türkleri, daha sonra Rus egemenliğine geçmişlerdir. Buna rağmen dillerini, geleneklerini ve inançlarını kaybetmemişlerdir.

3. Avrupa'da Türklerin Yaşadığı Diğer Ülkeler ve Bölgeler

Balkan Yarımadası, yüzyıllarca Osmanlı Devleti'nin egemenliğinde kalmıştır. Bu dönemde, yerli halkın bir kısmı Müslüman olmuştur. Anadolu'dan, Kırım ve Kafkasya'dan çok sayıda Türk gelerek Balkanlara yerleşmiştir.

Günümüzde de **Balkan ülkeleri ve Romanya** çok sayıda Türk'ün yaşadığı ve birçok yönüyle Türk kültürünün izlerini taşıyan yerlerdir.

Şimdi, Türklerin Avrupa'da azınlık olarak yaşadıkları ülkeleri tanıyalım:

a. Romanya

Balkan Yarımadası'nın kuzey kesimini oluşturur. Karadeniz'e kıyısı vardır (Harita 27). Yüz ölçümü 237.000 km², nüfusu 23 milyon (1995), başkenti **Bükreş**'tir.

Karpat dağları, ülkenin orta ve kuzey kesimini kaplar. Bu dağların güneyi ve batısı, geniş

Harita 27: Romanya ve Moldova

DOĞAN YAYINCILIK

f. Moldova (Gagavuz Özerk Cumhuriyeti)

Avrupa'nın doğusunda yer alır. Kuzey, doğu ve güneyden Ukrayna; batıdan Romanya ile çevrilidir. Yüz ölçümü 33.700 km², nüfusu 4,3 milyon (1996), başkenti **Kişinev**'dir.

Moldova'nın büyük bir bölümü ovalar ve alçak düzlüklerden oluşur. Ülkede ılıman bir iklim egemendir. Doğal bitki örtüsünü ormanlar ve bozkırlar oluşturur.

Moldova'da, ülkenin yarısından fazlasını kaplayan ve büyük bölümü sulanabilen tarım alanlarında makineleşme ileri düzeydedir. Tarım toprakları içinde ekili alanlar meyve ve sebze bahçeleri ile bağlar geniş yer tutar. Ülkede hayvancılık da gelişmiştir.

Moldova, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla 1991'de bağımsızlığını ilân etmiştir. Ülkenin güneyinde yaşayan Gagavuz Türkleri, 1990'da özerk bir cumhuriyet kurmuşlardır. Başkenti Komrat olan bu özerk cumhuriyetin yüz ölçümü 1.834 km², nüfusu 172.500'dür. Buradaki Türkler Gagavuzca adı verilen bir Türk lehçesiyle konuşurlar ve sayıları 134.500 civarındadır. Çoğunluğu Hristiyan olan bu topluluk, ulusal özelliklerini korumaktadır.

Türkiye ile ilişkileri gelişmektedir.

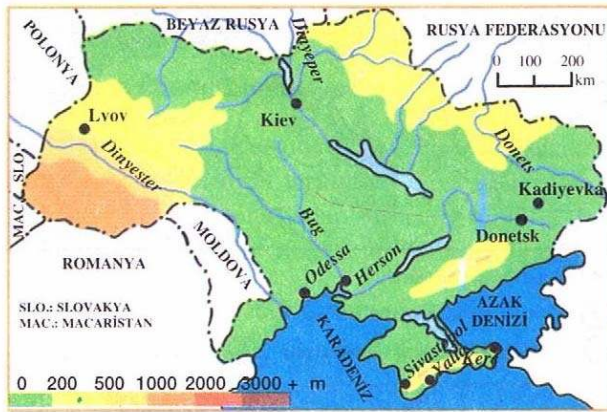
g. Ukrayna (Kırım Tatarları)

Eski Sovyetler Birliği'ne bağlı olan Ukrayna (Harita 30), 1991'de bağımsızlığına kavuşmuştur. Kuzeyinde Rusya Federasyonu ve Beyaz Rusya, güneyinde Karadeniz, Moldova ile Romanya yer alır. Doğuda Rusya Federasyonu batıda Macaristan, Slovakya ve Polonya ile çevrilidir. Yüz ölçümü 603.700 km², nüfusu 50,8 milyon (1995), başkenti **Kiev**'dir.

Ukrayna, yeryüzü şekilleri bakımından sade bir yapıya sahiptir. Ovalar geniş yer kaplar. Karasal iklimin egemen olduğu ülkenin Karadeniz kıyılarında ılıman bir iklim görülür. Doğal bitki örtüsü, bozkırdır. Başlıca ırmakları; Dinyeper, Dinyester ve Bug'dur.

Kırım Yarımadası'nın güneyinde Kırımçaklar ve yarımadanın büyük bir bölümünde de Kırım Tatarları yaşamaktadır. Ukrayna'daki Tatar Türklerinin sayısı 400 bin kadardır. Verimli topraklara sahip Ukrayna'da tarım gelişmiştir. Ayrıca hayvancılık oldukça yaygındır. Ülkenin başlıca yer altı kaynakları; petrol, taş kömürü ve demirdir.

Ukrayna ile Türkiye arasındaki ilişkiler, gelişme aşamasındadır (Resim 142).

Harita 30: Ukrayna

MEB YAYINLARI

Harita 22 : Bulgaristan ve Yunanistan

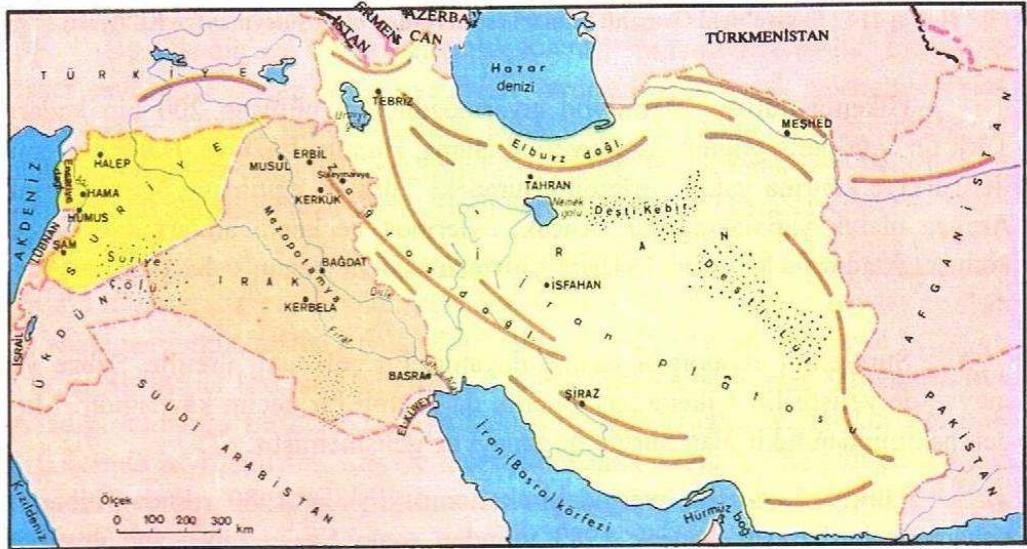
MEB YAYINLARI

Resim 113 : Osmanlı Devleti zamanında yapılmış olan Beyaz Kule (Selânik)

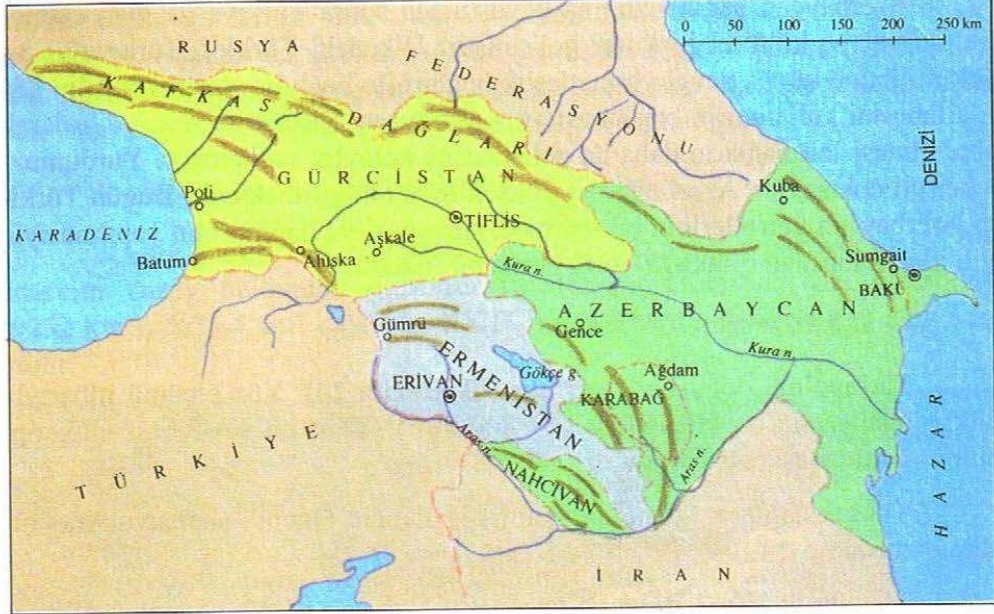
3. Suriye

Güney komşumuz olan Suriye kapladığı alan bakımından Türkiye'ye göre oldukça küçük bir ülkedir (185 180 km²). Cumhuriyetle yönetilir. Başkenti *Şam*'dır (bk.Harita 23).

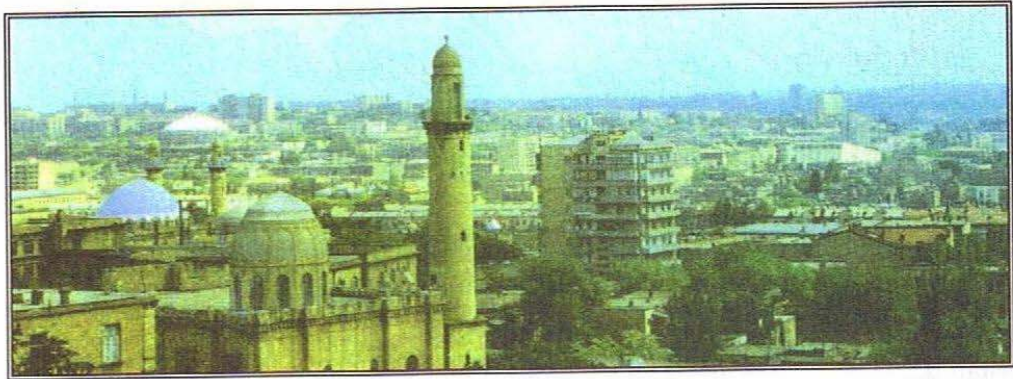
Harita 23 : Suriye, Irak, İran

MEB YAYINLARI

Harita 24 : Azerbaycan – Nahcivan, Ermenistan, Gürcistan

5500 km² yüz ölçümüne sahiptir. Nüfusu yaklaşık 500 bindir. Tarım en önemli ekonomik etkinliğidir. Gümüş ve kalay önemli yer altı zenginliğini oluşturur. Türkiye ile Nahcivan arasında Dilucu sınır kapısı vardır. Dağlık Karabağ da Azerbaycan toprakları içerisinde yer alır. Nüfusunun büyük bölümünü Azeri Türkleri oluşturur. Burada az sayıda Ermeni de yaşamaktadır.

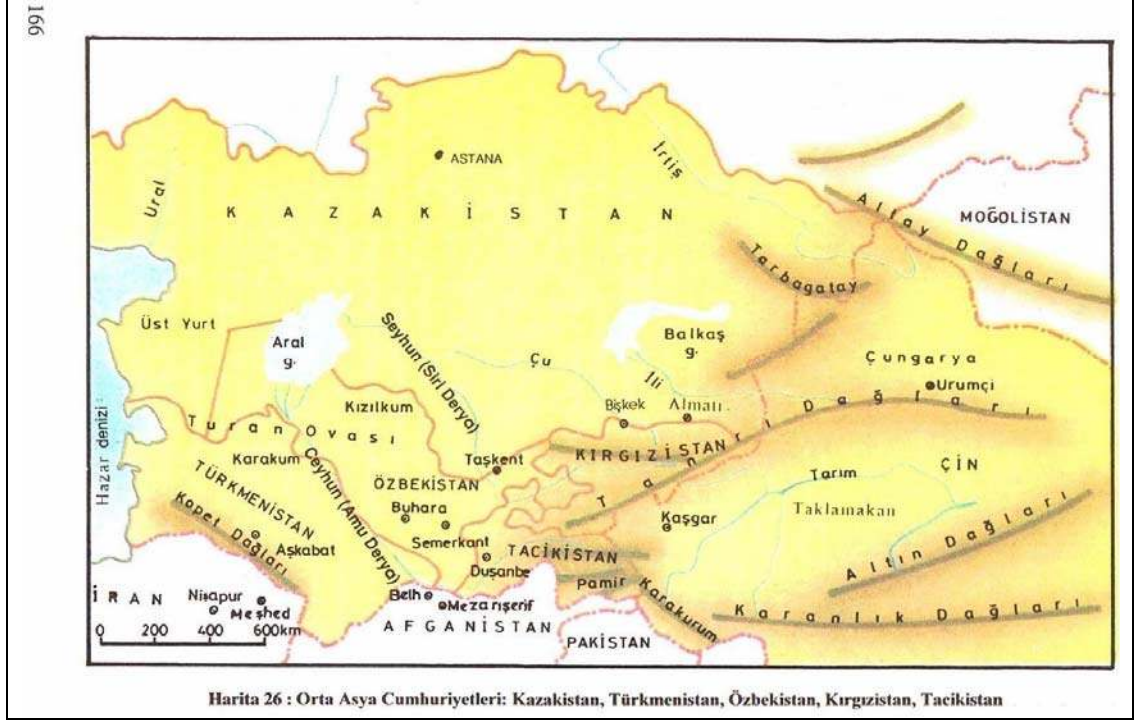

Resim 115 : Azerbaycan'ın başkenti Bakû'den bir görünüm

Ekonominin tarıma dayalı olduğu Azerbaycan'da, pamuk ve tahıl en çok üretilen tarım ürünleridir. Hayvancılık da önemli bir etkinliktir.

En önemli yer altı kaynağı petrol ve doğal gazdır. Önemli petrol yatakları Bakû'dedir.

MEB YAYINLARI

MEB YAYINLARI

Konuştıkları dil Uygurcadır. Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan Divanü Lûgati't-Türk, Uygur kültürünü yansıtan önemli bir eserdir. Bu eser Türk dillerinin bir sözlüğü ve ansiklopedisi niteliğindedir.

Tarım, ülkenin önemli geçim kaynağıdır. Tahıl, pamuk, meyve ve sebze yetiştirilen önemli tarım ürünleridir. Önemli yer altı kaynakları; petrol, demir ve kömürdür.

ç. Rusya Federasyonu'nun Asya kesimindeki özerk cumhuriyetler

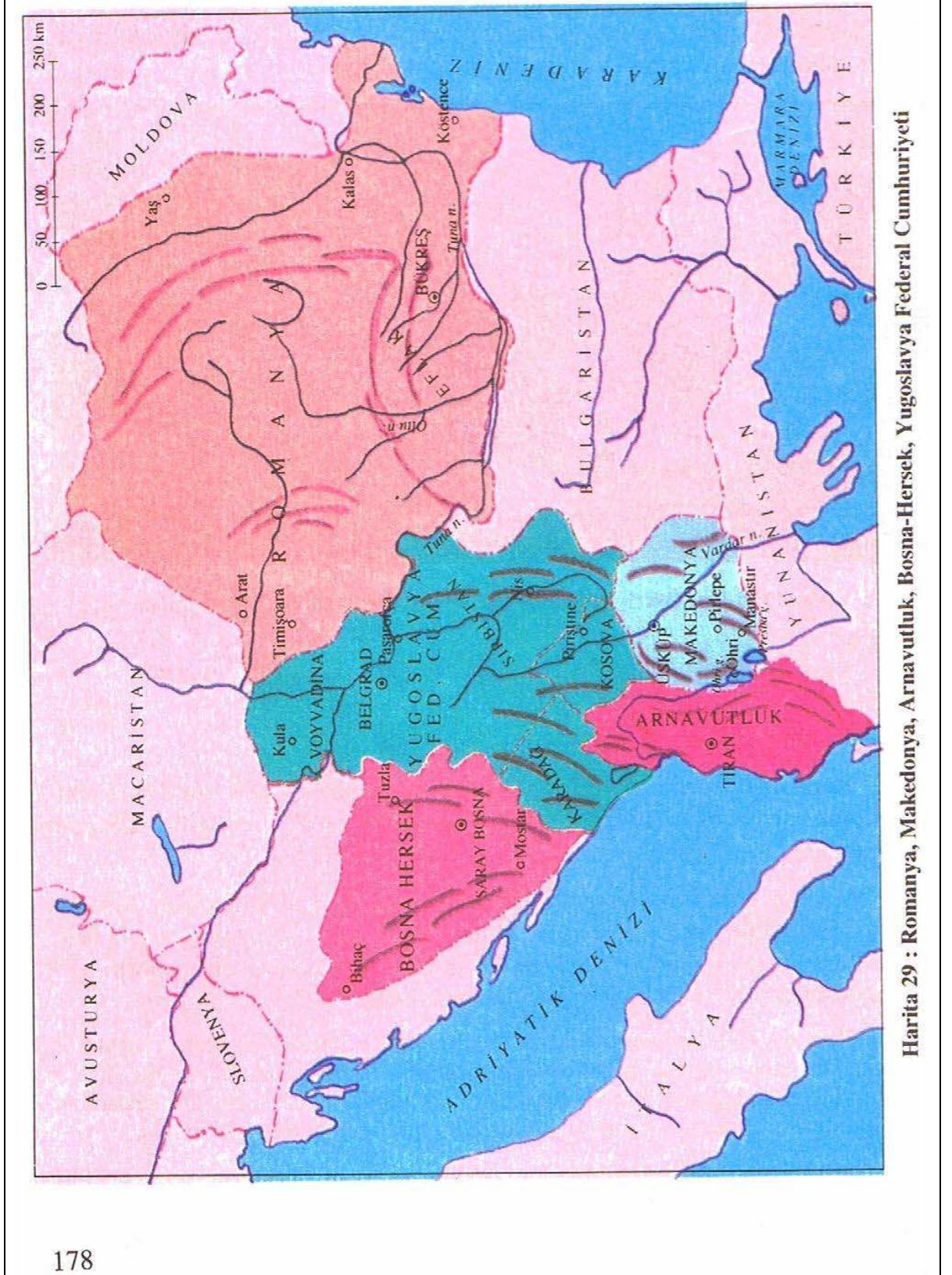
Asya kıt'ası, Avrupa kıt'ası ile bir bütün hâlinindedir. Bu iki kıt'aya bu yüzden Avrasya da denir. Asya ile Avrupa kıt'aları arasındaki sınır; Ural dağları, Ural nehri, Hazar denizinin kuzeyi, Kafkas dağları, Karadeniz, İstanbul Boğazı, Marmara denizi, Çanakkale Boğazı, Ege denizi ile yurdumuzun Akdeniz kıyılarından geçmektedir.

Rusya Federasyonu, hem Asya'da hem de Avrupa'da toprakları olan bir ülkedir. Baltık cumhuriyetlerinden başlayarak Ural dağlarına kadar uzanan toprakları Avrupa kıt'asında yer alır. Ural dağlarından Büyük Okyanus'a kadar uzanan toprakları ise Asya kıt'asındadır (bk.Harita 28).

Harita 28 : Rusya Federasyonu

MEB YAYINLARI

MEB YAYINLARI

* Kabarta – Balkar Özerk Cumhuriyeti

Rusya Federasyonu'nun güneybatı kesiminde yer alır. Yüz ölçümü fazla olmayan (12 500 km²) bu cumhuriyetin başkenti **Nalçik**'tir. Nufusu 800 bin kadardır. Bu nüfusun yaklaşık %10'unu Türkler oluşturur.

Ekonomisinin temelini sanayi oluşturur. Küçükbaş hayvancılık önemli tarımsal etkinlikleri içerisindedir. Ülkede zengin altın, krom ve nikel yatakları bulunmaktadır.

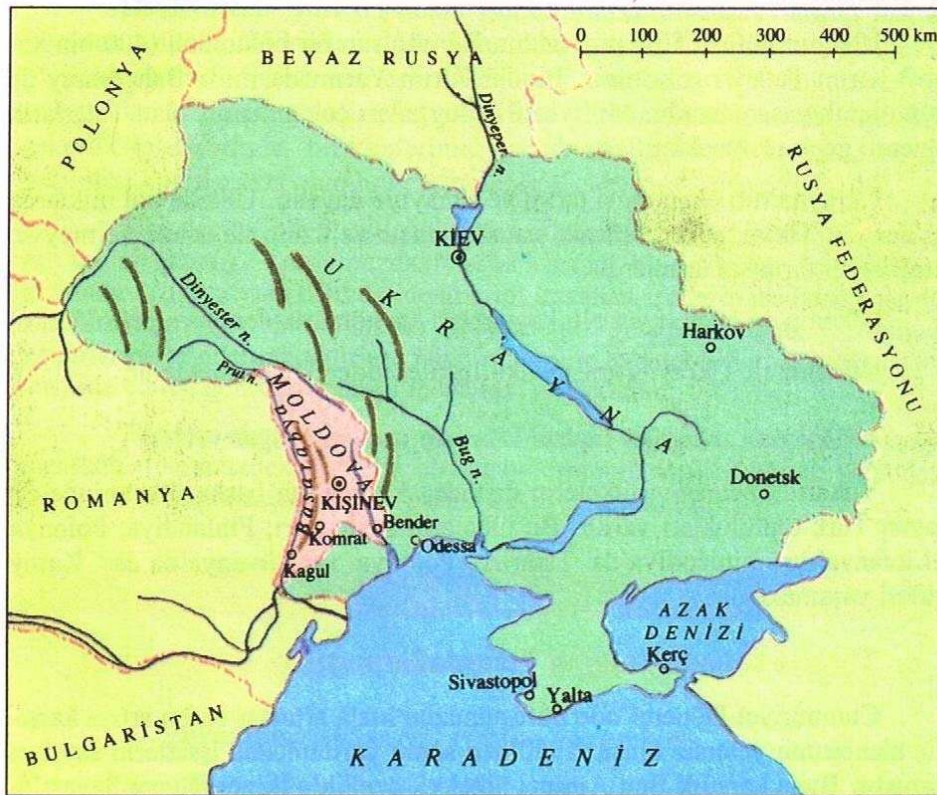
* Dağıstan Özerk Cumhuriyeti

Kuzey Kafkasya'da Azerî Türklerinden sonra en kalabalık Türk nüfus, bu cumhuriyette yaşar. Kafkas dağlarının doğu kesiminde yer alan bu cumhuriyetin kapladığı alan fazla değildir (50 300 km²). Nüfusu 2 milyondur. Bu nüfusun %90'nı Türk'tür. Başkenti **Mohaçkala**'dır.

Çeçen-İnguş ile Udmurdistan özerk cumhuriyetleri de, Rusya Federasyonu'nun Avrupa kesiminde Türklerin yaşadığı diğer cumhuriyetlerdendir.

f. Moldova (Gagauz Özerk Cumhuriyeti)

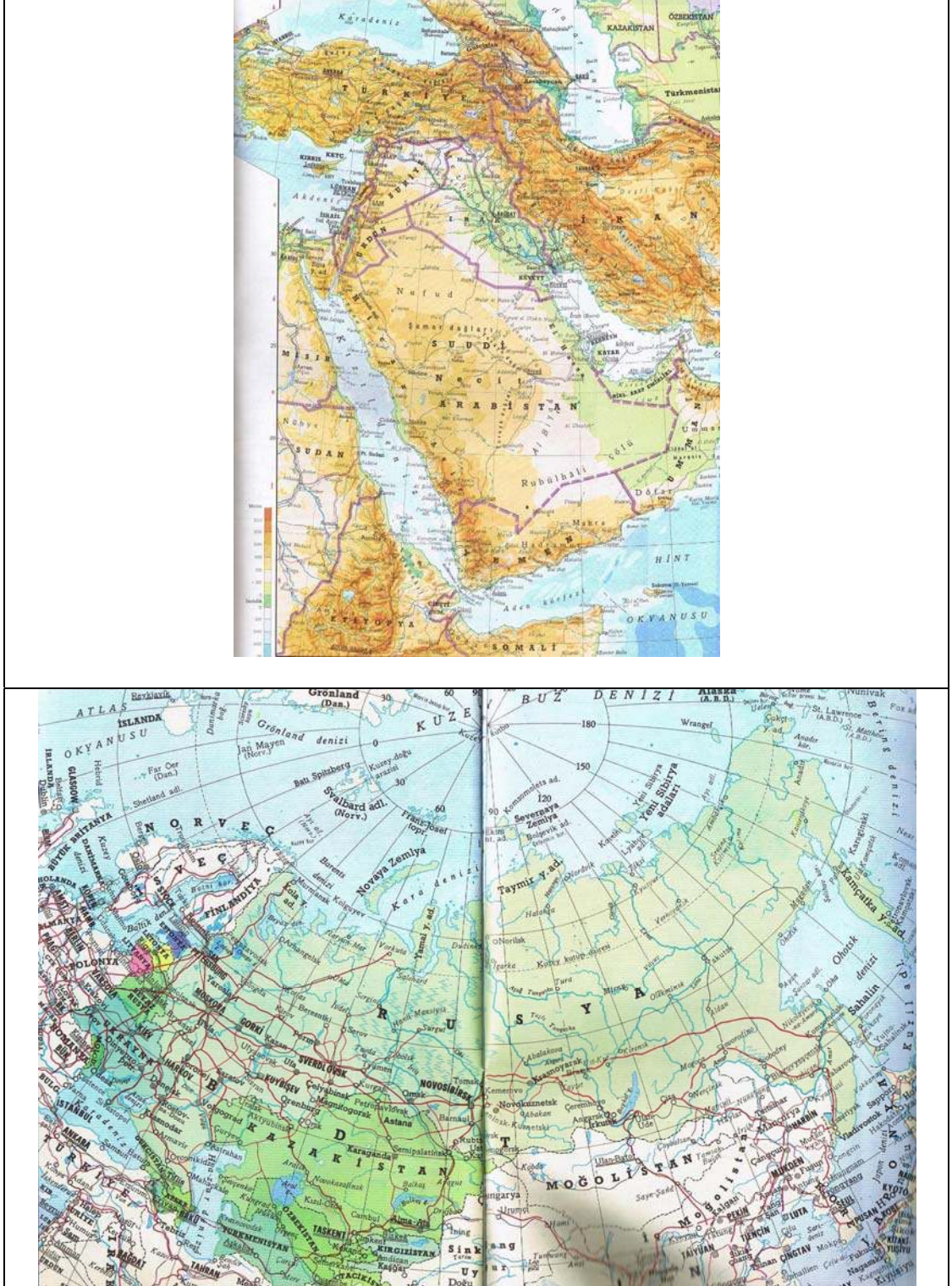
Moldova, Avrupa'nın doğusunda yer alan küçük bir ülkedir (33 700 km²) (bk.Harita 30). Başkenti **Kişinev** olup yönetim şekli cumhuriyettir.

Harita 30 : Moldova ve Ukrayna

EK 5: ATLASLARDA İNCELENEN HARİTALAR

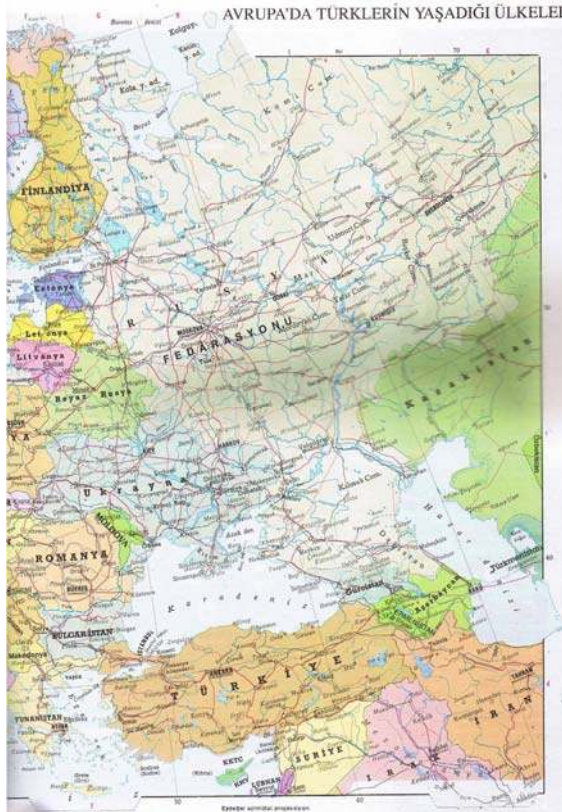
ARKIN YAYINEVİ

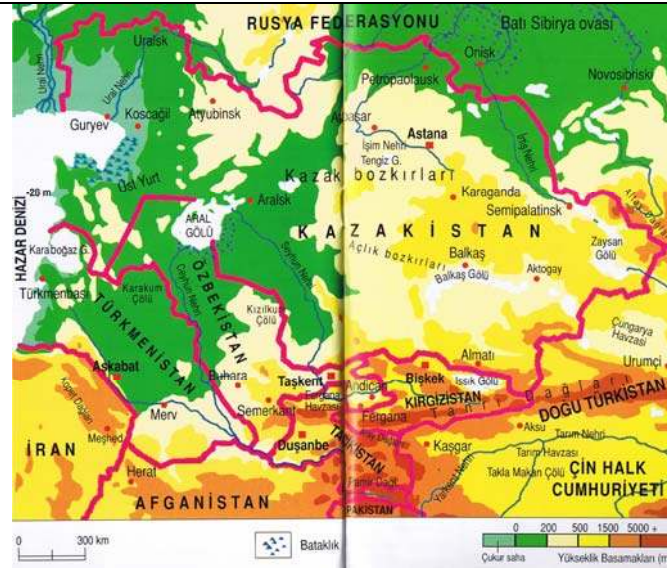
30 AVRUPA'DA TÜRKLERİN YAŞADIĞI ÜLKELER

AVRUPA'DA TÜRKLERİN YAŞADIĞI ÜLKELER

İNKILÂP YAYINEVİ

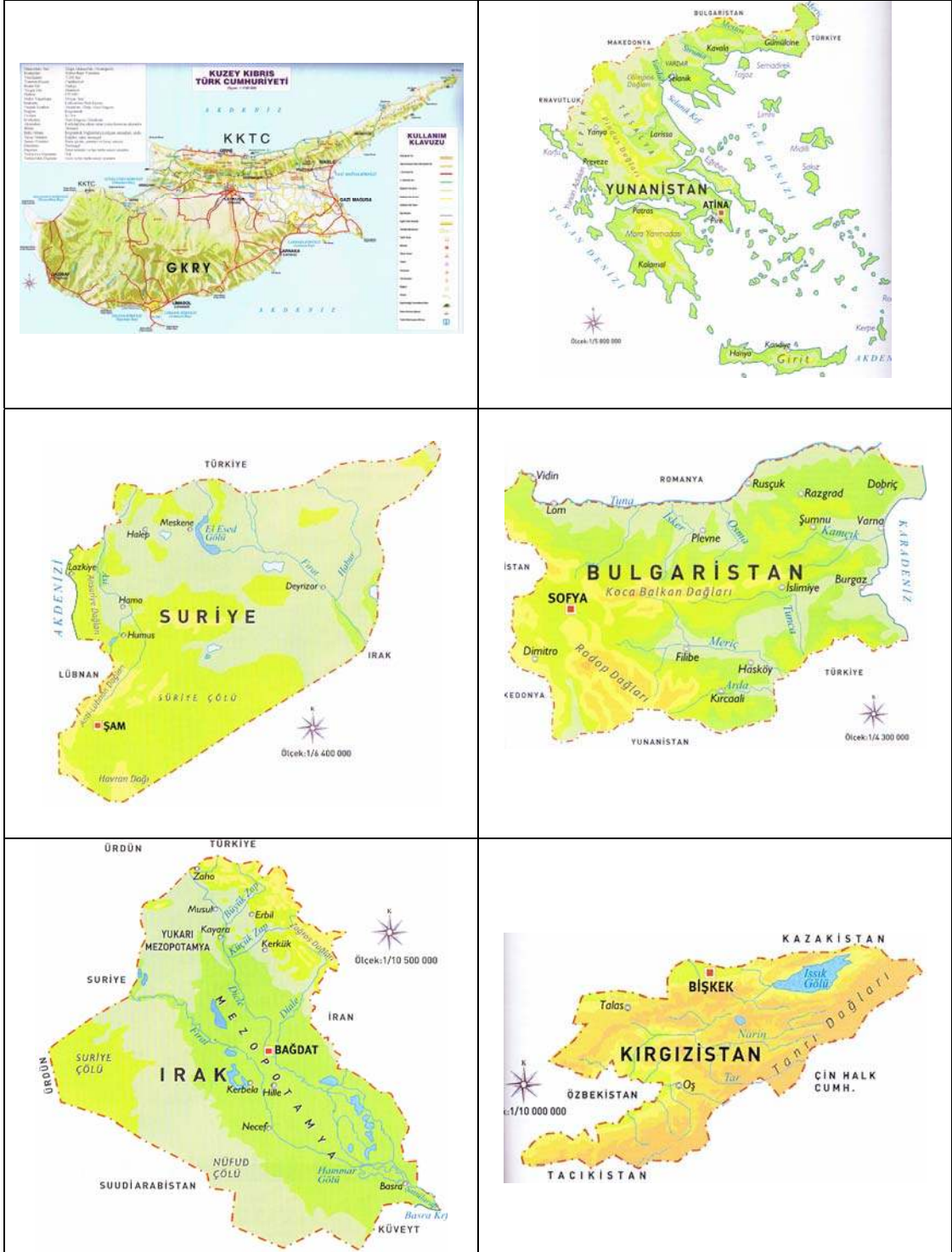
GENDAŞ YAYINLARI

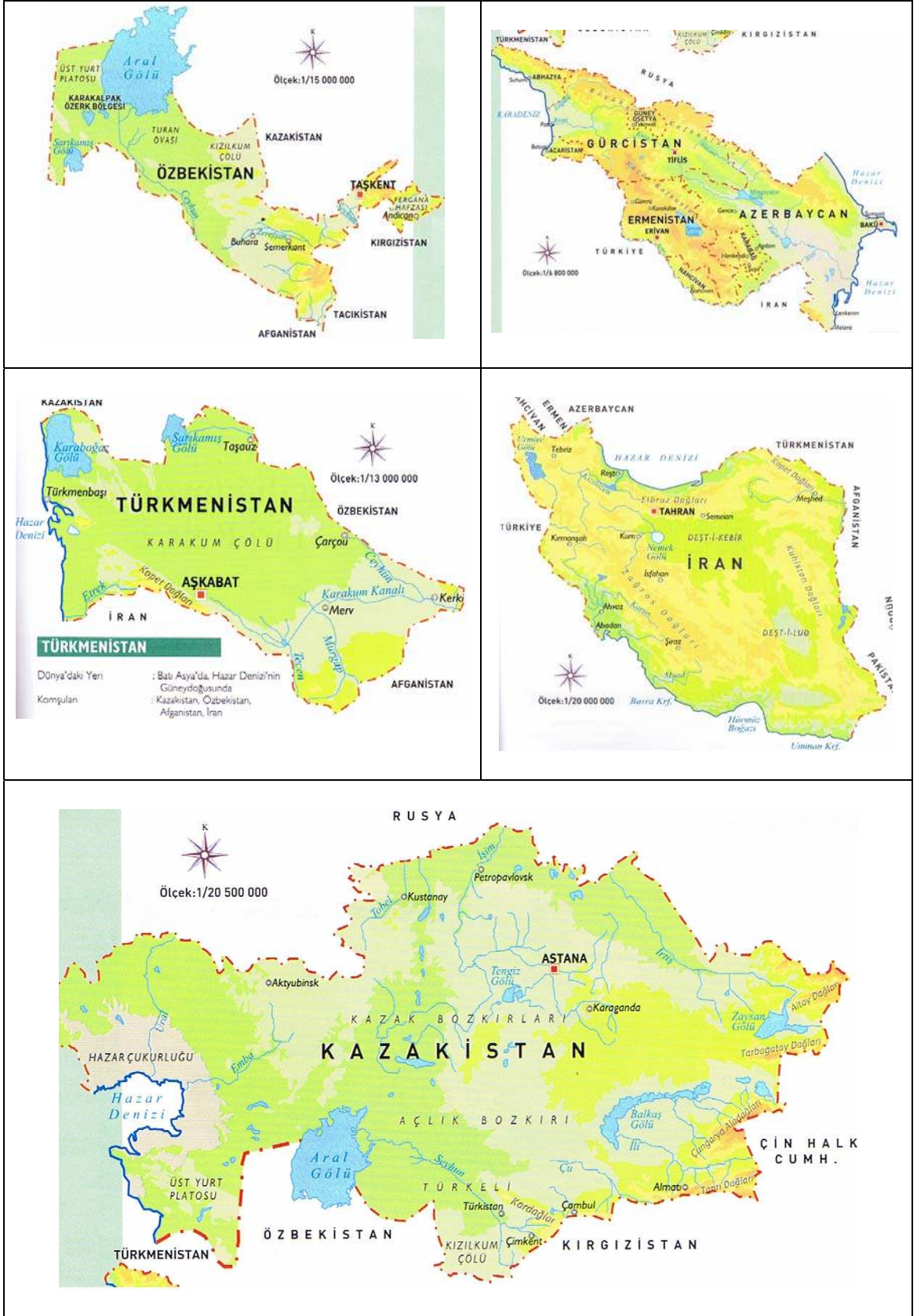

KAANAT YAYINLARI

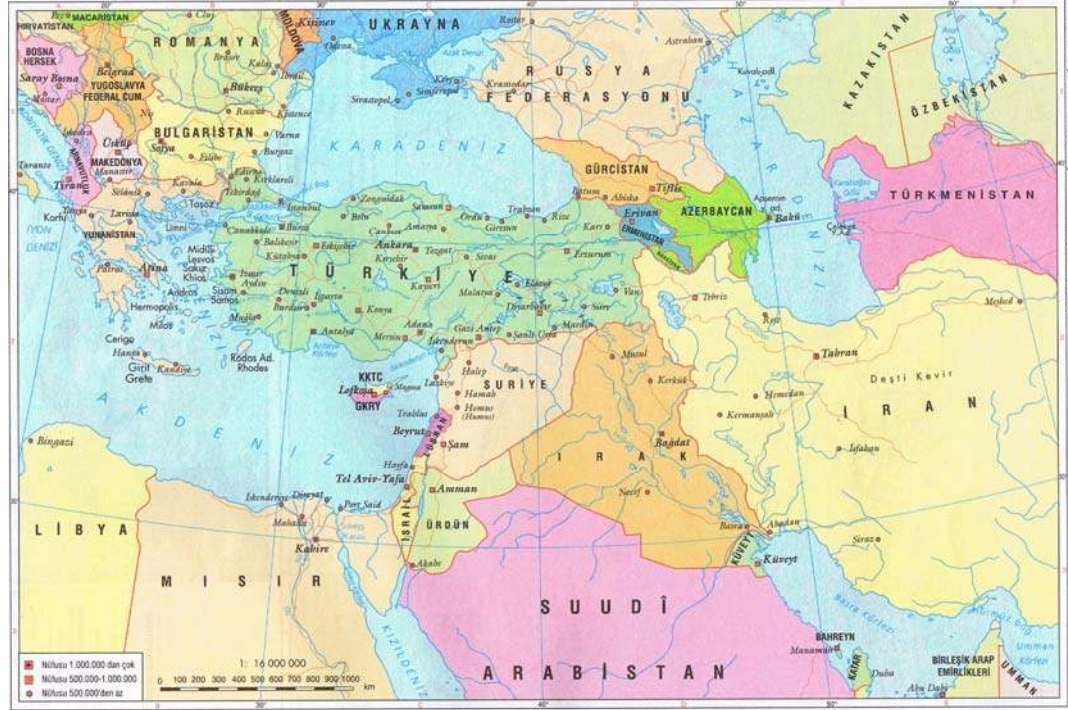

KİTAPÇI YAYINLARI

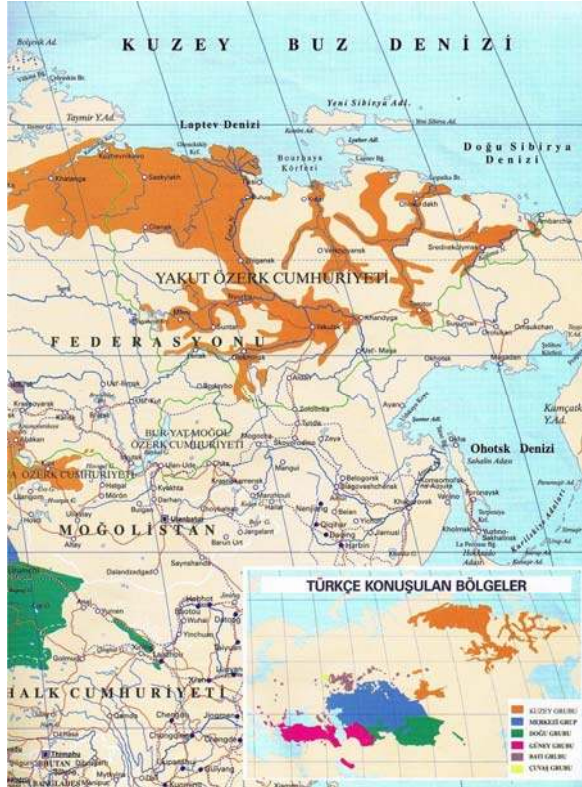

KOZA YAYINEVİ

ÖZYÜREK YAYINEVİ

**EK 6: İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA
“YURDUMUZUN KOMŞULARI VE TÜRK DÜNYASI” ÜNİTESİNDE YER
ALAN DEĞERLENDİRME SORULARI**

CEMRE YAYINCILIK

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Bulgaristan ile olan ilişkilerimiz, hangi nedenlerden dolayı zaman zaman kesintiye uğramıştır?
2. Suriye - Türkiye ilişkilerindeki en önemli sorun nedir?
3. Irak ile olan ticarî ilişkilerimiz neden kesintiye uğramıştır?
4. Azerbaycan'ın başlıca ekonomik kaynakları nelerdir?
5. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin başlıca gelir kaynakları nelerdir?
6. SSCB'nin dağılması ile bağımsızlığına kavuşan Türk cumhuriyetleri hangileridir?
7. Türklerin yoğun olarak yaşadığı başlıca Asya ülkeleri hangileridir?
8. Türkler, Rusya Federasyonu içindeki hangi özerk cumhuriyetlerde yoğun olarak yaşamaktadırlar?
9. Avrupa'da yaşayan Türklerin nüfus yoğunluğu hangi ülkelerde daha fazladır?
10. Türkiye dışında yaşayan vatandaşlarımız, hangi nedenlerle göç etmişlerdir?
11. Yurdumuzda faaliyet gösteren başlıca sosyal yardım kuruluşları hangileridir?
12. Sosyal yardım kurumları hangi amaçla çalışmaktadır?
13. Sosyal yardım kurumlarının etkili olabilmesi için vatandaşlarımıza hangi görevler düşmektedir?
14. Uluslar arası kuruluşların faaliyetlerindeki temel amaç nedir?
15. Türkiye hangi uluslar arası kuruluşlara üyedir?

CEMRE YAYINCILIK

TEST VII

1. Aşağıdaki ülkelerden hangisiyle ülkemiz arasındaki sınırın bir bölümü Meriç nehri üzerinden geçer?
A. Bulgaristan B. Yunanistan C. Azerbaycan D. Ermenistan
2. Aşağıdaki ülkelerden hangisi, güney komşumuzdur?
A. Bulgaristan B. Yunanistan C. Suriye D. İran
3. Kaynaklarını ülkemizden alan Fırat ve Dicle nehirleri, aşağıdaki ülkelerden hangisinin topraklarını da sular?
A. Irak B. İran C. Ermenistan D. Azerbaycan
4. Aşağıdaki ülkelerden hangisi Hazar denizinin batısında yer alır?
A. Azerbaycan B. Kazakistan C. Tacikistan D. Türkmenistan
5. Aşağıdaki ülkelerden hangisiyle kara sınırimız vardır?
A. Moldova B. Gürcistan
C. Afganistan D. Rusya Federasyonu
6. I. Balkan ve Rodop dağları önemli yükseltileridir.
II. Meriç nehri, önemli akarsularındandır.
III. Ülke topraklarının 1/3'ü ormanlarla kaplıdır.
IV. Silistre, Rusçuk, Şumnu Türk nüfusun yaşadığı yerleşim merkezlerindendir.
Yukarıdaki bilgiler aşağıdaki ülkelerden hangisiyle ilgilidir?
A. Yunanistan B. Rusya Federasyonu
C. Kazakistan D. Bulgaristan
7. I. Uzun yıllar Osmanlı egemenliğinde kalmıştır.
II. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Fransız egemenliğinde kalmıştır.
III. Türk bayrağının dalgalandığı ve Türk askerinin nöbet tuttuğu Caber Kalesi bu ülke sınırları içindedir.
Yukarıdaki bilgiler, aşağıdaki ülkelerden hangisine aittir?
A. İran B. Irak C. Ermenistan D. Suriye
8. Türk nüfusun yoğun olarak yaşadığı Gümölcine, İskeçe, Dede-ağaç, Kavala şehirleri hangi ülkenin sınırları içindedir?
A. Romanya B. İran C. Yunanistan D. Bulgaristan

CEMRE YAYINCILIK

9. İran ile ilgili, aşağıdaki bilgilerden hangisi **yanlıştır**?
 A. Petrol üreten ve ihraç eden ülkeler arasındadır.
 B. İpek ve yün halıları dünyaca ünlüdür.
 C. İran'ı Avrupa'ya bağlayan transit yol, ülkemizden geçer.
 D. Ülkede sulu tarım gelişmiştir.
10. Kazakistan ile ilgili, aşağıdaki bilgilerden hangisi **yanlıştır**?
 A. Başkenti Astana'dır.
 B. Ülkenin büyük bir kısmı çöllerle kaplıdır.
 C. Baykonur şehrinde uzay çalışmaları yapılır.
 D. Petrol, doğal gaz, demir ve kömür, önemli yer altı zenginlikleridir.
11. Aşağıdakilerden hangisi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin sınırları içinde yer alan özerk bir bölgedir?
 A. Tacikistan
 B. Doğu Türkistan
 C. Yakutistan
 D. Makedonya
12. Aşağıdakilerden hangisi, Rusya Federasyonu sınırları içinde Türklerin yoğun olarak yaşadığı özerk bölgelerden biri **değildir**?
 A. Çuvaşistan
 B. Başkırdistan
 C. Uygur Özerk Bölgesi
 D. Yakutistan
13. Aşağıdakilerden hangisi, Birleşmiş Milletlerin yardımcı organlarından biri **değildir**?
 A. UNESCO
 B. UNICEF
 C. ILO
 D. OECD
14. Birleşmiş Milletlerin, üye ülkelerin çalışma koşulları ve çalışanların hakları konusunda faaliyet gösteren organı aşağıdakilerden hangisidir?
 A. ILO
 B. FAO
 C. UNICEF
 D. UNESCO
15. Azerbaycan ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi **yanlıştır**?
 A. Kura ve Aras nehri Azerbaycan'da birleşir.
 B. En önemli yer altı zenginlik kaynağı petroldür.
 C. Ülke endüstrisi petrole dayanır.
 D. Ülkede üretilen petrolün bir kısmı, boru hatlarıyla İskenderun Körfezi'ne getirilir.

DERS KİTAPLARI A.Ş.

AB'ye katılmanın belirli koşulları vardır: Başvuran ülke, Avrupa ülkesi olmak zorundadır. Yapılan başvuru, tüm üye ülkeler tarafından kabul edilmelidir. Başvuran ülke, ekonomik yönden belirli bir düzeye ulaşmış bulunmalıdır. Ayrıca başvuran ülkede demokrasi, her yönüyle işler durumda olmalıdır.

Türkiye, Birliğe girmek için 1959'da başvurmuştur. Ancak üye ülkeler çeşitli gerekçeler öne sürerek Türkiye'yi uzun süre birliğe kabul etmemişlerdir. Bunda Türklerin, dinî ve kültürel yönden Avrupalılardan farklı olması da etkili olmuştur. Uzun bir süreçten sonra 1999 yılının sonunda Türkiye, **Avrupa Birliği üyeliğine aday ülke** olarak kabul edilmiştir.

3. Uluslar Arası, Ulusal Resmî ve Gönüllü Yardım Kuruluşları Arasındaki Plânlama ve İş Birliği

Günümüz dünyasında insanlar zor durumlarda; dil, din ve ırk farkı gözetmeksizin birbirleriyle yardımlaşmaktadır. Bu yardımlaşma özellikle doğal afetler gibi dünyanın her yerinde ortaya çıkan olaylarda kendini daha belirgin olarak göstermektedir. Tarih boyunca dost olmayan milletler bile, doğal afetler sonrasında birbirleriyle yardımlaşma gereğini duymaktadırlar.

Yardıma muhtaç kişilere yardımın etkili ve zamanında ulaştırılması çok önemlidir. Bunun için ulusal ve uluslar arası resmî veya gönüllü yardım kuruluşlarının plânlı bir iş birliği içinde çalışmaları gerekir. Bunun örneği, bir süre önce yaşadığımız Marmara depreminde görülmüştür. Kızılay, Sivil Savunma Teşkilâtı, AKUT ve Kızıllaç gibi ulusal ve uluslar arası kuruluşlar, plânlı bir iş birliği içinde çalışarak depremzedelere kısa zamanda yardım götürmüşlerdir. Diğer yardım kuruluşları arasında da benzer şekilde iş birliği yürütülmektedir.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Türkiye'ye komşu olan ülkeleri, bulundukları kıt'alara göre gruplandırınız.
2. Bulgaristan'da Türklerin yoğun olarak bulunduğu yerler nelerdir? Belirtiniz.
3. Türkiye'nin Yunanistan'la olan siyasi ilişkilerini açıklayınız.
4. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye açısından önemini belirtiniz.
5. Orta Asya Türk cumhuriyetleri hangileridir? Bunlarla Türkiye arasındaki ilişkiler nasıl gelişmektedir? Açıklayınız.
6. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin önemini belirtiniz.
7. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün görevlerini belirtiniz.
8. UNESCO'nun görevlerini belirtiniz.
9. Türkiye'nin NATO içindeki önemini belirtiniz.
10. Yeşilayın görevleri nelerdir?
11. Kızılayın görevleri nelerdir?
12. Dünya Sağlık Örgütü'nün kuruluş amaçları nelerdir?
13. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün amaçlarını belirtiniz.
14. TÜRKSOY'un amaçları nelerdir?

DOĞAN YAYINCILIK

DEĞERLENDİRME SORULARI

- 1. Türkiye ile Yunanistan arasındaki ekonomik ilişkiler hakkında bilgi veriniz.
- 2. Türkiye-Suriye ilişkilerini etkileyen başlıca faktörler nelerdir?
- 3. Yunanistan ve Bulgaristan'daki Türk varlığı hakkında bilgi veriniz.
- 4. Irak'taki Türk varlığı hakkında bilgi veriniz.
- 5. Azerbaycan ve Nahcivan ile Türkiye arasındaki ilişkiler nasıl bir gelişme içindedir?
- 6. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkileri hakkında bilgi veriniz.
- 7. Bağımsız Türk cumhuriyetleri hangileridir?
- 8. Asya'da Türklerin yaşadığı ülke ve yerlerin nereler olduğunu belirtiniz.
- 9. Doğu Türkistan-Uygur Özerk Eyaleti hakkında bilgi veriniz.
- 10. Rusya Federasyonu'ndaki özerk Türk cumhuriyetleri hangileridir?
- 11. Vatandaşların sosyal yardım kurumlarına katılması neden önemlidir?
- 12. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)nün amaçları nelerdir?
- 13. Karadeniz Ekonomik İşbirliği hangi amaçlarla kurulmuştur?
- 14. Türksoy'un kuruluş amaçları nelerdir?

MEB YAYINLARI

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Yurdumuz hangi ülkelerle komşudur?
2. Bulgaristan'da Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerleri belirtiniz.
3. Türkiye ile Yunanistan arasındaki siyasî ilişkileri açıklayınız.
4. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ne zaman kuruldu? Bu ülkenin Türkiye için önemini belirtiniz.
5. Batı Türkistan neresidir? Burada yer alan Türk cumhuriyetleri hangileridir?
6. UNESCO'nun görevleri nelerdir?
7. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilâtı'nın amaçları nelerdir?
8. Ülkemizde kurulan ulusal kuruluşlar nelerdir?
9. Yeşilayın görev ve yetkileri nelerdir?
10. Sosyal yardımlaşma kurumlarına katılmak neden önemlidir?
11. Kızılayın görev ve yetkileri nelerdir?
12. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar hangileridir?
13. Uluslararası Para Fonunun amaçları nelerdir?
14. Dünya Sağlık Örgütü'nün görevleri nelerdir?
15. TÜRKSOY'un amaçları nelerdir?

EK 7: ÖĞRETMEN ANKETİ

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM BÖLÜMÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
DOKTORA PROGRAMI**

**İLKÖĞRETİM 7'NCİ SINIF
SOSYAL BİLGİLER
“YURDUMUZUN KOMŞULARI VE
TÜRK DÜNYASI” ÜNİTESİNDE
GEÇEN HARİTALARIN
KULLANILABİLİRLİK DÜZEYİ**

**B
ANKET FORMU
(İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni)**

**MART 2007
ANKARA**

Sayın İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni,

Bu anket formu, 1998-1999 öğretim yılından itibaren ilköğretim 7'nci sınıf sosyal bilgiler dersinde okutulan/işlenen “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi”ni tespit amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacı, ilköğretim 7'nci sınıf sosyal bilgiler “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi'ne ilişkin amaç/davranışların kazandırılmasında karşılaşılan sorunları tespit etmek, amaç/davranışların sistem bütünlüğü içinde geliştirilmesi için yetkililere çözüm önerilerinde bulunmaktır.

Türk Milli Eğitiminin sorunlarını çok iyi bilen siz öğretmenlerin, ilköğretim 7'nci sınıf sosyal bilgiler “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi”ne ilişkin amaç/davranışların kazandırılma durumunu yansıtan görüşleri son derece önem taşımaktadır.

Anket sorularını dikkatlice okuyup açık, samimi ve doğru cevaplandırmanız; cevapsız soru bırakmamanız yapılan çalışmanın amacına ulaşmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Ankete vereceğiniz cevaplar, bilimsel amaçlarla gruplandırılarak değerlendirilecektir. Bu sebeple ad ve soyadınızı belirtmenize gerek yoktur.

İki bölümden oluşan anketin her bölümünün başında özel bir açıklama bulunmaktadır. Bu açıklamaların dikkatlice okunması cevaplandırmadaki hata payını azaltacaktır.

Anket formunun buruşturulmadan ve katlanmadan iade edilmesi gerekmektedir. İlgi, zahmet ve katkılarınıza teşekkür eder, başarılar dilerim.

Fatma ÜNAL
Doktora Öğrencisi
fm.unal@gmail.com

BİRİNCİ BÖLÜM

Kişisel Bilgiler

Bu bölümde sizi tanıtıcı sorulara yer verilmiştir. Durumunuza uygun bulduğunuz seçeneğin önündeki ☐'yu doldurarak cevabınızı belirtmeniz yeterlidir.

1. Cinsiyetiniz?

☐ 1. Kadın

☐ 2. Erkek

2. Branşınız?

☐ 1. Sosyal Bilgiler

☐ 2. Coğrafya

☐ 3. Tarih

☐ 4. Varsa diğer (lütfen yazınız)

.....

3. Öğrenim durumunuz?

☐ 1. Üç yıllık eğitim enstitüsü

☐ 2. Lisans (Fakülte)

☐ 3. Lisansüstü (Master)

☐ 4. Lisansüstü (Doktora)

4. Bu okulda hangi sınıfta sosyal bilgiler dersini okutuyorsunuz?

☐ 1. 6'ncı sınıf

☐ 2. 7'nci sınıf

☐ 3. 6 ve 7'nci sınıf

5. Bu okuldaki görev süreniz?

☐ 1. 0-5 yıl

☐ 2. 6-10 yıl

☐ 3. 11-15 yıl

☐ 4. 16-20 yıl

☐ 5. 21 yıl ve daha fazla

6. Mesleki kıdeminiz?

☐ 1. 0-5 Yıl

☐ 2. 6-10 Yıl

☐ 3. 11-15 Yıl

☐ 4. 16-20 Yıl

☐ 5. 21 Yıl ve daha üstü

7. Evinizde veya çantanızda hangisi bulunmaktadır? (Birden fazla cevap verebilirsiniz)

☐ 1. Sosyal Bilgiler Atlası

☐ 2. Tarih Atlası

☐ 3. Coğrafya Atlası

☐ 4. Hiçbiri yok

8. Okulunuzda veya sınıfınızda hangisi bulunmaktadır? (Birden fazla cevap verebilirsiniz)

☐ 1. Sosyal Bilgiler Atlası

☐ 2. Tarih Atlası

☐ 3. Coğrafya Atlası

☐ 4. Sosyal Bilgiler Folyo setleri

☐ 5. Sosyal Bilgiler haritaları

☐ 6. Hiçbiri yok

9. Okulunuzda veya sınıfınızda hangisi bulunmaktadır? (Birden fazla cevap verebilirsiniz)

☐ 1. Bilgisayar

☐ 2. Tepegöz

☐ 3. Projeksiyon

☐ 4. Bilgisayar laboratuvarı

☐ 5. Hiçbiri yok

10. Öğretme/öğrenme etkinliklerinde harita kullanıyor musunuz?

☐ 1. Evet

☐ 2. Hayır

11. Sosyal Bilgiler öğretiminde harita kullanımı konusunda kaç hizmetiçi eğitim kurs veya seminere katıldınız?

☐ 1. Hiç katılmadım

☐ 2. 1 defa katıldım

☐ 3. 2 defa katıldım

☐ 4. 3 ve daha fazla katıldım

12. Sosyal Bilgiler öğretiminde harita kullanımı konusunda hizmetiçi eğitim kurs veya seminerine katılmış iseniz katılım süreniz ne kadardı?

☐ 1. 5 gün

☐ 2. 10 gün

☐ 3. 15 gün

☐ 4. 20 gün ve daha fazla

İKİNCİ BÖLÜM

Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitelerinde Geçen Haritaların Kullanılabilirliği

Bu bölümde İlköğretim 7. sınıf “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitelerinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi” ne ilişkin amaç/davranışlara yer verilmiştir.

Her bir amaç/davranışla ilgili haritanın kullanılabilirlik durumunu yansıtan görüşlerinizi belirten cevaplarınızı her amaç/davranışın hizasında verilen “Tam”, “Çok”, “Orta”, “Az” ve “Hiç” seçeneklerinden sizce uygun olan yalnız birisinin altındaki kutuyu doldurarak belirtmeniz yeterlidir.

AMAÇ/DAVRANIŞLAR	DERECELEME ÖLÇEĞİ				
	5 (Tam)	4 (Çok)	3 (Orta)	2 (Az)	1 (Hiç)
1. Türkiye’nin komşuları (<i>Bulgaristan, Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan, Gürcistan, ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti</i>) başkentleri ve sınırlarıyla haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
2. Bulgaristan’ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
3. Yunanistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
4. Suriye’nin coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
5. Irak’ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
6. İran’ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
7. Azerbaycan’ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
8. Nahcivan’ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Ermenistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
10. Gürcistan’ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
11. KKTC’nin coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
12. Bulgaristan’da Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
13. Yunanistan’da Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
14. Suriye’de Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
15. Irak’ta Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
16. İran’da Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
17. Türkiye’nin Bulgaristan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
18. Türkiye’nin Yunanistan’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
19. Türkiye’nin Suriye ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
20. Türkiye’nin Irak’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
21. Türkiye’nin İran’la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐

22. Türkiye'nin Azerbaycan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
23. Türkiye'nin Ermenistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
24. Türkiye'nin Gürcistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
25. Türkiye'nin KKTC ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
26. Türk Cumhuriyetleri (<i>Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan</i>) başkentleri ve sınırlarıyla haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
27. Kazakistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
28. Türkmenistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
29. Özbekistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
30. Kırgızistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
31. Türkiye'nin Kazakistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
32. Türkiye'nin Türkmenistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
33. Türkiye'nin Özbekistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
34. Türkiye'nin Kırgızistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik örnekler haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
35. Özerk Türk Cumhuriyetleri (<i>Altay, Başkurdistan, Çuvaşistan, Dağıstan, Doğu Türkistan (Uygur), Hakas, Kabarda-Balkar, Nahcivan, Yakutistan, Tuva, Tataristan...</i>) başkentleri ve sınırlarıyla haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
36. Milletler arası kuruluşlardan TÜRKSOY (Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi) ve TİKA'ya (Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı) üye ülkeler başkentleri ve sınırlarıyla haritada ne derecede gösterilmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐

37. Aşağıda Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yaptığınız etkinliklerden bazıları verilmiştir. Bu etkinliklerin önündeki boşluğa (....), etkinliğin öğretme/öğrenme ihtiyacını karşılama durumunu 1(Hiç), 2(Az), 3(Orta), 4(Çok), 5(Tam) sayılarından birini yazarak belirtiniz.
- (....) Okulumda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır.
- (....) Sınıfımda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır.
- (....) Araç-gereç kullanımı örnek olarak öğrencilere gösterilmektedir.
- (....) Öğrencilerin araç-gereç kullanması teşvik edilmektedir.
- (....) Derslerde dilsiz harita kullanılmaktadır.
- (....) Derslerde tepegöz veya projeksiyonla harita gösterimi yapılmaktadır.

EK 8:ÖĞRENCİ ANKETİ

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM BÖLÜMÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 7'NCİ SINIF
SOSYAL BİLGİLER
“YURDUMUZUN KOMŞULARI VE
TÜRK DÜNYASI” ÜNİTESİNDE
GEÇEN HARİTALARIN
KULLANILABİLİRLİK DÜZEYİ

A
ANKET FORMU
(İlköğretim 8'inci Sınıf Öğrencisi)

MART 2007
ANKARA

Sevgili Öğrenci,

Aşağıda, 7'nci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyine ilişkin amaç/davranışların kazanılıp kazanılmadığını gösteren sorular ve her sorunun cevabı olarak dört seçenek yer almıştır.

7'nci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde kazandığınız amaç/davranışlar; harita kullanma ihtiyacınızı karşılaması bakımından önem taşımaktadır. Amaç/davranışların; ihtiyaçlarınızı karşılama durumu, sizin bu konudaki görüşlerinize ortaya çıkabilmektedir.

Bu anket formu, 7'nci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası ünitesi amaç/davranışlarını kazanmış siz sevgili öğrencilerimizin görüşlerini almak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için, haritaları dikkatlice inceleyip soruları dikkatlice okumanız, samimi ve doğru cevaplar vermeniz gerekmektedir. Her sorunun altındaki dört seçenekten sizce doğru olan birinin önündeki harfi yumuşak kurşun kalemle yuvarlak içine alıp cevabınızı belirtmeniz yeterli olacaktır. Vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçlı kullanılacağından ad ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Anket formunun buruşturulmadan ve katlanmadan teslim edilmesi gerekmektedir. İlgili, zahmet ve katkılarınıza teşekkür eder, başarılar dilerim.

Fatma ÜNAL
Doktora Öğrencisi
fm.unal@gmail.com

BİRİNCİ BÖLÜM
KİŞİSEL ÖZELLİKLER

Bu bölümde sizi tanıtıcı sorulara yer verilmiştir. Sorulara cevap verirken, durumunuza uygun olan seçeneğin önündeki rakamı, kurşun kalemle yuvarlak içine alarak işaretlemeniz yeterli olacaktır.

1. Cinsiyetiniz

1. Kız
2. Erkek

2. Okulunuzun bulunduğu yer

1. İl merkezi
2. İlçe merkezi
3. Kasaba
4. Köy

3. Okulunuzun öğretim durumu

1. Normal öğretim
2. İkili öğretim
3. Taşımali
4. Yatılı(YİBO)

4. Anne ve babanızın durumu

1. Anne ve baba öz
2. Anne veya baba üvey

5. Annenizin eğitim durumu

1. Okuma yazma bilmiyor
2. İlkokul mezunu
3. Ortaokul mezunu
4. Lise mezunu

5. Yüksekokul/fakülte mezunu

6. Babanızın eğitim durumu

1. Okuma yazma bilmiyor
2. İlkokul mezunu
3. Ortaokul mezunu
4. Lise mezunu
5. Yüksekokul/fakülte mezunu

7. Anne ve babanızın iş durumu

1. Anne çalışıyor
2. Baba çalışıyor
3. Anne ve baba çalışıyor
4. Anne ve baba çalışmıyor

8. Evinizde veya çantanızda hangisi bulunmaktadır?

1. Sosyal Bilgiler Atlası
2. Tarih Atlası
3. Coğrafya Atlası
4. Hiçbiri yok

9. Çalışmalarınızda harita kullanıyor musunuz?

1. Evet
2. Hayır

İKİNCİ BÖLÜM

HARİTALARIN KULLANILABİLİRLİĞİ

Aşağıda, 7'nci sınıfta Sosyal Bilgiler dersinde işlediğiniz “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” ünitesinde geçen haritaların kullanılma durumunu gösteren sorular ve cevap seçenekleri verilmiştir. Soruları dikkatlice okuyup ilgili haritayı inceledikten sonra, sizce doğru cevap olan seçeneğin önündeki harfi, kurşun kalemle yuvarlak içine alıp cevap vermeniz yeterlidir.

TÜRKİYE ve KOMŞULARI HARİTASI

1. “Türkiye ve Komşuları Haritası”nda numaralandırılmış ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
a.	Bulgaristan	KKTC	Azerbaycan
b.	Yunanistan	Suriye	Azerbaycan
c.	Yunanistan	KKTC	Ermenistan
d.	Bulgaristan	KKTC	Ermenistan

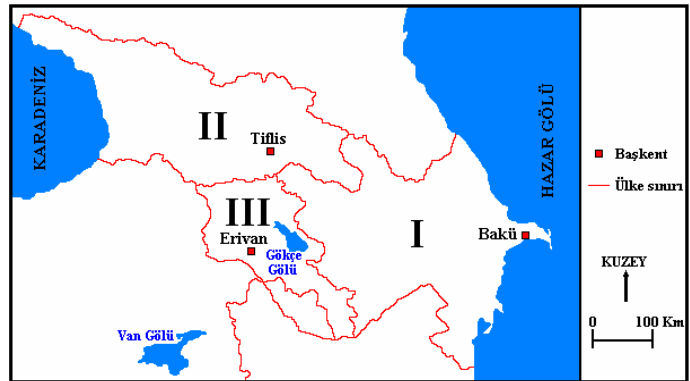
TÜRKİSTAN (ORTA ASYA) HARİTASI

2. “Türkistan (Orta Asya) Haritası”nda numaralandırılmış başkentler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
a.	Taşkent	Aşkabad	Bişkek
b.	Aşkabad	Taşkent	Bişkek
c.	Astana	Bişkek	Bakü
d.	Taşkent	Bakü	Aşkabad

KAFKAS ÜLKELERİ HARİTASI

3.”Kafkas Ülkeleri Haritası”nda başkentleri gösterilen ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
a.	Azerbaycan	Ermenistan	Gürcistan
b.	Ermenistan	Gürcistan	Azerbaycan
c.	Azerbaycan	Gürcistan	Ermenistan
d.	Ermenistan	Azerbaycan	İran

4. “- Türkiye toprakları üzerinde, Kıbrıs ve Ege Denizi’nde hak iddia etmektedir.

- Lozan Antlaşması ile Batı Trakya Türklerine tanınan hakların kullanılmasında zorluklar çıkarmaktadır.”

Yukarıdaki uygulamalara bağlı olarak Türkiye ile siyasi ve ticari ilişkileri **yeterince iyi olmayan ülke**, “Türkiye ve Komşuları Haritası”na göre aşağıdakilerden hangisidir?

- a. IV-Suriye b. III-Ermenistan
c. II-Bulgaristan d. I-Yunanistan

TÜRKİYE ve KOMŞULARI HARİTASI

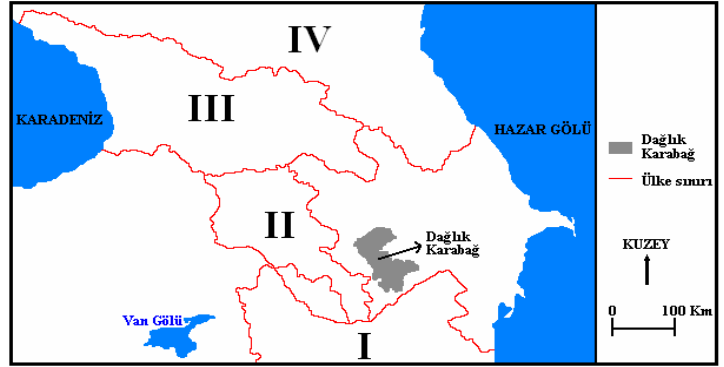
5. “- 2002 yılından beri Azerbaycan topraklarının %20’sini işgal etmektedir.

- Sözde soykırım iddiası ile uluslar arası platformlarda Türkiye aleyhine sürekli propaganda yapmaktadır.”

Yukarıdaki uygulamalara bağlı olarak Türkiye ile siyasi ve ticari ilişkileri veterince iyi olmayan ülke, “Kafkas Ülkeleri Haritası”na göre aşağıdakilerden hangisidir?

- a. I-İran b. II-Ermenistan
c. III-Gürcistan d. IV-Rusya Federasyonu

KAFKAS ÜLKELERİ HARİTASI

6. Türkiye dışındaki ülkeler tarafından tanınmaması sebebiyle ticaretinin büyük bölümünü Türkiye ile gerçekleştiren ülke, “Türkiye ve Komşuları Haritası”na göre aşağıdakilerden hangisidir?

- a. I-Ermenistan b. II-Suriye
c. III-KKTC d. IV-Bulgaristan

TÜRKİYE ve KOMŞULARI HARİTASI

AKDENİZ İKLİMİ ve BİTKİ ÖRTÜSÜ HARİTASI

7. “Akdeniz İklimi ve Bitki Örtüsü Haritası”nda renklendirilmiş ülkelerin hangilerinde tipik Akdeniz iklimi ve bitki örtüsü görülür?

- a. Irak-Türkiye-Yunanistan
b. Yunanistan-Suriye-Bulgaristan
c. Türkiye- Yunanistan-Bulgaristan
d. Türkiye-Yunanistan-Suriye

KARADENİZ İKLİMİ ve BİTKİ ÖRTÜSÜ HARİTASI

8. Karadeniz iklimi ve bitki örtüsünün görüldüğü ülkeler yandaki haritaya göre aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Gürcistan	Türkiye	Bulgaristan
b. Gürcistan	Türkiye	Yunanistan
c. Ermenistan	Türkiye	Bulgaristan
d. Bulgaristan	Türkiye	Ermenistan

TARIM ÜRÜNÜ HARİTASI

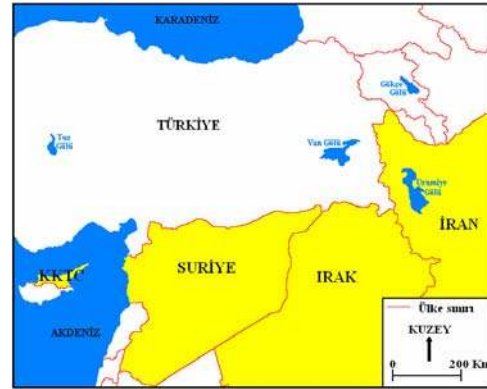
9. “Tarım Ürünü Haritası”nda işaretli yerlerde ılıman ve yağışlı bir iklim görülür. Buna göre haritada işaretli yerlerde hangi ürünün tarımı yapılır?

- a. Muz b. Pamuk
c. Çay d. Tütün

10. Caber Kalesi, 1926 Ankara Antlaşması ile Türkiye’ye verilmiş sınırlarımız dışındaki tek toprak parçamızdır. Bir manga askerimizin nöbet tuttuğu, Türk bayrağının dalgalandığı ve Süleyman Şah’ın türbesinin bulunduğu Caber Kalesi, “Caber Kalesi Haritası”nda renklendirilmiş ülkelerden hangisinin sınırları içindedir?

- a. Irak b. KKTC
c. İran d. Suriye

CABER KALESİ HARİTASI

11. “Boru Hatları Haritası”nda numaralandırılmış boru hatları aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Bakü-Tiflis-Ceyhan	Mavi Akım	Kerkük-Yumurtalık
b. Bakü-Tiflis-Ceyhan	Kerkük-Yumurtalık	Mavi Akım
c. Kerkük-Yumurtalık	Bakü-Tiflis-Ceyhan	Mavi Akım
d. Kerkük-Yumurtalık	Mavi Akım	Bakü-Tiflis-Ceyhan

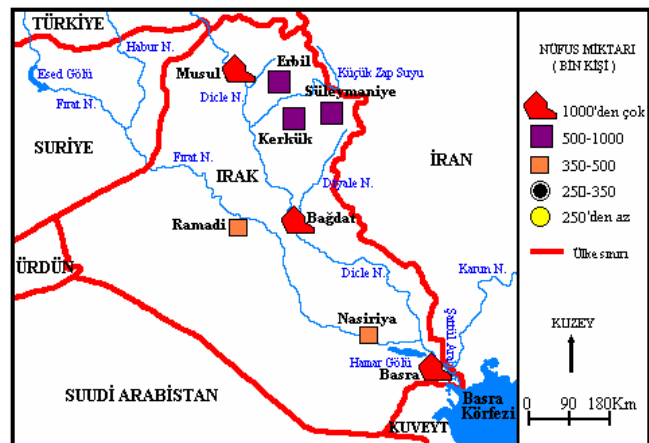
BORU HATLARI HARİTASI

12. “Irak Nüfus Haritası”na göre; Türklerin **çoğunlukta** yaşadığı, nüfus miktarı 500-1000 (bin kişi) olan şehirler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

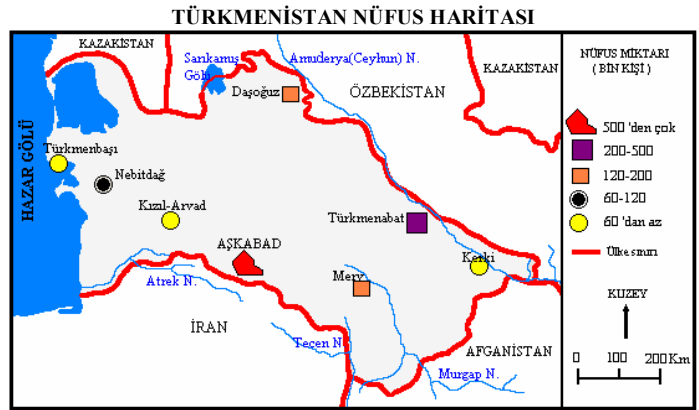
- a. Musul-Kerkük- Necef
b. Erbil- Kerkük- Süleymaniye
c. Musul-Basra-Kerkük
d. Bağdat-Musul-Kerkük

İRAK NÜFUS HARİTASI

13. “Türkmenistan Nüfusu Haritası”na göre, Türkmenistan’da nüfusu en fazla ve en az olan şehirler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

En Fazla	En Az
a. Aşkabad	Nebitdağ
b. Türkmenabad	Türkmenbaşı
c. Daşoğuz	Merv
d. Aşkabad	Kerki

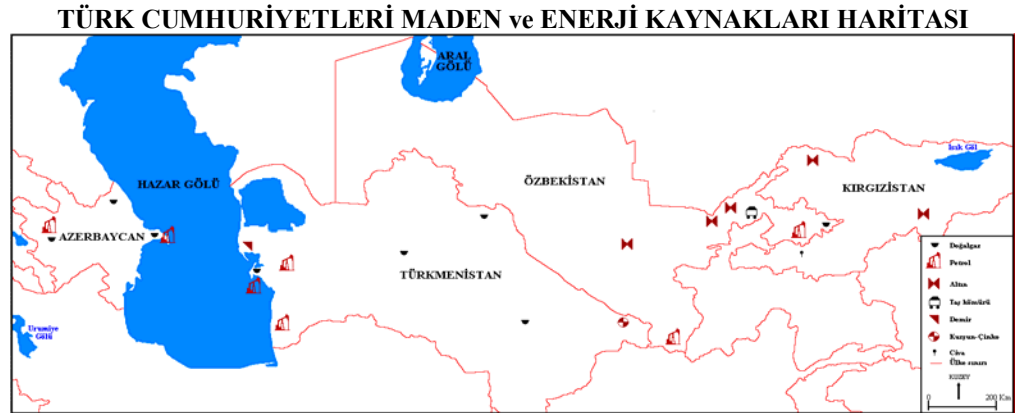
14. “Kazakistan Maden ve Enerji Kaynakları Haritası”na göre, Kazakistan’da en yaygın olarak çıkarılan maden aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Taş kömürü
b. Demir
c. Petrol
d. Kurşun-Çinko

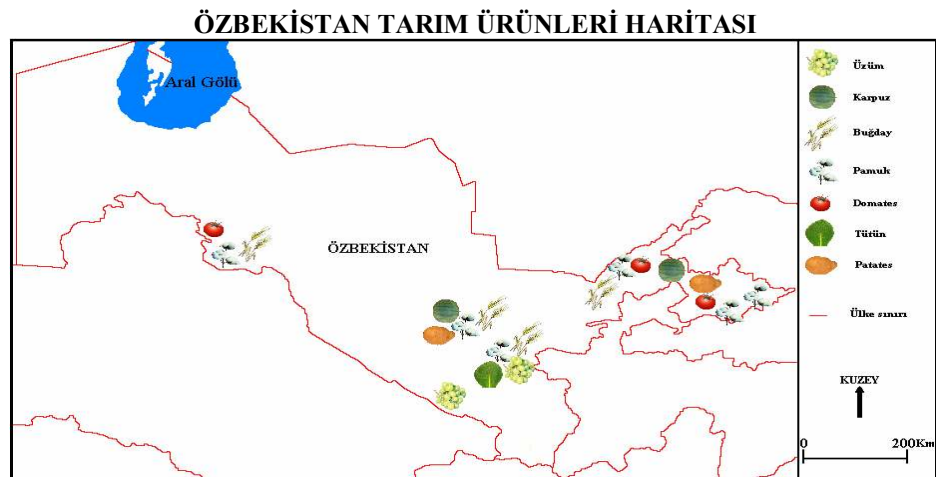
15. “Türk Cumhuriyetleri Maden ve Enerji Kaynakları Haritası”na göre, altın madenine sahip ülkeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Özbekistan- Türkmenistan
b. Özbekistan- Kırgızistan
c. Kırgızistan-Türkmenistan
d. Azerbaycan-Türkmenistan

16. “Özbekistan Tarım Ürünleri Haritası”na göre, Özbekistan’da en yaygın olarak yetiştirilen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Buğday
b. Üzüm
c. Pamuk
d. Domates

17. Ülkeler arasındaki ticarete gümrük kapılarının büyük önemi vardır. “Türkiye Gümrük Kapıları Haritası”nda numaralandırılmış gümrük kapıları, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Kapıkule	Cilvegözü	Habur
b. İpsala	Yayla Dağı	Habur
c. Habur	Kapıkule	Sarp
d. Kapıkule	Cilvegözü	Sarp

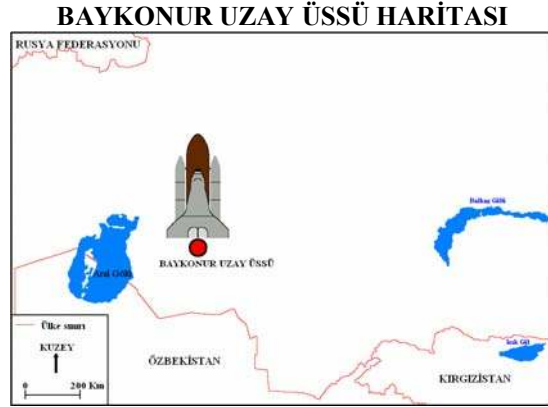
18. Ülkeler arasındaki ticarete gümrük kapılarının büyük önemi vardır. “Türkiye Gümrük Kapıları Haritası”nda numaralandırılmış gümrük kapıları, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. İpsala	Gürbulak	Sarp
b. İpsala	Sarp	Gürbulak
c. Kapıkule	Yayla Dağı	Habur
d. Kapıkule	Dilucu	Sarp

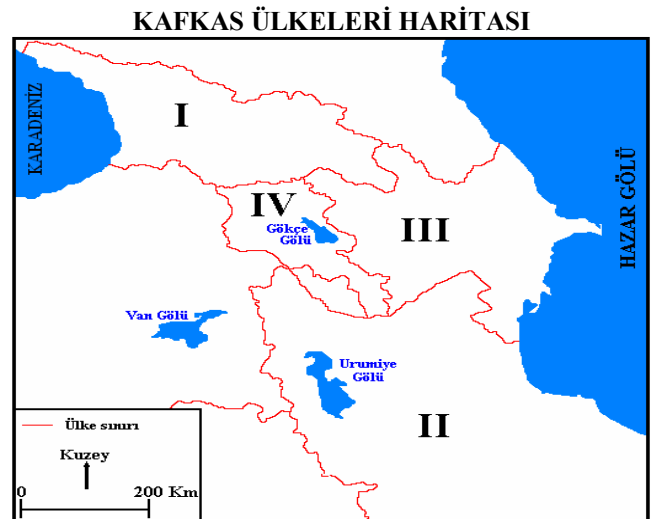
19. “Baykonur Uzay Üssü Haritası”nda yeri işaretli olan Baykonur, dünyanın ikinci büyük uzay üssüdür. Bu uzay üssü hangi ülke sınırları içindedir?

- Türkmenistan
- Özbekistan
- Kazakistan
- Kırgızistan

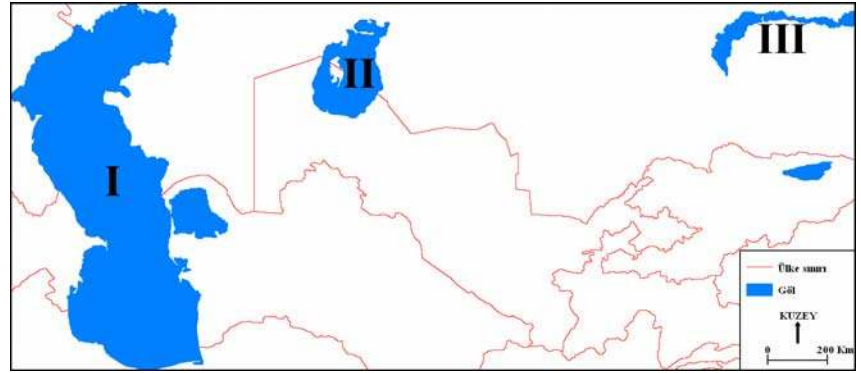

20. “- Genel olarak dağlık ve engebeli bir ülkedir.
- En önemli yükseltisi Küçük Kafkas dağlarıdır.
- Madenler bakımından fakirdir.”
“Kafkas Ülkeleri Haritası”na göre, belirtilen özelliklere sahip en küçük Kafkas ülkesi aşağıdakilerden hangisidir?

- I-Gürcistan
- II-İran
- III-Azerbaycan
- IV-Ermenistan

TÜRK CUMHURİYETLERİ HARİTASI

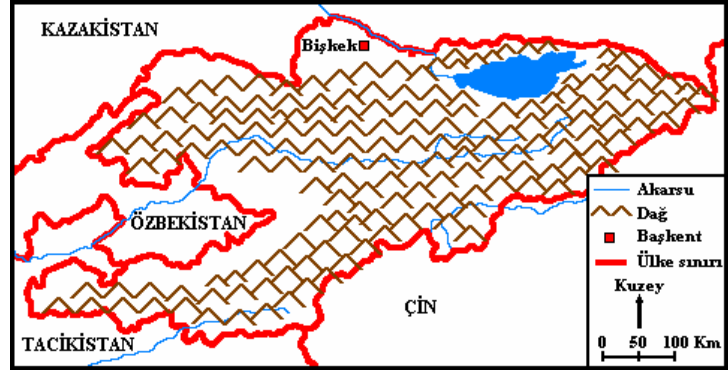
21. "Türk Cumhuriyetleri Haritası"nda numaralandırılmış göller, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Hazar Gölü	Balkaş Gölü	Aral Gölü
b. Hazar Gölü	Aral Gölü	Balkaş Gölü
c. Aral Gölü	Hazar Gölü	Balkaş Gölü
d. Aral Gölü	Hazar Gölü	Van Gölü

22. "Kırgızistan Fizikî Haritası"nda görüldüğü gibi Kırgızistan çok dağlık bir ülkedir. Dünyanın en yüksek ülkeleri arasında yer alır. Topraklarının yarısından fazlası çayır ve otlaklarla kaplıdır. Akarsular bakımından zengindir. Bu özelliklere sahip Kırgızistan'da **en başta** gelen ekonomik faaliyet aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Sanayi
- b. Tarım
- c. Hayvancılık
- d. Turizm

KIRGIZİSTAN FİZİKİ HARİTASI

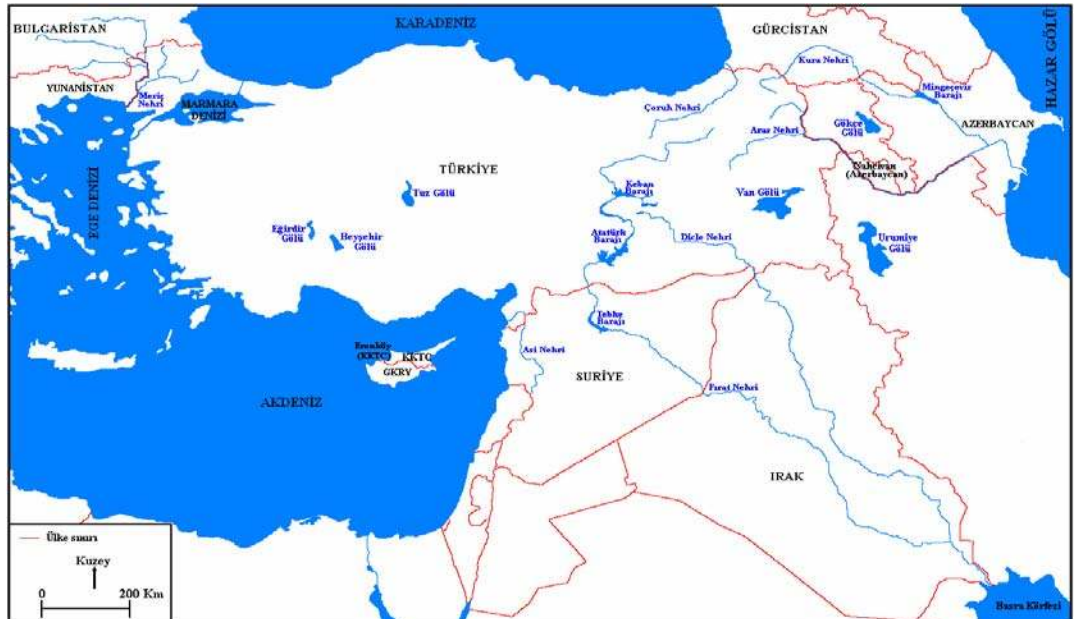
KAFKAS ÜLKELERİ ve İRAN FİZİKİ HARİTASI

23. "Kafkas Ülkeleri ve İran Fizikî Haritası"nda numaralandırılmış dağlar, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Zağros Dağları	Elbruz Dağları	Ağrı Dağları
b. Elbruz Dağları	Küçük Kafkas Dağları	Kopet Dağları
c. Küçük Kafkas Dağları	Zağros Dağları	Ağrı Dağları
d. Küçük Kafkas Dağları	Elbruz Dağları	Kopet Dağları

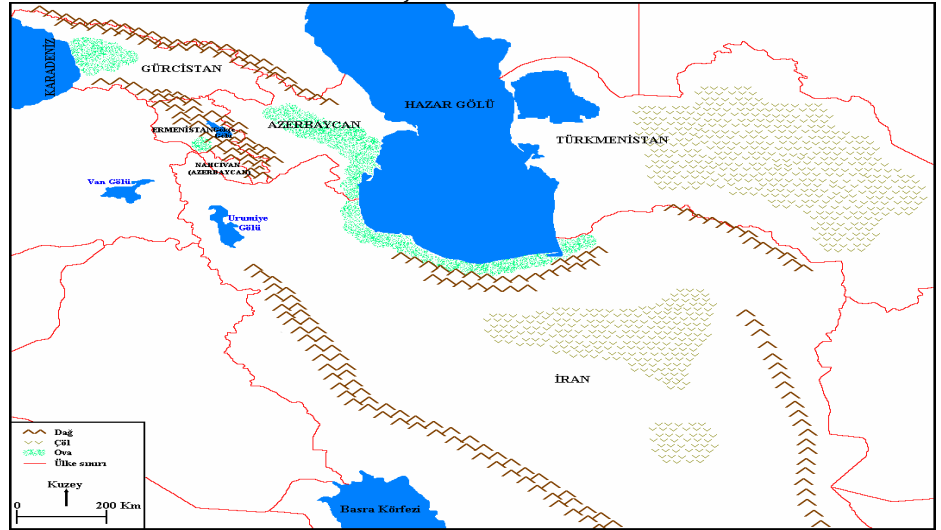
NEHİRLER HARİTASI

24. "Nehirler Haritası"na göre, ülkemiz sınırları **içerisinde doğan** ve **sınırlarımız dışında** denize dökülen nehirler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Aras-Kura-Çoruh
- b. Fırat-Dicle-Meriç
- c. Asi-Meriç-Çoruh
- d. Fırat-Dicle-Asi

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ HARİTASI

25. “Yeryüzü Şekilleri Haritası”na göre, çöllerin **geniş alan** kapladığı ülkeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Türkmenistan-Ermenistan
- b. Gürcistan-Azerbaycan
- c. İran-Türkmenistan
- d. Ermenistan-İran

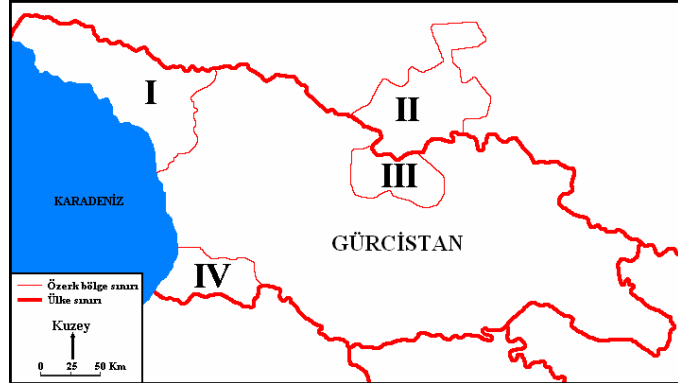
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ (KKTC) İKLİM HARİTASI

26. “KKTC İklim Haritası”nda görüldüğü gibi KKTC’de Akdeniz iklimi hâkimdir. Buna göre KKTC’nde **yaygın olarak** yetişen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Çay
- b. Fındık
- c. Çeltik
- d. Turunçgiller

GÜRCİSTAN ÖZERK BÖLGELERİ HARİTASI

27. “Gürcistan Özerk Bölgeleri Haritası”na göre, Türklerin **çoğunlukta** yaşadığı özerk bölge aşağıdakilerden hangisidir?

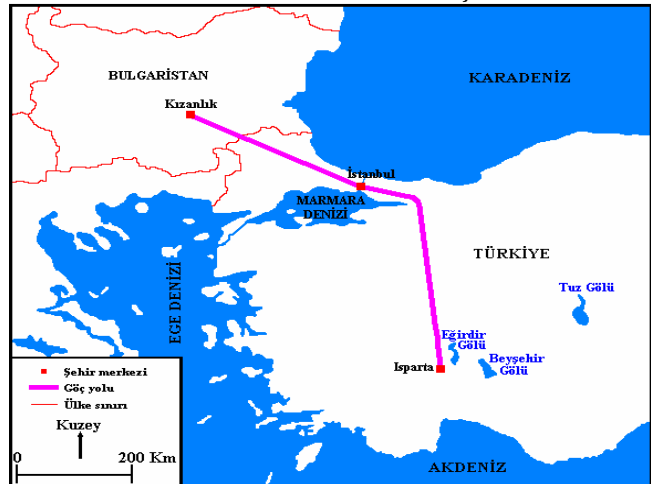
- a. IV-Acaristan
- b. III-Güney Osetya
- c. II-Kuzey Osetya
- d. I-Abhazya

28. “1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Bulgaristan’da yaşayan halkın bir kısmı yurdunu terk etmek zorunda kalır. Kızanlık bölgesinden olan göçmenlerin bir kısmı İstanbul’a, bir kısmı da Isparta’ya yerleştirilir. Buralarda daha önce Kızanlık’ta yetiştirdikleri tarım ürününü ekmeye başlarlar.”

“Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göç Yolu Haritası”nda görüldüğü gibi Bulgaristan’dan Türkiye’ye yerleşen göçmenlerin yetiştirdiği tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Buğday
- b. Gül
- c. Üzüm
- d. Çay

BULGARİSTAN’DAN TÜRKİYE’YE GÖÇ YOLU HARİTASI

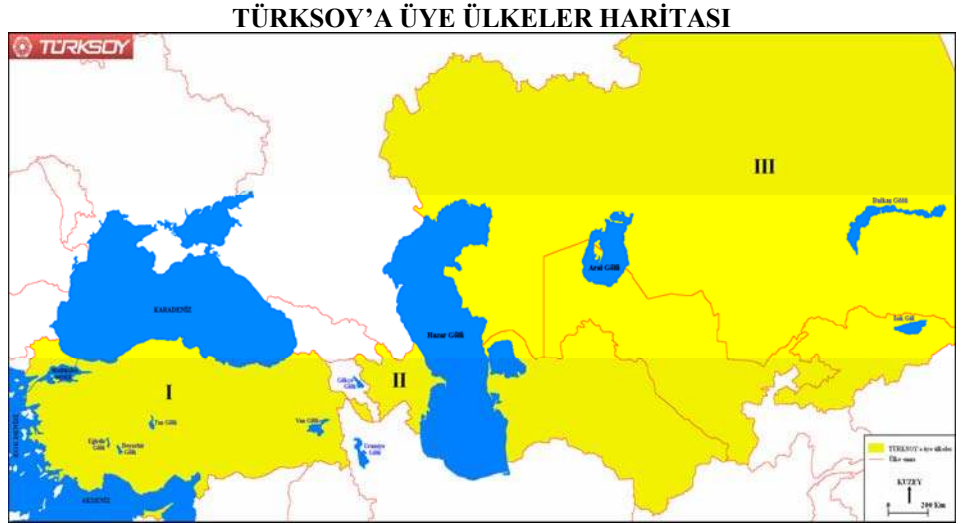

29. 1993'te kurulan TÜRKSOY'un (Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi) amaçları:

“- Türkçe konuşan ülkeler ve toplumlar arasında kültürel ilişkilerin geliştirilmesi,
- Türk kültürünün ortak yönlerinin araştırılması, geliştirilmesi, korunması ve uluslar arası alanda tanıtılmasıdır.”

“TÜRKSOY'a Üye Ülkeler Haritası”na göre, Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi'ne üye ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Türkiye	Azerbaycan	Özbekistan
b. Kırgızistan	Gürcistan	Türkmenistan
c. Özbekistan	Kırgızistan	KKTC
d. Türkiye	Azerbaycan	Kazakistan

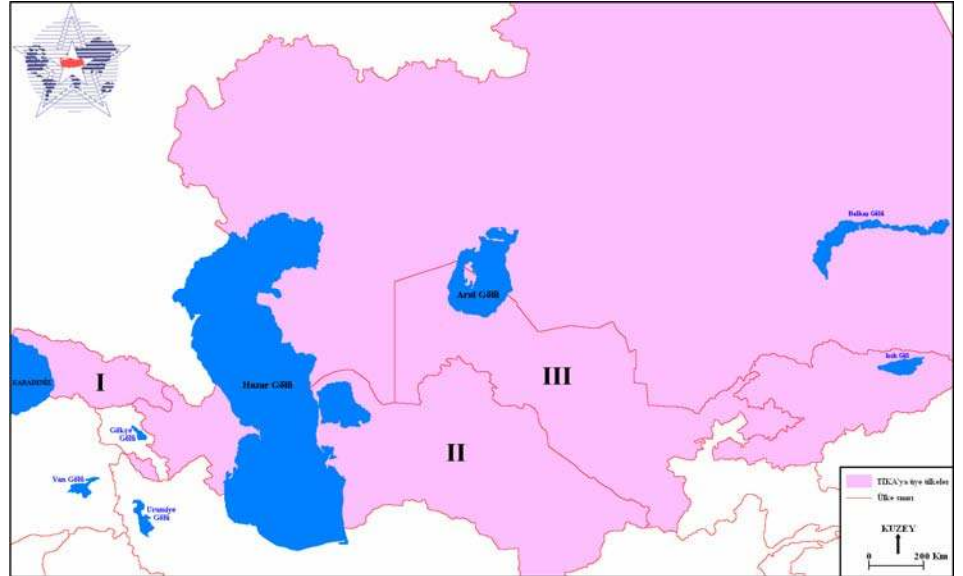
30. 1992'de kurulan Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı(TİKA)'nın amaçları:

“- Başta Türk dilinin konuşulduğu ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak,
- Bu ülkelerle; ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel, eğitim alanlarında işbirliğini projeler ve programlar aracılığıyla geliştirmektir.”

“TİKA Koordinasyon Ofislerinin Bulunduğu Ülkeler Haritası”na göre, TİKA'nın koordinasyon ofislerinin bulunduğu ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Gürcistan	Türkmenistan	Özbekistan
b. Azerbaycan	Gürcistan	Kazakistan
c. Kırgızistan	Özbekistan	KKTC
d. İran	Irak	Suriye

TİKA KOORDİNASYON OFİSLERİNİN BULUNDUĞU ÜLKELER HARİTASI

31. “Tuna nehri akmam diyor
Etrafımı yıkmam diyor
Şanı büyük Osman Paşa
Plevne'den çıkmam diyor.”

Bu dörtlükte olduğu gibi nice şehirler vardır ki türkülerimize, hikâyelerimize konu olmuş ve Türk'ün hafızasında yer etmiştir. Günümüzde dahi Türk nüfusunun çoğunlukta olduğu “Türk Şehirleri Nüfus Haritası”nda gösterilen şehirler, bugün hangi ülke sınırları içindedir?

- Yunanistan
- Bulgaristan
- Romanya
- Makedonya

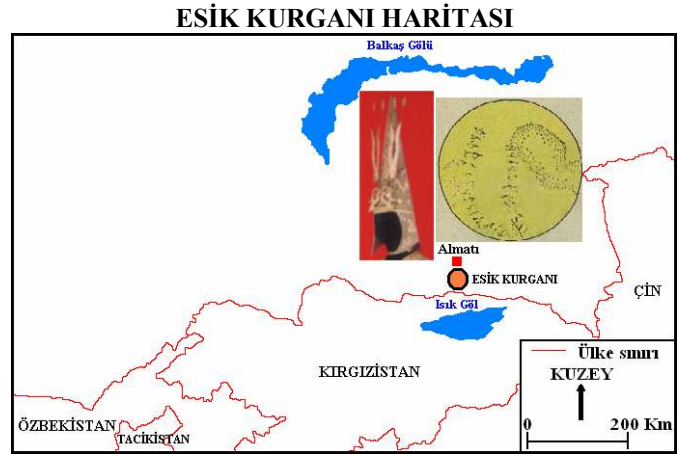
TÜRK ŞEHİRLERİ NÜFUS HARİTASI

32. “Türk yazı dilini 2500 yıl öncesine götüren belge Esik Kurganı’nda bulundu. Açılan mezardan bir “Altın Elbiseli Adam” ve eşyaları çıkarıldı. Fakat Türk tarihi için, eşsiz değerdeki belgeler ne bu altınlardı ne de öteki eşyalar. Eşsiz değerdeki belge gümüş bir tabağın üzerindeki iki satırlık yazı idi. Burada “Han’ın oğlu 23’ünde öldü. Isık halkının başı sağ olsun.” yazıyordu. İşte bu yazı idi, Türk dilini 2500 yıl öncesine götüren.”

“Esik Kurganı Haritası”na ve verilen bilgilere göre Esik Kurganı bugün hangi ülke sınırları içindedir?

- a. Türkmenistan
- b. Kırgızistan
- c. Kazakistan
- d. Özbekistan

33. Uluğ Bey, dünyaca ünlü Türk matematikçisi ve astronomi bilgini olan bir hükümdardır. “Kültür Şehirleri Haritası”na göre, Uluğ Bey’in ve dedesi Timur Han’ın türbesinin olduğu yer, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Türkistan-Kazakistan
- b. Semerkant-Kazakistan
- c. Buhara-Türkmenistan
- d. Semerkant- Özbekistan

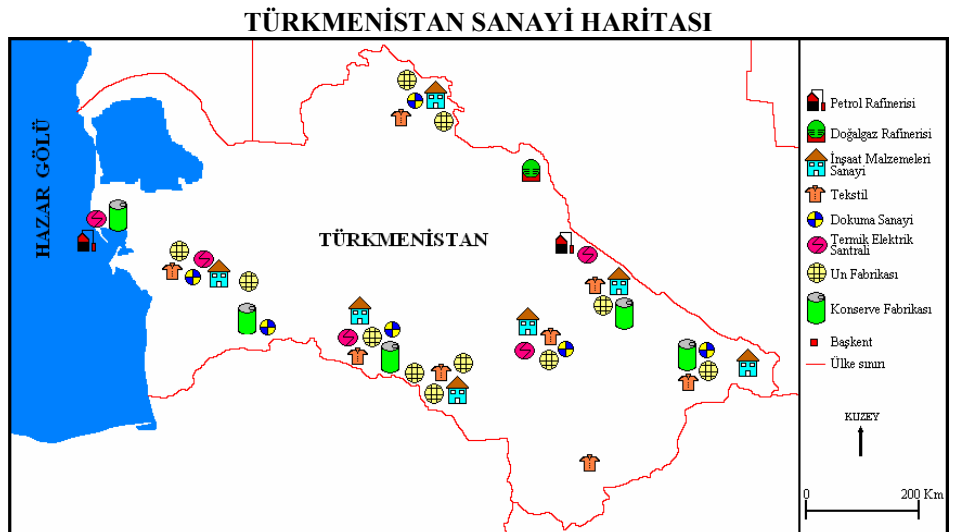
34. “Kültür Şehirleri Haritası”na göre, türbesi Türkiye sınırları dışında olan Türk bilim, kültür ve sanat adamları, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Farabî-Harezmi
- b. Ali Kuşçu- Harezmi
- c. Harezmi-Hacı Bektaş Velî
- d. Mevlâna-Mimar Sinan

35. “Türkmenistan Sanayi Haritası”na göre, Türkmenistan’da en yaygın olarak yapılan sanayi faaliyeti aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Tekstil
- b. Un Fabrikaları
- c. Konserve Fabrikaları
- d. İnşaat Malzemeleri Sanayi

TÜRK CUMHURİYETLERİ HARİTASI

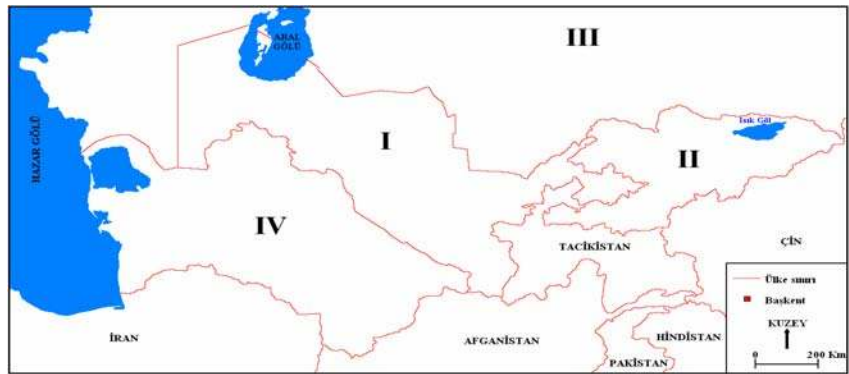
36. “Türk Cumhuriyetleri Haritası”na göre, Özbekistan’ın bayrağı aşağıdakilerden hangisidir?

37. Dünya edebiyatının sayılı şaheserlerinden ve en uzun destanı olan Manas Destanı adını, destandaki kahramandan alır. Bu eser, “Türk Cumhuriyetleri Haritası”na göre hangi ülkenin millî destanıdır?

- a. I-Özbekistan
b. II-Kırgızistan
c. III-Kazakistan
d. IV-Türkmenistan

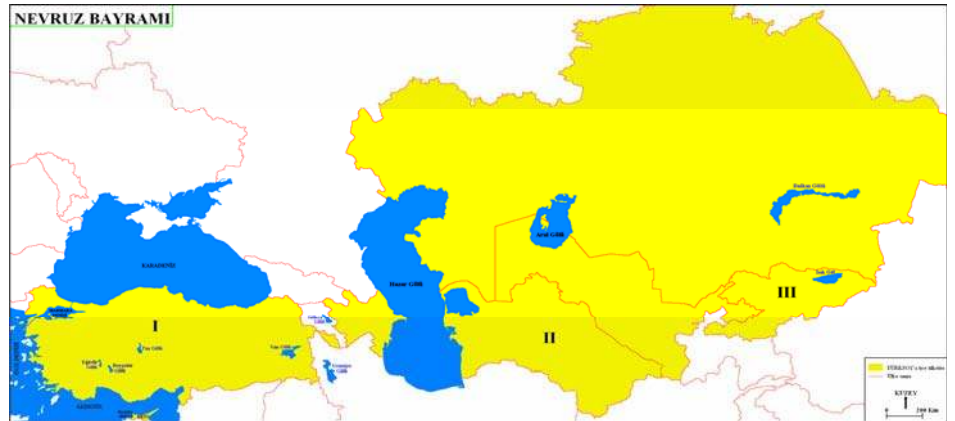
TÜRK CUMHURİYETLERİ HARİTASI

38. Nevruz, Türk devlet ve topluluklarında yaygın olarak kutlanan bahar bayramıdır. “Türk Cumhuriyetleri Haritası”na göre, Nevruz’un kutlandığı ülkeler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Gürcistan	Türkmenistan	Özbekistan
b. Azerbaycan	Gürcistan	Kazakistan
c. Türkiye	Türkmenistan	Kırgızistan
d. Türkiye	Özbekistan	Kırgızistan

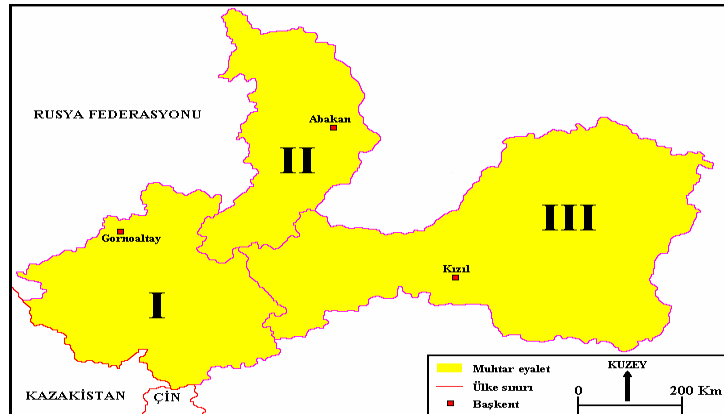
NEVRUZ BAYRAMI

39. “Özerk Türk Cumhuriyetleri Haritası”nda numaralandırılmış özerk cumhuriyetler, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
a. Altay	Tıva	Hakas
b. Hakas	Altay	Tıva
c. Tıva	Altay	Hakas
d. Altay	Hakas	Tıva

ÖZERK TÜRK CUMHURİYETLERİ HARİTASI

40. “- Dünya elmasların yaklaşık yarısı buradan çıkarılır..

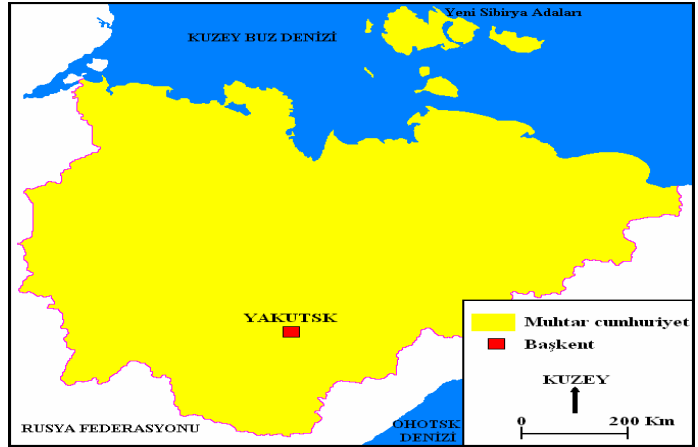
- Kışın sıcaklık -60 dereceye kadar düşer ve uzun sürer.

-Yüzölçümü Türkiye'nin yaklaşık dört katı büyüklüğündedir.”

“Özerk Türk Cumhuriyeti Haritası”nda renklendirilmiş olarak gösterilen Rusya Federasyonu'na bağlı özerk Türk Cumhuriyeti aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Saha-Yakut
- b. Doğu Türkistan
- c. Gagauz
- d. Kırım

ÖZERK TÜRK CUMHURİYETİ HARİTASI

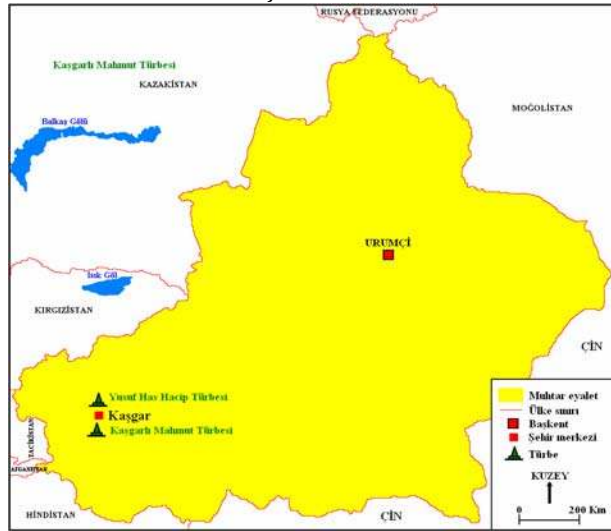

41. Kaşgarlı Mahmud, Divan-ı Lügâti't-Türk adlı eserinde: “Türklerin en açık anlatanlarından, en doğru anlayanlarından, en iyi kargı kullanan cengâverlerinden olduğum hâlde, Türklerin tek mil illerini, obalarını, çöllerini karış karış gezip dolaştım...” demektedir. Bu eser Türk dilinin zenginliğini konu alan bir sözlüktür.

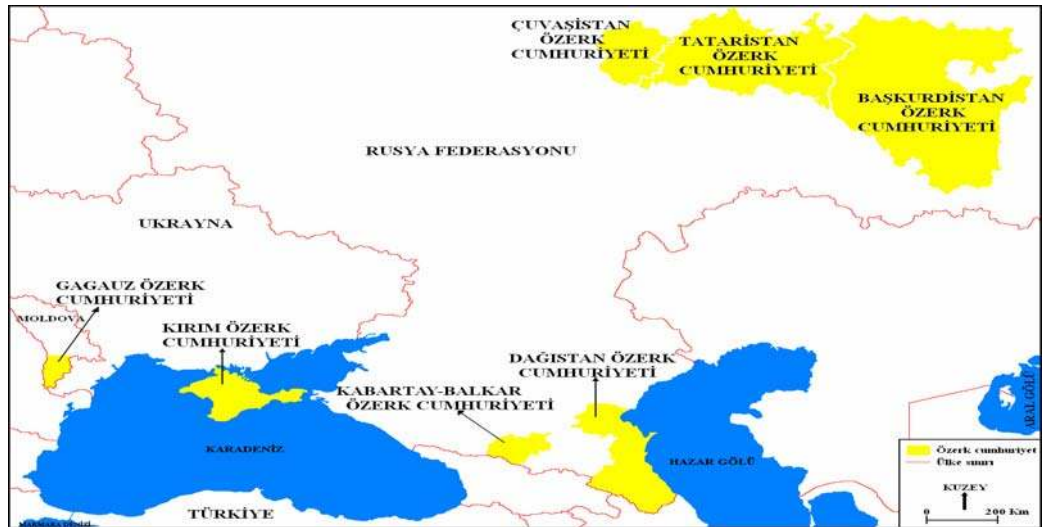
“Kültür Şehri Haritası”na göre, Kaşgarlı Mahmud ile Yusuf Has Hacib'in türbelerinin bulunduğu yer, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Kaşgar-Saha-Yakut Özerk Türk Cumhuriyeti
- b. Kaşgar-Doğu Türkistan Özerk Türk Cumhuriyeti
- c. Kızıl-Tıva Özerk Türk Cumhuriyeti
- d. Abakan-Dağıstan Özerk Türk Cumhuriyeti

KÜLTÜR ŞEHİRİ HARİTASI

ÖZERK TÜRK CUMHURİYETLERİ HARİTASI

42. “Özerk Türk Cumhuriyetleri Haritası”na göre, Rusya Federasyonu sınırları dışında olan Özerk Türk Cumhuriyetleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Dağıstan-Kabartay Balkar
- b. Kırım-Tataristan
- c. Dağıstan-Gagauz
- d. Gagauz-Kırım

43. Aşağıda, Sosyal Bilgiler ünite/konularını işlerken harita kullanımında yaptığınız etkinliklerden bazıları verilmiştir. Bu etkinliklerin önündeki boşluğa(....), etkinliğin öğrenme ihtiyacınızı karşılama durumunu 1(Hiç), 2(Az), 3(Orta), 4(Çok), 5(Tam) sayılarından birini yazarak belirtiniz.

- (....) Okulumuzda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır.
- (....) Sınıfımızda yeterli sayıda kullanılabilir sosyal bilgiler araç-gereçleri bulunmaktadır.
- (....) Sosyal bilgiler öğretmeni, araç-gereç kullanımını örnek olarak öğrencilere göstermektedir.
- (....) Sosyal bilgiler öğretmeni, öğrencilerin araç-gereç kullanmasını teşvik etmektedir.
- (....) Sosyal bilgiler öğretmeni, derslerde dilsiz harita kullanmaktadır.
- (....) Sosyal bilgiler öğretmeni, derslerde tepegöz ve projeksiyonla harita gösterimi yapmaktadır.

EK 9:

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ ANKETİ
AMAÇ – DAVRANIŞ VE ÖLÇME SORUSU KARŞILAŞTIRMA
TABLOLARI

Amaçlar	Programın Amaçları	Ölçme Aracında Yer Verilen Davranışlar	Öğrenci Ölçme Sorusu	Öğretmen Ölçme Sorusu
Harita Üzerinde Bir Yerin Konumunu Belirleyebilme.	1. Yurdumuzun komşularını- Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme.	- Yurdumuzun komşularını tanıyabilme. 1. Türkiye'nin komşularını (<i>Bulgaristan, Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan-Nahcivan, Ermenistan, Gürcistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti</i>) başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.	1, 3	1
		- Başkentsiz Türk Cumhuriyetlerini tanıyabilme. 1. Türk Cumhuriyetlerini (<i>Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan</i>) başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.	1, 2, 36	26
		- Asya'da Türklerin yaşadığı özerk cumhuriyetleri tanıyabilme. 1. Özerk Türk Cumhuriyetlerini (<i>Altay, Başkurdistan, Çuvaşistan, Dağıstan, Doğu Türkistan (Uygur), Hakas, Kabarda-Balkar, Nahcivan, Yakutistan, Tuva, Tataristan...</i>) başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.	39, 40, 41, 42	35
		- Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar bilgisi. 1. Milletlerarası kuruluşlardan TÜRKSOY'a (<i>Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi</i>) üye ülkeleri başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.	29	36
		2. Milletlerarası kuruluşlardan TİKA'ya (<i>Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı</i>) üye ülkeleri başkentleri ve sınırlarıyla haritada gösterme.	30	36

Haritayı Doğru Şekilde Yorumlayabilme.	2. Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi.	1. Bulgaristan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	7, 8, 24	2
		2. Yunanistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	7, 24	3
		3. Suriye'nin coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	7, 24	4
		4. Irak'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	7, 24	5
		5. İran'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	9, 23, 25	6
		6. Azerbaycan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	9, 23, 24, 25	7
		7. Nahcivan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	24, 25	8
		8. Ermenistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	20, 23, 24, 25	9
		9. Gürcistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	8, 9, 23, 24, 25, 27	10
		10. KKTC'nin coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	26	11
Haritayı Doğru Şekilde Yorumlayabilme.	3. Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş.	1. Bulgaristan'da Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeleri haritada gösterme.	28, 31	12
		2. Irak'ta Türk asıllı nüfusun yaşadığı şehir/bölgeleri haritada gösterme.	12	15 13,14, 16
Haritayı Doğru Şekilde Yorumlayabilme.	4. Türkiye'nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme.	1. Türkiye'nin Bulgaristan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	17, 28	17

		2. Türkiye'nin Yunanistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	4, 18	18
		3. Türkiye'nin Suriye ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	10, 17, 34	19
		4. Türkiye'nin Irak'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	11, 17, 34	20 21
		5. Türkiye'nin Azerbaycan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	11, 18, 38	22
		6. Türkiye'nin Ermenistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	5	23
		7. Türkiye'nin Gürcistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	11, 18	24
		8. Türkiye'nin KKTC ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	6, 38	25
Haritayı Doğru Şekilde Yorumlayabilme.	5. Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi.	1. Kazakistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	14, 19, 21	27
		2. Türkmenistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	13, 15, 21, 25, 35	28
		3. Özbekistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	15, 16, 21	29

		4. Kırgızistan'ın coğrafi özelliklerinden örnekleri haritada gösterme.	15, 22	30
Haritayı Doğru Şekilde Yorumlayabilme.	6. Türkiye'nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme.	1. Türkiye'nin Kazakistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	32, 38	31
		2. Türkiye'nin Türkmenistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	38	32
		3. Türkiye'nin Özbekistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	33, 38	33
		4. Türkiye'nin Kırgızistan'la sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinden örnekleri haritada gösterme.	37, 38	34

AMAÇ – ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN ANKETİ ÖLÇME SORUSU TABLOSU

Amaç	Öğrenci Ölçme Sorusu	Öğretmen Ölçme Sorusu
1. Yurdumuzun komşularını-Türk dünyası ülkelerini tanıyabilme.	1, 2, 3, 29, 30, 36, 39, 40, 41, 42	1, 26, 35, 36
2. Yurdumuzun komşularının coğrafi özellikleri bilgisi.	7, 8, 9, 20, 23, 24, 26, 27	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
3. Türklerin komşu ülkelerdeki nüfus varlığının farkında oluş.	12, 28, 31	12, 13, 14, 15, 16
4. Türkiye'nin komşu ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme.	4, 5, 6, 10, 11, 17, 18, 28, 34, 38	17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25
5. Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin coğrafi özellikleri bilgisi.	13, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 25, 35	27, 28, 29, 30
6. Türkiye'nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme.	32, 33, 37, 38	31, 32, 33, 34

EK 10:

**MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HARİTA GENEL KOMUTANLIĞINCA
ÜRETİLECEK ATLAS, KÜRE VE COĞRAFYA HARİTALARI HAKKINDA
YÖNETMELİK**

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HARİTA GENEL

KOMUTANLIĞINCA ÜRETİLECEK ATLAS,

KÜRE VE COĞRAFYA HARİTALARI

HAKKINDA YÖNETMELİK ⁽¹⁾

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 31.3.1978, No: 7/15341

Dayandığı Kanunun Tarihi : 22.4.1341, No: 657

Yayımlandığı R. Gazetesinin Tarihi : 12.5.1978, No: 16285

Amaç:

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, 22 Nisan 1341 tarihli ve 657 sayılı Harita Müdüriyeti Umumiyesi Kanunu'nun 2 Ocak 1961 tarih ve 203 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinin 6 ncı fıkrası uyarınca hazırlanacak Atlas, Küre ve Coğrafya Haritalarının yurt içinde, ulusal olanaklarla ve ekonomik şekilde üretilmesini sağlamaktır.

Kapsam:

Madde 2 - Bu Yönetmelik, Atlas, Küre, ve Coğrafya Haritalarının üretim esaslarını, görevin yerine getirilmesi amacıyla Millî Savunma Bakanlığının diğer Bakanlık ve kamu kuruluşlarıyla yapacağı koordinasyon ilişkilerini kapsamına alır.

Hedefler:

Madde 3 - Bu Yönetmelikte konulan usullerle ulaşılmak istenen hedefler şunlardır:

- a) Atlas, Küre ve Coğrafya Haritalarının ulusal standartlarda ve ekonomik olarak üretilmesini sağlamak,
- b) Türkiye'ye ait yanlış bilgi ve isimleri taşıyan yabancı kaynaklı Atlas, Küre ve Coğrafya Haritalarının kullanılmasını önlemek,
- c) Atlas Küre ve Coğrafya Haritalarının yurt içinde üretilmesi suretiyle döviz kaybını engellemek,
- d) Harita Genel Müdürlüğünde grafik sanatları geliştirerek hizmet olanaklarını artırmak,
- e) Harita Genel Müdürlüğü arşivinde tesile edilecek özel bir bölümde Dünya Atlas yapım tekniğine ait bilgi ve dokümanları toplamaktır.

Görevler:

Madde 4 - Atlas, Küre ve Coğrafya Haritalarının üretim tekniği Harita Genel Müdürlüğünce, kullanılacak kaynak materyalleri, atlasın düzeni ile kapsamı da Danışma Kurulu'nda saptanır.

İdari Teşkilat ve Kadro Esasları:

Madde 5 - Üretimin, Harita Genel Müdürlüğü'nün kalkınma ve savunma hizmetle

rini aksatmadan yerine getirilmesi esastır. Bu amaçla anılan Genel Müdürlüğün bu hizmetin gerektirdiği nitelikte personel ve kadro ihtiyacı, mevcut mevzuat uyarınca, Millî Savunma Bakanlığına sağlanır.

Destek:

Madde 6 - Bu Yönetmeliğin kapsamına giren hizmetlerin yerine getirilmesinde,

diğer Bakanlık ve kuruluşlardan gerektiğinde yararlanılır.

Koordinasyon Esasları:

Madde 7 - Üretimin gerektirdiği yurtiçi ve yurtdışı inceleme, araştırma faaliyetleri Millî Savunma Bakanlığına düzenlenir.

Yabancı Uzmanlardan Yararlanma:

Madde 8 - Gerektiğinde yabancı uzmanların getirilmesi Millî Savunma Bakanlığının onayı ile Harita Genel Müdürlüğüne sağlanır.

Danışma Kurulu:

Madde 9 - Üretimin Dünya Standartlarında olmasını sağlamak amacıyla Harita Genel Müdürü veya yardımcılarının birinin başkanlığında "Atlas ve Coğrafya Haritaları Danışma Kurulu" teşkil edilir. Bu Kurul, başkan dışında aşağıdaki yazılı Bakanlık ve Kuruluşların, karşılarında belirtilen sayıdaki temsilcilerinden oluşur.

Bakanlık ve Kuruluşunun Adı Temsilci Sayısı

Genelkurmay Başkanlığı 1

M.S.B.İği Pl. Koor. ve And. D. Bşk.lığı 1

M.S.B.İği Harita Genel Müdürlüğü 5

Millî Eğitim Bakanlığı 1

A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi 1

Türk Coğrafya Kurumu 1

İçişleri Bakanlığı 1

Kültür Bakanlığı 1

İst. Dev. Tat. Güzel San. Yük. Okulu 1

İst. Tek. Ünî. Harita ve Jozezi Böl. 1

İst. Ünî. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Böl. 1

İst. Dev. Mim. ve Müh. Ak. Harita Kadastro Böl. 1

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Gn. Md'lüğü 1

Fakülte, Akademi ve Yüksek Okul temsilcisi, Millî Savunma Bakanlığının müracaatı üzerine, Üniversite, Akademi veya Yüksek Okulun yetkili organının görevlendirilmesi halinde Danışma Kuruluna katılır.

Danışma Kurulunun çalışma esasları bir yönerge ile düzenlenir.

Danışma Kurulunun Görevleri:

Madde 10 - Danışma Kurulunun görevleri, üretimde kullanılacak kaynak materyalleri, üretimin hazırlığı ve tertibi, bilgilerin doğruluğu, atlasın düzeni hakkında önerilerde bulunmak ve deneme baskılarını incelemektir.

Toplanma:

Madde 11 - Danışma Kurulu Başkanın daveti üzerine toplanır.

Koordinasyon:

Madde 12 - Harita Genel Müdürlüğü atlasın basımına başlamadan önce, Genelkurmay Başkanlığı, Bakanlıklar ve Kamu ilgili kuruluşlarına danışarak ihtiyaç miktarları belirlenir.

Fiat Tesbiti:

Madde 13 - Atlasın fiatı, Harita Genel Müdürlüğünün maliyet hesapları gözönünde tutularak Danışma Kurulunca saptanır.

Geçerli Madde 1 - Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte bu yönetmelik kapsamına giren Bakanlık ve Kamu Kuruluşları, çalışmalarının sonucunu dokümanları ile birlikte Harita Genel Müdürlüğüne devrederler.

Yürürlük:

Madde 14 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 15 - Bu Yönetmeliği Bakanlar Kurulu yürütür.

EK 11: VERİ TOPLAMA ARAÇLARI İLE İLGİLİ İZİN BELGELERİ

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Strateji Geliştirme
SAYI : B.B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/ 406
KONU : Fatma ÜNAL

26/4/2007

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ : a) M.E.B. Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü 16.04.2007 tarih ve 00/3049 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Fatma ÜNAL'ın "İlköğretim Okulu 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi" konulu araştırması ilgi (a) yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup, (3 Sayfa, 37 sorudan oluşan) Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi Anketi B Formu, (1 sayfa, 9 sorudan oluşan) Kişisel Bilgi formu, (10 sayfa, 43 sorudan oluşan) Haritanın Kullanılabilirliği testin gönüllülük esasına dayalı olarak ek listedeki ilimiz okullarında uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Marat Bey BALTA
Milli Eğitim Müdürü

OLUR

25/4/2007

Mehmet KUTLUOĞLU
Vali Yardımcısı

EKLER

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Strateji Geliştirme
SAYI : B.B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/ 473
KONU : Araştırma İzni
(Fatma ÜNAL)

30/04/2007

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İLGİ : a) 16.04.2007 tarih ve 00/3049 sayılı yazınız.
b) 26.04.2007 tarih ve 406 sayılı Valilik Oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Fatma ÜNAL'ın, ilgi (a) yazınız ekinde alınan tez çalışması ilgi (b) Valilik Oluru ile uygun görülmüş olup, konu hakkında araştırmanın yapılacağı Müdürlüğümüz İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bilgi verilmiştir.

Mühürlü anket örneği (3 Sayfa, 37 sorudan oluşan) Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi Anketi B Formu, (1 sayfa, 9 sorudan oluşan) Kişisel Bilgi formu, (10 sayfa, 43 sorudan oluşan) Haritanın Kullanılabilirliği testi ve uygulanacak okulların listesi yazımız ekinde gönderilmiş olup, uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD/disket) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne gönderilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Murat Bey BALTA
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

EKLER :

- 1 : Onaylı Okul Listesi (1 Sayfa)
- 2 : Valilik Oluru (1 sayfa)
- 3 : Onaylı Anket Örneği (14 sayfa)

İl Milli Eğitim Müdürlüğü-Beşevler
Strateji Geliştirme Bölümü
Bilgi İçin: Kamil COŞGUN

Tel : 215 15 43- 413 36 66- 212 66 40/110
Fax: 215 15 43
strateji06@meb.gov.tr

T.C.
KASTAMONU VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.4.37.00.09.050- 9609

23 Mart 2007

Konu:Anket Uygulaması

VALİLİK MAKAMINA
KASTAMONU

- İlgi :a)Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b)Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 16.04.2007 tarih ve 3051 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün ilgi yazıları ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora öğrencisi Fatma ÜNAL'ın "İlköğretim Okulu 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi" konulu tezi ile ilgili olarak anketini ilimizde bulunan ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine ve bu okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine uygulamak istediği bildirilmektedir.

Söz konusu Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora öğrencisi Fatma ÜNAL'ın "İlköğretim Okulu 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası Ünitesinde Geçen Haritaların Kullanılabilirlik Düzeyi" konulu tez çalışmasını ilimizde bulunan ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine ve bu okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine uygulaması Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonunca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde ekteki usul ve esaslar çerçevesinde eğitim öğretim ve dersler aksatılmadan Merkez İlçedeki ilköğretim okullarında doktora tez uygulama çalışmasının yapılmasını tensiplerinize arz ederim.

Yusuf SEZER
Milli Eğitim Müdürü

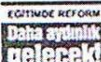
OLUR
17/05/2007

Muammer BALCI
Vali a.
Vali Yardımcısı

17/05/2007 Memur : H.ÖZDEN
17/05/2007 Şef : S.ÇELEBİOĞLU
17/05/2007 Müd. Yrd. : M.KÖSE

İl Milli Eğitim Müdürlüğü
37100/KASTAMONU
Tel: 0366 2141517-214 1001-2146494
Faks: 0366 2146494
kastamonu.mem@meb.gov.tr
http://kastamonu.meb.gov.tr

EK 12:**TÜRK JANDARMASI - CABER KALESİ VE SÜLEYMAN ŞAH TÜRBEŞİ**

Kuzey Suriye’de Fırat nehrinin sol kıyısında eski bir kale harabesi ve Rakka’dan Balis’e uzanan yol üzerinde bir konak yeri olan Caber Kalesi, bu günkü Rakka şehrinin 50 km. batısında, Fırat’ın sağ yakasında Siffi’nin karşısında ve Halep’in 110 km. Güneydoğusundadır. İslamiyet’ten önce ve İslamiyet’in başlangıcında buraya Davsara, Arap Coğrafyacılarcına ise Davser denilmiştir.

Osmanlı Devletinin kurucusu Sultan Osman’ın büyük babası Süleyman Şah, Malazgirt Zaferinden sonra 1071’de Ahlat, Erzurum ve Erzincan bölgesinde 7 sene kalıp bilahare bu bölgeden Güneye inmeye karar vermiştir. Fırat kıyılarını takiben

ilerleyip Elbistan ve Halep üzerinden Caber Kalesi önlerine geldiklerinde yollarına devam etmek için Fırat nehrinin karşı sahillere geçiş esnasında kabilenin reisi olan büyük Türk Beyi Süleyman Şah, müessif bir kaza sonucu 05 Haziran 1078 tarihinde boğularak vefat etmiştir. Süleyman Şah’ın naaşı, sudan çıkarılarak Caber Kalesinin önüne defnedilmiştir.

Osmanlı Devleti zamanında Rakka Kazasına bağlı bir nahiye olan Caber Kalesi, 1’nci Dünya Harbinde Osmanlı Devletinin yenilmesi üzerine, 1918 yılı sonlarına doğru İngiliz Kuvvetleri tarafından işgal edilmiş, daha sonra, Birleşmiş Milletler Cemiyeti kararı ile Fransız mandası altına giren Suriye Devleti sınırları içerisinde kalmıştır.

20 Ekim 1921 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Fransız Hükümeti arasında imzalanan Ankara Anlaşmasının 9 uncu maddesi ile Osmanlı Devletinin kurucusu Sultan Osman’ın büyük babası Süleyman Şah’ın Caber kalesindeki, Türk Mezarı adı altında tanınan kabri, müstemilatı ile beraber,

Türkiye'nin malı sayılmış ve Türkiye'ye orada muhafızlar bulundurma ve Türk bayrağını çekme hakkı tanınmıştır.

Türbenin muhafazasını sağlamakla görevli olan Jandarma İhtiram kıtasının ikameti için 30 Mayıs 1938 tarihinde modern bir karakol yaptırılmış, eski türbenin tamiri imkansız hale geldiğinden tarihi önem ve özelliğine uygun olarak, 1939 yılında da karakolun yanında yeni bir türbe inşa ettirilerek mezar buraya nakledilmiştir.

Süleyman Şah Türbesi Akçakale İlçesinin 10 km. Güneyinde, Rakka ile Balis arasında ve Rakka'ya 50 km. mesafede Fırat nehrinin sol sahilindeki Suriye toprakları üzerinde bulunmaktadır. Türbe Halep'in 130 km. Doğusunda, Deyrizor muhafızlığının ise 610 km. kuzeybatısındadır.

Türkiye ile Suriye heyetleri arasında 1956 yılında Halep'te yapılan üst seviyede bir toplantıda düzenlenen tutanağın 13 ve 14 ncü maddelerinde türbe için gönderilecek ihtiram kıtasının her ayın 7 sinde değiştirilmesi kabul edilmiştir.

Suriye Hükümeti, Fırat Nehri üzerinde 1966 tarihinde başlattığı Tabka barajının 1973 yılı içerisinde her türlü inşaatını bitireceğini ve barajın doldurulmasıyla "Süleyman Şah Türbesi"nin tamamen barajın suları altında kalacağını ileri sürerek, hükümetimizden türbenin yerini değiştirilmesi veya türbenin Türkiye'ye naklini talep etmiştir.

Bu durum Türkiye ve Suriye hükümetleri arasında yeni görüşmelere yol açmıştır. İki hükümetin temsilcilerinin uzun bir süreden beri Ankara ve Şam'da yürüttükleri ikili konuda bir anlaşma imza edilmiştir.

Anlaşmanın ana maddeleri aşağıya çıkarılmıştır:

a. Türbe, müstemilatı ile birlikte Karakozak köyü yakınındaki yere nakledilecek,

b. Barajın kenarında, türbenin bu günkü mevkiine mümkün olan en yakın yerde mermerden bir kitabe dikilecek,

c. Türbenin bugünkü yerini tespit etmek maksadıyla, göl üstüne bir şamandıra konacaktır.

Türbe yerinin Suriye'nin yaptırdığı Tabka Baraj Gölünün suları altında kalması nedeniyle anlaşmada belirtildiği gibi, türbe ve karakol binası ek tesisleri ile birlikte Karakozak Köyünde 8797 m² lik bir alan üzerine konuşlandırılmıştır.

Bu defa da Süleyman Şah Türbesini ve Karakolu, Suriye tarafından yaptırılan Teşin Barajı suları tehdit etmektedir.

Günümüzde Süleyman Şah Türbesi Kara Kuvvetleri Komutanlığından çıkarılan bir manga tarafından korunmaktadır.

http://www.jandarma.gov.tr/diger/dis_iliskiler.htm 29.06.2008

EK 13:

**07.04.2008 TARİHLİ GAZETE HABERLERİ
(“AĞRI DAĞI” YERİNE “ARARAT” İSMİNİN YAZILMASI)**

Coğrafya Kitabında ‘Ararat’ Skandalı

Türk Eğitim-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk , Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 11. sınıf Coğrafya kitabında Ağrı Dağı’nın “Ararat ” olarak isimlendirildiğini söyledi. Türk Eğitim-Sen, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan ve şu anda okullarda okutulan 11. sınıf Coğrafya kitabının 133. sayfasında yer alan Türkiye fiziki haritasında Ağrı Dağı’nın adının “Ararat ” olarak yer aldığını açıkladı. Türk-Eğitim-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk , Millî Eğitim Bakanlığı’nın inanılmaz bir hataya daha imza attığını belirterek, “Millî Eğitim Bakanlığı onayıyla 2007 yılında basılan 11. sınıf coğrafya ders kitabında yer alan bu ihmal, affedilemez boyuttadır. Zira ‘Ararat ’ kelimesi günümüzde sözde Ermeni Soykırımı iddiasının sembolü haline gelmiştir. Bugüne kadar ders kitaplarında pek çok yanlışlığa imza atan Bakanlık, anlaşılan o ki, hatalarından ders çıkarmamıştır” dedi.

Türkiye’nin içten ve dıştan kısa kaç altına alındığını söyleyen Koncuk, Türkiye aleyhine lobi faaliyetlerinin arttığı bir dönem yaşandığını kaydetti. Koncuk, “Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin fiziki haritasında Ağrı Dağı’na Ararat denmesi oldukça manidardır. Ayrıca başında Millî kelimesi bulunan Millî Eğitim Bakanlığı, bu haritayla istemeden de olsa Ermeni propagandasına yeni bir zemin oluşturmaktadır” diye konuştu.

Kaliteli bir eğitimin ancak nitelikli insan yetiştirme ile mümkün olduğunu ifade eden Koncuk, buna karşın millî eğitimde art arda hatalar yapıldığını, bu nedenle de Türkiye’de “ayakları yere sağlam basan” bir millî eğitim politikası üretilmediğini belirtti. Koncuk, özellikle öğrencilere servis edilen ders kitaplarının titizlikle incelenmemesinin eğitim sistemine büyük darbe vurduğunu kaydetti. Koncuk, MEB ve Talim Terbiye Kurulu’nun görevini eksiksiz yerine getirmesi gerektiğini ve ders kitaplarında hiçbir hataya yer vermemesi durumunda olduğunu söyleyerek, “Coğrafya kitabında Ağrı Dağı’nın adının Ararat olarak yazılması, Millî Eğitim Bakanlığı ’nın ilk hatası değildir. Ancak bunun Bakanlığın son hatası olmasını umut ediyoruz. Türk Eğitim –Sen olarak, Millî Eğitim Bakanlığı’nın işlevine hiç yakışmayan bu büyük hatayı ivedilikle düzeltilmesini istiyoruz” dedi. Bu nasıl gözden kaçır? Koncuk, haritada Ağrı Dağı’nın nasıl Ararat olarak yer aldığı, ders kitaplarını incelemekle yükümlü olan Talim Terbiye Kurulu’nun bu hatayı nasıl gözden kaçırdığı sorularının MEB tarafından yanıtlanması gerektiğini söyledi. Koncuk, “Millî Eğitim Bakanlığı , Ağrı yerine Ararat kelimesini kullanarak, Ermeni davasında havlu mu atmaktadır?” sorusunu sordu. Koncuk, Ermeniler için Ararat’ın anlamının önemli olduğuna değinirken, 1915–1920 yıllarındaki Ermeni olaylarının konu alındığı “Ararat” isimli bir filmde tarihi gerçeklerin saptırılarak ve Türkiye’nin hak etmediği şekilde suçlandığına işaret etti.

Evren Yayıncılık tarafından basılan kitap, Abdalcabar Gültepe , Burhan Güncegörü, Sunay Kılıçarslan , Abdullah Tural , Ahmet Aydın , Belgin Turoğlu , Demet Yıldırım, Hacı Murat Görür ve Sema Zeytinoğlu tarafından yazılmış. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun 19 Nisan 2007 tarih ve 88 sayılı kararıyla ders kitabı olarak kabul edilen kitap Yayınlar Dairesi Başkanlığı’nın 04 Haziran 2007 tarih ve 2682 sayılı yazısı ile birinci basım olarak 305 bin adet basıldı.

2008-04-08 Yeni Mesaj

Millî Eğitim Ağrı Dağı'nı 'Ararat' Yaptı!

Türk Eğitim -Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk , Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 11. sınıf Coğrafya kitabında Ağrı Dağı'nın Ararat olarak isimlendirildiğini sert bir dille eleştirerek, “Bugüne kadar ders kitaplarında pek çok yanlışlığa imza atan Bakanlık, anlaşılan o ki, hatalarından ders çıkarmamıştır” dedi. Türk Eğitim -Sen, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan ve şu anda okullarda okutulan 11. sınıf Coğrafya kitabının 133. sayfasında yer alan Türkiye fiziki haritasında Ağrı Dağı'nın adının Ararat olarak yer aldığını açıkladı. Türk-Eğitim-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk , Millî Eğitim Bakanlığı'nın inanılmaz bir hataya daha imza attığını belirterek, “Millî Eğitim Bakanlığı onayıyla 2007 yılında basılan 11. sınıf coğrafya ders kitabında yer alan bu ihmâl, affedilemez boyuttadır. Zira 'Ararat' kelimesi günümüzde sözde Ermeni Soykırımı iddiasının sembolü haline gelmiştir. Bugüne kadar ders kitaplarında pek çok yanlışlığa imza atan Bakanlık, anlaşılan o ki, hatalarından ders çıkarmamıştır” dedi.

-“MEB , ERMENİ PROPOGANDASINA ZEMİN OLUŞTURDU”-

Türkiye'nin içten ve dıştan kışkaç altına alındığını söyleyen Koncuk , Türkiye aleyhine lobi faaliyetlerinin arttığı bir dönem yaşandığını kaydetti. Koncuk , “Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin fiziki haritasında Ağrı Dağı'na Ararat denmesi oldukça manidardır. Ayrıca başında Millî kelimesi bulunan Millî Eğitim Bakanlığı, bu haritayla istemeden de olsa Ermeni propagandasına yeni bir zemin oluşturmaktadır, diye konuştu.

-“KİTAPLARIN TİTİZLİKLE İNCELENMEMESİ EĞİTİM SİSTEMİNE DARBE VURUYOR”-

Kaliteli bir eğitimin ancak nitelikli insan yetiştirme ile mümkün olduğunu ifade eden Koncuk , buna karşın millî eğitimde art arda hatalar yapıldığını, bu nedenle de Türkiye'de ayakları yere sağlam basan bir millî eğitim politikası üretilmediğini belirtti. Koncuk, özellikle öğrencilere servis edilen ders kitaplarının titizlikle incelenmemesinin eğitim sistemine büyük darbe vurduğunu kaydetti. Koncuk, MEB ve Talim Terbiye Kurulu'nun görevini eksiksiz yerine getirmesi gerektiğini ve ders kitaplarında hiçbir hataya yer vermemesi durumunda olduğunu söyleyerek, “Coğrafya kitabında Ağrı Dağı'nın adının Ararat olarak yazılması, Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk hatası değildir. Ancak bunun Bakanlığın son hatası olmasını umut ediyoruz. Türk Eğitim -Sen olarak, Millî Eğitim Bakanlığı'nın işlevine hiç yakışmayan bu büyük hatayı ivedilikle düzeltmesini istiyoruz” dedi. Koncuk, haritada Ağrı Dağı'nın nasıl Ararat olarak yer aldığı, ders kitaplarını incelemekle yükümlü olan Talim ve Terbiye Kurulu'nun bu hatayı nasıl gözden kaçırdığı sorularının MEB tarafından yanıtlanması gerektiğini söyledi. Koncuk, “Millî Eğitim Bakanlığı, Ağrı yerine Ararat kelimesini kullanarak, Ermeni davasında havlu mu atmaktadır?” sorusunu sordu. Koncuk, Ermeniler için Ararat'ın anlamının önemli olduğuna değinirken, 1915-1920 yıllarındaki Ermeni olaylarının konu alındığı 'Ararat' isimli bir filmde tarihi gerçeklerin saptırılarak ve Türkiye'nin hak etmediği şekilde suçlandırıldığına işaret etti.

Evren Yayıncılık tarafından basılan kitap, Abdalcabar Gültepe , Burhan Güncegörü, Sunay Kılıçarslan , Abdullah Tural , Ahmet Aydın , Belgin Turoğlu , Demet Yıldırım, Hacı Murat Görür ve Sema Zeytçioğlu tarafından yazılmış. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 19 Nisan 2007 tarih ve 88 sayılı kararıyla ders kitabı olarak kabul edilen kitap Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nın 04 Haziran 2007 tarih ve 2682 sayılı yazısı ile birinci basım olarak 305 bin adet basıldı.

2008-04-07 Milliyet

MEB Kitabında Ararat

Türk Eğitim -Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk , Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 11. sınıf Coğrafya kitabında Ağrı Dağı'nın "Ararat" olarak isimlendirilmesine tepki gösterdi. Okullarda okutulan 11. sınıf Coğrafya kitabının 133. sayfasında yer alan Türkiye fiziki haritasında Ağrı Dağı'nın adının "Ararat" olarak yer aldığına işaret eden Koncuk, "Ararat kelimesi sözde Ermeni Soykırımı iddiasının sembolüdür" dedi. Bakanlık konuyla ilgili inceleme başlattı ve kitaplarda yer alan yanlış ifadenin düzeltilmesi için valiliklere yazı gönderdi.

2008-04-06 Sabah

MEB'den "Ararat"a İnceleme

Millî Eğitim Bakanlığı , 11. sınıf Coğrafya ders kitabındaki "Ağrı Dağı" yerine kullanılan "Ararat" ifadesi üzerine önceden bir inceleme başlattığını bildirdi. Türk Eğitim - Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk, şu anda okutulan 11. sınıf Coğrafya dersi kitabında Türkiye'nin fiziki haritasında "Ağrı Dağı"nın adının "Ararat" olarak geçtiğini öne sürerek, "bu yanlışlığın düzeltilmesini" istedi. Koncuk, "Ararat kelimesi günümüzde sözde 'Ermeni Soykırımı' iddiasının sembolü haline gelmiştir" dedi. MEB yetkililerinden alınan bilgiye göre ise, olayla ilgili 1 hafta öncesinden inceleme başlatıldı. Bakanlık, yanlış ifadenin düzeltilmesi için valiliklere yazı gönderdi. Bu arada, yeni baskı olarak çıkacak 11. sınıf Coğrafya ders kitabındaki bu yanlışlığın da düzeltileceği bildirildi.

ANKARA (AA)

2008-04-06 Yeni Şafak

Coğrafya Kitabındaki 'Ararat'a İnceleme

Millî Eğitim Bakanlığı, 11. sınıf Coğrafya ders kitabındaki "Ağrı Dağı yerine, Ermenice"deki karşılığı olan "Ararat" kelimesinin kullanılması nedeniyle inceleme başlattı.

ANKARA - Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), yetkililerinin, yaptığı açıklamaya göre, Bakanlık, halen 11. sınıf Coğrafya ders kitabında yer alan Türkiye fiziki haritasında "Ağrı Dağı"nın adının "Ararat" olarak geçmesi üzerine bir hafta öncesinden bir inceleme başlattı Bakanlık, okullarda halen okutulan bu kitaplarda yer alan yanlış ifadenin düzeltilmesi için valiliklere yazı gönderdi.

Öte yandan, yeni baskı olarak çıkacak 11. sınıf Coğrafya ders kitabındaki bu yanlışlığın da düzeltileceği bildirildi.

2008-04-06 NTV-MSNBC